

COLECCION

DE

DOCUMENTOS INÉDITOS DEL ARCHIVO GENERAL

DE LA

CORONA DE ARAGON,

PUBLICADA DE REAL ÓRDEN

POR

SU ARCHIVERO,

D. Manuel de Bofarull y de Sartorio.

TOMO XXXII.

PROCESO

CONTRA BERNARDO DE CABRERA,

MANDADO FORMAR POR EL REY DON PEDRO IV.

PUBLICADO DE REAL ÓRDEN

POR

D. MANUEL DE BOFARULL Y DE SARTORIO,

Archivero de la Corona de Aragon.

Tomo I.

BARCELONA.

EN LA IMPRENTA DEL ARCHIVO.

1867.

PRÓLOGO.

Dos clases de trabajos han ido alternando desde el principio en esta publicacion de documentos, que sale á luz bajo los auspicios del gobierno de S. M.: una se compone de verdaderas colecciones diplomáticas, acopios de documentos aislados, dispersos entre innumerables registros, que tienen un objeto comun; y otra de reproducciones de antiguos códices con carácter procesal, en los que, por su misma índole, se incluyen numerosos é interesantes documentos, cuyo desglose, si se publicasen parcialmente, les haria perder gran parte de su importancia. Por esta razon, las reproducciones se han hecho integramente, pudiendo así saborearse el mérito especial de cada documento de por sí, y estimarlo luego con relacion al conjunto de que forma parte, que tan interesante es, por ejemplo, el conocimiento de una deposicion testimonial como el de la formacion y tramites del proceso donde aquella se encuentra, cuando este pertenece á remotos siglos.

A esta segunda clase corresponde la materia de que se compone el actual volúmen, reproduccion importantísima de uno de los procesos políticos que se conservan en el Archivo general de la Corona de Aragon. Integro lo reproducimos, porque no conviene á su interesante contenido, por no desfigurar la forma especial que le distingue en su género, que sea cercenada ú omitida la mas mínima de sus partes, y para que asi pueda el lector hacerse cargo de la simplicidad ó complicacion con que se instruyeran en lo antiguo las causas, que, como la presente, abundaban mas bien en recepciones de testigos que en apuntaciones de diligencias. Son aquellas tan importantes, son tantas las noticias históricas que en ellas se notan, resulta de las mismas un conocimiento tan exacto de las costumbres contemporáneas al suceso, que, aun cuando el proceso valiera poco en calidad de tal, mereciera, con todo, gran consideracion por la riqueza histórica que descubre, aparte de la filológica, que no es escasa, puesto que, además de ser voluminoso, es escrito casi todo en catalan, esto es, en la lengua comun, oficial y literaria que hablaron siempre los estados de la Corona de Aragon, escepto el primitivo reino de este nombre,

Si bajo este punto de vista es grande el interés que ofrece la actual publicacion, mayor le habrá de parecer al lector cuando le descubramos el título de esta, cuando le digamos que contiene el proceso mandado instruir por el Rey Don Pedro IV de Aragon nada menos que contra uno de los mas elevados personajes de la época, contra el principal consejero y amigo del mismo monarca, Bernardo de Cabrera. Quien haya leido la historia de la agitada época á que pertenecen los dos personajes que

acabamos de nombrar, ó sea el reo y el juez, quien conozca la artera política de los monarcas del siglo XIV, se penetrará fácilmente de la importancia de este proceso, por haberse instruido contra un personaje verdaderamente célebre, ya por los altos cargos que desempeñó, como por sus relaciones en las cortes de los diversos reinos en que estaba entónces dividida la España, ya, en fin, por haber sido el que mayor confianza habia merecido del mismo rey que le condenó á muerte, y que secuestró todos sus bienes y los de su familia, para devolverlos mas tarde á un sucesor de esta, declarando la inocencia del creido culpable.

Se tendrá exacta idea del personaje con decir que fué Don Bernardo el principal ministro y consejero del rey Don Pedro IV, que dirigió sus escuadras, y que al tratarse de dar al príncipe de Gerona, primogénito de aquel, un ayo y maestro, fué elegido por el padre Don Bernardo de Cabrera, por convenir que "fuese idóneo, próvido y modesto, ingenioso, de vida honesta, de buenas costumbres, de erudicion vasta é instruido en numerosos conocimientos, para que le enseñase á elegir lo mejor entre aquellas cosas con que le instruya, y no solo á aceptar el conjunto de los demás estudios, sino á encontrar otras y muchas cosas buenas que pueden ser necesarias y muy útiles para el régimen de los pueblos, que luego ha de gobernar;" (1) á lo que puede añadirse lo que asegura Zu-

(1) Arch. de la Cor. de Aragon, reg. 1801, fol. 5.

rita, de que tenia Don Bernardo el mas principal lugar en la privanza y consejo del Rey, mas que ningun otro, y era de casa tan ilustre, que no habia otra de mas calidad que ella entre las de los ricos hombres antiguos de Cataluña y de Aragon.

No es de estrañar que tan ilustre personaje, por lo mismo de ejercer grande influencia en los negocios públicos y de pertenecer á una elevada alcurnia, tuviese por enemigos, nó inferiores suyos, sino iguales ó superiores, como eran el rey de Navarra, la Reina de Aragon y los condes de Ribagorza y Trastamara, quienes conspiraron contra Cabrera, sin embargo de los favores que de él habian recibido, hasta hacer dictar la cruel sentencia con que se le condenó, mas cruel por la ingratitud de aquellos, y por el empeño que se tuvo en que se cometiese la ejecucion al infante Don Juan, á quien menos razon era, pues, encargado de su crianza, Bernardo de Cabrera habia llegado á hacer con él oficio de padre.

Las inculpaciones que se le hicieron eran infinitas y á cual mas ponderadas, como la de ser causa de todos los males y daños que habian sucedido en estos Reinos, por sustentar la guerra entre Aragon y Castilla, con la Señoria de Génova y con el Juez de Arborea; que habia diferido las cortes de Monzon poniendo estorbo que el conde de Trastamara viniese con sus gentes á servir al Rey en defensa del Reino; que habia tenido forma de que se concertase la paz de Murviedro, vergonzosa y perjudicial al pais; que habia prometido al rey de Castilla que el de Aragon mandaria matar al infante Don Fernando su hermano, y otros crímenes no menos graves que se le imputaron, para resolver el áni-

mo de los jueces á condenarle, llegando la Reina á emplear la fuerza para conseguirlo.

Trágica fué la muerte de Cabrera, pues fué degollado en la plaza pública del mercado de Zaragoza el dia 23 de julio de 1364, siendo enviada la cabeza al rey Don Pedro, como él mismo esplica en su Crónica ó Historia. (1) Gran parte de los bienes del reo, como eran el condado de Osona y el vizcondado de Bas, que formaban desde remotos tiempos el patrimonio de la casa de Cabrera, fueron dados por el Rey, para mayor escarnio, al primogénito Don Juan, esto es, al discípulo y educando de la desgraciada víctima, al juez de su causa y que le dictó la sentencia; sin embargo, años despues, en febrero de 1381, el mismo rey Don Pedro devolvió los bienes antes confiscados al nieto del infeliz Don Bernardo, expresándose en términos, al hacer la reversion del vizcondado de Bas, que viene á declarar la inculpabilidad del abuelo, á confesor la precipitacion con que le sentenciaron y á mostrar el debido arrepentimiento por ello; de manera, que en tan importante documento (2) llega á hacer el panegírico del antiguo amigo, diciendo *nam cum vir esset alti cordis magnique consilii* y consignando que le habia llevado á la muerte *ad indignationem et iracundiam provocati*.

El proceso que damos á luz, en el que aparecen todas las referidas inculpaciones, se traslucen las sos-

---

(1) Crónica del rey de Aragon Don Pedro IV, edi. de 1850, cap. VI. pág. 8.

(2) Reg. 936, fol. 63 v. del Arch. de la Cor. de Aragon.

pechas ó acaso sugestiones de los que estaban interesados en la muerte de Cabrera, y se refieren los actos que pudieron dar pie á la mala interpretacion de sus enemigos, mas bien que proceso, esto es, una causa en forma procesal con todos los trámites curiales desde la acusacion hasta la sentencia, es un conjunto de procesos con carácter de averiguaciones testimoniales en distintos puntos de estos Reinos, para buscar, por la comparacion entre unos y otros, un resultado comun, á fin de poder aplicar como desenlace la desde tiempo ideada sentencia contra el que parecia estorbo á tiranos y ambiciosos. Asi es que, en los tres volúmenes de que se compone el llamado proceso, encuéntranse, bajo una misma época, distintas series de deposiciones, que se recojerian luego de diversos puntos, por lo que no puede guardar su colocacion órden cronológico, ni parecer curso de proceso curial, pues, tras la sentencia, que es el remate propio de toda causa, encuéntranse hacinadas nuevas informaciones, documentos y apuntaciones de mas ó menos interés, que tendrian á la vista los jueces al colocar la sentencia despues de la serie que les vendria mas á mano ó que mas les sirviera para fundar aquella. Esta razon hace que en algun punto impropio, como por ejemplo al principio del segundo volúmen, y despues de haberse agotado las recepciones de testigos de la clase ínfima ó popular, se encuentre copiada la sentencia y solamente indicada ó sin concluir la diligencia que debiera haber á continuacion, por lo que en este caso la hemos omitido, puesto que mas adelante, en lugar mas adecuado y despues de otros documentos importantes, de deposiciones de testigos pertenecientes á clases mas elevadas, y, en resúmen, cuando el proceso ofrece un ca-

rácter mas acabado, vuelve á encontrarse la misma sentencia, con todas las palabras de la diligencia omitidas la primera vez, y además la carta del Rey en que incluye aquella y la remite á su hijo para que la dicte como propia, circunstancia muy importante, por ser una nueva prueba del ánimo del Rey, que hasta cierto punto sincera al primogénito Don Juan, y que desconoció Zurita, pues, si bien dice que se pronunció un viérnes dia 26 de julio, por la carta consta que fué ya remitida por el Rey á su hijo el dia 22 del propio mes.

Hacemos estas advertencias, para que el lector no estrañe el órden que guardarémos en la publicacion, que que será conforme al que guarda en los mismos registros ó volúmenes del Archivo, sin mas omision que la referida de la sentencia la primera vez, y las de documentos repetidos ó de apuntaciones aisladas sin objeto, lo que advertirémos ya por medio de oportunas notas.

Nada tenemos que prevenir respecto del sistema que seguimos, para la impresion, en la copia del texto original: dejando el lenguaje con toda la sencillez gramátical del siglo á que pertenece, hemos aceptado en ciertas ocasiones aquellos idiotismos ó vulgarismos que hasta ayudan á caracterizar el idioma en épocas menos literarias, ó revelan el libre capricho de los copistas, en quienes influye la pronunciacion local ú otra causa difícil de determinar despues de tanto tiempo, como por ejemplo el escribir *con* por *com*, que hemos visto en la primera forma cuantas veces se encuentra escrita la palabra sin abreviatura.

PROCESO CONTRA BERNARDO DE CABRERA

Y SU HIJO, EL CONDE DE AUSONA.

Noverint universi. Quod die mercurii VIII die madii anno a nativitate Domini Millesimo CCCLX quarto. Cum de illis nephandis proditionis et lese magestatis criminibus et sceleratissimis factionibus contra personam domini Regis et ejus liberorum remque publicam suorum regnorum et terrarum perpetratis cogitatis et initis de quibus nobilis Bernardus de Capraria senior et Bernardus de Capraria ejus filius comes Ausone delati existunt fuerit de mandato illustrissime domine Regine habentis de hoc a dicto domino Rege spetiale mandatum ceptum inquiri. Ideo dicta domina habita deliberatione solerti cum suo honorabili consilio in quo non nulli doctores civitatis Barchinone interfuerunt et maturo ac digesto consilio super istis mandavit predictos nobiles citari voce preconia in civitate Barchinone sub forma sequenti.

Ara ojats queus fa hom a saber de part del Senyor Rey que con los nobles En Bernat de Cabrera major de dies e En Bernat de Cabrera fill daquell comte Dosona estants consellers del dit Senyor Rey sien estats delats et encolpats al dit Senyor que han comes crim de lesa magestat per molts et diverses tractaments malvats fets per ells ab lo Rey de Castella públich enamich del dit Senyor Rey contra la persona del dit Senyor Rey et regnes et terres sues per los quals malvats tractaments ses seguida es seguia gran perdicio et destruccio del dit Senyor Rey et dels regnes et terres seus et de la sua cosa publica per ço lo dit Senyor Rey ab aquesta present crida cita los dits nobles e cascun dells que per la dita raho compareguen personalment davant lo dit Senyor Rey o son general lochtinent en la ciutat de Barchinona dins lo palau del dit Senyor Rey lo X dia del mes de juny propvinent si feriat no sera sino lo seguent no feriat. En altra manera si aço no fahien lo dit Senyor Rey los certiffique que proceir fara contra ells a bandajar lurs persones e annotar lurs bens et en altra manera segons que la qualitat del dit crim requer et de dret sera faedor.

Que quidem preconitzacio dicta die mercurii fuit publice facta in civitate predicta Barchinone in locis assuetis ipsius civitatis ubi preconitzationes similes

fieri consueverunt cum tubis videlicet et tubicella ac tabalibus per Jacobum Clos preconem publicum civitatis predicte presente Petro Roma scriptore jurato sub me Petro de Gostemps scriptore domini Regis ac notario et scriptore presentis processus ut iidem Jacobus Clos et Petrus Roma michi dicto notario retulerunt.

Et nichilominus eadem die fuit deliberatum per dominam reginam in predicto consilio quod dicta citatio publicaretur in civitatibus Dertuse Ilerde et Gerunde et ville Perpiniani. Et ob hoc fuit scriptum vicario dicte civitatis Dertuse per literam domini Regis tenoris sequentis.

En Pere per la gracia de Deu Rey Darago de Valencia de Mallorches de Cerdenya et de Corcega et comte de Barchinona de Rossello et de Cerdanya. Al amat nostre lo veguer de Tortosa et de la ribera de Ebre o a son lochtinent. Salut et dilectio. Sapiats que nos havem feta fer en la ciutat de Barchinona ab veu de crida la citacio seguent. Are ojats queus fa hom a saber de part del Senyor Rey que com los nobles En Bernat de Cabrera major de dies et En Bernat de Cabrera fill daquell comte Dosona estants consellers etc. Inserto tenore citationis jamdicte facte in civitate Barchinone post cujus serie sequitur hoc. E com hajam provehit que en la dita ciutat de Tortosa et en alcuns

altres notables lochs de Cathalunya sia preconitzada aquesta citacio per çous dehim eus manam quencontinent la dita citacio ab veu de crida en los lochs de la dita ciutat on semblants citacions o crides se fan façats publicar et hauda relacio daquesta publicacio certificats nos en per lo portador de la present ab letra vostra ab segell del vostre ofici sagellada en la qual la citacio damunt dita sia inserta. Dada en Barchinona a VIII dies de maig en lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIV. Visa Roma.

Que quidem litera eadem die fuit tradita Petro de Atecha cursori curie ferenda per eum vicario supradicto.

Fuit etiam scriptum per modum predictum et cum simili litera domini Regis vicario Ilerde et Pallariensis vel ejus locumtenenti qua litera fuit tradita Laurencio Johannis cursori curie ferenda per eum ipsi vicario vel ejus locumtenenti.

Similiter etiam fuit scriptum et cum simili litera domini Regis vicario Gerunde et Bisulduni vel ejus locumtenenti.

Item etiam fuit scriptum vicario Rossilionis et Va-

Ilispini vel ejus locumtenenti et fuerunt hec due litere data VIII die madii tradite Berengario Clareti cursori curie ferende per eum dictis vicario Gerunde et vicario Rossilionis aut eorum locatenentibus.

Et rediens dictus Petrus de Atecha referens quod XV die dicti mensis madii predictam litteram regiam dicto vicario Dertuse directam eidem vicario vel ejus locumtenenti presentasse tulit ipsius locumtenentis responsivam literam clausam et vicarie oficii sigillo ut prima apparebat facie sigillatam tenoris sequentis.

Molt alt e molt poderos Senyor. Ab humil et deguda reverencia reebi una vostra letra dissapte ques comptava XI dies de maig del ayn de la encarnacio de nostre Senyor MCCCLXIV de la tenor seguent. En P. per la grácia de Deu Rey Darago de Valencia de Mallorches de Cerdenya de Corcega e comte de Barchinona de Rossello et de Cerdanya. Al amat nostre lo veguer de Tortosa et de la ribera de Ebre o a son lochtinent. Salut et dileccio. Sapiats que nos havem feta fer etc. Inserto toto tenore littere regie predicte per dictum Petrum de Atheca dicto vicario vel ipsius locumtenenti presentate post cujus data sequitur hec. Hon senyor volent complir los vostres manaments encontinent la dita citacio de mot a mot segons que en la dita letra es escrita et ordenada fiu publicar ab veu

de crida publica et ab trompes et ab tabals e nafil en tots los lochs de la ciutat on semblants citacions e crides se fan e son acostumades de fer. Et feyta relacio a mi et en la cort per lo cridador jurat fiu scriure en lo libre de la cort totes aquestes coses certificant la vostra molt gran altea que totes aquestes coses son estades feytes et seguides segons que per vos senyor ab la dita letra son estades a mi manades per la qual cosa senyor vos tramet aquesta letra sagellada ab lo sagell del ofici de la vegueria. Scrita en Tortosa dissapte a XI de maig en hora del seny. En lany de la encarnacio de nostre Senyor MCCCLXIV.

P. de Bruscha sotsveguer de la ciutat de Tortosa besants senyor humilment les vostres mans et los vostres peus me coman en vostra gracia et merce.

Tenor vero suprascripcionis dicte litere talis erat.
Al molt alt e molt poderos princep e senyor lo senyor Rey Darago.

Item etiam dictus Laurencius Johannis cursor rediens XVI die madii anni predicti referensque dictam litteram regiam quem predicto vicario Ilerde seu ejus locumtenenti portaverat se ipsi locumtenenti presentasse tulit ipsius locumtenentis responsivam litteram patentem et sigillatam in dorso sigillo oficii dicti vicarii continentie subsequentis.

A la vostra gran excellencia senyor humilment notifich jo Jacme dez Puig lochtinent de veguer et cort de Leyda per la vostra altea en la dita ciutat mi haver rebuda una letra vostra per Lorenç Johan correu vostre de la tenor seguent. En Pere per la gracia de Deu Rey Darago de Valencia de Mallorques de Cerdenya et de Corcega e comte de Barchinona de Rossello et de Cerdanya. Al amat nostre lo veguer de Leyda et de Paylars o a son lochtinent. Salut et dileccio. Sapiats que nos havem feta fer en la ciutat de Barchinona etc. Inserto toto tenore litere regie predicte dicto vicario Illerdensi directe et per dictum Laurencium Johannis cursorem ipsi vicario ut predicitur late post cujus datum sequitur hoc. La qual letra reebuda ab aquella major humilitat que pogui lo dia mateix et hora quem fou presentada es a saber dissapte a XI dies de maig del any present decontinent senyor fiu fer la crida publicament en la ciutat de Leyda per los lochs acustumats en fer crides publiques o citacions semblants perque molt accellent senyor segons lo manament a mi fet per vos en la dita letra vos certifich de les dites coses ab letra mia sagellada ab lo sagell del ofici. Recomanme senyor en la vostra gracia et merce ab besament de peus et de mans. Dada Ilerde XII die madii anno a nativitate Domini MCCCLX quarto.

Item etiam dicta XVI die madii Berengarius Clareti

rediens et referens literas quas dietis vicariis Gerunde et Rossilionis portaverat se locumtenenti vicarii Gerunde et vicarii Rossilionis tradidisse tulit eorundem loeumtenentis et vicarii responsivas literas elausas et dietorum vicariorum sigillis ut apparebat prima facie sigillatas et est responsiva litera dicti loeumtenentis vicarii Gerunde hujus serie.

Molt alt et molt poderos prineep e senyor. Sapia la vostra gran altea que vuy que es divendres et hora de tercia he reebudes II letres les quales ma presentades En Berenguer Claret correu de vos senyor ço es la una de citacio dels nobles En Bernat de Cabrera et den Bernat son fill e laltre de cridar les osts et manar aquelles a la Belladona per dimars tot dia prop vinent. Perque molt alt senyor decontinent jo fiu citar ab veu de crida per los lochs acustumats de la ciutat de Gerona los dits nobles et apres eridar les dites osts e Deu volent senyor jo sere per dimars tot dia ab les osts al dit loch de la Belladona segons tenor et forma en les lletres de vos senyor insertades e eontengudes la qual citacio senyor dels dits nobles la tenor es axi com se segueix. Are ojats queus fa hom a saber de part del Senyor Rey que con los nobles En Bernat de Cabrera major de dies et En Bernat de Cabrera fill daquell comte Dosona estants consellers del Senyor etc. Inserto toto tenore citationis proclamate in dicta civitate Barchinone et in dictis literis regiis inserte post

cujus tenorem sequitur hoc. Deus Senyor molt alt vos don victoria del vostres enemichs per molts de temps. Scrita a Gerona divendres a X dies de maig en lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIV.

Lo vostre humil servidor que besant la terra quels vostres peus senyor calciguen se comana en vostre gracia et merce. Jacme Verdeguer sotsveguer de Gerona.

Suprascriptio vero dicte litere talis est.
Sacre Regie Aragonum magestati.

Tenor vero dicte responsive litere predicti vicarii Rossilionis sequitur in hec verba.

Molt alt e molt poderos princep e senyor. Sapia la vostra real magestat que jo reebi una letra real de la vostra gran altea dissapte a XI de maig que fou la vespra de Pantacosta lany present la tenor de la qual es aytal. En Pere per la gracia de Deu Rey Darago de Valencia de Mallorches de Cerdanya et de Corcega e comte de Barchinona de Rossello et de Cerdanya. Al amat nostre lo veguer de Rossello et de Vallespir o son lochtinent. Salut et dileccio. Sapiats que nos havem feta fer en la ciutat de Barchinona ab veu de crida etc. Inserto toto tenoro litere regie predicto per dictum Berengarium Clareti dicto locumtenenti presentate post cujus litere data sequitur hoc. La qual letra Senyor ab tota aquella reverencia que pusch ne so resebuda encontinent fi publicar sollempnament la di-

ta crida e citacio en la vila de Perpenya per los lochs acostumats per la manera en aytals coses acostumada segons e per la forma en la preinserta letra real contengada. Scrita a Perpinya dissapte a XI de maig lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIV. Vicarius.

Lo vostre humil Françes Sagarriga veguer de Rossello postrat en terra ab besament de peus et do mans se comana senyor en vostra gracia et merce.

Et erat suprascripta litera per hec verba.
Sacre Regie Aragonum magestati.

Postea autem die lune que erat decima die junii anno predicto et ora vesperorum. Coram Serenissima domina Alienora Dei gratia Regina Aragonum predicti domini Regis conjuge et generali locumtenente et honorabili ipsius domini Regis consilio inter quos erat venerabilis Franciscus Roma legum doctor ejusdem domini Regis Vicecancellarius existentibus in palacio regio Barchinone comparuit venerabilis Petrus Ça Costa bajulus Cathalonie generalis ac procurator fiscalis predicti domini Regis.

Et quia in dicto palacio predicti nobiles Bernardus de Capraria et Bernardus de Capraria ejus filius comes Ausone non comparuerant nec ibidem videbantur in domo videlicet majori dicti palacii ubi comuniter au-

dientiam tenetur in qua quidem plures gentes interant Petrus Capmany portarius dicti domini Regis qui ascenderat in quibusdam gradibus fusteis qui in capite dicti palacii sunt in quibus dictum consilium regium sedebat proclamavit altis vocibus de mandato domine Regine. Es hic lo noble En Bernat de Cabrera ne lo comte Dosona son fill. Es hic lo noble En Bernat de Cabrera ne lo comte Dosona son fill. Es hic lo noble En Bernat de Cabrera ne lo comte Dosona son fil.

Set quia dicti nobiles vel alter inibi reperti non fuerunt predictus bajulus generalis ac procurator fiscalis eorum contumaciam acusavit.

Est tamen verum quod dum proclamabantur dicta verba per dictum portarium frater Bernardus Alberti monachus monasterii Sancti Salvatoris de Brea et Guillermus Geraldi presbiter qui coram ipso portario stabant dicebant quod ipsi erant inibi pro nobilibus sapradictis.

Et ibidem post aliquam pausam jam ora cene jamque curia vicarii Barchinone levata ut michi Petro de Gostemps notario presentis processus retulerunt Berengarius Fonoyeda scriba dicte curie et Petrus Bugatelli sagio ejusdem curie iterum dictus Petrus Cap-

many de mandato dicte domine Regine existens in dictis gradibus fusteis altis vocibus proclamavit. Es hic lo noble En Bernat de Cabrera ne le comte Dosona son fill. Es hic lo noble En Bernat de Cabrera ne lo comte Dosona son fill. Es hic lo noble En Bernat de Cabrera ne lo comte Dosona son fill.

Et dum dicta verba predictus clamabat portarius dicti frater Bernardus et Guillermus Geraldi dixerunt bis vel ter quod ipsi erant inibi pro nobilibus supradictis.

Dictus vero venerabilis Petrus Çacosta procurator fiscalis qui supra quia dicti nobiles non comparebant eorum contumaciam acusavit nec minus obtulit hanc cedulam quam in presenti processu inseri mandavit.

Quia in causa criminali prescrtim tali et tanta quanta est causa criminis legis julie magestatis procurator intervenire non potest et ob hoc prefati nobiles de dicto lese magestatis crimine inculpati et propterea legitime citati ob hoc quod personaliter non comparuerunt d ie loco in citatione eis facta assignatis reputari debent merito contumaces. Idcirco requirit venerabilis Petrus Ça Costa procurator fiscalis ipsos nobiles pro contumacibus haberi et contra ipsos et eorum bona procedi tanquam contra contumaces occasio terminis ante dicti.

Et iterum coram dicta domina Regina in dicto palacio existente dictus procurator fiscalis requisivit instantiam quantam potuit ut dicti nobiles contumaces reputarentur et quod contra ipsos et eorum bona in eorum contumacia procederetur prout tantorum criminum qualitas de quibus inculpati sunt postulat et requirit.

Quibus actis domina Regina locumtenens generalis predicta assidente sibi dicto venerabili vicecancellario et consilio regio supradicto quia dicti nobiles Bernardus de Capraria et comes Ausone ejus filius citati legittime et expectati usque ad horam debitam non comparuerant personaliter contumases eosdem nobiles reputavit tamen de gracia ipsos si personaliter comparere voluerint per totam crastinam diem et etiam per totam diem mercurii proxime si dicta crastina dies feriata fuerit voluit expectari.

Et quasi incontinenti post recessum tamen dicte domine Regine a palacio supradicto et ante presentiam dicti honorabilis consilii Regii quod in dicto palacio remanserat in quo inter alios dictus vicecancellarius erat venerunt predicti frater B. Alberti et Guillermus Geraldi et obtulerunt in scriptis hec que secuntur.

Ab deguda revereneia humilment protestant Jo. G. Gerau prevera del bisbat de Gerona axi com a procurador substituit de mossen En Berenguer de Maylla eavaller procurador general dels nobles mossen En Bernat de Cabrera et del eonte Dosona son fill que per res qúe jo diga no sia fet perjudici als dits nobles per ço com jo no he pogut haver conseyll de savis ne daltres bones persones les quals me hajen volgut consellar e aço per paor de ineorrer ira et indignacio de vos molt alta Senyora Reyna Darago la qual parlant ab deguda revereneia nom havets volguts donar savis ne liceneiar ab los quals sobre los affers dels damunt dits nobles me pogues aconsellar per be que a vos ne sia moltes vegades estat suplieat. Et axi matex per paor que vos molt alt senyor lo Duch per ço eom laltre dia mossen Thomas de Març̧a en nom nostre manaça al abat de Sent Salvador de Brea de tolre lo eos per raho com ell se entremetria de rahonar davant la Senyora Reyna los affers dels dits nobles per que jo lo dit G. Gueráu per nom demunt dit vull et protest ab deguda revereneia que si alcunes coses hic ha scrites qui sien en perjudiei dels demunt dits nobles que sien haudes per no serites. Et si alcunes axi matex hie sien lexades les quals hie fossen necessaries en lur deffensio que no puxa noura a ells per ço eom no es eolpa de algu ne de mi qui no he pogut haver consell de savis per les rahons demunt dites. E sots les dites protestacions denant vos molt alta Senyora Reyna Darago et

denant vos molt alt senyor Duch o denant la I de vosaltres del qual se pertanga jo dit G. Gerau per nom demunt dit ab deguda reverencia dich et propos ço ques sagueix.

Primerament dich et propos ab deguda reverencia quels dits nobles no son tenguts ne poden comparer per citament quels sia estat fet danant lo Senyor Rey ne son procurador per ço com lo dit noble mossen En Bernat molt abans que fos citat era pres et es encara vuy en poder del Rey de Navarra et lo dit comte molt abans que fos estat citat era estat pres en servey dell Senyor Rey en poder del Rey de Castella en poder de qual encara vuy esta pres. Et aço es cosa notoria a vos molt alta Senyora et a vos molt alt senyor Duch et a tot hom perque com ells no son de lur voler axi com aquells qui son preses en poder daltre no es cosa possible a ells de comparer per be que ho volguessen et segons raho nul hom a imposibilitat no pot ne deu esser obligat.

Item com segons que appar per la dita crida los dits nobles sien estats citats per cosa la qual sembla que toch lur fe per ço ab humil reverencia humilment suplich et requir jo dit G. Gerau per nom demunt dit que vos contra los dits nobles no dejats procehir per la dita raho sino aytant com sia segons usatges et constitucions de Cathalunya car jom offir per nom de-

munt dit, que los dits nobles quant que sien fora les dites persones lur fe escundiran per bataylla et en altra manera segons que degen per usatges o per custitucions generals de Cathalunya ho en cas que vos molt alta Senyora o vos molt alt senyor Duch vullats licenciar alcuns nobles et cavallers los quals jous anomenare en cas que per vosaltres me sia atorgat los quals la fe dels dits nobles ab deguda reverencia parlant de present per batayla et en altra manera escundiran segons los dits usatges et constitucions generals de Cathalunya et aço ab deguda reverencia humilment suplich dit G. Gerau quem sia atorgat en guissa que vos molt alta Senyora et vos molt alt senyor Duch conegats que aquells qui a la fe dels dits nobles toquen ne dien re parlant ab deguda reverencia fan gran malvestat. Et aço me offir de metre al juy de Deu segons que he dit en guisa que aparega qui fa malvestat.

Item molt alta Senyora et molt alt Senyor. En cas que les coses demunt dites no vullats fer humilment supplich jo dit G. Guerau que als dits nobles et alcuns procuradors deffensions covinents per vos altres sien atorgades les quals sots tenguts de donar segons constitucions de Cathalunya jurades hoc encara parlant ab deguda reverencia no podets ne devets denegar per ço com deffensions per dret de natura sien atorgades lo qual dret de natura per princeps no es estat constituit entant que sils diabbles dinfern a nostre Senyor demanaven deffensions ell les los hauria atorgar se-

gons justicia. Per que molt alta Senyora et molt alt Senyor suplich que per les dites rahons vullats donar et licenciar savis et rahonadors als dits nobles o a lurs procuradors ab conseyll dels quals ab deffensions la innocencia daquells puxen clarament mostrar. Et que axi mateix en los processos contra los dits nobles per vosaltres fahedors vullats haver savis et persones no sospitoses als dits nobles en guisa quels dits nobles et lurs procuradors de vosaltres senyora et senyor puxen aver vera justicia axi com de dret et de raho se pertany.

E de les coses demunt dites deman per vos notari dejus escrit esser fetes aytantes cartes et aytantes vegades com per mi ho per mon principal ne serets request e no resmenys requir aquestes coses esser meses en lo proces de les dites coses començat si alcu es per lo notari o scriva del dit proces qui axi mateix men faça carta et cartes aytantes com aver ne volre per nom damunt dit.

Nec minus ad faciéndum fidem de eorum procuratoribus obtulerunt sequentia instrumenta.

Notum sit cunctis quod ego Berengarius de Medalia miles procurator generalis nobilis viri domini Bernardi de Capraria senioris sive majoris dierum prout de

ipsa mea procuratione constat plene per quoddam publicum instrumentum confectum in loco Sancti Baudilii de Lobregat diocesis Barchinone quinta die mensis novembris anno a nativitate Domini MCCCLX secundo et clausum per Franciscum de Villa civem vicensem auctoritate regia notarium publicum per totam Cathaloniam et etiam procurator generalis nobilis viri domini Bernardi de Capraria Dei gratia comitis Ausone dictique domini Bernardi filii cum publico instrumento inde confecto in quodam campo sive honore terre constituto satis juxta ecclesiam Sancte Eulalie de Prohençana dicte diocesis Barchinone sexta die mensis octobris anno a nativitate Domini MCCCLX primo et clauso per Franciscum Boverii notarium infrascriptum. Attendens ad mei audientiam pervenisse quod dicti nobiles et uterque eorum fuerunt nuper citati voce preconia in civitate Barchinone ut decima die mensis junii presentis compareant personaliter coram Illustrissimo ac magnifico principe et domino domino Petro Dei gratia Rege Aragonum Valencie Majorice Sardinie et Corsice comiteque Barchinone Rossilionis et Ceritanie seu ejus generali procuratore in palacio regio dicte civitatis Barchinone causis et rationibus in dicta preconitzatione contentis et expressatis. Attendens etiam quod dicti nobiles domini et uterque ipsorum sunt legittime et personaliter impediti sic et in tantum quod non possunt personaliter comparere nec eorum defensiones excepciones causas et rationes justas veras et legittimas quas habent dicere proponere et allegare causis veris justis et rationabilibus et

inter alias quia sunt capti diu est et capti detinentur videlicet dictus nobilis dominus Bernardus de Capraria major dierum in posse Regis Navarre et in regno suo Navarre et dictus nobilis dominus comes in et pro servicio dicti domini Regis Aragonum in posse hostis scilicet regis Castelle ratione guerre que est inter dictum illustrissimum dominum Regem Aragonum et dictum Regem Castelle propter quod dicti nobiles habent comparere per eorum procuratorem et rationes eorum absentie et alias eorum rationes excepciones et defensiones proponere dicere et allegare. Attendens in super me aliis arduis negociis dictorum nobilium et meis propriis fore multipliciter occupatum taliter et intantum quod in et circa infrascripta facienda et peragenda non possem intendere seu personaliter interesse. Idcirco confidens de fide industria probitate et legalitate vestri venerabilis et religiosi fratris B. Alberti monachi monasterii Sancti Salvatoris de Brea diocesis Gerundensis gratis consulte et ex certa scientia non tamen revocando alios procuratores per me quo supra nomine ad hec vel quavis alia constitutos ordinatos seu substitutos auctoritate dictarum mearum procurationum et ex potestate michi in eis et utraque earum tradita et concessa facio substituo et ordino vos dictum fratrem B. Alberti procuratorem dictorum nobilium dominorum et uterque ipsorum ac mei eorum nomine certum et spetialem presentem et recipientem de licentia et voluntate reverendi domini Ferrarii Dei gratia abbatis monasterii prelibati ad comparendum pro dictis nobilibus dominis et utroque eorum a me no-

mine eorum et utriusque ipsorum coram dicto Illustrissimo domino Rege et coram Illustrissima domina Alienora Dei gratia Regina Aragonum et coram inclito ac magnifico domino infante Johanne dictorum domini Regis et domine Regine primogenito duce Gerunde comiteque Cervarie et etiam coram procuratore seu gubernatore generali aut locumtenente dicti domini Regis et etiam coram quibuscumque aliis dominis seu personis humilibus vel esclusis et aliis etiam quibuslibet coram qua seu quibus pro predictis seu eorum occasione comparere debeatis et teneamini et quolibet ipsorum seu ipsarum de quibus et si ac prout vobis visum fuerit faciendum. Et ad dicendum proponendum allegandum probandum et prosequendum tam in juditio quam extra predictis nobilibus et utroque ipsorum coram illustrissimis domino Rege domina Regina et inclito domino duce predictis et etiam coram procuratore gubernatore seu locumtenente dicti domini Regis et aliis etiam personis predictis et quolibet seu qualibet eorum seu earum tam verbo quam in scriptis eis viis modis et formis quibus melius vobis vedebitur faciendum causas et rationes absentie et impedimenti dictorum nobilium dominorum domini Bernardi de Capraria et domini comitis Ausone filii sui et utriusque ipsorum et etiam alias eorum et utriusque ipsorum rationes excusationes exceptiones et deffensiones sicut melius de jure et secundum constitutiones et usaticos Cathalonie generales et usaticos Barchinone et alias fieri dici et fieri debeat sive possit ac etiam prout melius et utilius vobis fieri expediens vi-

deatur. Et ad protestandum probandum allegandum movendum et requirendum de et prout de jure dictorum nobilium et utriusque ipsorum in et super predictis omnibus et singulis et ea tangentibus seu inde dependentibus aut emergentibus quovis modo. Et protestatis monitis et requisitis ac responsis ex adverso semel et pluries respondendum et replicandum et inde publicum et publica instrumentum et instrumenta fieri faciendum petendum et recipiendum et generaliter ad omnia alia et singula procurandum faciendum et exercendum in et super predictis de quibus dicti nobilis delati existunt licet contra veritatem reverencia et honore dictorum domini Regis domine Regine et domini ducis eorumque officialium in omnibus et per omnia semper salvis et pro quibus citati fuerunt et aliis ea tangentibus seu inde dependentibus vel emergentibus quoquomodo quecumque utilia vel necessaria fuerint aut etiam opportuna et que ego quo supra nomine facerem ac facere possem in eisdem si essem personaliter constitutus etiam si talia essent que mandatum exhigerent spetiale et sine quibus predicta comode fieri et expediri non possent. Quoniam ego auctoritate et potestate dictarum mearum procurationum et utriusque earum in et super predictos ac quolibet eorum et ea tangentibus seu inde dependentibus vel emergentibus quovis modo trado et comito vobis dicto procuratori substituto totum locum meum et plenarie vices meas cum plena libera et generali administratione. Promittens vobis et notario infrascripto tanquam publice persone vice et nomine vestri dicti procurato-

ris substituti ac aliorum omnium et singulorum quorum interest intererit et potest aut poterit quomodolibet interesse hec a me nomine quo supra legittime stipulanti et recipienti predictos nobiles dominum Bernardum de Capraria et dominum comitem Ausone ejus filium et utrumque ipsorum ac me eorum nomine habere semper ratum gratum et firmum quicquid per vos dictum procuratorem substitutum in et super predictis ac quolibet eorundem actum et gestum fuerit sive modo quolibet procuratum et nullo tempore revocare sub obligatione omnium bonorum dictorum nobilium et utriusquo ipsorum. Actum est hoc in monasterio supradicto jovis VI die mensis junii anno a nativitate Domini Millesimo trecentesimo sexagesimo quarto. Sig✠num Berengarii de Medalia procuratoris predicti qui nomine et auctoritate dictarum procurationum mearum et utriusque ipsarum hec firmo et laudo. Sig✠num nostri Ferrarii Dei gratia abbatis predicti qui dicto fratri B. Alberti recipienti procurationem hujusmodi eaque libere utendi et exercendi facultatem et licentiam plenarie impartimur. Testes hujus rei sunt discreti B. Caça canonicus ecclesie Sancti Felicis Gerunde Bonanatus de Condomina rector ecclesie de Hostalricho et Jacobus de Santo Felice civis Vicensis.

Sig✠num Francisci Boverii civis Vicensis notarii publici auctoritate illustrissimi domini Regis Aragonum per totam Cathaloniam. Qui premissis vocatus interfuit et hec scripsit et clausit.

Notum sit cunctis quod ego Berengarius de Medalia miles procurator generalis nobilis viri domini B. de Capraria senioris sive majoris dierum prout do ipsa mea procuratione constat plene per quoddam publicum instrumentum confectum in loco Sancti Baudilii de Lobregat diocesis Barchinone quinta die mensis novembris anno a nativitate Domini MCCCLX secundo et clausum per Franciscum de Villa civem vicensem auctoritate regia notarium publicum per totam Cathaloniam et etiam procurator generalis nobilis viri domini B. de Capraria Dei gratia comitis Ausone cum publico instrumento inde confecto in quodam campo sive honore terre constituto satis prope juxta ecclesiam Sancte Eulalie de Prohençana dicte diocesis Barchinone sexta die mensis octobris anno a nativitate Domini Millesimo CCCLX primo et clauso per Franciscum Boverii notarium infrascriptum. Attendens ad mei audientiam pervenisse quod dicti nobiles domini et uterque eorum fuerunt super citati voce preconia in civitate Barchinone ut X die mensis junii presentis compareant personaliter coram illustrissimo ac magnifico principe et domino domino Petro Dei gratia Rege Aragonum Valencie Majorice Sardinie Corsice comiteque Barchinone Rossilionis et Ceritanie seu ejus generali procuratoro in palacio regio dicte civitatis Barchinone causis et rationibus in dicta citatione contentis et expressatis. Attendens etiam quod dicti nobiles domini et uterque ipsorum sunt legittime et personaliter im-

pediti sic et in tantum quod non possunt personaliter comparere nec eorum deffensiones exceptiones causas et rationes justas veras et legittimas quas habent dicere proponere et allegare causis veris justis et rationabilibus et inter alias quia sunt capti diu est et capti detinentur videlicet dictus nobilis B. de Capraria major dierum in posse Regis Navarre et in Regno suo Navarre et dictus nobilis dominus comes et in pro servicio dicti domini Regis Aragonum in posse hostis scilicet Regis Castelle ratione guerre que est inter dictum illustrissimum dominum Regem Aragonnm et dictum Regem Castelle propter quod dicti nobiles habent comparere per eorum procuratorem et rationes eorum absentie et alias eorum rationes exceptiones et deffensiones proponere dicere et allegare. Attendens insuper me aliis arduis negociis dictorum nobilium et meis propriis fore multipliciter occupatum taliter quod in et circa infrascripta facienda et peragenda non possem intendere seu personaliter interesse. Idcirco confidens de fide industria probitate et legalitate vestri venerabilium et discretorum Jacobi Burgues civis Barchinone Raymundi de Area Petri Franch Guillermi de Villa Tortrela et Berengarii de Molendino civium Vicensium Guillermi Ça Mascorda Raymundi Monet Berengarii Vieta, Guillermi Geraldi Arnaldi Carrio et Francisci Fuxa presbiterorum diocesis Gerundensis et cuilibet vestrum gratis consulte et ex certa sciencia non tamen revocando alios procuratores per me quo supra nomine ad hec vel quavis alia constitutos ordinatos seu substitutos auctoritate dictarum mearum procuratio-

num et ex potestate michi in eis et utraque earum tradita et concessa facio substituo et ordino vos dictos venerabiles Jacobum Burgues Raimundnm de Area Petrum Franch Guillermum de Villatortrela Berengarium de Molendino Guillermum ça Mascorda Raymundum Monet Berengarium Victa Guillermum Geraldi Arnaldum Carrio Franciscum Fuxa et quemlibet vestrum in solidum et pro toto procuratores dictorum nobilium dominorum et utriusque ipsorum ac mei eorum nomine certos et spetiales ad comparendum pro dictis nobilibus dominis et utroque eorum et me nomine eorum et utriusque ipsorum coram dicto illustrissimo domino Rege Aragonum et coram illustrissima domina Alienora Dei gratia Regina Aragonum et coram inclito ac magnifico domino infante Johanne dictorum domini Regis et domine Regine primogenito duce Gerunde comiteque Cervarie. Et etiam coram procuratore seu gubernatore generali aut locum tenente dicti domini Regis et etiam coram quibuscumque aliis dominis seu personis humilibus vel excelsis et aliis etiam quibuslibet coram qua seu quibus pro predictis seu eorum occasione comparere debeatis et teneamini et quolibet ipsorum seu ipsarum de quibus et si ac prout vobis vel aliquibus aut alicui vestrum visum fuerit faciendum. Et ad dicendum proponendum allegandum probandum et prosequendum tam in juditio quam extra pro dictis nobilibus et utroque ipsorum coram illustrissimis domino Rege domina Regina et inclito domino duce predictis et etiam coram procuratore gubernatore seu locum tenente dicti domini Regis et aliis per-

sonis predictis et quolibet eorum seu earum tam verbo quam in scriptis eis viis modis et formis quibus melius vobis vel aliquibus aut alicui vestrum videbitur faciendum causas et rationes absentie et impedimento dictorum nobilium dominorum domini B. de Capraria et domini comitis Ausone filii sui et utriusque ipsorum et etiam alias eorum et utriusque ipsorum rationes excusationes exceptiones et deffensiones sicut melius de jure et secundum constitutiones et usancias Cathalonie generales et usaticos Barchinone et alias dici et fieri debeat sive possit ac etiam prout melius et utilius vobis vel aliquibus seu alicui vestrum fieri expediens videatur. Et ad protestandum probandum et allegandum monendum et requirendum de et pro jure dictorum nobilium et utriusque ipsorum in et super predictis omnibus et singulis et ea tangentibus seu inde dependentibus aut emergentibus quovismodo. Et protestatis monitis et requisitis ac responsis ex adverso semel et pluries respondendum et replicandum. Et inde publicum instrumentum et publica instrumenta fieri faciendum petendum et recipiendum et generaliter ad omnia alia et singula procurandum faciendum et exercendum in et super predictis de quibus nobiles delati existunt licet contra veritatem reverencia et honore dictorum domini Regis domine Regine et domini ducis eorumque oficialium in omnibus et per omnia semper salvis et pro quibus citati existunt et aliis ea tangentibus seu inde dependentibus vel emergentibus quoquomodo quecumque utilia vel necessaria fuerint aut etiam oportuna et que ego quo supra no-

minc facerem ac facere possem in eisdem si essem personaliter constitutos etiam si talia essent que mandatum exhigerent speciale et sine quibus predicta comode fieri et expediri non posset quoniam ego auctoritate et potestate dictarum mearum procurationum et utriusque earum in et super predictis ac quolibet eorum et ea tangentibus seu inde dependentibus vel emergentibus quovis modo trado et comitto vobis dictis procuratoribus substitutis et cuilibet vestrum insolidum totum locum meum et plenario vices meas cum plena libera et generali administratione. Promittens vobis et notario infrascripto tanquam publice persone vice et nomine vestris dictorum procuratorum substitutorum et cuilibet vestrum ac aliorum dominum et singulorum quorum interest intererit et potest aut poterit quomodolibet interesse hec a me nomine quo supra legittime stipulanti et recipienti predictos nobiles dominum Bernardum de Capraria et dominum comitem Ausonie ejus filium et utrumque ipsorum ac me eorum nomine habere semper ratum gratum et firmum quicquid per vos dictos procuratores substitutos seu per aliquos aut aliquem vestrum simul vel divisim in et super predictis ac quolibet eorundem actum et gestum fuerit sive modo quolibet procuratum et nullo tempore revocare sub obligatione omnium bonorum dictorum nobilium et utriusque ipsorum. Actum est hoc in monasterio Sancti Salvatoris do Brea diocesis Gerunde die jovis VI mensis junii anno a nativitate Domini Millesimo CCCLXIV. Sig✠num Berengarii de Medalia procuratoris predicti qui nomine et auctori-

tate dictarum mearum procurationum et utriusque ipsarum hec firmo et laudo. Testes hujus rei sunt Reverendus dominus Ferrarius Dei gratia abbas dicti monasterii discretus B. Caça canonicus ecclesie Sancti Felicis Gerunde Bonanatus de Condomiana rector ecclesie de Hostalrich et Jacobus de Sancto Felice civis Vicensis.

Sig✠num Francisci Boverii civis Vicensis notarii publici auctoritate illustrissimi domini Regis Aragonum per totam Cathaloniam. Qui premissis vocatus interfuit et hec scribi fecit cum suprascripto in VIII linea ubi dicitur dominus et in XXII ubi legitur inde et clausit.

Super quibus oblatis per dictos procuratores dictum consilium regium absque tamen perjuditio ordinatorum per dictam dominam Reginam que dictos nobiles contumaces reputavit voluit deliberare dicens quod eis respondebit in domo habitationis dicte domine Regine die mercurii proxime venienti.

Dictus vero procurator fiscalis dixit quod pracuratores predicti admitendi non sunt maxime attenta criminis qualitate presertim quia presbiteri in çausa criminali admitti non debent.

Die mercurii sequenti que erat XII dies junii anno

predicto cum erina dies martis que fuerat XI dies ipsius mensis feriata fuisset videlicet festum beati Bernabe apostoli coram illustrissima domina Regina locumtenente generali predicta et honorabili domini Regis consilio inter quos erat venerabilis Franciscus Roma dicti domini Regis vicecancellarius in hospicio quod Johannes Ros habet in civitate Barchinone prope mare in quo hospicio tunc dicta domina Regina hospitabatur ora scilicet vesperorum existentibus ejusdem diey comparuit venerabilis Petrus ça Costa procurator fiscalis qui supra qui in scriptis obtulit que sequntur.

Petit procurator fiscalis in contumatiam dictorum nobilium contra personas et bona ipsorum precedi et enantari ut jam extitit requisitum non obstantibus propositis et allegatis pro parte predictorum nobilium que illegitime et per personas minus idoneas ac in causarum proposita extiterunt.

Comparuerunt etiam dicti frater Bernardus Alberti et Guillermus Geraldi procuratores qui supra.

El dicta domina Regina locumtenens generalis predicta assidente sibi dicto consilio regio attendens dictos nobiles citatos non comparuisse nec comparere per se nec per procuratores suficientes nec suficienter instructos et reputavit eosdem nobiles exhigente justicia contumaces. Quare decrevit procedi ad baniendum personam

Bernardi de Capraria senioris et bona sua annotandum prout fieri debet et in similibus est fieri assuetum. Quo ad banniendum autem personam dicti comitis et bona sua annotandum voluit plenius deliberare quousque aliter per ipsam dominam Reginam fuerit ordinatum.

Et quia frater Bernardus Alberti et G. Geraldi procuratores predicti qui pro parte dictorum nobilium comparuerant requirebant me P. de Gostemps notarium hujus processus sicut jam die lune proxime preterita hora que in dicto palacio regio ut supra dictum est comparuerant requisierant ut de hiis que ipsi obtulerant et que eis presentibus acta fuerant eis facerem publicum instrumentum ipsa domina Regina mandavit michi dicto notario ut predictum instrumentum conficerem ac traderem procuratoribus supradictis presentibus testibus reverendo domino Romeo Dei gratia Ilerdensi episcopo nobili Artaldo de Focibus Camarlengo dicte domine Regine et Berengario Carbonelli ejusdem domine Regine scriptore portionis.

Postea die veneris que erat XIIII dies junii anno jam dicto ora tertiarum in palacio regio Barchinone per consilium domini Regis aliquibus adhibitis doctoribus Barchinone inter quos de consilio domini Regis erat dictus honorabilis vicecancellarius fuit deliberatum quod dic-

tus nobilis Bernardus de Capraria major dierum banniatur et pro bannito publicetur.

De mandato igitur prefate domine Regine facto per dictum consilium et ad instantiam venerabilis Petri Ça Costa procuratoris fiscalis predicti fuit factum eadem die post vesperos in civitate Barchinone predicta dictum bannimentum prout per dictum consilium regium ordinatum fuerat sub forma sequenti.

Are ojats per manament de la Senyora Reyna lochtinent general del Senyor Rey que com lo noble En Bernat de Cabrera major de dies conseller et domestich del Senyor Rey sia estat citat ledesmament ab veu de crida dins la ciutat de Barchinona et encare en les ciutats de Leyda et de Tortosa et de Gerona et en la vila de Perpenya que lo X dia del present mes de juny comparagues personalment davant lo dit Senyor o son general lochtinent dins lo palau del dit Senyor Rey en Barchinona e lo dit noble personalment no sia comparegut e per aquesta raho la dita Senyora Reyna com a lochtinent general damunt dita lo haja reputat per contumaç e haja ordenat que contra la persona sua sia procchit et bandejat e contra los seus bens a annotar. Per ço la dita Senyora Reyna axi com a lochtinent del dit Senyor Rey et en nom et en veu e persona daquell Senyor ab aquosta present veu de crida bandeja lo dit noble e diu et mana a to-

ta persona de qualque dignitat condicio o estament sia sots pena de M. morabatins dor que lo dit noble no acullen en ço del lur ne a aquell donen consell alcu favor ne ajuda ans si per ventura lo vehien lo prenen si pendre lo poden si no so metent lo seguesquen sots la dita pena.

Que quidem preconitzacio dicta die veneris post vesperos fuit facta in civitate Barchinone in locis videlicet ubi similes preconitzationes fieri consueverunt per Jacobum Clos preconem publicum ejusdem civitatis ut quidem Jacobus Clos retulit michi Petro de Gostemps notario supradicto.

Nec minus ut bannimentum hujusmodi per civitates et loca insignia Cathalonie publicetur fuit scriptum vicario Ilerde et Pallariensis per litteram domini Regis suo sigillo in dorso sigillatam tenoris sequentis.

En Pere per la gracia de Deu Rey Darago de Valencia de Mallorches de Cerdenya et de Corcega et comte de Barchinona de Rossello et de Cerdanya. Al amat nostre lo veguer de Leyda et de Pallars o a son lochtinent. Salut et dileccio. Sapiats que nostra cara companyona la Reyna Darago axi com a general lochtinent nostra per tal com lo noble En Bernat de Cabrera major de dies citat ledesmament per nos noy es

comparegut ha bandejat aquell noble et fet publicar per bandejat en la ciutat de Barcelona segons la forma seguent. Are hojats per manament de la senyora Reyna lochtinent general del Senyor Rey que com lo noble En Bernat de Cabrera major de dies etc. Inserto tenore bannimenti in proxime precedenti folio scripti. Et com vullam que en las ciutats et lochs insignes de Cathalunya ço es en cascun cap de vegueria lo dit bandejament sia publicat per ço us dehim eus manam que façats ab trompes aquest bandejament publicar en los lochs on semblants coses fets fer et rescrivits nos per vostra letra liurada al portador de la present que aquesta publicacio hajats feta fer. Dada en Barchinona a XIIII dies de juny en lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIV. Visa Roma.

In forma predicta fuit scriptum.

Vicario Dertuse vel ejus locumtenenti.
Vicario Terracone et Campi vel ejus locumtenenti.
Vicario vicarie Montisalbi vel ejus locumtenenti.
Vicario vicarie Tarrage vel ejus locumtenenti.
Vicario Cervarie vel ejus locumtenenti.
Vicario Bagiarum Bergue et Berguitani vel ejus locumtenenti.
Vicario Villefranche Penitensis vel ejus locumtenenti.
Vicario Gerunde et Bisulduni vel ejus locumtenenti.
Vicario Campirotundi vel ejus locumtenenti.

Vicario Rossilionis et Vallispirii vel ejus locumtenenti.

Vicario Confluentis vel ejus locumtenenti.

Vicario Ceritanie vel ejus locumtenenti.

Que quidem litere tradite fuerunt videlicet litere dictis vicario Bagiarum et vicario Campirotundi directe Laurencio Johannis cursori curie.

Et litere dictis vicariis Ilerde Tarrage et Cervarie directe fuerunt tradite Bernardo de Muro cursori curie.

Litere autem dictis vicariis Gerunde Rossilionis Confluentis et Ceritanie directe fuerunt tradite Petro de Atheca seu de Moros cursori curie.

Litere etiam directe dictis vicariis Dertuse Terrachone Montisalbi et Villefranche Penitensis directe fuerunt tradite Guillermo de Apiaria cursori curie.

Postea vero die lune XVI die junii in vesperis coram serenissima domina Regina Aragonum locumtenente generali predicta in palacio regio Barchinone veniens coram ipsa domina Regina venerabilis Petrus Ça Costa procurator fiscalis qui supra fecit eidem domine Regine requisitionem sequentem in scriptis qui ego de voluntate ejusdem fiscalis legi et ipsius requisitionis tenor talis est.

Existens in presentia vestri excellentissime domine Regine Incumtenentis generalis illustrissimi domini nostri Regis Petrus ça Costa bajulus Cathalonie generalis et procurator fiscalis dicit. Quod pridem domino nostro Rege in villa seu loco de Almudevar personaliter existente fuit ex parte ipsius domini Regis per ejus uxerium et alios injunctum et mandatum nobili Bernardo de Capraria majori dierum in eodem loco similiter existenti ut pro quibusdam criminibus lese majestatis adversus personam ejusdem domini Regis remque suam publicam et fidem etiam predicti nobilis continentibus que Illustris Rex Navarre tunc in dicta villa existens dicto domino Regi retulerat statim venire idem nobilis ante presentiam ejusdem domini Regis qui ipsum nobilem de premissis cum dicto Rege afrontare volebat quodquidem mandatum nedum dictus nobilis adimplere recusavit immo dedit etiam terga fuge dicit etiam dictus procurator fiscalis pro dicto negotio per dominum Regem excellencie vestre comisse absque tamen perjuditio contumacie jam per dictum nobilem comisse fuit idem nobilis Bernardus de Capraria iterum de mandato vestro ratione predictorum citatus ut certo die coram dicto domino Rege vel ejus generali locumtenente in civitate Barchinone intus palatium regium personaliter compareret. Sane cum dictus nobilis neque coram domino Rege in dicto loco de Almudever neque etiam postea coram ipso domino Rege vel vobis die sibi prefixa nec etiam die

postmodum sibi de gratia concessa non curaverit comparere et ob hoc per vos dictam dominam Reginam vel locumtenentem domini nostri Regis reputatus idem nobilis fuerit contumax justicia exhigente fueritque per vestram excellentiam decretum procedi ad banniendum personam ejusdem nobilis et bona sua annotandum et postmodum ipse nobilis voce preconia in dicta civitate Barchinone de mandato vestro pro dictis criminibus bannitus fuerit. Ideo petit dictus procurator fiscalis et requirit procedi ad annotandum bona dicti nobilis eaque postmodum scribendum et alias super hiis fieri justicie complementum.

Et statim dicta domina Regina locumtenens premissa assidente sibi in hiis dicto regio consilio volens id quod supra per eum fuerat decretum exequi et complere sedens more principis juditium exercentis processit super requisitis per dictum procuratorem fiscalem ut sequitur.

Nos Alienora Dei gratia Regina Aragonum Valencie Majorice Sardinie et Corsice comitissaque Barchinone Rossilionis et Ceritanie serenissimi principis domini Petri eadem gratia Regis regnorum et comitis comitatum predictorum viri et domini nostri carissimi generalis locum tenens visa requisitione per Petrum ça Costa procuratorem fisci in hac causa coram nobis oblata et hiis que continentur in ea et aliis per ipsum

procuratorem oblatis et productis in consilio dicti domini Regis et nostro expositis et per nos plenius recognitis et discussis. Attendentes nobilem Bernardum de Capraria majorem dierum primo de mandato domini Regis et postea etiam de mandató nostro fuisse citatum legittime ad ea que et prout in dicta requisitione et citationibus predictis contin ctur ipsumque nobilem diebus et locis sibi prefixis minime comparuisse et propterea reputantes ipsum contumacem decreverimus procedendum fore ad banniendum personam ejusdem et bona sua annotandum. Considerantes etiam quod attenta enormitate criminis lese magestatis de quo idem nobilis delatus existit locus fuit annotationi bonorum prout per nos decretum extitit ut prefertur. Ideo pensantes parum prodesse obedientiam obedientibus si conceptum contumacibus non obesset omnia bona mobilia et immobilia ac semoventia predicti nobilis annotamus et ea in banno fisci regii ponimus. Decernentes quod nisi infra annum idem nobilis coram domino Rege aut nobis ut generali locumtenente ejusdem comparuerit et se ut debuerit purgaverit omnia bona predicta sicut statim post lapsum anni fisco regio adquisita. Decernentes etiam omnia dicta bona debere describi et mobilia seu moventia ac fructus quoscumque etiam immobilium debere poni in sequestro et prohiberi etiam quibuscumque debitoribus ne quicquid interim eidem nobili solvant et etiam dicto nobili ne aliqua de dictis bonis interim alienet ad finem ne ex eis fuga dicti nobilis instrui possit seu quomodolibet adjuvari.

Lata fuit dicta pronuntiatio per predictam dominam Reginam locumtenentem quod supra in camera majori que est contigua capelle majori palatii Regii Barchinone pro tribunali sedentem et lecta de mandato suo in scriptis et ex scripti recitatione per Petrum de Gostemps scriptorem dicti domini Regis et auctoritate ejusdem notarium publicum per totam terram et dominationem suam die lune que est XVI die junii anno a nativitate Domini Millesimo CCC sexagesimo quarto presente dicto procuratore regio et fiscali et presentibus testibus reverendis dominis fratre Johanne Archiepiscopo Callaricani Romeo episcopo Ilerdense et fratre Guillermo abbate monasterii Sanctarum crucum ac nobilibus Berengario de Apilia Artaldo de Capraria et Hugueto de Sancta Pace ac venerabilibus Francisco Roma legum doctore domini Regis vicecancellario et Jacobo de Faro cancellario domini ducis Petro do Sancto Clemete et Francisco Burguesii civibus Barchinone Berengario de Cabestayn legum doctore et Petro Fabre ville Perpiniani Berengario Carbonelli scriptore portionis domine Regine Ferrario de Maguerola scriptore domini Regis et Guillermo Oliverii de thesauraria ipsius domine Regine et aliis pluribus.

Deinde ibidem ad requisitionem dicti procuratoris fiscalis predicta domina Regina mandavit describi bona dicti nobilis Bernardi de Capraria et constat quod

in bonis ejusdem nobilis est castrum de Montsoriu cum suis terminis et pertinentiis in quoquidem castro ipse nobilis suum tenet domicilium.

Et quia in civitate Barchinone non sciebatur veridice immo ignorabatur que castra vel loca dictus nobilis Bernardus de Capraria habebat et quot castlani feudatarii rustici seu pagenses et que feuda castlanie et mansi sunt in dictis castris et locis et coram terminis et quos redditus et jura idem nobilis percipit in eadem. Ideo dicta domina Regina locumtenens generalis predicta et Omberto de Bellescar domicello tenenti locum gerentis vices gubernatoris in Cathalonia quem apud comitatum Ausone pro aliis jam ipsa domina Regina miserat de predictis comissionem fecerit cum litera ipsius domine Regine papirea in dorso sigillo ejusdem domine Regine sigillata tenoris sequentis.

Alionora Dei gratia Regina Aragonum Valencie Majorice Sardinie et Corsice comitissaque Barchinone Rossilionis et Ceritanie domini Regis domini et viri nostri carissimi generalis locumtenens fideli nostro Omberto de Bellescar domicello locumtenenti gerentis vices gubornatoris in Cathalonia. Salutem et graciam. Quia bona nobilis Bernardi de Capraria majoris dierum qui de crimine lese magestatis adversus personam dicti domini Regis et ejus rempublicam delatus existit sunt legitime et cum ea solemnitate qua decent per

nos ejus exhigente contumacia annotata est quod decretum per nos ut cuncta ipsa bona tam immobilia quam etiam semoventia describantur et mobilia etiam ac frūctus seu redditus immobilium sequestreretur quodque cunctis ejusdem nobilis debitoribus inhibeatur ne sibi de cetero in eo in quo sibi tenentur respondeant ne ex mobilium et fructuum perceptione sua contumacia possit instrui ant aliquatenus adjuvari. Ideo de vestra industria et legalitate confidentes ad plenum ad describendum omnia et singula bona predicta nobilis Bernardi de Capraria et omnia alia que ut predicitur per nos decreta sunt exequendum vos eundem Ombertum hujus serie deputamus. Mandantes vobis quatenus apud civitatem Vici castra villas et loca predicti nobilis accedendo describatis omnia bona ejusdem nobilis videlicet partem et omnia jura seu redditus que in dicta civitate et ejus terminis habet et percipit. Et simili modo quodlibet castrum villam et locum quod quam seu quem repereritis dicti nobilis et quot castlani seu feudatarii aut rustici seu pagenses et que feuda castlanie seu mansi in quolibet castro villa seu loco predictis sint et quos etiam redditus seu jura ipse nobilis percipit et consuevit percipere in eisdem. Describatis etiam cuncta bona mobilia aut se moventia dicti nobilis que esse repereritis in dictis civitate castris villis et locis. Et nichilominus in dicta civitate et qualibet ex dictis castris villis et locis faciatis preconitzari publice quod nullus vassallus seu feudatarius rusticus vel pagensis aut quivis alias debitor dicti nobilis respondeat eidem decetero de aliquibus red-

ditibus juribus seu debitis set solum vobis quem ad tenendum in sequestro predicta ducimus deputandum et cuncta alia immobilia seu se moventia bona predicti nobilis ad manus vestras in sequestro et capiatis si quos autem tanta temeritatis audacia fultos repereritis quod dicte descriptioni et exequtioni aliorum premissorum ausi fuerint contraire eosdem per processum soni emissi et alias a premissis rigide arceatis. Et niehilominus contra eosdem cum exercitibus et aliter procedatis viriliter et potenter. Comittentes vobis super predictis omnibus cum emergentibus dependentibus et connexis plenarie vices nostras. Datum Barchinone XXVII die junii anno a nativitate Domini Millesimo CCCLX quarto. B.

Que quidem litera fuit missa dicto Omberto de Bellescar.

Postea vero die jovis dicta XXVII die junii anno predicto Laurentius Johannis cursor jamdictus qui literas regias superius insertas quarum data fuit Barchinone XIIII die mensis que vicariis Bagiarum et Campirotundi vel eorum locatenentibus dirigebantur ipsis tulerat reversus Barchinonam tradidit michi responsivas literas eorundem patentes et sigillatas in dorsis sigillis ofitiorum ipsorum quorum tenores tales sunt.

Molt alt Senyor et Princep molt glorios Senyor En Pere per la gracia de Deu Rey Darago. Sapia la vostra molt gran altea et magnificencia Senyor que lo feel vostre En Francesch Nerell sotsveguer de Manresa et de Bages dimecres a ora del sol post a XIX dies de juny del any davall escrit humilment ab tota aquella reverencia ques pertany reebe de ma den Lorenç Johan correu vostre una letra vostra senyor la qual començava. En Pere per la gratia de Deu Rey Darago etc. et la dada daquella era per la forma seguent. Dada en Barchinona a XIIII dies de juny en lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIIII en la qual Senyor la vostra molt gran altea et magnificencia manava al dit sotsveguer que fees publicar ab trompes lo bandejament feyt per la molt alta et poderosa Senyora Reyna lochtinent general vostra contra lo noble En Bernat de Cabrera major de dies en aquella letra contengut en los lochs on semblants coses lo dit sotsveguer fehia fer la qual cosa senyor fae fer encontinent que la dita letra hac rebuda ab veu de trompes et danafil. Dada en Manresa a XIX dies del mes et any damunt escrits.

Molt alt Senyor e princep molt glorios Senyor En P. per la gracia de Deu Rey Darago. Sapia la vostra molt gran altea et magnificencia senyor que lo feel vostre En P. Solan jutge ordinari de Campredon en absencia

del veguer de Campredon lo dia devayl scrit a hora de mig jorn humilment ab tota aquella revereneia ques pertany reebe de man den Lorenç Johan correu vostre una letra vostra Senyor en la qual Senyor la vostra molt gran altea e magnificencia manava al dit veguer ques faes publicar ab trompes lo bandajament fet per la molt alta e poderosa Senyora la Senyora Reyna lochtinent general vostre contra lo noble En Bernat de Cabrera major de dies en la dita vostra letra Senyor contengut en los lochs hon semblants coses lo dit veguer fehia fer la qual cosa Senyor feu fer lo dit jutge encontinent que la dita letra hac rebuda ab veu de trompes e denafill. Data en Campredon et ab segell de la cort del dit loch segellada XX secunda die junii anno a nativitate Domini MCCCLXIV.

Item Bernardus de Muro cursor curie superius nominatus qui litteras regias predictis vicariis Ilerde Tarrague et Cervarie vel eorum locatenentibus directas tulerat reversus Barchinonam tradidit michi literas responsivas eorundem patentes et sigillatas in dorsis sigillis officiorum ipsorum tenorum sequentium.

A la vostra gran excellencia Senyor humilment notifich jo Jaeme dez Puig lochtinent de veguer et cort de Leyda per la vostra altea en la dita ciutat deputat mi haver reebuda una letra vostra per Bernat de Mur correu vostre de la tenor seguent. En Pere per la gra-

cia de Deu Rey Darago de Valencia de Mallorques de Cerdenya et de Corcega comte de Barchinona de Rossello et de Cerdanya. Al amat nostre lo veguer de Leyda et de Payllars o a son lochtinent. Salut et gracia. Sapiats que la Reyna nostra cara companyona axi com a lochtinent general nostre per tal com lo noble En Bernat de Cabrera major de dies citat ledesmament per nos no es comparegut ha bandeyat aquell noble et fet publicar per bandeyat en la ciutat de Barchinona segons la forma seguent. Ara hoyats per manament de la Senyora Reyna lochtinent general del Senyor Rey que com lo noble En Bernat de Cabrera major de dies conseller et domestich del Senyor Rey sia estat citat ladesmament ab veu de crida dins la ciutat de Barchinona et encara en les ciutats de Leyda et de Tortosa et de Gerona et en la vila de Perpenya que lo X dia del present mes de juny comparegues denant lo dit Senyor o son general lochtinent dins lo palau del dit Senyor Rey en Barchinona e lo dit noble personalment no sie comparegut et per aquesta raho la dita Senyora Reyna com a lochtinent general damunt dita lo haja reputat per contumaç e haja ordonat que contra la sua persona sie procehit a bandeyar et contra los seus bens annotar. Per ço la dita Senyora Reyna axi com a lochtinent del dit Senyor Rey et en nom et en veu et persona daquell Senyor ab aquesta present veu de crida bandeya lo dit noble e diu et mana a tota persona de qualque dignitat condicio o stament sia sots pena de M. morabatins dor que lo dit noble no acuyllen en ço del lur ne

aquell donen conseyll alcun favor ne ajuda ans si per ventura lo vehien lo prenen si pendrel poden sino so metent lo saguesquen sots la dita pena. Et com hajam ordonat que en les ciutats et lochs insignes de Cathalunya ço es en cascun cap de vegueria lo dit bandayament sia publicat. Per çous dehim eus manam que façats ab trompes aquest bandeyanent en los locs on semblants coses fets fer. Et reseirivits per vostra letra liuradora al portador de la present que aquesta publicacio hajats feta fer. Dada en Barchinona a XIIII dies de juny en lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIV. Visa R. La qual letra reebuda ab aquella major humilitat que pogui lo dia matex et hora que fo presentada es a saber divendres a XXI dia del mes de juny del any present de continent Senyor fiu fer la crida publicament en la ciutat de Leyda per los lochs acustumats en fer crides publiques o citacions semblants perque molt accellent Senyor segons lo manament a mi fet per vos en la dita letra vos certifich de les dites coses ab letra mia sagellada ab lo sagell del ofici. Recomanme Senyor humilment en la vostre gracia et merce ab besament de peus et de mans. Dada en Leyda a XXI dia de juny en lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIIII.

Jo En B. Serres tinentloch del honrat En Ramon Folquet regent loffici de la vegueria de Tarrega per lo molt alt Senyor Rey atorch a vos En Bernat de Mur correu del Senyor Rey que lo dia et any davayl scrits

mavets presentada una letra del Senyor Rey en la qual me manave que fes fer una crida en la dita letra insertada en la qual es contengut que la Senyora Reyna com a lochtinent general del dit Senyor Rey bandeya lo noble En Bernat de Cabrera et mana a tot hom sots pena de Mil morabatins dor que lo dit noble no acuyle ne a aquell do favor ne ajuda ans lo prena sometent lo seguescha segons que largament en la dita letra real es pus largament contengut. Et jo decontinent reebuda la dita letra fiu fer publicar la dita crida en lo loch del Tayladell. En testimoni de la qual cosa faç vos la present letra ab lo segell del ofici del dit regent lo ofici de la vegueria sagellada. Scrita Tarrega XX die junii anno a nativitate Domini Millesimo CCCLX quarto.

Jo En Berenguer Moxo tinentloch del honrat En Dalmau Dalentorn veguer de Cervera pel Senyor Rey atorch a vos En Bernat de Mur correu del Senyor Rey que lo dia e any davayl serits mavets presentada una letra del Senyor Rey en la qual me manave que fes fer una crida en la dita letra inserta en la qual es contengut que la dita Senyora Regina com a lochtinent general del dit Senyor Rey bandeye lo noble En Bernat de Cabrera et mane a tot hom sots pena de mill morabatins dor que lo dit noble no acuylen ne aquell do conseyll favor ne ajuda ans si per aventura lo veye lo prena si pendrel pot si no sometent lo seguescha segons que largament en la dita letra real et

crida es contengut. Et jo decontinent reebuda la dita letra fiu fer et publicar la dita crida ab trompes et ab trompeta per la vila de Cervera et per los lochs acustumats en aquella. En testimoni de la qual cosa faç a vos la present letra ab lo segell del ofici del dit veguer segellada. Data Cervarie XIX die junii anno a nativitate Domini MCCCLXIIII.

Item Petrus de Atheca alias vocatus de Moros cursor curie predicte qui dictas literas regias dictis vicariis Gerunde Rossilionis Coufluentis et Ceritanie directas portaverat rediens Barchinonam et asserens se ipsas literas dictis vicariis seu eorum locatenentibus presentasse tulit corundem responsivas literas sigillis eorum ofitiorum sigillattis tenorum sequentium.

Molt alt molt excellent e molt poderos princep et Senyor. Sapie la vostra molt gran altea que vuy que es dimecres he rebuda ab aquella reverencia que se ne pusch una letra vostra reyal de la tenor seguent. En Pere per la gracia de Deu Rey Darago de Valencia de Mallorques de Cerdenya et de Corcega et comte de Barchinona de Rossello et de Cerdanya. Al amat nostre lo veguer de Gerona et de Busuldu o a son lochtinent. Salut et dileccio. Sapiats que la Reyna nostra cara companyona axi com a lochtinent general nostre per tal com lo noble En Bernat de Cabrera major de dies citat ledesmament etc. Inserto tenore dicte litere

regie predicto vicario directe post cujus data sequitur. Aytantost Senyor fiu publicar per la ciutat de Gerona et per los lochs acustumats en aquella ab trompes lo dit bandeyament segons et per la forma en la preinserta letra contengude per Na Alegre ça Tayade cride publich de la cort et ciutat de Gerona. Data a Gerona a XXVII de juny en lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIIII.

Johan Berenguer de Reyadell vaguer de Gerona prostrat en terra ab besament de maus et de peus se comana Senyor en vostra gracia et merce.

Suprascriptio vero dicte litere que clausa erat talis est.

Al molt alt et molt excellent et molt poderos princep et senyor lo senyor Rey Darago.

Molt alt et molt excelient et molt poderos princep et senyor. Sapia la vostra molt gran altea que vuy que es dimarts reebuda ab aquella reverencia que se ne puch una letra vostra reyal de la tenor seguent En Pere per la gracia de Deu Rey Darago de Valencia de Mallorques de Cerdenya et de Corcega e comte de Barchinona de Rossello et de Cerdanya. Al feel nostre lo veguer de Rossello et de Vayllspir o a son lochtinent Salut et gracia. Sapiats que la Reyna nostra cara companyona axi com a lochtinent general nostre per tal com lo noble En Bernat de Cabrera major de dies ci-

citat ledesmament per nos no es comparegut a bandeyat aquell etc. Inserto tenore diete littere regie predicto vicario directe post cujus data sequitur. Aytantost Senyor fiu publicar per la vila de Perpinya et per los lochs acustumats ab trompes lo dit bendeyament segons et per la forma en la present inserta letra contenguda. Scrita a Perpenya a XXV dies de juny lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIIII. Vidit viceeancellarius.

Berengarius Isern loctinent de veguer de Rossello prostat en terra ab besament de peus et de mans se comana Senyor en vostra gracia et merce.

Excellenti Regie magestati humiliter suplicando significat Franciscus de Sancto Felice domicellus vicarius Confluentis quod die dominica que fuit XXIII dies junii anni nativitatis Domini Millesimi CCCLX quarti fuit publice publicata per villam Francham quedam preconitzatio inserta in quadam litera regie magestatis premisse ipsi vicario presentata per Petrum de Moros cursorem domini Regis. In cujus rei testimonium presentem scripturam dictus vicarius tradi fecit dicto cursori et sigillo sue curie sigillari.

Excellenti Regie magestati humiliter significat Bernardus Dolvayne locumtenens venerabilis vicarii Ceritanie quod die sabbati XXII die mensis junii anno a nativitate Domini MCCCLXIIII fuit publice publicata

per villam Padiceritani preconitzatio inserta in quadam littera vestra nobis presentata per Petrum Xanciç de Moros cursorem vestrum die predicta in cujus rei testimonium presentem sibi fieri jussimus sigillo nostri officii sigillatam.

Item Guillermus de Apiaria cursor curie predicte qui dictas literas regias dictis vicariis Dertuse Terracone et Villefranche Penitensis vel eorum locatenentibus directas portaverat reversus Barchinonam prima die julii anno predicto tulit dictorum vicariorum Dertuse et Terracone responsivas literas continentiarum hujusmodi.

Molt alt et molt poderos Senyor. Ab homil et deguda reverencia recbi una letra vostra diluns ques comptava XXIIII die junii anno Dominice Incarnationis MCCC LXIIII de la tenor seguent. En Pere per la gratia de Deu Rey Darago de Valencia de Mallorques de Cerdenya et de Corcega et comte de Barchinona de Rosseyllo et de Cerdanya. Al feel nostre lo veguer de Tortosa et de la ribera Debre o a son lochtinent. Salut et gracia. Sapiats que la Reyna nostra cara companyona axi com a lochtinent general nostre per tal con lo noble En Bernat de Cabrera major de dies etc. Inserto tenore dicte litere regie predicto vicario directe post cujus data sequitur. Hon senyor volent complir los vostres manaments lo dit bandeyament de mot a mot

segons que en la dita letra es scrit et ordenat fiu publicar et cridar ab veu de crida publica et ab trompes et ab tabals et nafil en tots los lochs de la ciutat de Tortosa on semblants bandeyaments et crides se fan et son acustumades de fer. Et feta relacio a mi et en la cort per lo cridador jurat fiu scriure en lo libre de la cort de la damunt dita ciutat totes aquestes coses certificant Senyor la vostra molt gran altea que totes aquestes coses son estades fetes et seguides segons que per vos Senyor ab la dita letra son estades a mi manades per la qual cosa Senyor vos tramet aquesta letra segellada ab lo segell del ofici de la vegueria. Scrita en Tortosa dimarts a XXV dies del mes de juny en lany de la encarnacio de nostre Senyor MCCC LXIIII.

Pere de Bruscha sots veguer de la ciutat de Tortosa besant Senyor humilment les vostres mans e los vostres peus me coman en vostra gracia et merçe.

Supra scriptio vero dicte litere que clausa erat talis est.

Al molt alt et molt poderos princep et senyor senyor En Pere per la gracia de Deu Rey Darago.

Molt alt e excellent Princep et Senyor meu singular. Vuy hora de vespres reebi una letra vostra ab humil reverencia per lo portador de la present continent en acabament que fes publicar ab veu de crida lo bande-

yament lo qual la Senyora Reyna ha fet contra lo noble En Bernat de Cabrera perque Senyor humilment significh a la vostra senyoria que encontinent ab veu de crida publica ab trompes et tabals et nafil fiu publicar lo dit bandeyament per la ciutat de Tarragona per los lochs hon semblants crides son acustumades de fer. Comanme Senyor en la vostra gracia et merce la qual man a mi humil servidor seu tot ço que li placia. Scrita en Tarragona a XXI dia de juny.

Humil et devot servidor B. de Foix cavaller veguer vostre en Tarragona.

Tenor vero suprascriptionis dicte litere talis est.
Al molt alt et poderos princep et senyor lo senyor En P. per la gracia de Deu Rey Darago.

Testes sequentes fuerunt recepti per Petrum de Prato notarium tam in loco de Burriana quam in civitate Valencie de mandato sibi facto per illustrem dominam Reginam locumtenentem generalem illustrissimi domini Regis.

Dissapte a XV de juny del any de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIIII en la vila de Castello de Burriana jura et deposa lo testimoni seguent.

Pedro Roig del loch de Tordefumus del regne de Castella testimoni jurat et interrogat sobre les coses damunt dites et devall scrites dir veritat la qual sapia. Et primerament interrogat quant ha que parti de Murvedra. Et dix que dimecres pus prop passat. Interrogat si lo comte Dosona fill del noble. En Bernat de Cabrera era en lo castell o vila de Murvedra et dix que hoc. Interrogat com ho sap. Et dix que per ço com lo havia no havia molts dies vist al palau del Rey dins Murvedra. Dix encara interrogat que aquest testimoni estant diluns pus prop passat en lo dit loch o vila de Murvedra a la posada del Maestra Delcantara qui sopava aquest testimoni oy dir al dit Maestra quel Rey de Castella havia ordonats los frontalers ço es que cadau anas a sa frontaria e que lo dit Rey de Castella havia manat quel dit comte Dosona qui era en lo dit loch romangues al dit loch de Murvedra per capita ab mil de cavall et axi matex se dehia e era fama comuna en tot lo dit loch de Murvedra que lo dit comte era aqui. Dix encara aquest testimoni interrogat que ell oy dir al dit Maestra Delcantara que lo Rey de Castella havia dit al dit comte Dosona que ell lo feya capita de mil de cavall e que ell li gitava la maladiccio sino sabia venyar la mort de son pare. Interrogat s' lo dit comte era ne estava ferrat en lo dit loch de Murvedra et dix que hoc ab una cadena de ferra en la cama. Interrogat com sap et dix que per ço com (l' l) viu no havia molts dies passats en lo palau del Rey

qui es de val en la vila de Murvedra moltes vegades ab la dita cadena en la cama et que lavors aquest testimoni viu lo dit comte Dosona vestit de negra et ab capell negra en lo cap. Interrogat si sap o si ha oyt dir que hagen deferrat lo dit comte e dix nos sap. Dix encara aquest testimoni interrogat que ell havia oyt dir a moltes e diverses persones en la ciutat de Toledo que lo noble En B. de Cabrera havia trames al dit comte Dosona fill seu enguany be dues somades de florins. Interrogat si sap ne ha oyt dir per qui lo dit noble En B. de Cabrera li trames los dits florins et dix que nou sap. Interrogat on los li trames e dix que nou sap. Interrogat a qui havia oyt dir les dites coses e dix que a moltes et diverses persones los noms dels quals no li recorden en la ciutat de Toledo.

Dix encara aquest testimoni interrogat que ara ha un any poch mes o menys que dementra lo Senyor Rey era en Burriana que un dia lo qual no li recorda mas que dix que era quaix en aquest temps lo noble En B. de Cabrera ensemps ab lo noble En Ramon Alamany de Cervello sen anaren abdosos ab galeas vers lo grau de Murvedra. Et puys los dits nobles anarensen a Murvedra ço es en la vila en la posada del Rey de Castella e los dits En Bernat de Cabrera et en Ramon Alamany de Cervello triarense ab lo dit Rey de Castella a un triat e parlaren bona estona tots ensemps. Et com hagueren parlat los dits En Bernat de Cabrera et En Ramon Alamany de Cervello preseren comiat

del dit Rey de Castella. Et com sen foren anats lo dit Rey de Castella erida Martianges et dixli aytals paraules o semblants et Martianges et lo dit Marti respos senyor queus plau pel corpo de Dieus nunqua tamanya traycion no viu ne oy com ara aquí se dixo. Et Martianges respos senyor porque e lo Rey de Castella dix aqui no ha mas de desir. Et tantost lo Rey comança a parlar daltra raho. Interrogat com sap aquest testimoni les dessus dites coses. Et dix que per ço con ho viu eu oy con lo Rey de Castella dix les dites paraules a Martianges. E viu axi matex con los dits En Bernat de Cabrera et En Ramon Alamany parlaren ab lo Rey de Castella. Interrogat quins eren presents con lo Rey de Castella dix les dites paraules a Martianges. E dix que ell hi era present et moltes daltres persones los noms dels quals no li recorden. Interrogat en qual loch se digueren les dites paraules et dix que en lo palau del Rey. Interrogat quina ora foren los dits En Bernat de Cabrera et En Ramon Alamany ab lo Rey de Castella et dix que apres de dinar. Interrogat qual dia ne qual setmana fo. Et dix que no li recorda. Interrogat si aquest testimoni viu les dites galeas ab que hi vengueren et dix que hoc. Interrogat quantes eren et dix que nos sabia.

Dimarts a XVIII de juny del any damunt dit en la ciutat de Valencia jura e deposa lo testimoni seguent.

Pero de Linyan de Calatahiu testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et devall scrites dir veritat la qual sapia. Et primerament interrogat sobre lo primer capitol si sap que estant lo comte Dosona et don Pedro de Luna a Darocha en temps que Calatayut era assetiat lo dit comte induis lo dit Don Pedro que ell ab fort pochs en nombre çò es fra Artal de Luna Guter Diaç de Sent Doval En Ramon de Blanes e En Vidal de Blanes se metessen a Calatayut donant los entenent que per ells se podia restaurar. Et dix aquest deposant que solament hi sab aço ço es que en temps que Calatayut estava o era en certs patis ab lo Rey de Castella et puis encara apres que Calatayut fo pres oy dir axi a castellans com encara a homens de Calatayut que lo dit comte ab los damunt nomenats devien entrar en lo loch de Calatayut. Et encara que oy dir que lo comte Dosona havia fetes unes cartes o letres poques les quals havia meses enfre cera et donales a un correu que les portas als promens de Calatayut et dementre que lo dit correu anava ab les dites cartes o letres al dit loch de Calatayut lo dit correu fo aguaytat et sentit per companya del Rey de Castella et dementra la dita compauya encalçava lo dit correu aquell correu lança la dita cera on eren les dites cartes o letres puys que lo dit correu fo pres ells li demanaren on eren les dites cartes o letres que levava et lo dit correu respos que lençades les havia et cerçarenles et aquelles per la dita companya del

Rey de Castella foren atrobades. Interrogat si sap o ha oyt dir ques contenia en les dites cartes et dix que nos sap. Interrogat a qui oy dir les dites coses et dix que a moltes et diverses persones axi castellans com de Calatayut los noms dels quals no li recorden.

Sobre lo segon capitol interrogat si aquest deposant sap o ha oyt dir quel dit Don Pedro et los altres demunt nomenats a gran impurtunitat del dit comte atorgassen al dit comte que anassen ves lo dit loch de Calatayut per ço ques metessen lenytra et que tots VI ab los rocins genets venguessen a un bosch qui era no a una legua de Calatayut et daqui mirant la host del Rey de Castella veessen la dita host arrevetar per que Don Pedro dix al comte que sen anassen que sentits eren e lavors pujaren en lurs genets et fugent faessen la via de Miedes et jat se fos que don Pedro digues al comte que a Darocha sen podien anar salvament que gran aventatge havien et lo dit comte faes que romanguessen a Miedes Et dix aquest deposant que ell hi sap solament aço que apres que lo loch de Calatayut fo pres ell oy dir a moltes et diverses persones axi a castellans con de Calatayut los noms de les quals no li recorden que lo comte Dosona veneh per badar ab En Pedro de Luna et ab fra Artal de Luna et ab Guter Dies de Sentdoval e ab En Ramon de Blanes et ab En Vidal de Blanes la host del Rey de Castella empero segons que aquest deposant dix interrogat nos sap de qual loch lo vengueren mirar. Et puys que

companya del Rey de Castella quels encalçaren en lo dit loch ab tots los altres ques recolliren en lo loch de Miedes. Dix encara interrogat que estant lo comte ab los demunt dits en lo dit loch de Miedes que lo dit Et Pedro de Luna dix al dit comte que isquessen daqui car anar sen podien a lur sau a Darocha o on se volguessen car bons rocins tenien e lo dit comte dix tota vegada que per cert ans se dinarien aqui. Et estant axi en lo dit loch lo Rey de Castella fo aqui lo qual tench en sercat lo dit loch e aquells aqui pres. Interrogat si al dit comte plague la dita preso ne sis fou de volentat sua et dix que nos sap. Interrogat aqui ha oydes dir les dites coses e dix que a moltes et diverses persones los noms dels quals no li recorden. Interrogat on oy dir les dites coses e dix que en moltes e diverses lochs Darago. Interrogat quant estigueren en lo dit loch de Miedes ans que fossen assetyats e dix que nos sap.

Sobre lo III IV V et VI capitols interrogat et dix que noy sabia res jatsia fos diligentment interrogat.

Lo dit dia jura et deposa en la dita ciutat de Valencia lo testimoni seguent.

Ferrando Gonçalbo de Linyan major de dies de Calatayut testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites et devall scrites dir veritat la qual sapia.

Et primerament interrogat sobre lo primer capitol e dix aquest deposant que solament hi sap aço ço es que ell oy dir al Maestra de Calatrava que lo dit Maestra havia vista una carta del Senyor Rey en la qual manava al dit comte que anas ver lestol del Rey de Castella qui era sobre Calatayut en quina manera estava per ço que vis si lo dit comte podia entrar leyns lo dit loch de Calatayut per restaurar aquell. Et sobre aço dixeren lo dit Maestra e En Pedro de Luna que ells lo acompanyarien. Empero dix lo Maestra que no era bo que anassen la ne era servey del Rey. Et lavors don Pedro de Luna dix que ell era appareyllat de seguir lo dit comte en tot loch per servir lo Senyor Rey e lo dit comte dix al Maestra romanits açi per guardar la vila de Derocha et tantost lo dit comte et En Pedro de Luna trameteren a frara Artal et a Guter Dies de Sentdoval et per En Ramon de Blanes et En G. de Blanes et com foren denant lo dit comte lo dit Maestra et tots los demunt nomenats juraren sobre los sans IV evangelis de Deu que deço ells no diguessen res a negu de sos vasals ne encara a altres persones sino que anaven al Senyor Rey Darago. Interrogat on era aquest deposant com oy dir les dites coses al dit Maestra e dix que en la vila de Darocha. Interrogat si estech molt que lo loch de Calatayut se perdes aprés que aquest deposant oy dir les dites coses al dit Maestra. Et dix que li dona viares que lo Rey de Castella tingues ja rahenes del dit loch de Calatayut. Interrogat si sap o ha oyt dir quel dit En Pedro ne los altres anassen vers lo dit loch de Calatayut per impor-

tunitat del dit comte et dix que noy sabia.

Sobre lo segon capitol interrogat et dix que noy sabia res als sino que havia oyt dir a moltes persones los noms dels quals no li recorden que lo dit lochtinent ab tots los damunt nomenats sen vench al loch de Miedes. Interrogat quant hi vench lo dit comte ab tots los demunt dits al dit loch de Miedes. Et dix que nos sap si se ni ana partint de Darocha o quant et als dix que noy sabia.

Sobre lo III capitol interrogat si com le dit comte e los altres demunt nomenats foren a Miedes et lo Rey de Castella hi fou aconseguit si lo dit alcayt los dix que sis volien ells los tindria aqui secrets o encara per be quel Rey de Castella sabes que fossen aqui los hi tindria a despler del dit Rey III o IV meses la qual cosa lo dit comte no volch ans tantost isques a parlament al dit Rey es rete a ell et fou retre los altres qui ab ells eren e fou lavors comuna fama que la dita preso plague al dit comte e que per aquesta raho era vengut aqui axi que no per força mas per sa volentat et en loch de rehene fo e es en la dita preso. Et aquest testimoni quey sabia solament aço ço es que oy dir al alcayt de Miedes que estant lo comte Dosona ab En Pedro de Luna et ab los altres del dit loch de Miedes que lo Rey de Castella tenia assetiat lo dit loch de Miedes on eren lo dit comte et los de-

munt nomenats. Et lo Rey de Castella trames a dir al dit comte et als altres qui ab ell eren ques retessen sino que ell los tramatria lenytra. Et lo dit Rey de Castella assegura lo dit comte tan solament et lo dit comte tot sol anassen vers lo Rey de Castella e parla molt ab ell e parlat que lo dit comte hae ab lo Rey de Castella lo dit comte tornassen al dit loch de Miedes. Et tantost lo dit comte et Don Pedro et los altres demunt nomenats e lo dit loch de continent se reteren. Interrogat si los dits En Pedro e los altres ne encara aquells del loch se reteren per induccio o pregaries o per altra raho quel dit comte los faes et dix que ans lo dit loch et ells se pense ques retessen per ço que nos pogueren tenir al poder del Rey de Castella.

Sobre lo IV V VI capitols interrogat et dix que noy sabia res jatsia fos diligentment interrogat.

Dissapte a XXII de juny del dit any en la ciutat de Valencia jura et deposa lo testimoni seguent.

Lonrat fra Pere Munyiç Maestra de la orda de Santa Maria de Calatrava testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites et devall scrites dir veritat la qual sapia. Et primerament interrogat sobre lo primer capitol e dix quey sabia a ço que lo comte Dosona ans que Don Pedro de Luna fos a Darocha dix aquest deposant qui era en lo dit loch de Darocha que ell

volia entrar en lo loch de Calatayut o de peu o de cavall si fer ho podia. Et aquest deposant dix que bes poria fer. E lo dit comte dix aquest deposant lavors e moltes de vegades siy iria ab ell. Et aquest deposant neguna vegada no hi volch anar. Et puys a pocs dies apres lo dit comte estant lo dit En Pedro de Luna a Darocha prega En Pedro de Luna et fra Artal de Luna et Guter Dias de Sentdoval quey anassen ab ell la qual cosa los demunt dits li atorgaren. Interrogat con sap per ço que demunt ha deposat et dix que per ço con aquest deposant hi era present con lo comte los o dix et con ells liu otorgaren. Interrogat en qual loch lo dit comte los o dix et dix que en lo loch de Derocha. Interrogat quey era present con los empra els dix les dites paraules. Et dix que Don Pedro e los altres demunt nomenats ensemps ab aquest deposant.

Sobre lo segon capitol interrogat e dix les cosess contengudes en lo dit capitol esser veres. Interrogat con sap ço que deposa et dix que per ço con aquest deposant oy com lo dit comte pregava Don Pedro et los altres demunt dits quel acompanyassen. Interrogat en qual loch ho oy dir e dix que en lo dit loch de Derocha. Interrogat quey eren presents con lo dit comte dix les dites coses an Pedro de Luna et als altres et dix que hi era lo comte et Don Pedro et los demunt nomenats. Interrogat qual dia lo dit comte sen ana per mirar la dita ost et dix que no li recorda. Interrogat qual dia ne qual setmana lo dit comte sen vench al

dit loch de Miedes e dix que nos sabia. Interrogat si sap que la cavalleria del Rey de Castella los encalças tro al dit loch de Miedes e dix que negu nols encalça segons que oy dir ans sen vengueren galardament al dit loch de Miedes. Interrogat a qui oy dir e dix que a Guillem Assor escuder seu qui estava a Miedes e encara a moltes daltres personas los noms de los quals no li recorden. Interrogat si con foren en lo loch de Miedes lo dit comte ab los altres demunt nomenats qui ab ell eren si sen podien anar al loch de Darocha o en altre loch. Et dix que hoc que be II o III dies aturaren en lo dit loch de Miedes. Interrogat si lo dit comte et Don Pedro et los altres demunt nomenats qui ab ell eren estigueren gayre en lo dit loch de Miedes ans que lo Rey de Castella ne cavalleria sua los assetiats. Et dix que hoc be II dies. Interrogat con sap. Et dix que per ço con ho havia oyt dir al dit Guillem Essor et a moltes daltres persones los noms de les quals no li recorden. Interrogat si lo dit comte fou que romanguessen al dit loch de Miedes et dix que crehia que hoc com be II dies estigueren en lo dit loch de Miedes ans que lo Rey de Castella ne cavalleria altra del dit Rey los assetias. Interrogat per que no sen anaven et dix que per ço com lo dit comte nou volia. Interrogat per que nou volia et dix que nos sap. Interrogat perque lo dit comte no volia que sen anassen et dix que nou sap. Interrogat com sap aquest deposant quo lo comte no volgues que sen anassen e dix que per ço con axi o havia oyt dir a moltes persones en lo loch de Derocha quaix tantost

que ells foren presos. Interrogat qui eren les persones a qui oy dir les dites coses et dix que no li recorde.

Sobre lo III capitol interrogat si sap que con lo Rey de Castella fo aconseguit al dit loch de Miedes que lalcayt digues al dit comte et als altres qui ab ell eren que sis volien que ell los tindria secret o encara per be quel Rey de Castella sabes que fossen aqui que ell los hi tiudria a despler del dit Rey III o IV meses la qual cosa lo comte nou volch ans tantost isques a parlament ab lo dit Rey de Castella et dix aquest deposant quey sap solament aço ço es que havia oyt dir al dit G. Assor que ell havia dit al dit comte de mentra que eren en lo dit loch de Miedes que sis volia que ell los tindria aqui alscuns dies secretament. Et que lo comte nou volch. Interrogat si don Pedro e los altres o volien et dix que nos sap. Interrogat si sap que lo dit comte estant assetiat al dit loch de Miedes isques a parlament al dit Rey de Castella et dix que axi ho havia oyt dir. Interrogat a qui ho havia oyt dir et dix que al dit G. Assor et a daltres persones los noms de les quals no li recorden. Interrogat on ho oy dir et dix que a Darocha. Interrogat si sap o ha oyt dir que la dita preso plegues al comte et dix que nos sabia. Interrogat si sap que lo dit comte fos vengut al dit loch de Miedes per ço que lo Rey de Castella loy prengues axi que no per força mas per sa volentat et en joch de rehene fos en la dita preso. Et dix aquest deposant que nos sabia mas empero que havia oyt dir

axi a castellans com a aragoneses con encara a catalans e aytal era comuna fama per Darocha et per tots los altres lochs que ell era vengut aqui per ço que fos pres. Interrogat que es fama et dix que ço que les gents dien.

Sobre lo IV capitol interrogat si apres que fou feta la pau o treua lo Rey de Castella estant a Murvedre e lo Senyor Rey a Borriana e lo Senyor Rey sen fou anat en Arago fou dit a la Senyora Reyna qui lavors era a Saragoça ab la Senyor Rey ensemps que lo dit Rey de Castella era anat en les parts de Maylen e havia passat Ebre sots escusa de caçar mas la veritat era que ell havia empres ab En Bernat de Cabrera que prenes lo Senyor Rey per la dita manera o que emprenessen que en alcuns camps daquelles partides haguessen vistes amenants ab si alscuns pochs de mules et quel Rey de Castella en algun soto gitas celada de homens a cavall los quals devien pendre lo Senyor Rey si a les vistes li fos exit et axi que per fe de Deu ques guart den Bernat de Cabrera et de sos tractaments. Et dix aquest testimoni que solament sabia aço sobre les dites coses que con lo Rey de Castella fo passat vers Maylen et havia passat Ebra que dos castellans digueren a aquest deposant que lo Rey de Castella noy era passat per neguna bona manera ans ho era be per al. Interrogat si en les dites coses sabia res lo noble En Bernat de Cabrera ne En Ramon Alamany de Cervello. Et dix que nos sabia ne altres coses dix que no

sabia en les coses contengudes en lo dit capitol.

Sobre lo V capitol interrogat e dix que noy sabia res en les coses contengudes en aquell.

.Sobre lo VI capitol interrogat si es fama comuna no solament en la senyoria del Senyor Rey ans en la terra del Rey de Castella li ha tolta et encara en Castella quel dit En Bernat de Cabrera et lo comte Dosona e cascun dells hagen hauts tractaments ab lo dit Rey de Castella per los quals la dita terra ses perduda o qui sia estat en dampnatge del Senyor Rey o de la terra. E dix que noy sabia als sino que de les coses contengudes en lo dit capitol era comuna fama axi en Arago com en Valencia com encara en Castella. Interrogat con sap ço que deposa e dix que per ço com ho ha oyt dir a castellans et a aragoneses e encara a altres gents. Et encara que tot dia se diu per tota la terra del Senyor Rey e que lo Senyor Rey et cadau o podia conexer segons ço que feya lo dit En Bernat de Cabrera. Interrogat que feya lo dit En Bernat de Cabrera que lo Senyor Rey degues conexer les dites coses ne encara altres persones o deguessen conexer e dix que per ço con lo Rey de Castella era en un loch que ell feya estar lo Senyor Rey en altre. Interrogat com sap aquest deposant que lo dit En Bernat de Cabrera loy fes estar e dix que per ço com tot dia ho podia hom ver.

Lo dit dia en la ciutat de Valencia jura et deposa lo testimoni seguent.

Guillem Açor habitant en lo loch de Miedes testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites et devall scrites dir veritat la qual sapia. Et primerament interrogat sobre lo primer capitol si sap que estant lo comte Dosona et don Pedro de Luna a Darocha e dix quey sap aço que un dissapte ço es ans de la festa de Santa Maria dagost o de setembre aquest deposant estant en lo loch de Miedes envers hora de miganit vench en lo dit loch lo comte Dosona et Don Pedro de Luna et En Ramon de Blanes e un seu germa et Guter Dies de Sentdoval cavalcant en lurs cavalls et II homens ds peu dels quals lau era fill de Pedro el soguero de Calatayut et laltra era de Ceragoça lo nom del qual no li recorda et com foren envers la dita hora de miganit al dit loch els cridaren aquells del loch et tantost aquest deposant ab alcuna companya de peu devalaren a ells et lo dit comte demana a aquest deposant que li liuras dos homens quils mostrassen lo cami desforaviat fins a Bellmunt en guisa que no haguessen encontre de anamichs et lavors aquest deposant liurals dos homens ço es la un En Marti de Codos e laltra En Marti Demengo del dit loch de Miedes. Et aquest deposant feulos devallar vi et cavalcant begueren et begut que agueren de conti-

nent anarensen. Interrogat si sap on anaven e dix que lavors no li digueren que anassen sino fins a Bellmunt e pregaren aquest deposant que no digues a negu qui eren nè qui no. Interrogat si sap que anassan per entrar en lo loch de Calatayut e dix que hoc. Interrogat con sap e dix que per ço con ells tornaren al loch de Miedes lo diluns per lo mati apres seguent. Et aquest deposant viu lo comte Dosona et los altres cavallers qui ab ell eren fort irats con no pogueren esser entrats lo diemenge passat en lo dit loch de Calatayut. Interrogat perque noy pogueren entrar e dix que per ço con lo dit comte estant lo diemenge en lo loch dè Bellmunt trames los demunt dits dos homens de peu ço es lo fill del dit Pedro Seguero e laltra de Ceragoça ab cartes a la vila de Calatayut ço es a hora de prim son et a cap de un poch com los dits II homens sen foren luyats dells lò comte e los altres qui ab ell eren oyren arevatar e cridar en la host del Rey de Castella alta veu a armes a armes. E de continent lo comte ana dir jo creu que los homens que nos trametien ab les cartes a Calatayut son presos et tantost cavalcaren e vengueren vers lo-dit loch de Miedes. Interrogat con sap ço que deposa e dix que per ço que con lo dit comte e los altres foren tornats al dit loch de Miedes comptaren totes les dites coses a aquest deposant et als altres qui aqui eren. Interrogat si con lo comte e los altres sen tornaren a Miedes sils encalçava negu e dix que no viu ne oy dir que negu los encalças mas empero que aquest deposant oy dir al dit comte e als altres qui ab ell eren que molta cavallaria de la host del Rey

de Castella se movia e se revatava vers ells e que ells queu sentiren et que tantost ab lurs cavalls fugiren vers lo dit loch de Miedes. Interrogat quina ora foren lo dit eomte e los altres demunt nomenats qui ab ell eren en lo dit loeh de Miedes e dix que lo diluns ans del dia. Interrogat si don Pedro dix al comte que a Daroeba sen podian anar salvament que gran aventatge bavien e axi que sen anassen e que lo dit comte nou volgues fer ans fes que aturassen a Miedes et dix aquest deposant que noy sabia res. Interrogat si lo dit comte e los altres qui ab ell eren sen podien anar salvament a Darocha lo dit diluns e dix que hoe. Interrogat eon sap e dix que per ço con ells no foren assatiats per lo Rey de Castella ne per cavalleria sua fins al dimarts vers hora del jorn. Interrogat perque no sen anaven lo diluns ans que fossen assetiats e dix que nos sap. Interrogat lo dit comte e los altres qui ab ell eren que feyen lo dit diluns en lo dit loeh de Miedes perque no sen anaven e dix que lo comte lo diluns per lo mati mana quels fos appareyllat de dinar e lo consell del dit loeh fou los appareyllar de dinar pensantse tot lo dit consell del loch que con fossen dinats que sen anassen. Empero nou feren ans eom foren dinats sercaren et remiraren lo dit loch e lo dit eomte axi com a capita mana a aquells del loeh que alguna obra quey feya a fer la fessen puys fet aço posarense a dormir. Et com foren levats de dormir manaren quels appareyllasen de sopar e soparen e dormiren lo vespra seguent en lo dit loeh et eon veneh lo dimars apres seguent el dia ells foren asseljats per be DCC homens a

cavall del Rey de Castella e als dix que no sap sobre les coses contengudes en lo dit capitol.

Sobre lo terç capitol interrogat si con lo Rey de Castella fo aconseguit al dit loch de Miedes si lalcayt los dix que sis volien que ell los tindria aqui secrets e dix que noy sab res ne sap encara que en lo dit loch hagues alcayt negu es be ver que segons que dix aquest deposant. Interrogat que lo dit comte havia gitades escoltes lo diluns a nit. Et lo dimarts apres seguent ans del dia les dites escoltes vengueren a aquest deposant et ensemps ab les dites ascoltes anassen al comte et a don Pedro qui dormien et despertalos e diguerenli aquestes paraules o semblants. Senyors levats vos que veus açi prop en lo terme de Vall de Pomer que ha celada de be DC homens a cavall et lavors lo comte respos entrensen totes les escoltes e tancats les portes que corredos son e axi nous tamats. E a cap daltra estona aquells de la salada isqueren e posarense als camins et assetiaren lo dit loch de Miedes ab XII o XIIII entre trabuchs e brigolas et tantost los del Rey de Castella començaren a fer caves e a escalonar lo dit loch et com lo comte et don Pedro e los altres viren que nos podien tenir ne deffendre jatse fos que los dits comte et don Pedro e los altres qui ab ells eren faessen lur poder de deffendrel cridaren aquest deposant e algunes altres persones del dit loch e lo dit comte dix los aytals paraules o semblants. Senyors ab lo Rey de Castella ha ja prohomens de Calatayut et som certs

que lo dit loch de Calatayut es en pati ab lo Rey de Castella e javets axi mateix los gins que lo Rey de Castella ha fets dreçar e lo loch qui esta sobre bodegues o caves et axi jo no veig quens puxam tenir per que veyam ab lo Rey de Castella sins pendra a pati ço es quens sau vida e membres et que nons facen anar per la terra del Rey Darago per ço que no li façam perdre la sua terra ço es que nons fes anar per los castells del Senyor et que diguessen a aquells qui tenen los dits castells ques retessen et sobre aço lo comte dix a aquest testimoni que isques de fora al Rey de Castella sils pendria a merce segons que demunt es dit et aquest testimoni respos et dix que noy exiria que mes amava morir que viure e quey enviassen aquell ques volguessen et lo comte dix a aquest deposant que ell hi iria si li pasava. E aquest deposant hac a fer lo manament del dit comte axi con aquell qui era capita del Senyor Rey car daltrament be poguera morir segons que dix que noy anava et lo comte dix a aquest deposant aytals paraules o semblants. Anatsvosen al Rey de Castella e comanats vos en sa gracia e deytli que nos lo pregam per merce queus jaquesca parlar ab Johan Alfonso et ab be V o VI altres richs homens del Rey de Castella los noms dels quals no li recordan a aquest deposant. E aquest deposant tantost anassen al Rey de Castella e lo dit Rey demana a aquest deposant si en lo dit loch de Miedes era lo comte Dosona et don Pedro et fra Artal de Luna et aquest deposant respos et dix que noy eren que la nit passada sen eren anats e lo dit Rey de Castella dix a aquest deposant

per que lo deya car ell havia vist per una fenadura de un postis fra Artal et encara que lo dit Rey li volia tirar segons que dix ab una segeta a la cara et encara que ell ho sabia de cert per les escoltes que havia preses et aquest testimoni qui viu que lo dit Rey no sabia de cert que lo dit comte ne los altres demunt nomenats fossen al dit loch de Miedes aquest deposant negava al dit Rey de Castella qui de cert noy eren jatse fos que li fos estat manat per lo dit comte a aquest deposant que digues al Rey de Castella que ells eran aqui et puys aquest deposant lo qual era anat al dit Rey de Castella ab seguritat tornasen al dit loch de Miedes e tornat que fou al dit loch de Miedes dix al dit comte Dosona aytals paraules o semblants. Senyor sapiats quel Rey de Castella no sap de cert que vos ne don Pedro ne los altres vostres cavallers siats açi per que senyor jo no li e volgut dir ço que vos me menias ço es que vos senyor fossets aci. Et lavors lo dit comte anas fort en falonir contra aquest deposant e dixli quey tornas e que li digues ço que demunt li havia dit et aquest deposant torna al dit Rey de Castella et dixli que lo comte Dosona et don Pedro et fra Artal se comenaven en sa gracia et pregavenlo que per merce quels jaquis parlar ab Johan Alfonso et ab V o VI altres richs homens del Rey de Castella los quals li anomana los noms dels quals are aquest deposant no recorden. E lo Rey de Castella respos et dix que nou volia per ço que nols li matassen mas que si ells volien devallar aqui quey parlassen et lavos lo comte Dosona sabudes aquestes paraules ensemps ab los de-

munt dits VI cavallers qui ab ell eren tots armats a peu devallaren al peu del castell e aqui parlaren ab lo dit Johan Alfonso et ab los altres et a la perfi fets que hagueren lurs tractaments ells se reteren al dit Rey de Castella et retuts ques foren lo Rey de Castella mana als homens del loch de Miedes que devallasen et quel jurassen per senyor e aquells nou volgueren fer mas supplicarenli que li plagues quels donas XV dies axi com havien fet a aquells de Calatayut perque poguessen haver trames al Senyor Rey et si dins los dits XV dies lo Senyor Rey nols havia dat consell que ells li liurarien lo castell empero que jaqnis anar tots los del castell a la terra del Senyor Rey e axis fou interrogat si don Pedro et fra Artal manaven basta lo dit diluns ans que fossen assetiats al dit comte que sen anassen a Darocha et dix que nou ohi. Interrogat quins foren los tractaments del comte que fou ab lo Rey de Castella e dix quels salvas vida e membres segons que ja demunt ha dit. Interrogat perque nos defenien e dix que per ço com nos pogueren tenir poch ne molt al poder del Rey de Castella. Interrogat si los dits tractaments se feren per consell o per importunitat del dit comte e dix que a consell de tots se feren. Interrogat con sap e dix que per ço con o viu. Interrogat si lo dit comte hac pleer de la dita preso e dix que no que per cert ans se mana tota hora aytant con poch valentment axi con a bon cavaller que ell es. E alra dix que no sabia sobre lo dit capitol jatse fos diligentment interrogat.

Sobre lo V capitol interrogat et dix que noy sabia res.

Sobre lo VI capitol interrogat comuna no tan solament en la senyoria del Senyor Rey ans en la terra quel Rey de Castella li ha tolta et encara en Castella quel dit En Bernat de Cabrera et lo comte Dosona et cascun dells hagen hauts tractaments ab lo Rey de Castella per los quals la dita terra ses perduda o qui sia estat en dampnatge del Senyor Rey o de la terra e dix aquest deposant que comunament per tot lo mon se diu es parla mas empero que ell non sap res.

Diluns a XXIIII de juny en la ciutat de Valencia jura et deposa lo testimoni seguent.

Garcia Lopes de Sese cavaller e algutzir del Senyor Rey testimoni jurat e interrogat sobre lo primer capitol. E dix les coses contengudes en aquell esser veres. Interrogat con sap aquelles coses que deposa esser veres e dix que per ço com ho ha oyt dir al Maestra de Calatrava e a Xamen Pereç de Roda e encara a moltes daltres persones los noms dels quals no li recorden. Interogat en qual loch ha oyt dir ço que deposa e dix que en Çarogoça et en Alcanis et encara en molts et diverses lochs Darago. Interrogat quant oy dir ço que deposa e dix que lo dia

ne la setmana no poria dir cor tantes vegades o ha oyt dir que no li renumbre. Interrogat si les dites coses ha oydes dir ans que lo loch de Calatayut fos pres o depuys e dix que depuys et dabans.

Sobre lo II capitol interrogat e dix esser ver ço qui en aquell se conte interrogat com sap ço que depose e dix que per ço con ho havia oyt dir al alcayt G. Essor et a moltes daltres persones del loch de Miedes e encara fora lo dit logar los noms dels quals no li recorden.

Sobre lo III capitol interrogat e dix que havia oyt dir les coses contengudes en aquell e encara que comunament per tots los lochs Darago et altres navia hom mala pronunciacio. Interrogat a qui ha oyt dir les coses demunt dites e dix que a moltes persones los noms dels quals no li recordan. Interrogat on ha oyt dir les dites coses et dix que en moltes et diverses lochs Darago et fora Arago. Interrogat perque navia hom al pronunciacio et dix que per ço con no sen deya negun be.

Sobre lo IV capitol interrogat dix aquest testimoni que noy sabia als sino que lo Rey de Castella passa Ebra per quina manera ne per que dix que nos sabia.

Sobre lo V capitol interrogat e dix aquest testimoni quey sabia aço ço es que aquest divendres sant pus prop passat lo Senyor Rey estant en Arago mentra ques devia legir la passio lo Rey Darago mana cridar aquest deposant e manali que anas a la posada den Bernat de Cabrera et que li digues que vengues tantost denant ell o que nos partis de la posada en altra manera quel preses. Et con aquest deposant fo a la posada del dit En Bernat lo dit En Bernat noy fo et aquest deposant tornassen al Senyor Rey et dixli que sen era anat e lo Senyor Rey mana a aquest deposant que anas derrera lo dit En Bernat et quel prengues et lavos aquest deposant dix al Senyor Rey ques aço e ell respos que caria affrontar lo dit En Bernat ab lo Rey de Navarra per paraules quel Rey de Navarra deya que havia dites don Bernat e tractades ab ell e deya lo Senyor Rey al Rey de Navarra e al comte de Trastamara et al conte de Denia e an Berenguer Dabella e a daltres qui ab ells eran los noms dels quals no li recorden aytals paraules o semblants o aço gran traycio es et lavos lo Rey de Navarra dix crets Senyor que ço que jous dich es veritat et aquest deposant dix al Senyor Rey senyor ab poqua companya son e lo comte de Trastamara dix vahen los meus genets ab vos et aquest deposant lavors ab alcuna companya cavalca e tench son cami derrera lo dit En Bernat et con aquest deposant fo en dret de Xea aquest deposant viu que En Bernat lexava lo cami major de Xea e traves-

sava ves los Munts e lo dit En Bernat lexa II homens a cavall en lo cami per escusa que farraven et aquest deposant ressalas per tal com era sol et pres per un barranch et ana per una riba amunt axi que con ells se regonegueren aquest deposant fo denant ells et aquells II homens a cavall anaren derera aquest deposant entro prop de Xea et dix a companyes del Senyor Rey qui eren aqui quel seguessen per manament del Senyor Rey et cavalcaren alcunes daquelles companyes ab ell et con foren fora de qui aquest deposant los dix que li aydassen a pendre mossen En Bernat qui sen anava contra volentat del Senyor Rey et son manament et lavors començarensen anar los uns deça los altres de la derrera lo dit En Bernat axi que aquest deposant ana derrera ell et perseguil entro al loch de Car Castello e con aquest deposant fo al dit loch viu que lo dit En Bernat estava en un corralet fora lo mur lo qual havia parlat ja ab los homens del loch segons que aquest testimoni sabe depuis per que los homens del dit loch li demanaven ques aço En Bernat con venits axi et ell respos que venia fugent per que lalgutzir del Rey Darago venia ab grans companyes de cavall et de peu derrera ell per pendrel et amanarlo al Rey per ço con lo Rey de Navarra lur senyor ab lo qual ell era anat de Sadava entro Almudevar devia esser mort el havien mort lo Rey Darago e ses gents e lo comte de Trastamara et lo comte de Denie ab lurs gents et per ço con ell ajudava al Rey de Navarra en la palea en la qual havia mortes CCCC persones per ço lo dit algutzir venia per pendre ell. Et

axi que ell sen venia per emparar en lo loch et terme de Navarra et encara quels pregava que li haguessen lo beteu per passar laygua del riu Darago per ço con lo dit loch era flach et lo dit algutzir no sestaria de manarsen lo dit En Bernat et los habitants del dit loch digueren al dit En Bernat axo nos poria fer mas entratsnosen en aquest loch e nos deffendrem vos et estant en estas paraules aquest deposant fo al dit loch e feu metre homens a cavall en gir del dit loch per los portals et con lo dit En Bernat viu aço volch exir a I orta quey havia et un parent daquest deposant qui era ab aquest deposant viu lo dit En Bernat e broca ves ell e lo dit En Bernat tornassen en lo dit corral et estant lo dit En Bernat en lo dit corral et alguns daltres qui ab ell eren ço es En Molins lo porter et En Giulemet de Fontes et En Bort Sabat e En Bort de Castelbo et daltres los noms dels quals no li recorden feren un forat ab les mans en lo mur del dit loch per lo qual sen entraren dins la vila et tota la nit aquest deposant ab aquells qui ab ell eren estigueren vallant et anant en gir lo mur tro al jorn que aquest deposant hac parlament ab los officials et prohomens de la vila et dixlos que ell era aqui per manament del Rey Darago et del Rey de Navarra qui venia derrera En Bernat per pendrel sil pogues haver aconseguit dins terme Darago et per ço con nol podia haver pres dins lo dit terme Darago entrava dins lo terme del Rey de Navarra per pendrel, sil trobas fora alcu loch et manarlo denant los Reys e pus que aquest deposant et a ells era cert et ells nou podien negar per con homens qui eren ab

aquest deposant lavien vist et axi que los requeria que ell fos pres et retengut entro haguessen manament de lur Senyor lo Rey de Navarra et lavors ells respongueren et digeren com es aço et aquest deposant los dix que axils ho manava ell per manament del Rey de Navarra que li havia dit que si nol podia pendre en Arago quel fes retenir en la sua terra et ells meravelarense deço et digueren a aquest deposant que En Bernat o deya en altra manera segons que ja demunt ha dit. Et lavos aquest deposant los dix bons homens fets axi prenets ell e mi et si ell diu veritat matats me sopta et si jo dich veritat ell sia pres en sia fet ço quel senyors Rey Darago e de Navarra volran et ells digeren que en bona hora e axis feu de fet. Et lavors prengueren aquest deposant e materenlo dins la vila e la companya daquest deposant romas de fora et amanaren aquest devant En Bernat de Cabrera qui estava en un fossar el mig de la vila et digeren los dits prohomens En Bernat aquest cavaller quis diu algutzir del Rey Darago diu quens requer queus prengam per manament del Rey Darago e nos maravellanmos molt de ço que vos havets dit et daço que ell requir et per aço nos tindrem et ell et vos preses fins hajam ardit del Rey de Navarra axi que lavos con En Bernat viu aquest deposant e los prohomens qui deyen aquestes paraules pres se tot a tramolar e dix a aquest deposant vos mes sots dalgutzir que tota esta nit rodau la vila del Rey de Navarra e dix als prohomens del loch qui aqui eren si vosaltres prohomens fossets bons homens vosaltres lo daguereu tantost matar ell e tots aquells qui

ab ell son per ço con es gosat entrar dins le terme de Navarra que si negu o assajas en Arago tot fora paçejat axi que fou son poder ab un abat quey havia del Oliva que aquells del loch laguessen mort sino que aquest testimoni los dix barons vosaltres nol devets creura que basta que tingas pres ell e mi con pensar vos podets que jo no fora entrat dins terme de Navarra sens manament del Rey de Navarra e si axi no es quen matets e ab aço ells assuaviarense et lavos aquest deposant et don Bernat començarense a raunar et aquest deposant dixli que fort se maravellava per que era tant fuyt ne de que havia hauda tan gran por del Rey Darago e ell dix que per por de la mort ço es que lo Senyor Rey e lo comte de Trastamara e lo comte de Denia lo volien alsir e que aço feya la Reyna dient alcunes paraules desonestes de la ꝯ les quals aquest testimoni li respos et encara deya paraules desonestes del Senyor Rey les quals paraules no feyan a replicar car ja les sabien lo Senyor Rey e la Senyora Reyna. E estant en aço vençh un porter et un scriva del Rey de Navarra e entraren per mig la vila et vengueren la on los dits En Bernat et aquest deposant estaven et lo porter dix aytals paraules a aquest deposant vos sots algutzir del Rey Darago e aquest deposant respos que hoc et ell los dix los Reys vos graexen molt aquest servey quels havets fet axi con aquell qui per aquest perseguiment que havets fet de mossen En Bernat los havets dats los regnes que aquest hom dient den Bernat de Cabrera fabia gran traycio entre ells per la qual devia esser pres et lavors lo dit En Bernat torna tot mort

et lo dit porter pres lo dit En Bernat e tots sos homens qui ab ell eren e lavos lavaren En Bernat de Cabrera e tots aquells qui ab ell eren al castell de Morelo qui es de la Laygua et faheren a aquest deposant tota aquella honra que pogueren e diguerenli que sen vengues al Rey Darago la qual cosa aquest deposant segons que dix fou empero aquest deposant feu fer carta publica con ell jaquia lo dit En Bernat en poder del dit porter. Interrogat en poder de qui fou la dita carta et dix que en poder den Bernat Miquel scriva del Senyor Rey et dementra aquest deposant sen venia al Senyor Rey troba en lo cami lo Rey de Navarra et lo dit Rey de Navarra dix a aquest deposant que ell era cert que de vuy mes eren descubertes quantes trayeions havia fetes don Bernat e que lo dit Rey de Navarra faria merce a aquest deposant totstemps en ça casa per lo servey que fet li havia e que nos pensas que poch servey hagues fet a ell ne al Rey Darago et ab aytant venguessen aquest deposant al Senyor Rey qui era en Ceragoça e comtali ço que fet havia de la qual cosa lo Senyor Rey hac gran pleer. Interrogat si sap quines eren les trayeions que lo dit En Bernat feya o tractava et dix que aquest deposant demana al Rey de Navarra con lo troba al cami Senyor ques aço perque don Bernat es fuyt e lavets fet pendre en vostra senyoria et lo dit Rey de Navarra respos que lo dit En Bernat tractava mal entre ell e lo Rey Darago et que li dix encara que a don Bernat pleya que no sevenguessen nes veessen lo Rey Darago ne lo Rey de Navarra ne lo comte de Trastamara ans dix quey mesclava tota discordia que fer pogues dient que si los

Reys ne el comte no sevenien nes veyen que mellor vendria la pau del Rey de Castella et Darago et encara dix lo dit Rey de Navarra a aquest deposant que don Bernat hac gran pleer con se perde Gandia con don Bernat havia dit al dit Rey de Navarra con li digueren que Gandia era perduda que ella quiufos que per cobrar lo dit loch lo comte de Denia lo dit comte no contrastaria tant en la pau quis tractava entre los Reys et lo Rey de Navarra veent aquestes traycions descubri III coses al Rey Darago et axi no sera maravella si fugie mas empero que en loch era que ell lon pageria. E als dix aquest deposant que noy sabia sobre lo dit capitol jatse fos diligentment interrogat.

Sobre lo VI capitol interrogat e dix que es fama comuna e que ha hoit dir ço que en lo dit capitol se conte no solament en la senyoria del Senyor Rey ans encara en la terra que perduda ha e encara en lo reyalma de Navarra e en tots altres parts. Interrogat a qui ha oyt dir et dix que a tantes persones que no li recorda. Interrogat que es fama e dix que ço que les gents dien.

—

Memoria sia al noble En Berenguer Dabella daço que ha a fer en les parts Darago et en regne de Navarra sobre la informacio que deu pendre o fer pendre contra lo noble En Bernat de Cabrera et altres fautors seus sobre los crims de que son encolpats.

Primerament quel noble En Bernat de Cabrera sie demanat si ell feu fer la liga quis feu a Perpinya entre lo Senyor Rey e lo Venecia ne que hac del Venecia que faes fer la dita ligua.

Item per quina raho ne a quina fi deu es apodera que lonrat En Francesch de Perellos ab les galees que certs armadors havien fetes armar contra lo genoves anas en ajuda del Rey de França contra lo Rey Danglaterra.

Item per quina rao ne a quina fi fabie son poder quel Senyor Rey fos e estigues continuament en guerres e en grans affers ne per que sesdevench que depuys que ell entra en cort quiy entra en lany de MCCCXLVII lo Senyor Rey no estech un dia menys de guerra.

Item si ell tracta ab lo dit En Francesch de Perellos con aquell Francesch parti ab les dites galees de Barchinona que faes alcun dan o escarn al Rey de Castella o a ses gents perque aquell Rey hagues occasio de moure guerra contra lo Senyor Rey.

Item per ques apodera contra acort dels demes del

conseyll del Senyor Rey apres que fou firmada la pau entre los Reys en poder del cardinal de Bulunya fos feta ligua entre lo Senyor Rey e lo Rey de Castella ab valença de la un al altre de VI galees armades cor vaes es sabes quel Rey de Castella sen anava ab cort de moure guerra al Rey de Granada e per conseguent lo Senyor Rey avie a fer la ajuda de VI galees la qual cosa li ere difficil per les grans messions quel Senyor havie fetes en la guerra les quals coses al dit En Bernat foren dites per lo dit conseyll.

Item con apres de poch temps que les dites ligues foren firmades lo Senyor Rey fos request per lo Rey de Castella que li facs la ajuda de les dites VI galees contra lo Rey de Granada ab qui havie moguda guerra per que aquell En Bernat no dona endreç que les dites VI galees fossen trameses al Rey de Castella per que no hagues occasio de moure guerra.

Item perque con per lo Senyor Rey e son conseyll li fos dit lavors con ho farie hom quel Rey de Castella pus les VI galees no li eren trameses no mogues guerra responie aquell Bernat lexat ho estar a mi que jo fare que ell no sen tendra per agrehuyat nen moura guerra.

Item perque lo dit En Bernat fou quel comte Doso-

na son fill ana en Castella con noy fos necessari ney mena alcun daquells savis qui en lo tractament de la pau eren cabuts.

Item si ne quins tractaments faeren lo dit comte ne aquell En Bernat ab lo Rey de Castella contra lo Senyor Rey ne la sua cosa publica.

Item con se pot fer que pus quel Rey de Castella se aparallava de fer guerra al Senyor Rey que ell ne lo comte son fill no sentissen res.

Item si la preso del comte fou feta ne a quina fi fou que aquella preso se faes.

Item perque fou con lo Rey de Castella tenie assetyat Calathejn quel Senyor Rey recusa de pendre ajuda de M. homens a cavall e de certs ballesters que la cort de Cathalunya ajustada en Barchinona li fahia per salvar Calatheju.

Item perque lavors ell fo anar lo Senyor Rey en les parts de Rosseyllo ne ell perque ana lavors en les parts de Lenguadoch sots color de les grans companyes de les quals no hac I glavi ne I hom a cavall ey fou

despendre grans quantitats de diners per haverlos.

eȷtm perque dona torp ne lagui a les corts de Munt-ço ne per que temia que lo comte de Trastamara no vingues en ajuda de la terra.

Item con lo Senyor Rey ab gran cavalleria fos a Saragoça perque fou anar lo Senyor Rey a Sos ne perque aqui lo tench tant de temps con vees a huell quel Rey de Castella prenie e occupava la terra del Senyor Rey.

Item con lo Senyor Rey ab sa host exi de Burriana et tot hom comunament tengues que passassen la losa e anassen ves lò Rey de Castella qui lavors tenie mal partit per que ell sapodera ab lo Senyor Rey que noy anas.

Item pus lo Senyor Rey lavors tenie la mar e hagues mellor partit per que fou que pau fos tractada ne tan desonrable con ere fos firmada con sabes quel Rey de Castella havie trencada la pau feyta en poder del cardinal de Bulunya qui ere fermada ab les mayors penes temporals e spirituals que fer se pogues.

Item con fou lo dit En Bernat a Murvedre sots color de tractar pau si dix a Marti Yanyez quil demanave si morrie lo Rey de Castella. No Marti Yanyez ne aura mès mal que jo o semblants paraules.

Item si aquell En Bernat repta lo dit Marti perque avie fet venir lo Rey de Castella en tan estret pas dienli que si ell o sos amichs no fossen ell fora mort o pres.

Item con sia ver quel comte Dosona fos en Murvedre sent lo Senyor Rey a Burriana et lo dit En Bernat hi anava per lo tractament de la pau et havia vistes ab lo dit comte son fill quines paraules et rahonaments et tractaments havia ab lo dit comte.

Item con lo Senyor Rey vingues a Exea sots color de fermar la dita pau si el dit En Bernat avie tractat quel Rey de Castella prengues en aquelles saons lo Senyor Rey e si tractat o avie per quina manera.

Item perque allonga tant de temps lo tractament del Rey de Navarra con vaes quel Rey de Castella fos ja en regne de Valencie occupant gran tros de la terra.

Item pus vehie quel tractament del Rey de Navarra ere impossible ques pogues complir per lo Senyor Rey perque fou fer ne fermar lo dit tractament.

Item sin pres renda ne moneda del dit Rey de Navarra ne per ques feu hem seu ne perque conseylla que semblantment faessen los altres tractadors.

Item si feu que fos donat al Rey de Navarra molt mes que ell ne les sues gents no demanaven ne si feu que linfant En Marti se metes en reenes car se diu que aço e moltes daltres coses qui foren promeses el dit tractament no eren demanades de part del Rey de Navarra.

Item quines paraules dix lo dit En Bernat al Rey de Navarra con se diu quel aporta e guardave en la cambra on lin dix siy avie negu.

Item quinas paraules dix al Senyor Rey lo dit En Bernat en Almudever lo mati del divendres Sant del Rey de Navarra ne dels comtes de Trestamara ne de Denia.

Item perque no vench lavors denant lo Senyor Rey cor aquell Senyor Rey lin manas per En G. Dox e daltres e perque fugi Delmudever.

Item con Garcia Lopiç de Sesse lagues aconseguit mentre fugie e li manas que vingues denant lo Senyor Rey perque aquell Bernat nou feu ne perque se lexa anar lo dit Garcia Lopiç.

Item con lo dit Garcia Lopiç lagues atlueyat a Carcastello sie perque aquell En Bernat reques los homens daquell loch que prenguessen lo dit Garçia Lopiç quil encalçave per ço com ell fugie no volent consentir a la mort quel Senyor Rey avie feta del Rey de Navarra en lo dit loch Dalmudever.

Item quals persones de conseyll del Senyor Rey o sotsmeses seus ajudaren en los dits affers o en alcun daquells al dit En Bernat.

Item perque ne a quina fi fou fet camarlench del Senyor Duch En R. Alamany de Cervello.

Item lo dit noble prengue testimonis del Rey de Navarra de mossen Johan Remiris Dorellano et de totes altres persones que viyares li do sobre les coses dejus scrites.

Primcrament quines paraules o tractaments dix lo dit En Bernat al Rey de Navarra contra lo Senyor Rey e en favor o ajuda del Rey de Castella.

Item quines paraules dix lo Rey de Navarra al comte de Denia que digues al Senyor Rey a fi que nos fias en lo dit En Bernat ans se guardas dell.

Item quines paraules o tractaments quel dit En Bernat menave contra lo Senyor Rey e la sua terra lo dit Rey de Navarra dix e descobri a aquell Senyor en lo dit loch Dalmudever.

Item si lo dit En Bernat fou mes prometre al Rey de Navarra en los tractaments que aquell Rey o ses gents no demanaren.

Item si el dit En Bernat donave allongament als dits

tractaments per ço quel poder del Senyor Rey e de sa terra se miruas.

Item si sab lo Rey de Navarra o creu a quina fi lo dit En Bernat feu fer En R. Alamany camerlench del Senyor Duch.

Itema los deman lo dit noble sobre aquells capitols dels dessus dits et sobre tota cosa altra que viyares li do.

Item deman si fer se pot los homens de Carcastello sobre les paraules que aquell En Bernat dix contra lo Senyor Rey que havie mort lo Rey de Navarra.

Item prena testimonis dels homens Dalmudever sobre ço ques diu que ell los dona entenent quel Senyor Rey volie fer matar lo comte de Trestamara e aço matex dona entenent a alcuns de companya daquell comte per ço que aquell comte se recelas es guardas del Senyor Rey.

Demecres a XXIV dies del mes de juyol del any dessus dit la Senyora Reyna reebe I quatern de paper del dit noble En Berenguer Dabella clos et sagellat ab II

sagells lo qual mana que fos en lo present proces continuat et lo qual fou obert per mi P. de Gostemps notari del dit preces et la tenor del qual se segueix tro al testimoni qui comensan Johan Ximenez de Sayas inclusivament.

Com lo molt alt Senyor Rey Darago hagues feta al noble mossen Berenguer Dabella conseller seu ab letra sua patent en lo dors sagellada la comissio seguent.

Petrus Dei gratia etc.

E aximatex fossen liurats al dit noble los capitols en la dita letra de comissio contenguts la tenor dels quals capitols es aytal.

Memoria sia al noble En Berenguer Dabella etc.

Emperamor daço diluns primer dia de juliol en lany de-la natiyitat de nostre Senyor MCCCLXIIII lo dit noble mossen Berenguer Dabella constituit personalment en lo castell de Novales lo qual es del noble mossen Johan Remiriç Darellano en lo qual era detengut pres lo noble En Bernat de Cabrera ensemps ab mi Bernat des Jonquer notari sobre los capitols desus dits singularment et districte per la forma seguent.

Lo noble En Bernat de Cabrera jurat et demanat en sa propria confessio en son fet propri e axi con a testimoni en fet daltre sobre los capitols desus dits singularment et districte. E primerament fou demanat sobrel primer capitol qui comensa primerament quel noble En Bernat de Cabrera sia demanat etc. dix En Bernat de Cabrera que ell ab molts daltres de consell del Senyor Rey consella la dita ligua del Veneeia contra lo genoves at aço per tal con los genoveses de lonch de temps en sa sobre pau et sobre treua robaven et prenien et feyen gran dampnatge als sotmeses del Senyor Rey Darago hoc encara en sa presencia cremaren dues galeres qui eren en la plage de Barchinona et moltes daltres coses qui eren notories feyen contra lo dit Senyor et ses gents axi quo a aço ho havien aportat que los demes dels navigans del dit Senyor havien aportar senyal de genova segons ques deya hoc encara lo fill del duch stant en pau vench assetjar la ciutat de Sasser e aquella porta a punt de perdre hoc encara En Jaume de Mallorques ab lur armada vench dues vegades a Mallorques se aquella poria haver e aquestes coses et moltes daltres de gran superbia feyen los dits genoveses contra lo dit Senyor et ses sotmeses en treua et en segurtat perque lo dit En Bernat quant en si era viares que la ligua del Veneeia contra lo genoves fos al dit Senyor profitosa per tal con pagaven en la armada quel Senyor Rey feya la terça part de la moneda que costave et daltre guisa lo dit Senyor no poguera

bastar les armades que feu contra lo genoves sino fos la ajuda del Veneeia pero dix que aço eonsella ell al Senyor Rey ab molts daltres ear dix que a Perpenya ajusta lo dit Senyor ben LXX de son consell sobre lo dit fet dels quals era la I linfant En Ramon Berenguer lo vescomte Disla Narnau de Moçet et En Bernat de Tous et En Berenguer Dabella et moltes daltres en nombre de LX a LXX et per tots fou deliberat que la guerra se fes contra lo genoves no eontrestants los prohomens de Barehinona de Mallorques qui eren alli per contrestar que la dita guerra nos fes hi digueren totes lurs rahons e dix lo dit En Bernat de Cabrera que ço que ell ne consella al Senyor Rey li eonsella a bona fe leyalment et no li era tengut dals. Quant es a aço ques conte en lo dit eapitol e que hac del dit veneeia que faes fer la dita guerra dix lo dit En Bernat que ell no hac dabans ne depuys res del dit veneeia per la dita raho ne per altra exceptat que un dels dits missatgers quy eren per Veneeia li dona un safir qui valia tro a LX solidos et con hac vensut lo genoves lo capita del dit veneeia li trames II gregues et lo dit En Bernat trames a ell una espasa e be a cap de I any vench a ell I veneeia qui aporta a ell I privilegi quel dit En Bernat fos ciutada de Veneeia et nol ques. E dix lo dit En Bernat que en aquell temps con ell et los altres li donaren lo dit consell lo dit Senyor era de edat de XXVIII a XXX anys et axi quo ben podia triar lo bo et el millor et que ell li havia a donar son consell a son arbitre pus quel ne demanave.

Sobro lo segon capitol fou demanat lo qual comensa. Item per quina raho ne a quina fi feu etc. e dix que tant de temps ha et tantes coses son stades despuys que no li pot membrar tot empero membrelin segons que dix ço ques seguex ço es que li es viares quel Rey de França fes ligues et matrimonis grans ab lo Senyor Rey Darago segons que aço tot hom sap e que trames a dir al Senyor Rey per En Francesch de Perellos o per altra que pogues haver dell VIII o X galees et aço feu a Barchinona et hac partida de son consell que digueren que feya afer et que tota favor li fos donada pus era ligat ne feya liga ab lo Senyor Rey et hac ni axi matex de aquells de son consell qui digueren que no feya affer e lo dit En Bernat dix que ell era de aquells a qui era viares que feya affer majorment pus una cosa era ab lo Senyor Rey e aço era en la ciutat de Barchinona et nos determena de tot e apres lo Senyor Rey parti de Barchinona et anassen a Perpenya et lo dit En Bernat seguil tro a Sent Celoni et romas en sa terra et stech ben I mes que no fou ab lo dit Senyor et apres hac letra del dit Senyor que anas a Perpenya e ell anahi et com fou a Figueres troba lo dit Francesch de Perellos qui venia a ença lo qual li compta que el dit Senyor havia deliberat que les dites VIII galees se armassen et que havia finat ab ell de tot et que sen anave recullir et com lo dit En Bernat de Cabrera fou a Perpenya ben a cap de VIII dies fou parlat molt sobrel dit fet et fou deliberat que fos tramesa letra al dit

Francesch de Perellos que tornas et anas a Lalguer qui sofria gran destret et lo dit Senyor trames lin letra scrita de sa ma en la qual deliberacio fou lo dit Bernat et lo dit En Francesch fou partit de Barchinona et no sap depuys que sen segui sino que oy dir quel dit Francesch sen era anat ab les dites VIII galeas en ajuda del dit Rey de França et depuys oy dir ço que sen segui. Demanat si lo dit En Bernat hac res del Rey de França no li fo res presen per la dita raho de part sua et dix que no exceptat que una vegada En Francesch de Perellos li aporta una letra del Rey de França que ell li donave D. lliures de renda no pas per la dita raho mas per ques fes son vassall e lo dit En Bernat no ho voleh reebre ans li rete la dita letra. Fou demanat qui eren aquells qui lavors foren en lo dit consell que la ajuda de les VIII galeas se fes o nos fes et dix que no li membre.

Sobrel tercer capitol fou demànat qui comença Item per quina raho ne a quina fi feya un poder etc. dix lo dit En Bernat que james no feu son poder de metre lo dit Senyor en guerres sino per aquelles coses que li parien rahonables e con ell vench al dit Senyor vench hi en aquell temps que era la unio e lo dit Senyor volch en tota manera quel dit En Bernat anas ab ell en Arago et en lo dit fet de la unio lo dit En Bernat ab daltres segons ses viares li consella et li ajuda de son poder et ab grans perills axi quel Senyor Rey qui havia en perdicio son regne lo salva et axi be de

aqnells affers e apres no sap que de lavors tro a la guerra dels genoveses lo dit Senyor hagues guerra ab negu despuys que En Jacme de Mallorques fou mort es veritat quel tenien en sospita linfant En Ferrando et la Reyna sa mare mas no sen segui guerra et es cert que con fos alcun moviment entre lo dit Senyor Rey et el Rey de Castella qui vuy es del qual moviment hom entenia que guerra degues començar quel dit En Bernat de Cabrera volent pacificar lo dit fet ab gran treball quen hac lo pacifica ab En Johan Alfonso Dalboguer qui lavors cabia mes en los affers del Rey de Castella mes que altre. E lo dit En Bernat era lavors fort malalt et en perill de mort e perque lo fet se pacificas fes portar en andes a les vistes la qual pau se feu de gran honor al Senyor Rey perque no apar quel dit En Bernat hagues volentat de fer ne de moure guerres sino en aquelles coses que a ell era viares que no fossen a soferir e aços feya ab consell seu et daltres et en aço havia molts daltres qui en los dits fets deyan lurs viares et hi donaven lur consell e lo dit Senyor era lavors de edat que podia conexer qui li consellave be o mal e podia triar ço que li plagues e dix encara lo dit Bernat ques maravella daço con a ell ne donen carrech que per semblant manera ha haudes guerres en França et en Italia et en Sicilia et en Napols et en altres partides del mon. E en aço que Deus ordona noy pot ell ne negu dar altre consell.

Sobrel quart capitol fou demanat lo qual comença.

Item si ell tracta ab lo dit En Francesch de Perellos etc. et dix que no nes poguera fer car ço que feu den Francesch de Perellos et del Rey de Castella fou ocasio car lo dit Rey per ventura era vengut a Cadiz ab una galea et era impossible ques pogues sobre deça ne daxo ne dals ell no parla ab lo dit Francesch sino de ço ques conte en lo segon capitol.

Sobrel quint capitol fou demanat lo qual comensa. Item per ques apoderada etc. et dix que ell nos apodera aquell fet mas dix hi son viares. E lo dit Senyor quen trias ço que li paregues que XXX anys havia passats e dix que es ver que ell ho consella et que li feu viares que fos bo. La raho perque es aquesta ço es que ell veya la pau quis feya entrels Reys la qual era fort bona et fort profitosa al Senyor Rey car de present cobrave tot ço que perdut havia qui eren XX castells et encara la veya profitosa que si la pau se seguis axi con se ferma lo Senyor Rey stant be ab lo Rey de Castella no temia negun altre ans stave en bon stament ell et son regne et per tal con lo dit En Bernat de Cabrera ana al Rey de Castella a deça et vehe lo dit Rey fort ardent en la dita covinença que de tot en tot hi tenia et volia en aquella que la ajuda fos de X galeas lo dit En Bernat de Cabrera per tal quels dits reys mils ne fossen amichs et que mils se tingues la pau consella ques fes et haviani molts que tenien ab ell ques fes et haviani molts qui tenien lo contrari pero tota vegada consella lo dit En Bernat que fos baxat de

la dita ajuda almenys que baxar se pogues et baxas que no foren sino VI galeas et encara fo mes en la covinença que nos haguessen a valer per terra sino per mar. E aços feu per tal que al regne de Navarra per la dita covinença no pogues venir dan per ço con no ha maritima et dix lo dit En Bernat que a ell era viares que aquesta covinença fos mes en be del Senyor Rey que en dan car les galeas lo Rey de Castella no les havia ops sino contra moros et aço erali gran merit encars quey hagues a despendre ço del seu. E en vida del Rey de Castella pare daquest lo dit Senyor Rey li havia feta major ajuda que no era aquesta a VI vegades contra los dits moros. E encara lo Senyor Rey de aquesta valença contra moros se podia ajudar de moltes coses axi con de decimes et de almoynes que de raho devia haver et de moltes altres coses de que en altres fets nos poguera ajudar et era al dit Senyor gran aventatge la dita covinença con lo dit Rey de Castella li havia a fer valença de VI galeas contra genoveses qui lavors eren en gran sospita ab lo dit Senyor de haver guerra et encara era en gran sospita ab Rey de Napols per tal con ell entenia a pendre los affers de Sicilia en aquell pas et encara era lavors lo dit Senyor en gran sospita ab lo jutge Darborea de haver contrast et en tot aço era gran aventatge al dit Senyor la dita covinença per que lo dit En Bernat consella la dita covinença ab molts daltres per tal quels dits Reys ne fossen mils et major concordia et major amor se seguis entre ells et encara ho consellave per tal con li era viares que fos mes aventatge del Senyor Rey Darago que

del Rey de Castella et maravelles fort lo dit En Bernat con aytals interrrogacions li son fetes que haja a retre compte de consells dats. E consellar Senyor deu haver libertat que cascun consell segons son seny especialment quel Senyor Rey no sia pubill ans haja passats XXX anys e sia de condicio que sapia triar que tots los consells se tenguen es determenen en sa presencia.

Sobrel VI capitol fou demanat lo qual comença Item con apres de poch temps etc. E dix que con la pau fo feta ell ana a Stella ab lo cardenal per concordar los capitols de la pau et que eren ab ell En Jacme des Far et a sos viares micer Girau de Palou et estech la entro quels dits capitols de la pau foren tots concordats e apres per tal con era malalt vench sen a Saragoça e a pochs dies lo Senyor Rey parti de Saragoça et per lo riu Debre avall anassen en Cathalunya e con foren a Mora lo dit En Bernat fou tan fortment malalt que no poch passar de Falcet anant et aqui stech malalt ben II meses poch mes o menys e apres hac ardit del dit Senyor que en totes maneres anas a ell per raho con les grans conpanyes eren entrades en Rossello et lo dit Bernat en andes ab gran perill de sa persona ana al dit senyor et no passa per Barchinona per grans rogaries que la Senyora Reyna li fes per tal que fos tost ab lo dit Senyor. Et con fou a Hostalrich lo dit En Bernat troba aqui lo Senyor Rey qui sen tornave per tal con les dites grans companyes sen eren tornades e axides

de Rossello et a pochs de dies lo dit En Bernat hac ardit del dit Senyor qui sen entras a Barchinona et anahi. Et aqui fou parlat et acordat de la ajuda de les galeas quel Rey de Castella havia demanades en les covinençes al Senyor Rey Darago e per tal con lo cardenal era aqui et proferia molt que ell faria son poder quel Senyor Rey hauria les decimes de son regne del papa per armar les dites VI galeas fou acordat quel dit En Bernat portas ab II galeas lo dit cardenal Avinyo per satisfer al dit cardenal qui sen volia anar per mar et que demanas les dites decimes al papa per armar les dites VI galeas et axis segui et con fou la lo dit En Bernat demana les dites decimes al papa per armar les dites VI galeas et lo papa atorgalesli ab condicio que a ell ne romangues certa part et lo dit En Bernat no ho volch reebre ab aquella condicio sens consentiment del Senyor Rey. E con fou tornat Dávinyo et fos en Barchinona fou acordat quel dit En Bernat anas al dit Rey de Castella ab les dites II galeas e aço per dues rahons la primera quel Senyor Rey no li era tengut de armar les dites VI galeas per la letra que li havia tramesa con no fos requesta aytal con devia èsser segons la covinença per tal con la covinença qui era entre ells era igual et deya que fossen amichs de amichs et anemichs de anemichs et deya lo Rey Darago que II Reys havia en Granada la I era lo Rey vermell et laltre era aquest que vuy es. Et aquest que vuy es era amich del Rey de Castella e anemich del Rey Darago et lo Rey vermell era amich del Rey Darago et anemich del Rey de Castella et que axi devia ajudar lo Rey de Castella a

ell ell ajudant al al Rey vermell qui era son amich con lo Senyor Rey al dit Rey de Castella ell ajudant al Rey qui viu es de Granada qui era son amich. La segona deya lo Rey Darago que ell no era request que desefias et per aquesta raho con no era request del desefiament no era tengut de fer la dita ajuda. E per aço quel dit En Bernat ho pacificas fou trames ab les dites dues galees en Castella et ell pacifica quel Rey de Castella consenti que entro a aquell dia que En Bernat de Cabrera partis de Sibilia que sen tornave lo Rey Darago no fos tengut deço qui passat era mas que daquell dia avant armas les dites VI galeas et con lo dit En Bernat fou a Valencia lo Senyor Rey feu posar taula per les dites galeas et axi matex a Barchinona et a Mallorques et stant en aço hac ardit lo Senyor Rey et lo dit En Bernat del Rey de Castella que les dites VI galeas nos armassen et la dita letra era signada de ma del dit Rey mes que li trametis companya per terra axi con li devia armar les dites galeas et que daço pregave molt lo Senyor Rey et fou acordat quel dit En Bernat anas al dit Rey ab CCC homens de cavall et axi fou acordat que don Pedro de Luna hi devia anar ab C de cavall ab ell et daltres et mentre que lo dit En Bernat et los altres qui ab ell sen anaven o devien anar en Castella se aprellave lo dit En Bernat hac letra del Rey de Castella signada de sa ma que con ell hagues feta pau ab lo Rey de Granada que no havia mester la dita companya de cavall mas quel dit En Bernat la per ques firmassen los tractaments del matrimoni de don Alfonso fill del dit Rey lo qual havia fet lavors jurar ab la in-

fanta dona Alionor filla del Senyor Rey Darago e quel dit Rey sen venia en les fronteres per raho con les grans companyes ab lo comte de Trestamara devien venir vers son regne. E et aquell puntell vench assetjar Calathayu per que respos et dix lo dit En Bernat que ell en les galeas armar feu ço que poch empero no entenia que fos tingut de armar les dites galeas mes que un altre dels altres consellers retense empero lo dit En Bernat que les dites coses no haja a provar empero dix que per lo segrament que fet havia que havia dit sos viares de ço quey sabia.

Sobrel VII capitol fou demanat que comença. Item con per lo Senyor Rey etc. Et dix que no li membre que ell digues que hi deria consell mas que li par que dixes que si pendria consell et aço volch dir segons ques conte en lo pus prop capitol.

Sobrel VIII capitol fou demanat que comença. Item perque lo dit En Bernat feu quel comte Dosona etc. E dix que no li membre con lo dit comte parti ell no era en Cathalunya ans era Avinyo per lo fet de les decimes segons que desus en lo VI capitol se conte empero con fou tornat oy dir quel dit comte sen era anat al Rey de Castella que negun dels savis qui havien cabut en los tractaments de la pau noy eren vulguts anar perque ell sen havia manat micer Bernat de Palou et que anaven per finar tots los capitols del tractament de

la pau et daço havieu plena comissio o procuracio del Senyor Rey.

Sobrel IX capitol demanat lo qual comença. Item quins tractaments feren lo dit comte etc. Et dix que no negun quant es per si ne sab ne enten quel dit comte ne fes e quis que diga ment per la gola et es aparellat lo dit Bernat de ferne tot ço et quant noble e cavaller er no dega per escusacio sua ne neguna raho no aporta que ell aço degues fer ans en aquell fet anave axi con vassall deu fer a bon senyor en havia raho.

Sobrel X capitol demanat lo qual comença. Item con se pot fer etc. Et dix que ell nou senti et que si ho sentis queu diguera axi con vassall deu dir a son senyor. Mas aytan poch sen suspicave ne sen pensave res con lo Rey Darago. Et maravellas fort que ells se pensen quel dit Bernat pogues saber lo cor dels homens et specialment daytal Rey qui es fort cubert et cautelos.

Sobrel XI capitol demanat lo qual comença. Item si la preso del comte etc. Et dix lo dit En Bernat que no sabe res en la dita preso mas enten es cuyda quel dit comte et don Pedro de Luna fossen presos per fer assenyalat servey al Senyor Rey per tal con la vila de Calathayu era en bandors et en divisio et en la vila no

havia cap et segons ço que ha oyt dir lo dit En Bernat ells entraven o volien entrar en la dita vila per pacificar los dits bandors et perque la vila sen tengues millor et que sobre aço foren presos et salva honor de aquells qui aquests capitols han fets es mal aximpli que a aquells qui son preses en servey de lur senyor et soferen aytal afany con aquests han sostengut sien fetes aytals interrogacions e aytals difamacions e dix que noy sap als.

Sobrel XII capitol fou demanat lo qual comença. Item perque feu con lo Rey de Castella etc. Et dix que ell consellave al Senyor Rey que ell entenia que valgues mes et fos pus profitos al Senyor Rey que hagues ajudes singulars que no per cort car per corts demanen molts capitols et moltes veciadures et encara cort de Cathalunya es fort dura de concordar et ixen molts punts et que aço seria pus prest et aço enten ques feu per lo millor et aquest consell daria ell al Senyor Rey et a la Reyna et donal los leyalment et vertadera a sos viares et no era de pus tengut.

Sobrel XIII capitol fou demanat lo qual comença. Item perque ell lavors feu anar lo Senyor Rey etc. Et dix que li fo fet manament per lo Senyor Rey que con ell hagues ardit que les grans companyes venien ab lo comte de Trestamara quel dit En Bernat anas en Rossello et que tractas ab lo dit comte et ab les grans com-

panyes quel dit Senyor los pogues haver en ajuda de Calatahiu qui lavors era assetjat et con lo dit En Bernat fou a Perpenya a on ana a les majors jornades que poch ja les grans companyes foren en Narbone e anarensen envers Tolosa mes lo comte de Trestamara venia ben detras ben de XII o de XV jorns e lo dit En Bernat no poch res tractar entro quel comte vengues et tantost quel dit comte sacosta lo dit En Bernat ab alcuns prohomens de Perpenya anaren a ell et viuse ab lo dit comte a Beses. E aqui los dits tractaments nos podien avenir tro quel dit comte hagues parlat ab les grans companyes nel dit En Bernat de Cabrera nos atrevira als dits tractaments sens sabuda et consentiment del dit Senyor Rey. Et per aquesta raho lo dit En Bernat tornassen a Perpenya et scrivi al Senyor Rey que con aquells affers fossen fort passats et li anas molt que ell Deus tinent fos a Perpenya et que amenas ab si linfant En P. et alcuns prohomens de Barchinona et el Senyor Rey vench a Perpenya ab los desus dits e aqui lo Senyor Rey hac acort ab ells et ab molts daltres de la terra de son consell en nombre de XXV o mes sobre aço que era stat parlat a Beses. Et sobre aço fou acordat quel dit En Bernat anas a Castellnoudarri per finar los dits tractaments en lo qual loch devien esser lo comte de Trestamara et lo manescal Dodenan et alcuns altres de les dites companyes e fou acordat que anassen ab ell savis et alcuns prohomens de ciutats et de viles los noms dels quals no li membren exceptat den P. Bucet et ço que feu la feu ab ells et tornan fer relacio al Senyor Rey et tot aço

feu per tal con ell nos volia plevir dels dits tractaments per tal con era gran cosa sens consentiment del Senyor Rey et de son consell perque fou de necessari la anada del Senyor Rey et aço feya a bon enteniment. Retense empero lo dit En Bernat que en les coses desus dites no haja a donar proves mas quey ha dita veritat de ço quey sabia per lo sagrament que fet havia.

Sobrel XIV capitol fou demanat lo qual comensa. Item per que dona torp etc. Et dix que per null temps no dona torp a les dites corts ans molts loy donaven per acusar ell et encara dix quel major torp qui fou en les dites corts fou per les imposicions dels richs homens et cavallers et dix que com aços moch que ell no era en les dites corts ne hi fou de ben VIII dies ans era en Navarra et que con vench troba la cort dividida los prelats richs homens et cavallers duna part e ciutats et viles delaltre et hac a tenir et li convench per força de tenir ab lo seu bras. Item la raho perque tenia quel comte de Trestamara no vengues era aquesta que duptave que la terra ho pogues sostenir pero la venguda del comte ell no contrestave si vengut lo dit compte hom anas en Castella decontinent o que vengues ab D o DC o DCC de cavall perque la terra ho pogues sostenir e aço no feya altra contrast sino quey deya sos viares.

Sobrel XV capitol fou demanat lo qual comensa. Item con lo Senyor Rey ab gran cavalleria. Et dix quel dit Senyor ana a Sos per haver vistes ab lo Rey de Navarra ab consell del infant En Ferrando et del comte de Trestamara et de moltes daltres et fou acordat que anas ab ell lo dit comte et don Blasco et el bisbe de Teraçona et molts daltres cavallers Darago et lo dit En Bernat ab ells ensemps et lo dit Bernat aytant con poch tracta et feu per quiscu que les vistes se fossen con abans poguessen et ço quel dit Senyor hi feu feu de consell del dit comte et dels altres qui ab ell eren axi be con de consell del dit En Bernat. E aço feya lo dit En Bernat segons que dix leyalment et axi con mils lo poch consellar segons sos viares et aços feu per tal que el Rey de Navarra ajudas al dit Senyor o almenys que no li vengues contrari la qual cosa lo dit Rey de Navarra no feu ço es que no li vench contrari despuys per la qual cosa se segui gran be al regne Darago.

Sobrel XVI capitol fou demanat lo qual comensa. Item con lo Senyor Rey ab sa ost etc. et dix quel dit capitol salva honor de aquells qui fet lan no conte veritat be es ver quel Senyor Rey acorda que anas albergant a la font de la Losa. E lo dit En Bernat dix que no feya affer per tal con hi havia I pas que eovenia a passar II per II et que era gran perill a la anada et major a la tornada. E en aço hac gran debat que gran

res de tots tenien que hom ab tendes et ab embles anas hom albergar a la dita font et lo dit En Bernat tenia ab fort pochs que hom lexas la ost et que no menas hom etzembles et que hom cavalcas batalla aytant con lo pla de Nules durave con li havia hom dat dia de batalla et que seu tornas hom albergar a la ost della on hom era partit pero a la derreria lo dit Senyor delibera quel consell dels mes valia mes ço es que anassen ab etzembles et ab tot albergar a la dita font et dona la deventera al infant En Ferrando et al comte de Trestamara. E lo dit En Bernat no ana ab ells en la dita deventera ans ana en la reaguarda ab lo Senyor Rey. Et con la dita deventera fou prop del pas dupta de anar anant et segons que oy dir lo dit Bernat hagueren cavallers antichs dels dits infant et comte qui anaren veer lo pas. E oyda relacio de aquells acordaren que no feya afer et feren ho saber al Senyor Rey et tornarensen et en aquest consell lo dit En Bernat no fou no pertant que siy fos diguera hi sos viares axi con los altres.

Sobrel XVII capitol fou demanat lo qual comensa. Item pus lo Senyor Rey lavors etc. E dix lo dit En Bernat que ell ana forçat a tractar la pau et lo Senyor Rey lon força et anahi axi matex lo comte de Dinia et ana ab ells En Ramon Alamany et En Berenguer de Pau et aço la primera vegada. E a la segona vegada et despuys ana ab ells micer Guerau de Palou qui fou vengut et cabe en tots los

tractaments et En Jacme Conesa qui tota vegada hi era. E diu lo dit En Bernat que con veneh ques foren avenguts dels capitols lo Senyor Rey ab gran consell hac son acort et mana als desus dits que anassen fermar los dits capitols. Et los dits comte de Dinia et En Bernat de Cabrera et los desus dits anaren la per fermar et fou letra tramesa apres ells stants la ans que haguessen fermat una letra del dit Senyor Rey en quels feya saber que con alcuns contrestassen en la dita pau et no la tenguessen per bona que no la fermassen tro altra ardit haguessen. Et lavors los dits comte et Bernat sobressegeren en fermar la dita pau et trameteren lo dit En Berenguer de Pau que plahia al Senyor Rey que fossen e lo dit Senyor trames los una letra en la qual los feya saber que con ell hagues tengut son consell sobrel fet de la pau si la fermarien o no que havia deliberat ab la major partida que la dita pau se fermas e axi que la fermassen. Et daquesta letra feren fer carta publica per En Jacme Conesa de la qual carta ha translat segons que dix en los cofres del dit En Bernat. Et per virtut de aquesta letra fermaren la dita pau e pensaves lo dit En Bernat que si la pau se seguis segons que era empres que era profitosa al Senyor Rey segons lenteniment quel Senyor Rey havia del qual enteniment sia demanat lo Senyor Rey quin lavia et con se feya acort de molts ço ques feya. E si lo Rey de Castella no la tengues axi con nos feu devia cobrar lo Senyor Rey per reenes Morvedre et Almenar si veritat li fos observada. E encara lo Rey de Navarra qui era estret per covinença ab lo Rey de Castella de

ajudarli et valer fos solt de aquella covinença et podia ajudar al Senyor Rey pus aquell no servave la pau perque ell consellave axi con semblant li era a son bon enteniment et molts daltres quis tenien a sen consell et en special los comtes de Dinia et de Trestamara.

Sobrel XVIII capitol fou demanat lo qual comensa. Item que con fou lo dit En Bernat a Morvedre etc. Et dix que les coses en lo dit capitol contengudes no contenen veritat et fora gran paguesa de dir ho car lavors no podia esser vedat al Rey de Castella que no sen anas per lo cami de Terol aytant poch con no loy han pogut vedar ara. Et axi nega les coses en lo dit capitol contengudes.

Sobrel XIX capitol fou demanat lo qual comensa. Item si aquell En Bernat etc. Et dix que no contenia veritat ans ho negave. Et dix que no par sien veritat les coses en lo dit capitol contengudes car en semblant cars sera posat ara lo dit Rey de Castella que lavors se posa.

Sobrel XX capitol fou demanat lo qual comensa. Item con sia cert quel comte Dosona etc. Et dix quel dit capitol no conte veritat ans nega les coses contengudes en aquell esser veres car despuys quel dit comte fou pres lo dit En Bernat nol vehe et aço saben

aquells qui son preses ab lo dit comte ensemps et encara aquells qui cabien et anaven en los tractaments de la pau a Morvedre ab lo dit En Bernat. Et es ceit quel dit comte no vench lavors en Morvedre ans era pres en Sibilia.

Sobrel XXI capitol fou demanat lo qual comensa. Item con lo Senyor Rey vengues a Exca etc. Et dix que les coses en lo dit capitol contengudes no contenen veritat ans aquelles nega espressament. Et dix que tot hom quiu diga ne ment que lavors ne dabans ne depuys ell tractas res contra lo Senyor Rey et encara dix que con lo Senyor Rey vench a Exca solament hi atura una nit et I dia per tal que atenes ço que havia promes que hi devia esser aquell dia. E lo Rey de Castella de ben VI dies no fou en aquelles fronteres apres e con lo dit Rey de Castella fou en les dites fronteres lo Senyor Rey sen era pujat en les muntanyes de Jaqua en les quals podia star salvament.

Sobrel XXII capitol fou demanat lo qual comensa. Item perque allonga tant de temps etc. Et dix lo dit En Bernat que ell vench fort forçat de venir al Senyor Rey per aquell tractat del Rey de Navarra ne per altre et per ço sen era pujat a Monsoriu et que delli no entenia a partir tro lo dit Senyor fes la entrada que havia a fer o anas socorrer en regne de Valencia et aço dix lo dit En Bernat de Cabrera a mossen Berenguer Da-

bella et encara li dix que ell nol entenia a consellar en res per tal con li era acusat en mal mas quel serviria de son poder axi con I cavaller volgues se en frontera o en batalla en aquella part on lo Senyor Rey volgues. Et daquesta raho lo dit Senyor trames al dit En Bernat moltes et diverses letres scrites de sa ma con daltres que cuytas sa venguda. Et lo dit En Bernat escusave que no cabria en sos tractaments ney iria entro fos en sa partida. Empero tant li continua lo dit Senyor et letres et missatges quel dit En Bernat hac anar al dit Senyor. Et con fou a ell lo dit Senyor li mana que ell anas en Navarra per los dits tractaments et ell escusassen aytant con poch empero a la fi hac hi anar e anahi lo comte de Dinia et En Ramon Alamany et En Berenguer de Pau et En Jacme Conesa et en tot ço que si feu foren preses los desus dits axi beu con lo dit En Bernat et enten que tots feren lur poder de acursarlo fet aytant con podien. Et lo Senyor Rey et la Senyora Reyna qui eren prop podien ver que ells noy podien als fer et con negu diga quel dit Bernat hi fes res apart diu ne gran falsia.

Sobrel XXIII capitol fou demanat lo qual comensa. Item pus veya quel tractament del Rey de Navarra etc. Et dix lo dit En Bernat quel dit tractament nel dit fermament no feya ell fer a cabal car daltres ni havia axi Darago con de Cathalunya ab quis acorda et con se ferma e encara dix lo dit En Bernat que per descarrech seu en lo loch de Barbastre lo dit En Bernat denant lo

Senyor Rey et denant la Senyora Reyna et denant larcabisbe de Terragona et de moltes daltres en nombre de X o XII ell dix al Senyor Rey aytals paraules o semblants senyor vos me havets mes en aquest tractament del Rey de Navarra ab gran despler quen he haut et he. Et per ço con som cert que molts ne daran carrech a mi vos suplich queus placia açi acordar sil dit tractament vos es profitos o no car si profitos nous es que mo digats ara que jo fare per guisa que sens altre desamor del Rey de Navarra aquest fet se partira. Et lo dit Senyor et la Senyora Reyna et tots aquells qui aqui eren digueren en aço sos viarcs et jatsia que la Senyora Reyna en alcuna cosa hi contrestas et larcabisbe de Tarragona empero a la fi fou deliberat ques fes et daço feu levar carta publica lo dit En Bernat an Jacme Conesa notari la qual es aparellada de mostrar hoc encara dix que con lo Rey de Navarra hagues trameses II missatgers a Barchinona per reebre moneda e lo dit En Bernat sentis que murmuraven molts del fet de Navarra sen ana al palau denant lo Senyor Rey et la Senyora Reyna et eren hi linfant En P. et ciutadans de Barchinona entrels quals hi era En P. Santeliment et En Reelat et molts daltres en guisa que eren en nombre mes de XXX et dix li Senyor ja daltres vegades vos he dit ço que araus dich aquests missatges hi son del Rey de Navarra perque li façats alcuna paga que li devets fer et hanme dit que per ço con ells saben que molt hom murmura daço que si vos volets neus tenits per tirat de les covinençes del Rey de Navarra que ell les soltara volenter sens que entre vos et ell noy hau-

ra mes desamor. Et axi Senyor regonexets ho sius es faedor o no ara e dit sos viares per cascun fo acordat et deliberat en lo dit consell que les covinençes ques tenguessen axi que dix lo dit En Bernat que aquest fet nol feu lo Senyor Rey ab ell acabal ans los feu ab tots los afrontes dessus dits et ab molts daltres ab qui lo dit Senyor nach consell et acort pero dix que a sos viares la cosa era profitosa de fer ab que la entrada de Castella se fes sens triga per ço con hom metra lo dit Rey de Navarra tantost en la guerra e puys fossen dins Castella de raho no devien ne podien axir sens batalla et el Rey de Castella perdia son regne et si la batalla guanyassen tot era lur et si la perdessen tot era perdut et sens lo Rey de Navarra la dita entrada ben nos podia fer et axi per aportar los dits affers a aquest punt era li viares que axis degues fer car nos pensave que pogues molt durar et aço consellave segons sos viares a bon enteniment et a bona fe.

Sobrel XXIIII capitol fou demanat lo cual comensa: Item sin pres renda ne moneda etc. E dix quel dit Rey de Navarra li moch a Uncastello ques fes son vassall e lo dit En Bernat dixli que no li desplagues que vell era et que per null temps no era stat vassall de negu sino del Rey Darago et con foren a fermar en la capella los dits tractats lo Rey de Navarra jura denant lo Senyor Rey et En Jacme Coriesa que per null fermaria si lo dit Bernat nos feya son vassall e lo Senyor Rey porfia molt ab lo dit En Bernat queu fes e lo dit

En Bernat no ho volia fer et a la fi manali que per la fe et naturalesa que li era tengut que ho fes et ell vehent quel Senyor Rey ho volia fort et li ho manave feu se vassall del dit Rey de Navarra retinentse lo Senyor Rey et el dueh. E de totes les coses desus dites hi ha carta publica presa per En Jacme Conesa e en lo dit loch de Uncastello lo dit res no promes ne dona res al dit En Bernat mas a cap de temps En Ramon Alamany et En Berenguer de Pau foren en Navarra et con vengueren della aportaren una carta al dit En Bernat per la qual lo dit Rey de Navarra donave al dit En Bernat de Cabrera lo castell de Monreal ab II mil florins de renda de sa vida et axi que trametes a reebre la possessio e lo dit En Bernat dix ho al Senyor Rey et no volch pendre la poseessio ne les cartes ans sperava quel dit Rey se fos mes en la dita guerra pero les cartes tenia En Ramon Alamany a sos viares es ver que li feu pagar II mil florins per la renda de I any axi con feu al comte de Dinia et an Ramon Alamany et an Berenguer de Pau dels quals II mil florins de la renda de I any li feu apocha e diu que per ço con era son vassall no rebuja de pendre les coses desus dites car de tot Senyor de qui hom sia vassall pot hom reebre do et gracia et specialment pus sera fet ab voler del Senyor Rey son vassal.

Sobrel XXV capitol fou demanat lo qual comensa. Item si feu que fos donat etc. Et dix lo dit En Bernat que ell feu son poder con mils poch que ell ne tra-

gues lo Senyor Rey con mils pogues et ab millor aventatge et que noy poch als fer. Quant es del infant don Marti dix que avans que ell anas aquesta derrera vegada en Navarra ja lo dit infant era stat demanat per lo dit Rey et que nos moch per ell et en aço ell no feu res sino ab lo dit comte de Dinia ensemps et ab los altres qui per aço hi eren.

Sobrel XXVI capitol fou demanat lo qual comensa. Item quines paraules dix lo dit En Bernat etc. Et dix que moltes vegades ab lo dit Rey en la cambra car moltes vegades parla lo dit Rey lo feya jaure en sa casa et li feya liurar una cámbra mas no li membre negunes paraules quel dit En Bernat digues anch al dit Rey qui fossen desonestes ne en que cabessen falcies ne deslcyaltats ne contra son Senyor no feu res de que sa fe degues menys valer et tot hom qui ho diga ment per la gola. E lo dit En Bernat offer se aparellat de ferne tot ço que cavaller ne dega nen puga fer en escusacio sua si alcun ho diu et aço tocha per tal con li es stat fet saber quel Rey de Navarra lo divendres sant con lo dit En Bernat sen ana dix alcunes paraules al Senyor Rey les quals salva sia sa honor no son veres et les jura ço es que tractave quel comte de Trestamara moris e diu lo dit En Bernat de Cabrera que ell per null temps tracta la mort del comte de Trestamara et daço es aparellat de fer tot ço que dega et aço jura ir que fou diemenge lo dit En Bernat sobrel cors de Jhesuchrist en la capella de Novales denant mossen Beren-

guer Dabella mossen Johan Remirez et denant mi Bernat des Jonquer notari et molts daltres. Et encara dix io dit En Bernat que aço escusa denant lo dit Rey de Navarra per VIII dies que stech en sa cort tot dia en presencia de tot hom per aytals paraules que tot hom qui digues que ell hagues tractat quel comte de Trestamara moris ne encara hagues dat consell ne fet tractament per quel Senyor Rey perdes son be et sa honor ne deya gran falsia ans ço que li consellave li consellave a bon enteniment et leyal axi con bon vassall leyalment deu consellar son senyor ne negun tractament no hac ab lo Rey de Navarra ne ab altra contra lo Rey Darago et tot aço jura axi con desus sobrel cors de Jheschrist e james per lo Rey de Navarra ne per altre noy fou respost con ell ho escusave et aquesta salva et escusacio se pot provar per molts cavallers axi Darago con de Navarra et si ver es quel Rey de Navarra les haja dites la qual cosa dupte enten et creu que ha les dites per mala volentat car certa cosa es que ell solia voler gran mal al dit En Bernat major que null hom et axi ho dix notoriament et publica moltes vegades et ho dix al dit Bernat la primera vegada et parech denant molts que pus havia volgut que a hom del mon et parech ho en una letra que tramcs als Aragoneses la qual la Senyora Reyna vehe et molts lan vista per la qual feya saber que tot ço que ell havia fet al Rey de Castella havia fet per mals et falses consells quen Bernat de Cabrera donave al Rey de Arago e encara hi havia moltes paraules desordenades et disolutes per les quals aparia evidentment que ell lo havia en gran oy

et esquirra e aquesta letra era perque ell lo fes avalotar et la dita letra venia al infant axi matex et dupte lo dit Bernat de Cabrera quel dit oy et iniquitat encara li sia passada et quel vassallatge que volch haver dell et les altres falagaries que li feya de fet et de paraula et els dons no li fes per tal que hom lo creguees mils de ço que ell li entenia a posar per ço que li fes perdra lo cors et la fama et daço en si matex ha moltes sospites primerament per tal que ell sospitas de la Senyora Reyna et que ella li fos pus contraria dix al dit En Bernat denant lo comte de Dinia et denant En Berenguer de Pau et denant En Pero Jordan Dorries majordom del Senyor Rey aquesta derrera vegada que foren en Navarra aytals paraules o semblats. Bernat de Cabrera tu es mort e no ten guardes sapies que la Reyna Darago me ha fet tractar per En Johan Remires Darellano que si jot ociu que tot quant yo vulla sera fet en Arago. Item apres dix per ço que no con puxa negar tan feu fer carta publica et axis sera de fet hoc encara con lo Senyor Rey fou a Saragoça dix lo Rey de Navarra al dit Senyor denant lo comte de Dinia et denant lo dit En Bernat aytals paraules o semblants vos perdrets aquest hom car cert siats que la Reyna lo vol fer auciura car a mi ha fet parlar an Johan Remires Darellano que si yo lauciu que tot ço que jo vulla sera fet en Arago pero lo dit Johan Remires diu que no es veriiat que ell ho haja dit ne james no li parla la Senyora Reya et que aço es aparellat de escusar que hanc ell non parla. al dit Rey ne la Senyora Reyna non parla a ell perque presomex lo dit En Ber-

nat de Cabrera que si lo dit Rey de Navarra ha dit res al Senyor Rey del dit En Bernat que ho ha dit per la iniquitat antiga la qual no li era passada e encará presomex lo dit En Bernat que la dita iniquitat li dura con lo feu pendre a grans coltellades et pogueral haver pres en sa cambra et fou nafrat a la mort hoc encara presomex que la dita iniquitat no li era passada per tan con aquell vespre que ell lo feu pendre lo havia guiat ab letra scrita de sa ma no haguera hom anada el terç de miga leuga lo guiatge no li ha tengut ne servat la tenor del qual guiatge es aytal.

Nous Charles per la grace de Dieu Roy de Navarra conte de Evreny. Faisons savoir que come vous noble homme don Bernat de Cabrera de la volente du Rey Darago vos fesistes notre vasal de toute votre vie et per ço nous vous sorons tenus garder et defendre comme notre cose propre de present soiez venus en notre royaume et lo Roy Daragon tiengue..... hayne on comoni contre vous et pour ceste rayson nous comme notre vassall vous prenons en notre sauve garde et proteccion et vous prometons de non rendre remetre ne deliver per aucune manera au dit Roy Daragon per requisicion ne per res a nous faites ni a autre persona sanz votre volente et consentiment mez vos guardarons et defendrons aussi comme bon seigneur doit faire son bon vassall. En testimonig de ce a vous script ceste letre de notre man et seellet de notre anell. Scrit en Olit VI jour de avril lany de grace MCCCLXIV.

Perque dupte lo dit Bernat de Cabrera que per la desamor antiga lo dit Rey de Navarra nol haja aportat a aço que ara es ab paraules que ha dades a entendre al Senyor Rey perque suplica humilment lo dit Bernat al Senyor Rey et a la Senyora Reyna et a son consell que ells si el Rey de Navarra ha dit res contra ell que li donen loch et manera que ell ho puxa escusar car ell es aparellat de ferne totes aquelles escuses que hom ne dega fer et dira eon ne sia demanat moltes daltres coses perque si el Rey de Navarra ha aço dit que non deu esser cregut et par quel Senyor Rey dega donar loch a son vassall de escusar sa fe car tots temps los seus ho han fet et ell deu haver goig et pler que caseun sotmes seu se puxa escusar de tota cosa que toch a sa fe et specialment al dit En Bernat qui leyalment lo ha servit et ell et sa casa per lonch temps et tot aço lo dit En Bernat diu encars quel Rey de Navarra haja dit res contra ell la qual cosa no creu.

Sobrel XXVII capitol fou demanat lo qual comensa. Item quines paraules dix el Senyor Rey etc. Et dix que la nit del divendres sant li fou fet saber per persona digne de fe quels comtes de Trestamara et de Denia havian dites aleunes paraules al Rey de Navarra fort males dell et ab mal so axi que tota la nit hac gran sospita del dit fet et enlendema lo dit En Bernat trames al Senyor Rey que li plagues quel vengues veu-

re con nos era ben sentit e lo dit Senyor feuho et ell dix al Senyor Rey aytals paraules o semblants. Senyor hom se deu fiar en Deu et en son senyor natural. Senyor a mi han dit et fet saber que grans mals ne son percassats ab vos et hanme fet saber aquesta nit que aquests II qui son la dient aço dels comtes de Dinia et de Trestamara qui aqui eren presens hi consenten los quals son en covinença ab mi placieus Senyor que vos de mi no vullats creure neguna cosa car jo vos som stat leyal servidor et som vuy. Et lo Senyor Rey dix que se maravellave quels dits comtes li fossen contraris et que non havia res oyt et sobre aço lo dit En Bernat pres son comiat et besali la ma et lo dit Senyor sen ana. Demanat si li dix res del Rey de Navarra dix que no li membre que res li digues empero quel Senyor Rey ho sap. Demanat qui fou la persona que li dix les dites paraules la nit de divendres sant dix que nou diria que sobrel cors de Jhesucrist ho jura et li feu homanatge sots pena de trahicio.

Sobrel XXVIII capitol fou demanat lo qual comensa. Item perque no vench denant lo Senyor Rey etc. Dix que per tal noy vench con se suspitave de mort que nol coltellajassen sobre paraules et queria fugir a aquell punt. Demanat si aquella sospita havia del Senyor Rey et dix que mes lavia daltres que del Senyor Rey. Demanat si fou veritat que mossen G. Doix et lo vescomte de Roqueberti li diguessen de part del Senyor Rey que anas denant ell et dix que hoc veritat fou mas que

ell per la dita sospita de mort sen ana et que sen ana en Navarra et scrivi de continent al Senyor Rey per letra de ma scrita que ell sen era vengut en Navarra per la dita sospita empero que si hi havia alcun qui hagues dit res perque sa fe degues menys valer ne perque calgues resposta que ell era aparellat de ferne tot ço que caualler ne degues fer per escusarse et fer ço que degues. Demanat si mossen G. Doix o el vescomte li digueren con li feren manament de part del Senyor Rey que anas denant ell per tant con vol afrontar alcunes paraules que son stades dites contra vos. E dix que no li membre et si les li digueren que no les entes. En tot aço dix lo dit En Bernat que no ha cuydada fer offensa al Senyor Rey sino per dupte de mort et que si sen ana que anassen en terra del Rey qui era son amich.

Sobrel XXIX capitol fou demanat lo qual comensa. Item con lo dit Garcia Lopeç etc. Et dix que lo dit Bernat no vehe lo dit Garcia Lopeç ne parla ab ell de tot aquell encalç ben si acostaren homens a cavall et lo dit En Bernat girasi per defendres empero noy era Garcia Lopeç ne hom que ell conegues be es veritat que con vench lendema mati en ore dalba fou aqui Garcia Lopeç de Sesse et troba les portes tençades de Carcastello on lo dit En Bernat era et reques quel dit En Bernat fos pres et los homens digueren que nou farien e lo dit Garcia Lopeç dix que volia parlar ab lo dit En Bernat et entra en lo dit loch assegurat si terç et parla molt ab lo dit En Bernat et lo dit En Bernat

trames la letra desus dita al Senyor Rey per lo dit En Garcia Lopeç. Demanat quines paraules li dix lo dit Garcia Lopeç de Sesse dix que no li membre. Demanat si li mana de part del Senyor Rey que anas a ell dix que no li membre pero be li membre que dix al dit Garcia que ell era aparellat de escusarse fe de tot aço que haguessen dit contra ell et de fer ço que degues.

Sobrel XXX capitol fou demanat lo qual comensa. Item con lo dit Garcia Lopeç hac atlujiat etc. Et dix que les coses en aquell capitol contengudes no son veres ans aquelles nega esser veres.

Sobrel XXXI capitol fou demanat lo qual comensa. Item que les persones de consell etc. Et dix que nulla persona no ha cabut en res ab ell que sia stat deservey del Senyor Rey ne de que si fe valle menys ne ell non ha res tractat et si negu ho diu dix lo dit Bernat quen ment et que es aparellat de escusar sa fe et de ferne tot ço que cavaler ne deja fer.

Sobrel XXXII capitol fou demanat lo qual comensa. Item per que ne a quina fi feu etc. Et dix quel dit En Bernat non feu res nen prega ans ho feu lo Rey de Navarra es ver que li plach per tal con era et es son amich. Et es veritat que ans quel dit Bernat vehes lo

Rey de Navarra fou parlat en Rossello quel dit En Ra. mon Alamany fos ab lo dit senyor duch per molts de consell del Senyor Rey et de la Senyora Reyna.

Diluns a XV dies de juliol del any desus dit fou reebut lo testimoni seguent.

Lo noble mossen Johan Remires Darellano testimoni jurat et demanat sobre los dits capitols et en special fou demanat sobrel primer capitol dels derrers qui comensa. Primerament quines paraules etc. Et dix que ell noy sabia res de veritat per tal con lo dit En Bernat se recelave del dit mossen Johan et no consentia que ell cabes en consell quel Rey de Navarra et ell tenguessen. Es ver quel dit Rey de Navarra dix al dit mossen Johan aytals paraules o semblants. Vos mossen Johan me jurarets quen tendrets secret ço que jous dire tro que sia publicat jo stich en gran dupte et nom se quem faça que som amich del Rey Darago et son en jura ab ell et veg son gran dan et sa gran perdua et non dex sofrir que son dan tornara a mi a la fi que vertaderament mossen Bernat va falsament en aquests affers que tracta ab mi per lo Rey Darago et no es raho que jo ho consenta que vertaderament lo dit En Bernat ne enten ne fa quil Rey Darago acorrega a Valencia ne faça entrada ans fa per guisa quel laguin per ques perda Valencia per tal que haja a fer pau tal que sia desonor del Rey Darago et el seu dan tornara

a mi a la fi. Et james Rey ne Reyna no foren axi engannats per I hom con son lo Rey Darago et la Reyna. Et si la Reyna vol mal a don Bernat no fa tort negun car ell li cerca et li percassa tot mal que pot. Demanat si sab ho ha oyt dir al dit Rey o altre quin mal percassave a la Senyora Reyna lo dit Bernat. Et dix que non sap mas dix que no aquesta vegada mas laltre lo dit Rey de Navarra dix al dit mossen Johan que En Bernat de Cabrera deya que si aquesta desamor que la Reyna li havia durave molt que per cert ell li percassaria la mort. Demanat si lo dit mossen Johan a res oyt dir al dit En Bernat contra la Senyora Reyna. Et dix que çon vench quel Rey de Navarra venia en lo loch de Dalmudever per haver vistes ab lo Rey Darago et fossen en lo loch de Gorrea et lo dit mossen Johan fos en la posada del dit mossen Bernat lo dit En Bernat present En Galceran de Vilarig dix aytals paraules o semblants. Que ell nos fiaria en la Senyora Reyna ne en loch on ella fos ne en hom a qui ella be volgues ne fos son servidor et asseyaladament que nos fiaria en lo dit mossen Johan et que ell sabia be que la dita Senyora Reyna havia fet parlar de sa mort al Rey de Navarra de les quals coses lo dit mossen Johan segons que dix li respos que ell no crehia que la dita Senyora hagues tractada mort a ell ne a altre et havent sobre aço moltes daltres paraules dix lo dit En Bernat que la Senyora Reyna en ora mala guardas sos traydors en Sicilia que en Arago no havien vat de fer trahicions. Et apres altra dia en lo dit loch de Gorrea stants denant lo dit Rey de Navarra sobre alcunes pa-

raules lo dit En Bernat dix que james dona no vench en neguna terra ....mal con ella era venguda en Arago que ella feya gran desonor a tot lo regne que per son consell se perdia tot ço ques perdia que james no fou dona quis entremetes de guerra sino aquesta. Et per aço la dita Senyora volia mal al dit En Bernat con ell no consentia que ell sen trametes del fet de la dita guerra e per aquesta raho la dita Senyora li percassave la mort e lo dit mossen Johan segons que dix oydes aquestes paraules respos e dix al dit En Bernat que ell no creya nes pensava que la dita Senyora Reyra hagues enviades a dir aytals paraules al dit Rey de Navarra e encàrs queu hagues que lon haguera trames a dir ans per lo dit mossen Johan que per negun altre et que la Senyora Reyna james aytals coses no tracta contra ell ne altre. Empero con ell o altre cavaller hi hagues qui digues que mentia et quel dit mossen Johan se oferia aparellat de escusar ne la dita Senyora et de ferne tot ço que degues et lo dit En Bernat respos et dix que no podia esser que la dita Senyora no valgues mes et no degues esser milor creguda en regne Darago et en altre terra que lo dit En Bernat et nos pensave que al mon hagues millor muller ne mas savia. E lo Rey de Navarra vehent que ells eren moguts de les dites paraules manals que lexassen les dites paraules.

Sobrel segon capitol dels derres fou demanat qui comensa. Item quines paraules dix lo Rey de Navarra

etc. Et dix que nos sabia mas be li dix lo Rey de Navarra que ell havia enviat lo comte de Dinia al Rey Darago et al comte de Trestamara per desenganar los que nos fiassen en lo dit En Bernat et encara dix lo dit Rey de Navarra al dit mossen Johan quel dit En Bernat vertaderament tractave la mort del dit comte de Trestamara et assayaladament li parla en lo loch de Sangossa con Gomez Carllen venia en lo dit loch ab lo comte de Dinia et ab lo dit En Bernat et que lavors responent lo dit Rey de Navarra als tractaments quel dit En Bernat feya contral comte dix al dit En Bernat perque li fets tents grans seguretats pus li percassats que muyra. Et lo dit En Bernat respos per aytals paraules o semblants. O vos no sabets res que con mils lo assegurarets ans lo materets. Demanat si ell Rey de Navarra o altre dixeren mes paraules lavors del dit En Bernat dix que no lo dit Rey mas que es ver quel bisbe de Castrimonia lo qual es de Navarra et Pero Alveren Darrado los quals foren trameses per missatges al Rey de Castella per lo Rey de Navarra comptaren al dit mossen Johan con foren venguts que Matheu Ferrandes scriva del dit Rey et canceller del segell secret seu dix als dits missatges denant lo Rey de Castella havent esment los dits missatges lo Rey de Castella perque no complia la pau al Rey Darago fermada a Murvedra no . . . . . en colpa mi Senyor el Rey de Castella com no ha complida la pau con no es complit ço que En Bernat de Cabrera promes cor ell promes et jura mataria lo comte de Trestamara ol faria ociura et que sil dit En Bernat deya que no fos axi que ell loy

combatria. Et aquestes paraules dix lo dit mossen Johan al dit En Bernat en lo loch Dolit et lo dit En Bernat que respos que ell nos combatra de aquella raho ab scriva mas que sil Rey de Castella li donave pano et caldera ques combatria per la dita raho que no era veritat.

Sobrel terç capitol dels derres fou demanat qui comensa. Item quines paraules o tractaments etc. Et dix que noy sap res cor a les paraules quel dit Rey de Navarra havia dites al Senyor Rey Darago no havia sino los comtes de Dinia et de Trestamara. Es ver quel dit Rey de Navarra dix al dit mossen Johan que ell jurave que per null temps ell nos armaria per la guerra si el Rey Darago no prenia et matave lo dit En Bernat pus lo dit Rey li havia descubertes les trahicions quel dit En Bernat tractave contra ell et son regne.

Sobrel IV capitol dels derres lo qual comensa. Item si lo dit En Bernat feu mes prometre etc. Et dix esser ver quel dit mossen Johan et lo dega de Tudela foren en lo castell nou Darri lo qual dega hi era de part del Rey de Navarra per tractar dels dits affers ab En Bernat de Cabrera qui hi era de part del Senyor Rey Darago et que ell no havia manament de demanar tans grans quantitats de moneda ne tants grans coses con despuys li foren atorgades ne ells non demanaven. Et encara dix esser ver quel dit mossen Johan et lo dit

dega demanaren lo matrimoni del duch ab la germana del Rey de Navarra sens axovar axi con despuys ses fet et cent mil florins daltre part et sou per D homens de cavall lo qual muntave de VIII mil en X mil florins ab ço que era dat per la persona del Rey de Navarra et depuys dix lo dit mossen Johan que ell stech fort maravellat con viu én los capitols tants grans quantitats promeses al dit Rey de Navarra per lo dit Senyor Rey per tal con ell sabia que no eren stades demanades per lo dit Rey de Navarra en lo comensament dels tractaments et ha presomit et presomex et creu quel dit En Bernat ho fes con altre no haja cabut en los dits tractaments entre quals capitols foren fermats per los dits Reys et demanat si en los tractaments moguts en lo dit Castellnaudarri fou demanat per lo dit mossen Johan et per lo dit dega quel Rey Darago hagues a donar XXX mil florins per axovar al comte de Fox per la germana del Rey de Navarra dix que no li membre neu sabe tro que viu los capitols dix encara demanat que en la vila de Sangossa stants aqui mossen Bernat et lo comte de Dinia et En Ramon Alamany et En Berenguer de Pau per lo Senyor Rey et lo dit mossen Johan et mossen Johan de Favitort et mestre Simon et encara li es viares que hi fos lo dega de Tudela per lo Rey de Navarra los de part del Rey de Navarra en presencia del dit Rey demanaven LXVI mil florins per paga de III meses passats. Et los de part del Rey Daragon deyen que nols semblave quels degues haver pus no havia feta guerra et sobre aço lo dit mossen Johan Remirez aporta lo Rey de Navarra et dixli que

li semblave que demanave gran tort que pus ell no havia tengudes companyes ne havia feta guerra nols devia haver exceptats los II mil florins seus per cascun mes. Et lo dit Rey respos jo con sia a Sors los lexare per pregaries de la Senyora Reyna et apres alcuna stona aquell dia matex lo dit Rey de Navarra dix al dit mossen Johan vejats les maneres den Bernat de Cabrera que enviat ma adir que si son pregat de lèxar los LXVI mil florins que tinga fort que ell los ma fara dar e despuys con lo dit Rey fou en Sors hacne XXX mil dels dits LXVI mil. Interrogat si lo dit Rey li dix per que li havia enviat a dir lo dit En Bernat les paraules desus dites et dix que no li recorda empero quen sia demanat En Ramon Alamany.

Sobrel quint capitol fou demanat lo qual comensa. Item sil dit En Bernat donave etc. Dix que noy sap res de veritat empero queu ha oyt dir al Rey de Navarra quel dit En Bernat feya son poder de allongar los tractaments per quel dit Rey de Castella se apoderas dix encara demanat quel dit Rey li dix que mossen Bernat li havia dit que li consellave ques partis dels tractaments del Rey Darago et que prengues los tractaments del Rey de Castella per tal con ell veya perdut lo Rey Darago et sa terra. Et a ço li dix mossen Bernat en lo loch de Sors demanat si sap ne ha oyt dir que per instigacio del dit En Bernat lo Rey de Navarra damanas linfant don Marti per reenes e dix que nou sap neu ha oyt dir. Es ver quel dit Rey de Navarra

dix al dit mossen Johan quel dit En Bernat li havia dit que ell demanas grans reenes et grans seguretats del Rey Darago per quen fos ben segur. Demanat si sab ne ha oyt dir quel dit En Bernat degues haver alcuna part dels diners quel Rey Darago donave al Rey de Navarra et dix que no. Es ver quel Rey de Navarra dona al dit En Bernat de tota sa vida lo castell de Monreal et II mil florins cascun any de renda et sab que li dona II mil florins de aquells que foren pagats al dit Rey en lo loch de Sors mas be li promes lo dit Rey de Navarra denant lo dit mossen Johan que si lo dit En Bernat havia a traure son fill de preso per diners que li daria en ajuda XX mil florins de aquells quel Rey Darago li devia donar.

Sobrel VI capitol fou demanat lo qual comensa. Item si sap etc. El dix que noy sab res de veritat mas ques pensa queu feya a fi que hagues persones ab lo dit Senyor duch que fossen amigues del dit En Bernat per tal que la Senyora Reyna no hagues tan gran poder con havia.

Interrogat si sap ne ha oyt dir quel dit En Bernat haja fet ne dit ne tractat res contra lo Senyor Rey ne la Senyora Reyna ne sa terra sino ço que ha deposat desus et dix que no bo sap. Es ver que ha oyt dir al dit En Bernat et al comte son fill alcunes simpleses del Senyor Rey quax en menys preu et que oy dir al

dit mossen Bernat alcunes paraules de la Senyora Reyna les quals ell ne deposaria de present mas que les dira al Senyor Rey o a la Senyora Reyna con lon demanaran.

Es ver que totes les coses desus scrites foren dites et respostes per lo dit mossen Johan en son lenguatge mas per tal con lo scriva no les sabra pronunciar ne scriura foren mudades en cathala e apres foren legides al dit mossen Johan en dix que stave en veritat ço que desus se contenia que axi ho havia dit.

Et apres dijous a XVIII dies del mes de juliol a ora de vespres en la ciutat de Saragoça lo discret En Domingo Martiniz de Liytago notari et scriva del Senyor Rey liura a mi Bernat des Jougner notari de la present informacio de manament del dit mossen Berenguer Dabella en absencia mia havia preses ab lo dit Domingo en la dita ciutat de Saragoça. Et daço men fou fet lo dit Domingo axi con a notari les quals deposicions lo dit mossen Berenguer mana a mi que continuas en lo present proces per la forma seguent.

—

Traslat de la informacion recebida en Aragon por mossen Berenguer Dabella contra don Bernat de Cabrera et su fillo etc.

In civitate Cesarauguste.

Dia miercoles X dias del mes de julio por razon de la informacion que fue concedida por el Senyor Rey al noble don Berenguer Dabella que recibiesse en Aragon sobrel feyto de los tratamientos qui don Bernart de Cabrera se dizia segunt publica fama que havia feyto con el Rey de Castiella contra el dito Senyor Rey por de partida de la tierra del Senyor Rey se era perdida et encara sobre la manera de la preson que fiço el Rey de Castiella de la persona del comte Dosona en el lugar de Miedes fue interrogado el honrado et religioso don fray Gil Perez de Ferrer guardia qui era la ora de la orden de los freyres menores de Calatayut el qual dixo que aquesto es lo que el con verdat sabe. Que en el tiempo quel Rey de Castiella tenia cercada la villa de Calatayut que udio que en el lugar de Miedes aldea de Calatayut que eran stados presos es a saber el comte Dosona et el noble don Pedro de Luna et fray Artal de Luna su hermano et que vido que por los hombres buenos de la villa de Calatayut havida fama de la lur preson como era stada feyta por el Rey de Castiella fue dito publicament en el dito lugar que aquella preson no era stada buena ni perecia seyer feyta como devia et que por cierto segunt oppinion de todos comunament de los de la dita villa que don Pedro et fray Artal eran stados vendidos por el dito con-

de al Rey de Castiella. Et aquesto deziau et havian dito todos comunament en el dito lugar et que el en su consciencia ende uvo en si alguna sospita.

Item diçe mas que cuando la dita villa fue presa por el Rey de Castiella que si el dito Rey embio por el que cuytadament viniesse ante el et el venidole delant que el Rey de Castiella entre otras muytas palauras que fueron entre ellos que le dixo que fuessen al conde Dosona et que fablasse con el et que fiziesse todo aquello que el le diria. Et el yendo encal dito comte que vido aquell seyer suelto de presones pero que assi como el devia fablar con el que vido que le metieron una cadena al pie jatsia que depues diçiendo el dito conde que demientre el seria en la fabla con el dito guardian que le tirassen la dita cadena que gela havian tirado mas que aquella preson que el tenia quanto a su veyer perecia esser ficta por razon que muyto mayores presones tenian los ditos don Pedro et fray Artal que no el dito conde. Et que la ora el dito conde le dio una letra de creyença que aduxiesse a don Bernart de Cabrera doquiere que fuesse la qual creyença fue explicada al dito mossen Berenguer largament.

Item diçe mas que dita et comendada a el por el dito conde la dita creyençia et liurada a el la letra de la dita creyençia que si el dito don fray Gil interrogo et dixo al dito conde Senyor si vuestro padre don Bernart me demandare de la vostra preson et de la manera como fuestes preso yo que le dire et que la ora respuso el dito conde Guardian dixo no hayades cuydado que millor lo sabe el que vos non gelo sabriedes contar. Et

que la ora el dito Guardian concibio en si de las ditas palauras mala sospita.

Item diçe que por consiguient que el aquestas palauras explico et dixo a don Bernart en Perpinian et que en verdat el conoxo por los semblantes que fiço don Bernart quant gelo dixo que aquellas palauras le havian desplazido porque el dito conde las habia ditas al dito Guardian.

Item dize mas que quando el devia partir de la villa de Calatayut pora venir a don Bernart con la dita letra de creyença que si el maestro de Santiago qui tenia Calatayut por el Rey de Castiella embio por el et le dixo aquestas palauras Guardian vos devedes ir en Aragon a mi amigo don Bernart de Cabrera et assi ruego vos que me lo saludedes muyto et quel digades que el maestro su amigo tiene a Calatayut por el Rey de Castiella et que no quiera fer el tracto o los tractos que fiço de Taraçona de Calatayut que yo la tengo pero que si lo façia o lo façe quel consellava que el non viniese en la delantera mas quey embias a osadas el vezcomte de Cardona et que mas noy sabe.

Blasco Danson notario habitador de la ciudat de Çaragoça testimònio jurado. Et per el sàgrament a el dado fue interrogado por el dicto mossen Berenguer Dabella en las ditas cosas que es lo que el hi sabe el qual por el dito sagrament dixo que aquesto es lo que el hi sabe quel otro anno esti testimoni se acerco en la villa de Calatayut con don Sancho de Seranyena scrivano

del baylle general Daragon et la ora tenient lugar de baylle general el qual dito Sancho ensemble con los aldeanos de la villa de Calatayut et algunos prohombres de la dita villa se eran plegados en la orden de los freyres predicadores por desembargar algunos afferes de la villa et aldeas de Calatayut et havida su fabla los ditos tenient lugar et hombres buenos el dito testimoni seyendo aun de part a pocho rato que se levantaron de la fabla dixo el dito testimonio que havia venido a el el dito Sancho Sarauyena tenient lugar de baylle sobredito todo turbado et le havia dito tales palauras como se siguen. Estas hombres buenos han ardit quel Rey de Castiella façe gran pertreyt et temen que vienga sobre Calatayut porque han entendido por hombre a qui dan creyencia que oyo dezir al bisbe Cibuença qui era muyt privado del Rey de Castiella que desta vegada havian bardido don Bernart de Cabrera et su fillo la mayor traycion que hanc fues de la del conde don Julian aqua. Et apres el dito testimoni dentro breves dias fué en la ciudat de Çaragoça et conto estas palauras a Domingo Martin de Leytago scrivano de la scrivania del Senyor Rey. Et sabe el dito testimoni que dentro XX dias apres que estas palauras le fueron ditas en Calatayut fue cercada la dita villa de Calatayut por el Rey de Castiella et que mas noy sabe. Interrogado si sabe a quien o contra quien la havian bardido aquella traycion los ditos don Bernart et su fillo respuso et dixo que el entendia que dizian que contra el Senyor Rey et su tierra mas que de cierta sciencia el mas noy sabe sino de lo que havia oydo segunt dito es. In-

terrogado si sabia mas en las ditas cosas o alcuna do aquellas et dixo que no. Interrogatus de cor. et subor. negavit. Fuit sibi lectum et perseveravit in predictis. Injunctum fuit sibi silencium etc.

Johan Ximenez de Sayas scudero habitador qui solia seyer de la villa de Calatayut testimonio jurado et interrogado sobre las ditas cosas dixo que esto es lo que el hi sab que udio dezir a don Pedro Muniz maestro de Calatrava en la villa de Darocha fablando sobrel feyto de la prision del conde Dosona que el conde de Osona le havia dicto quel Rey Daragon lo embiava por tal quel vidiesse el Reyal de Castiella en que manera stava por razon quel queria acorrer a la villa de Calatayut et quel dito maestro le havia dito que el noy fues como aquello podrie seyer grân periglo que si era enterrado en algun lugar de aquellos chicos que el Rey de Castiella lo cerqueria et los hauria luego et que de aqueste acuerdo mismo era don Pedro de Luna et fray Artal et depues que el comte Dosona havia mostrado una letra del Senyor Rey a don Pedro de Luna en la qual le mandava que el que fues a veyer el reyal del Rey de Castiella et que la ora con muytas inducciones que havia induido e esto don Pedro de Luna et fray Artal en tal manera que no contrastant el consello del dito maestro que havian ido alla et que como uvieron visto el Real que havian tornado al lugar de Miedes del qual lugar por eleccion de los hombres buenos del dito lugar era capitan Guillem Aztor scudero habitador

del dito lugar. Et el conde Dosona que havia mandado aquella nueyt que fuessen gitadas escueytas et que assi se havia feyto las quales scueytas havian tornado en el alba et que havian dito que ho avian sentido alguna cosa ni havian passado companyas enca partes de Darocha. Et el dito conde dixo que muyto era manyana et que tornassen a las ditas scuytas et que en la tornada fueron tomadas las ditas scuytas por companyes del Rey de Castiella et que sobre esto vino Francisco Sanchez del Busquet vezino del dito lugar al dito conde et dixole que las scuytas eran tomadas et que seria bueno que sen fuessen que no stavan bien alli et que el dito conde repuso que mas valia que se alçasse el dia et que descobrir sia la tierra et estando en esto que havian venido D hombres de cavallo et havian cercado la villa. Et luego encontinent el dito Guillem Aztor dixo al dito conde et a los otros que sende fuessen ante que mas companyas viniesen que el los levaria en salvo fasta Darocha et luego encontinent que cavalgaren don Pedro de Luna fray Artal Gutier Diez et todos los otros salvant el dito conde qui no se havia querido levantar de una tamenya do jaçia ante dixo atendet me que bien se que non me lexaredes aqui et sperandolo vino el Rey de Castiella et demando fabla et el dito conde mando al dito Guillerm Aztor que saliesse a fabla con el Rey de Castiella et el dito Guillerm Aztor sallio a la dita fabla et el Rey de Castiella demandole si eran alli el dito conde et don Pedro de Luna et el repuso que no que ja se eran idos a Darocha et que havia dito el Rey de Castiella que no po-

dria seyer et que el dito Guillem Aztor le habia respuesto si a la mia fe senyor. Et luego encontinent el dito Guillem Aztor sen torno enca el dito conde et fizole relacion de lo que havia feyto nin dito et que la ora el dito conde que le havia dito que mal havia feyto et assi que si tornas et quel dixies que alli eran. Et el dixo que non lo faria et la ora el dito conde de part del dito Senyor Rey et assi como a capitan le mando expressament que lo fiziesse et la ora el dito Guillem Aztor del dito mandamiento fiçunde façer carta publica et feyta la dita carta publica fue al Rey de Castiella et dixole que alli eran et el dito Rey de Castiella dixo al dito G. Aztor que fuesse al dito conde et que le dixiesse que salliesse à fabla con el. Et el dito G. Aztor dixolo al dito conde et luego encontinent el dito conde sallio a la fabla et fablaron entramos por su cabo et feyta la dita fabla cavalgo el dito conde en las anquas de la mula del Rey de Castiella et fuesse con el et dixo a los otros que se rendiessen et assi se fizo. Interrogado el dito testimonio si sabia que depues que el dito conde et nobles se eran rendidos si el dito lugar de Miedes se era tenido ni defendido al dito Rey de Castiella et dixo que si por spacio de I mes et que el dito G. Aztor con voluntat de los hombres del dito lugar havia aplazado el dito lugar con el Rey de Castiella por spacio de I mes que uviessen de tiempo de socorrerse al Senyor Rey si les entendia socorrer o que les mandaria fer et dentro este tiempo el dito G. Aztor fue al Senyor Rey a Barcelona et el dito Senyor Rey que dio letras o cartas al dito G. Aztor en las quales se conte-

nia que el Senyor Rey los dava por buenos et que desemparassen el lugar et que las gentes se fuessen a Darocha. Interrogado el dito testimonio como sabe las cosas por el ditas de part de suso que passaron en el lugar de Miedes et dixo que porque las havia oydo dezir al dito G. Aztor et Francisco Sanchez del Busquet.

Item interrogado dixo que el stando preso en la daraçana de Sevilla en el tiempo quel Rey Daragon era en las partidas et campos de Terrer et el Rey de Castiella era sobre Fariza que razonandose con Gutier Ferrandez de Pradanos el qual stava con Gonçalvo Gonçalve de Lucio en Taraçonna et el qual assi mismo era preso en la dita prison que dixo el dito testimonio al dito Gutier Ferrandez que pues el Rey Daragon era en Terrer et el Rey de Castiella era en Fariza qué no se pudia escusar o seria gran maravella que no peleyassen et respuso el dito Gutier Ferrandez al dito testimonio et dixo que stades que postura es entrè el Rey de Castiella et don Bernart que nuncha el Rey Daragon dara bataylla al Rey de Castiella et por aquesto esta tan seguro sobre Fariza. Interrogado si sabia mas en las sobreditas cosas et dixo que no. Fuit sibi lectum et perseveravit. De cor. et subor. negavit. Injunctum fuit sibi silentium etc.

—

Testes sequentes fuerunt racepti per venerabilem R. Nepotis jurisperitum civitatis Cesarauguste de mandato sibi facto per illustrem dominam Reginam locun tenen-

tem predictam presente et scribente me P. de Prato notario.

Divendres a XXIII dagost jura et deposa en la ciutat de Seragossa lo testimoni seguent.

Lonrat En Garcia Lopez de Sesse cavaller testimoni jurat et interrogat sobre les coses davall escrites ja se fos que fos estat interrogat sobre altres capitols dir veritat la qual sapia.. Interrogat con ell ana a Carcastello per pendre En Bernat de Cabrera lo dit En Bernat quines paraules li dix. Et dix que es ver que li dix mossen En Garçia Lopez cant lo Senyor Rey me vench veura lo mati del divendres Sant a Almudever jo no havia febra mas suava de gran congoxa que havia tementme de la mort et aquella fo la raho perque jo son fuyt tro asi e nul temps lo Senyor Rey non tindra en son poder si donchs lo Rey de Navarra no mi ramet ço que li estara mal et a diables vaja son servey les quals paraules lo dit En Bernat li dix perque lo dit testimoni li demanava perque era fuyt ne perque sera feyt malalt. Interrogat en qual loch foren dites las dessus dites paraules e dix que en lo loch de Carcastello. Interrogat qual dia et dix que lo dissapte de Pasqua.

Dissapte a XXIIII dagost jura et deposa en la ciutat de Ceragossa lo testimoni seguent.

Lo noble baro don Alfonço comte de Ribagorça et de Denia testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et davall escrites dir veritat la qual sapia. Et primerament interrogat sobre lo LXXX capitol et dix les coses en aquell contengudes esser veres. Interrogat con sap e dix que per ço con hi fo present et oent.

Sobre le LXXXI capitol interrogat et dix que sap que lo dit En Bernat tenia per mal feyt que la Senyora Reyna tingues corts. Sobre les altres coses en lo dit capitol contengudes dix si res no saber.

Sobre lo LXXXIII capitol interrogat e dix que es ver que lo dit En Bernat de Cabrera feu lo mamorial et que consellava al Senyor Rey que les dites quantitats seguessen empero nos sabia aquest deposant per quina rahó o feya.

Sobre lo LXXXIV capitol interrogat e dix que es ver que les dites quantitats foren haudes segons que en lo dit capitol son contengudes e que aço fo fet de manament et consciencia del Senyor Rey et que per semblant forma aquest deposant nac II mille florins.

Sobre lo LXXXV capitol interrogat et dix que es ver que alguns capitols foren fets e fermats de manament del Senyor Rey ab lo dit Rey de Navarra present e jurant aquells de manament del dit Senyor Rey aquest deposant empero si aquells contenien imposibilitat o no dix que nou sap.

Sobre lo LXXXVI capitol interrogat et dix que es ver que lo comte de Trastemara habia sospita de sa persona e que de la dita raho lo dit comte de Trastamara habia parlat algunes vegades ab lo dit deposant.

Sobre lo LXXXVII capitol interrogat e dix que les coses contengudes en lo dit capitol esser veres empero a colpa de qui lo dit comte de Trastamara havia la dita sospita dix que nou sap.

Sobre lo LXXXVIII capitol interrogat e dix si no saber les coses contengudes en lo dit capitol.

Sobre lo LXXXIX capitol interrogat et dix si no saber les coses contengudes en lo dit capitol.

Sobre lo XC capitol interrogat e dix si no saber alguna cosa sobre les coses, en lo dit capitol contengudes.

Sobre lo XCI XCII XCIII XCIV XCV XCVI XCVII XCVIII capitols interrogat dix si no saber alguna cosa en aquells exceptat quel dit testimoni estant ab lo dit mosen Bernat de Cabrera o sens ell que tota vegada quel Senyor Rey lo volia la haut et lavia sens tota dificultat et aço sap be lo dit Senyor Rey. Dix encara mes que es ver que lo dit En R. Alamany a gran importunitat del dit Rey de Navarra fo fet o atorgat que fos camerlench del senyor Duch. Per semblant manera dix aquest deposant esser ver quel dit Rey de Navarra dix les paraules en lo XCVIII capitol contengudes. Interrogat con sap et dix que per ço con hi fó present.

Sobre lo XCIX capitol interrogat et dix que les coses contengudes en lo dit capitol oy dir al Senyor Rey en altra manera dix lo dit deposant que noy sabia res.

Sobre lo C capital interrogat et dix esser ver les coses contengudes en lo dit capitol. Interrogat con

sap et dix que per ço con hi fo present.

Sobre lo CI capitol interrogat e dix si no saber algunes coses en lo dit capitol contengudes sino que oy dir an R. de Vilanova quiu deya al Senyor Rey lo dit deposant present.

Sobre lo CII capitol interrogat et dix si no saber algunes coses en lo dit capitol.

Sobre lo CIII CIV CV CVI CVII entro fins al CXXI capitol et dix que noy sabia als sobre los dits capitols sino que lo Senyor Rey lo crehia molt. Et li feu moltes donacions et assenyalades per lo servey que fet li havia.

Dimarts a XXVII dagost.

Lo noble baro don Enrich comte de Trastamara annadint a la sua deposicio la qual ja havia feta en poder den Jacme Conesa dix que En Ramon Alamany de Cervello e lo dit En Jacme Conesa havien dit a aquest deposant que Matheu Ferrandiz e Johan Alfonzo de Mallorques missatges del Rey de Castella estants en Navarra per fer alguns tractaments ab lo dit Rey de

Navarra quel dit Rey de Navarra haguera preses los dits missatgers els haguera liurats al Senyor Rey Darago sino quel dit En Bernat de Cabrera o havia torbat per la qual rabo dix aquest deposant que ell entenia que si lo dit Rey de Navarra hagues preses los dits missatgers els hagues liurats al Rey Darago fora estat comensament de guerra entre lo dit Rey de Navarra e lo dit Rey de Castella. Empero que lo dit En Bernat de Cabrera con hom li deya per queu havia destorbat queu escusava et deya que per for altra fet major et totes les dites coses digueren los dits En Ramon Alemany et En Jacme Conesa al dit comte. Interrogat en qual loch los damunt dits En Ramon Alamany et En Jacme Conesa digueren les dites coses a aquest deposant et dix que En Ramon Alamany liu dix en los lochs de Tortosa et de Muntso et lo dit En Jacme Conesa liu dix en lo loch de Sessa.

Lo dit dia que fo XXIV dagost del any MCCCLXIV en la ciutat de Ceragossa jura et deposa lo testimoni seguent.

Lonrat frare Domingo Neriti Dalgaravi canonge de Jherusalem et prior del regne Darago testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et devall escrites dir veritat la qual sapia. E fo interrogat sobre la preso del comte Dosona con fo pres a Miedes lo qual se diu que fo pres voluntariament e per induccio del

dit comte mateix. E dix que so quel dit testimoni sap sobre lo dit fet es aço que con aquest testimoni isque de Calatayut ans que lo dit loch fos pres ne perdut e sen vingues a la vila de Derocha que estant en la dita vila publicament se deya en la dita vila que poques eren les nits e dies quel dit comte no envias correus o espies a la dita vila de Calatayut per saber ardits con ne en quin estament estava la dita vila et que aço no era vèritat con lo dit testimoni estant en la dita vila de Calatayut sabia molt en tots los affers axi de espies con de correus quin venguessen et que james no viu quey vengues sino I correu de casa del dit comte quiy porta I carta en la qual feya saber als prohomens de la dita vila de Calatayut con lo dit comte era en Derocha ab DC homens a cavall e que si tenien pala et civada pera II meses que ell si entenia a metra et viura et morir ab ells perque lo dit testimoni presumia e presumeix de present que en lo dit feyt corria falsia con la dita fama la qual era en la vila de Darocha hi fos mesa segons ques deya per lo dit comte donantlos a entendra una cosa per altra en lo dit feyt. Item encara mes dix lo dit testimoni que estant ell en la vila de Darocha oy dir a Francisco Sanxas del Bosquet qui solia habitar en lo dit loch de Miedes et en casa del qual lo dit comte posava lo dia que fo pres quel dit Francisco dix al dit comte Comte senyor les escoltes nostres son venguds ara et dien que han oyt granruydo de homens a cavall e axi tenits per be de cavalcar e nosaltres manarnosem per loch segur salvament a Darocha e lo dit comte rosposli que nou volia fer fins que

hagues menjat. Et don Pedro de Luna qui present hi era et fra Artal son frare deyenli al dit comte que be deya lo dit Francisco e axi que bo era que sen anassen et lo dit comte responia que per cert ans manjaria et ells estant en aquestes paraules companyes del Rey de Castella foren tantost engir del loch entro a CCC homens a cavall et a poch istant vench lo Rey de Castella ab son poder e pres lo dit comte et don Pedro de Luna et fra Artal e los altres qui ab ells eren les quals paraules lo dit testimoni dix al Senyor Rey be ha XX meses poch mes o menys en la ciutat de Barchinona. Interrogat on ha oyt dir les dites coses e dix que en lo loch de Derocha.

A XXV dagost del any de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIV en la ciutat de Seragossa jura et deposa lo testimoni seguent.

Lonrat En R. Perez de Pisa cavaller testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et devall escrites dir veritat. Et interrogat sobre lo XXXIV capitol et dix que es veritat que lo dit testimoni escrivi moltes et diverses vegades al Senyor Rey de la raho en lo dit capitol contenguda hoc encara ana lo dit deposant al Senyor Rey per la dita raho con lo dit Senyor no li resposes a les letres que aquest deposant li havia trameses et que aquest testimoni estant en lo castell de Perpenya denant lo Senyor Rey e En Bernat

de Cabrera et lo consell del dit Senyor explica con ell era vengut al Senyor Rey per certifficarlo que lo dit testimoni havia haut ardit dalguns amichs o parents seus quel Rey de Castella devia venir sobre Calatayut o sobre Tarasona et con lo dit En Bernat de Cabrera fos aqui present dix Senyor per cert no pot esser ver quel Rey de Castella venga sobre vostra terra la raho es aquesta con vos sabets be que ell tramet sos missatges et jo ne haudes letres per fermar ço que empres es entre ell e vos et axi feriets be que fessets I procuracio a qualque cavaller qui anas la per reebre la ferma del Rey de Castella et de aquelles universitats que han a fer et axi matex que fessets apparellar les universitats vostres aquells que venguessen açi per que als altres no calgues tardar que ja foren açi sino que esperaven En Vidal de Vilanova axi que lavos aquest deposant respos que aço que lo dit deposant deya que era ver e la raho era aquesta con lo Rey de Castella mana sos frontalers tots en la frontera del Rey Darago e no de Navarra perque lo dit En Bernat deya que per la carta que ell havia tramesa al Rey de Castella quel comte de Trastamara devia entrar ab les grans companyes que per alos fehia aquella aiustaya et no per altra raho ne contra lo Senyor Rey. Et per aquestes rahons que lo dit deposant dehia lo dit En Bernat trasch los IIII evangelis et jura que no era ver ne podia esser ver.

Sobre lo XXXV capitol interrogat et dix si no

saber algunes coses sobre aquell.

Sobre lo XLI capitol interrogat et dix si no saber alguna cosa sobre aquell exceptat que lo dit testimoni estant en Gerona lo dit comte lo empra que senvengues en Arago ab ell per ço con lo Senyor Rey o manava ab letra sua et lo dit testimoni dix al dit comte que li donas la letra lo qual li dix que no la tenia que en los coffres era que li venian derrera. Et lo dit testimoni resposli que noy iria sino veya la letra et com lo dit comte li mostras la letra e en aquella lo dit senyor li manas que tornas a ell hacsen a tornar a Perpenya e no sen volch anar ab lo dit comte. Et aquest testimoni recompta al Senyor Rey les paraules quel dit comte li havia dites et lavors respos don Bernat vejats Senyor no ha hom al mon quel comte no enganas per nostre serviy als dix si no saber sobre lo dit capitol.

Sobre lo XLII capitol interrogat et dix si no saber als sobre lo dit capitol sino per oyda.

Sobre lo XLIII et XLIV capitol interrogat et dix si res no saber sobre los dits capitols sino que oy dir al alcayt de Miedes e a altres moltes persones los noms dels quals no li recorden ço qui en lo dit capitol se conte. Et encara mes dix aquest testimoni que de los dites coses era fama comuna per tot Arago.

Sobre XLV capitol interrogat et dix si res no saber sobre lo dit capitol.

Sobre lo LVIII capitol interrogat et dix si no saber alguna cosa sobre lo dit capitol exceptat que aquest testimoni veya que lo dit En Bernat contenia ab linfant En Ferrando et ab vescomte de Cardona et ab daltres e deya a aquest testimoni aytals paraules que ell no volia aturar en Saragossa ans sen iria que noy volia morir per quina raho lo dit En Bernat feya les dites coses ne perque dix aquest deposant que nos sabia.

Sobre lo LIX capitol interrogat et dix les coses contengudes en lo dit capitol esser veres. Interrogat con sap et dix que per ço con hi fo present e que axi con a algutzir que capdelava les companyes.

Sobre LXI capitol interrogat et dix que es ver que Almanara e Murvedra se devien dar per rahenes et que aquest deposant havia dada licencia a aquelles companyes qui tenien Almanara quey portassen vi. Et la dita licencia los dona aquest testimoni de manament del dit En Bernat de Cabrera empero si en les dites coses se feya res per frau dix que nos sap.

Sobre LXIII capitol interrogat dix si res no saber sobre les coses contengudes en lo dit capitol.

Sobre LXV capitol interrogat et dix les coses contengudes en lo dit capitol esser veres. Interrogat con sap et dix que per ço con hi fo present.

Sobre LXVI capitol interrogat dix si no saber alguna cosa sino per oyda.

Sobre LXVII capitol interrogat dix les coses contengudes en lo dit capitol esser veres per fama.

Sobre lo LXVIII capitol interrogat et dix si res no saber sobre les coses en lo dit capitol contengudes.

Sobre los LXIX LXX capitols interrogat et dix s res no saber sobre les coses en los dits capitols contengudes.

Sobre LXXXIII capitol interrogat et dix que es ver ço que en lo dit capitol es contengut empero dix lo dit

testimoni que no sabia per quina manera si havia lo dit En Bernat.

Sobre lo LXXXVI capitol interrogat et dix esser veres les coses contengudes en lo dit capitol exceptat que no sab que letra vengues al dit comte de Castella quel deguessen ociura.

Sobre lo XC capitol interrogat et dix que es ver que tractament fo de les dites rahenes segons que en lo dit capitol es contengut empero quel dit En Bernat torba aytant con poch que sos nets noy entrassen empero la fi a queu feya lo dit testimoni dix que nou sap.

Sobre los XCIV XCV capitol interrogat et dix si res no saber sobre les coses en los dits capitols contengudes.

Sobre lo CI capitol interrogat et dix si res no saber en les coses contengudes en lo dit capitol sino per oyda dels homens.

Sobre lo CVIII capitol interrogat et dix que es ver quel dit En Bernat deya al Senyor Rey et als altres de

casa moltes et diverses vegades Senyor vos sens guerra no haveu vida ne havets camenjar que ab la guerra vos dona tot hom et altra dix que noy sabia.

Sobre CIX capitol interrogat et dix sobre les coses contengudes en lo dit capitol si no res saber empero que estant a Perpenya viu lo dit En Bernat continuar ab los vanecians et lavos se comensa la guerra dels genoveses.

Sobre CXII capitol interrogat et dix que es ver que la terra ses deffeyta per guerra et ses apobrida empero a colpa de quis feya diu que noy sap res.

Sobre lo CXIII capitol interrogat et dix les coses en lo dit capitol esser veres. Interrogat con sap et dix que per ço con hi era present eu veya.

Sobre CXIV capitol interrogat et dix esser ver les coses en lo dit capitol contengudes. Interrogat con sap et dix que per ço con veya tot dia.

Sobre CXVI capitol interrogat et dix esser veres les coses en lo dit capitol contengudes. Interrogat con sap et dix con per ço con lo dit En Bernat

o deya moltes vegades a aquest testimoni.

Sobre CXVII capitol interrogat et dix si res no saber sobre lo dit capitol exceptat que aquest testimoni diu que ha sospita e creu et presumex que les coses en lo dit capitol contengudes sien veres.

Sobre lo CXVIII capitol interrogat et dix que es ver que a induccio del dit En Bernat lo Senyor Rey ha fetes moltes et diverses donacions et alienacions de son patrimoni nos sap empero aquest testimoni a quina intencio lo dit En Bernat o feya.

Diluns a XXVI de agost del any de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIV en la ciutat de Seragossa jura et deposa lo testimoni seguent.

Lo hontat e religios micer P. Ramon de Muntlonch doctor en decrets canonge et artiacha de Seragossa testimoni jurat et interrogat sobre lo IV et V capitol et dix que en aquell temps quel dit Rey de Castella tenia assetjat lo loch de Calatayut lo dit deposant fo enviat al Rey de Navarra per lalt infant don Ferrando et nobles et universitats del general Darago per assaber que era la raho quel dit Rey de Navarra fes part contra lo Rey Darago ab lo dit Rey de Castella lo qual deposant

troba lo dit Rey de Navarra et labat de Fiscam en Olit e aqui lo dit abbat de Fiscam dix al sobre dit deposant les coses contengudes en los dits IV et V capitol exceptat que no li dix quel dit En Bernat de Cabrera dixes al dit Rey de Castella la fe de homenatge vos promet etc. mas que dix en catala aytals paraules per lo cor de Deu Senyor lo secret vos sera ates et complit. Interrogat en qual loch lo dit abbat de Fiscam dix les dites paraules a aquest deposant et dix que en lo loch Dolit en la sala de la posada del dit abbat.

Dimarts a XXVII dagost del any de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIV en la ciutat de Ceragoça jura et deposa lo testimoni segnent.

Lonrat En Johan Exemenes Dorrea cavaller Senyor de la honor Dalcalaten tostimoni jurat et interrogat sobre les coses damunt dites et devall escrites dir veritat la qual sapia. Et primerament interrogat sobre lo XXXIV capitol lixats los precedents et dix aquest deposant les coses contengudes en lo dit capitol haver oydes dir en la ciutat de Seragossa e en altres diverses lochs Darago. Interrogat a qui ha oydes dir les coses en aquell capitol contengudes et dix a don Jordan Perez Dorries governador et an Ramon Perez de Pisa et encara a daltres persones los noms de les quals no li recorden.

Sobre lo XXXV capitol interrogat et dix si no saber les coses en aquell capitol contengudes exceptat que es be ver que pochs dies ans que Calatayut fos assatjat o pochs dies apres lo majordom del Senyor Rey ço es don Pere Jordan Dorries vench de les parts Doscha a la ciutat de Seragossa e ajusta los prelats nobles et cavallers qui eren en la ciutat de Seragossa e tengueren tots ensemps consell en quina manera porien dar consell que la terra nos perdes axi e quey prenguessen algun remey fins que lo Senyor Rey que lavors era a Perpinya fos a les parts Darago con segons que lo dit En Pere Jorda Dorries dix ell e son frare navien ja escrit al Senyor Rey.

Sobre lo XLI capitol interrogat et dix les coses en aquell contengudes esser veres interrogat con sap et dix aquest deposant que per ço con ell era lavos con lo dit comte aemprava los cavalles en la ciutat de Seragossa e encara que aquest deposant fo aemprat de anar ab lo dit comte e per semblant forma ne fo aemprat son fill En Xemen Durrea lo qual havia atorgat de acompanyar lo dit comte sino que aquest lin veda. Interrogat con sap aquest deposant que don Pedro de Luna per gran imprexevol del dit comte li atorgas que ell iria ab ell et dix aquest deposant que per ço con lo dit comte Dosona sen vench una sesta dormir al alberch daquest deposant e dormiren una

estona fort poque ensemps e lo comte tantost desperta aquest deposant e dixli entre les altres paraules aquestes o semblants. Don Johan Exemenez fort feu mal con vedau a vostre fill et a don Pedro que no vajen ab mi prech vos que pus vostre fill me tollets que nom tolgats don Pebro nebot vostre. Et axi proch vos que anem a ell et aquest deposant resposli con hi irem ara que ell dorm ab ça muller e lo dit comte respos per Deu si irem e lavarlonem jo e tu et ab aytant aquest deposant ensemps ab lo dit comte anarensen a la posada del dit don Pedro e entraren en la cambra on ell dormia ab madona sa muller et ferenlo lavar del lit e lavos lo dit comte prega aquest deposant et lo dit don Pedro que ells tots tres se metessen a Calatayut de nits cor de ço farien gran servey al Senyor Rey et lavos acordaren tots treses quey anassen pero dix lo dit deposant que a ell paria que ells no deguessen partir de Seragossa tro aytant quel dit don Pedro hagues trames a Mores a Diego Garcia de Vera e lo dit deposant trametria a alguns amichs seus que havia en aquella partida e que guardassen loch et manera que ells hi poguessen entrar ans que somoguessen la cosa e lo dit comte hac gran bascha e pregals que anassen els dix aytals paraules o semblants prech vos que anem anem que quant serem la nosaltres nos trobarem loch e avinentesa e aquest deposant dix que per res entro que ell ne fos cert ell noy iria ne partiria de Seragoça e lavos dix lo comte a aquest deposant donchs lixats anar don Pedro e mi e iremnosen a Mores e veurem la cosa e despuys estats aparellats que tantost que loch ha-

ja nos vos trametrem missatge et lavos venitsnosen vos et vostre fill e aço atorga lo dit deposant que li pleya et lavos els no prengueren lo cami de Mores ans sen anaren a Darocha e puys lendema vench a aquest deposant un escuder seu lo qual havia nom Henyego Turboy lo qual vench de Navarra lo qual certiffica al dit deposant de part delguns amichs que lo dit deposant ha en les parts de Castella et de Navarra los quals li trameteren a dir ques guardas que En Bernat de Cabrera et son fill havien promes al Rey de Castella que ells li darien en son poder dels majos homens del Rey Darago et la mayor partida que ells poguessen perque pregaven lo dit deposant que ell e son fill si guardassen et decontinent aquest deposant escrivi de ça ma una letra a don Pedro de Luna qui era ab lo comte Dosona a Darocha ab la qual li feya saber tot lo fet segons que al dit deposant era estat manifestat et trameslali per un fadri sacretament et cant lo fadri plaga en Darocha troba lo dit don Pedro qui dormia e lo comte Dosona qui anava pasajant per lo carrer denant la sua posada et lo dit comte con viu lo fadri demanali de qui era e lo dit fadri li respos que den Johan Exemeneç Durrea et que aportava una letra al dit don Pedro de Luna et lavos lo dit comte dix al fadri donem la letra que jo la li donare et lo fadri dona la letra al dit comte et a cap de una peça lo dit comte dix al fadri tornaten tantost et dili que recapta haura e veten cuytadament axi quel dit fadri sen torna que no viu lo dit don Pedro ni parla ab ell et cant fo vengut lo dit fadri recompta a aquest deposant axi con li era pres. E

lo dit deposant lavos fo fello per ço con havia liurada la dita letra al dit comte et decontinent aquest deposant feu batra lo dit fadri et tantost aquest deposant trames altra missatge al dit don Pedro per la dita raho e con lo dit missatge fo a Darocha troba que lo dit comte e don Pedro eren preses perque aquest deposant no poch proceyr mes avant.

Sobre lo XLII capitol interrogat et dix les coses en aquell contengudes esser veres. Interrogat con sap et dix que per ço con aquest deposant o oy dir a moltes et diverses persones los noms dels quals no li recorden e encara que presumex aquest deposant les coses contengudes en lo dit capitol esser veres per les rahons que dites ha en lo precedent capitol.

Sobre lo XLIII capitol interrogat et dix les coses contengudes en lo dit capitol haver oyt dir esser veres. Interrogat a qui ha oyt dir les coses en lo dit capitol contengudes et dix que a Padrolo hom de peu de don Pedro de Luna lo qual era anat ab lo dit comte Dosona e ab lo dit don Pedro et ab los altres qui ab ells eren entro en vista de la host del dit Rey de Castella e encara sen torna ab ells el loch de Miedes et lo qual segons que dix fo present a les coses dius escrites. Lo qual Pedrolo con lo dit comte e don Pedro et los altres qui ab ells eren foren presos sen vench a casa daquest deposant lo qual Pedrolo recompta a aquest deposant en acabament les paraules seguents que com

lo dit comte et don Pedro fossen en lo bosch en lo dit capitol contengut e agren trames dos homens los noms dels quals no li recorden envers la host del dit Rey de Castella per veura et saber si lo dit comte et don Pedro porien entrar en lo loch de Calatayut et lavos los dits dos homens foren preses per homens de la dita host et lavos aquells preses la dita host se arravata et dix don Pedro de Luna comte cavalquem et anemnosen que sentits som. E lo comte respos aturem que bons cavals tenim et vejam que faran que tota hora quens en vulam anar nos ne porem anar. Axi que don Pedro manant congoxa gran al dit comte que sen anassen lo dit comte quaix ab manera de riura feu lo aturar una gran pessa tant que partida de la host era ja prop dels e laltra partida que aconseguia et lavos vengueren sen a Miedes et con foren en lo loch de Miedes don Pedro ana dir al comte que sen anassen a Darocha que salvament sen hi podien anar et lo comte dix que romanguessen aqui que salvament hi podien aturar axi que lo dit comto feu tant que romangueren aqui et aturaren tota la nit aqui et quant vench per lo mati don Pedro dix al comte comte cavalquem et anemnosen a Darocha. E lo comte dix jaquixme dormir que son he nom vul lavar ten mati. E don Pedro congoxant torna altra vegada et feulo lavar e cant fo lavat lo dit don Pedro dix al dit comte cavalquem et anemnosen et lo dit comte respos et dix per ma fe no cavalcare tro que haja begut et mentre els bevien vengren les guaytes que los del loch tenien et digerenlos veus açi lo poder del Rey de Castella quin ve. E lavos don Pe-

dro congoxa de cavalcar e dix al comte fassam tost et anemnosen. E lavors lo dit coomte dix per me fe no jaquire mon menjar que abans que ells sien venguts nos ne porem anar. E ells estant en aquest contrast los de la geneta del Rey de Castella foren plegats engir del loch et lavos don Pedro dix ara comte anemnosen si podem. E lo comte respos a don Pedro no hajas por que jo hi dare recapte. E a cap de pessa lo Rey de Castella plegas ab son poder al dit loch de Miedes e con fo aqui dinas. E dinat que fo decontinent feu parar un gin e cant lo giny fo parat lo dit comte puja a un tarrat. E vench lo Rey de Castella cavalcant en una mula anvers la part don lo dit comte era. E lo dit Rey parla ab lo comte les paraules empero qui entre ells foren dix aquest testimoni que nos sab quines se foren sino que lo comte a cap de poch que lo Rey de Castella hac parlat ab ell dix al dit don Pedro nos açi nons podem tenir mes val quens retam al Rey de Castella a merce. E don Pedro dix que nou faria per res que mes amaria morir que no retres a ell e lo dit comte dix al dit Pedro que si ell volia morir que nou feya ell. Et anaso lo dit comte anassen vers la porta per obrir la porta del castell. E quant fra Artal viu que lo dit comte volia obrir la dita porta mes mans per la espasa et dix jo noure qui obrira la porta. E lo comte dix orat turet mes seny cuydes tu haver que tou frara ne jo. E ab aytant Guter Dies de Sentdoval pres lo dit fra Artal per lo bras. E lavors lo comte isque defora et feu son parlament ab lo dit Rey de Castella et lavos reterense al dit Rey. Interrogat en qual loch aquest

deposant oy dir les dites coses al dit Pedrolo. E dix que en casa del dit deposant. E encara dix aquest deposant les dites coses o quaix en acabament semblants haver oydes dir a moltes et diverses persones los noms de les quals no li recorden. E aytal es publica veu et fama per tot Arago. Interrogat que es fama e dix que ço que les gents dien.

Sobre lo XLIV capitol interrogat. E dix si res no saber de les coses contengudes en lo dit capitol sino axi con demunt ha deposat.

Sobre lo XLV capitol interrogat. E dix aquest deposant si res no saber en les coses contengudes en lo dit capitol sino que ha oyt dir les coses en aquell capitol contengudes a moltes et diverses persones los noms de les quals no li recorden.

Sobre lo LII capitol interrogat lixats los altres. E dix aquest deposant les coses en aquell capitol contengudes esser veres. Interrogat con sap les dites coses esser veres. E dix que per ço con aquest testimoni estant a les corts de Muntso En Bernat de Cabrera dix moltes vegades a aquest deposant aytals paraules o semblants Nebot prech vos que vos tractets ab los Darago quel dit comte no venga car gran dampnatge sen seguiria al Rey et a vosaltres que jan deuriets esser

esquivats per lo temps que ha estat entre vosaltres et ara sou cert que fara pits.

Sobre lo LIII capitol interrogat. E dix que havia oydes dir aquest deposant les coses contengudes en lo dit capitol esser veres. Interrogat a quiu oy dir et dix que a Pedro Carrelo. Interrogat en qual loch liu dix. E dix que en lo loch de Muntso en la posada del dit Pedro Carrello.

Sobre lo LVIII capitol interrogat lixats los altres capitols. E dix aquest deposant les coses en lo dit capitol contengudes esser veres. Interrogat con sap. E dix que per ço con aquest deposant fo en lo consell quis tenia a Saragoça que lo Senyor Rey anas a parlament ab lo Rey de Navarra. E que aquest deposant segons que dix contrastava que lo Senyor Rey no anas al dit parlament ans acorragues al regne de Valencia quis perdia. E que lavos lo dit En Bernat sapodra que lo Senyor Rey anas al dit parlament. E que aquest deposant fo e era present con lo tebustol en lo capitol contengut se moch entre linfant En Ferrando et lo vescomte de Cardona et altres contra lo dit En Bernat.

Sobre lo LIX capitol interrogat. E dix aquest deposant quey sabia solament aço que es ver que com lo Senyor Rey ab la sua host fo prop la Lossa vench mis-

satge al infant que les companyes del Senyor Rey havien guanyada laygua et lo pas de la Losa. E lavos linfant e lo comte de Trastamara que havien la deventera e aquest deposant era ab ells en la dita deventera feren anar los panons avant per socorrer a les companyes del Senyor Rey qui tenien laygua. E axi con los panons anaven avant vench lo dit En Bernat de Cabrera als dits infant e Comte. E dix quels fes aturar car ell no consellava la passada que a gran perill se metien quel pas era fort stret. E lo dit deposant respos et dix al dit don Bernat usa e com se pot fer que aquella companya tan pocha haja guanyada laygua e lo pas perque no porem nos passar ab tot lo poder sens perill o passarem a honor nostra. E ab tant lo dit infant respos e dix al dit En Bernat per cert don Bernat que veritat vos diu don Johan Xemenez. E lavos dix don Bernat Senyor vajen ab mi Pero Carrello et don Arnau de França et veurem lo pas si porets passar e levos acordarets qua sera de fer si passarets o no e axis feu de fet. E dementre que los demunt dits anaren per ver lo dit pas vench missatge al dit infant que acorraguessen a les companyes del Senyor Rey qui tenien lo dit pas cor gran companya no venia del Rey de Castella. E lavos aquest deposant dix al dit infant Senyor brocats avant que si vos brocats tot hom vos seguira e socorrets a les companyes. E ab tant vench un cavaller del dit deposant lo qual ha nom Fertuny Aznares de Falses e Pero Garcia procurador del dit deposant lo quel dix altament devant tot hom. E dix aytals paraules o semblants al dit infant Senyor gran traycio es aques-

ta que jo he vist un genet qui aporta letres de don Bernat al Rey de Castella lo qual senes passat al dit Rey de Castella denant mi e daltres ab les dites letres. E estant en aço lo dit En Bernat ab los dits don Pedro Carrello et Arnau de França vengren deves lo dit pas contrastantse del passatge a la perfi que lo dit En Bernat dix que passás quis volgues que ell noy passaria ans ne faria tornar lo Rey. E lavos lo dit En Bernat anassen vers lo Rey e feune tornar lo dit Senyor Rey e feu girar los panons.

Sobre LX LXI LXII LXIII LXIV LXV LXVI LXVII LXVIII fins al capitol LXXVI dix si res no saber sobre aquells sino quen oy dir en Arago moltes vegades les coses en aquells capitols contengudes.

Sobre lo LXXVI capitol interrogat e dix les coses en aquell capitol contengudes esser veres. Interrogat con sap. E dix aquest deposant que per ço con era tot dia ab lo Senyor Rey et ab son consell e contractava e parlava et veya parlar de les coses en lo capitol contengudes ab lo dit Senyor Rey et ab son consell et ab don Bernat.

Sobre lo LXXVII capitol interrogat. E dix les coses en aquell capitol contengudes esser veres. Interrogat con sap. E dix que per ço con aquest deposant es estat

en Regne de Valencia perque consellava et supplicava et requeria al Senyor Rey et a tot son consell que la armada ques fees per socorrer a regne de Valencia empero lo dit En Bernat tenia que la dita armada nos faes.

Sobre lo LXXXVI capitol interrogat. E dix aquest deposant no saber als sobre les coses contengudes en lo dit capitol sino les coses seguents ço es que estant linfant En Ferrando capita de Saragoça vench un fra menor a la ciutat de Saragossa lo qual portava letres a don Bernat de Cabrera qui era ab lo Senyor Rey en les parts de Cathalunya per tractament de pau entre lo Rey de Castella et lo Rey Darago les quals letres lo dit frare mostra al dit infant et al governador Darago et al justicia et a aquest deposant et altres persones de consell del Senyor Rey. E aquestes letres portava lo dit frare publicament empero be III dies ans que lo dit frare fos en la ciutat de Saragoça aquest deposant hac ardit cert de amichs seus que ha en les parts de Castella et de Navarra que lo dit frara devia venir e que portava o devia portar algunes letres publicament empero que part aquelles que lo dit frara ne aportava daltres amagadament en la sabata del peu esquerra del dit frara cosides entre dues soles de la dita sabata en les quals letres segons que los dits amichs daquest deposant li feyan saber se contenia lo tractamnnt de la mort del infant En Ferrando e del comte de Trastamara e daltres qui eren en nombre XVII persones qui

devien morir e daltres tractaments qui eren entre lo Rey de Castella e don Bernat los quals ells non podien fer saber a aquest deposant quins ne quals eren. E quant aquest deposant anassen al dit infant e recomtali tot lo fet segons que demunt ha deposat e no resmenys li dona de consell que tramates al dit frara e quel prengues et que li descosis la dita sabata la qual cosa lo dit infant no volch fer que dix que por havia que al Senyor Rey no sabes greu car per ventura lo dit Senyor sabia ja aquest fet. E apres aquest deposant anassen al governador e per semblant forma li recompta tot lo dit fet et li dona semblant consell que havia al infant et lo governador respos que no sen gosaria plenir pus linfant era en Saragossa mas si ell noy fos que ell o fera. E ab tant aquest deposant ensemps ab lo dit governador anarensen al dit infant et parlaren ensemps del dit fet. E apres moltes paraules aquest deposant ana dir als dits infant e governador pus vosaltres nou volets fer lixats ho fer a mi que con lo frara hic exira jo li sare a pas e descalsar li e la sabata e pendre les dites letres. E lavos lo dit infant respos a aquest deposant que no fes per res ne encara que no li consellava queu fes e per aquesta raho aquest deposant ne altres no enantaren en lo dit fet ans lo dit frara sen ana al Senyor Rey et a don Bernat ab totes les dites letres e als dix que no sap sobre lo dit capitol.

Sobre lo CI capitol interrogat. E dix aquest deposant que sap solament aço sobre les coses contengudes

en lo dit capitol ço es que lo dit En Bernat lo dijous de la cena pus prop passat feu armar los homens Dalmudever mas empero per quina raho los feu armar dix aquest deposant que nou sap. Interrogat con sap aquest deposant ço que deposa. E dix que per ço con ell hi havia trames 1 correu al dit don Bernat qui lavos era en lo dit loch e que lo dit correu viu segons que recompta a aquest deposant los homens del dit loch Dalmudever gornits e encara que los jurats del dit loch digeren al dit correu que don Bernat los feya axi estar aunats alra dix si no saber en lo dit capitol.

Sobre lo CVIII capitol interrogat lixats los altres. E dix les coses contengudes en lo dit capitol esser veres. Interrogat con sap. E dix aquest deposant que per ço con un dia aquest deposant era en lo verger del reyal de Valencia ensemps ab don Bernat de Cabrera per cabal reunantse de moltes feynes e en special del contrast del jutge Darborea con lo dit En Bernat lavos devia passar en Sardenya aquest deposant dix al dit En Bernat aytals paraules o semblants Avonclo gran pecat fa qui aquest Senyor met en guerra et lo dit En Bernat respos aytals paraules o semblants Nabot mal dia nos sera vengut a nosaltres et a vosaltres lo dia que aquest Senyor estia en pau. E aquest deposant li dix e perque e lo dit En Bernat respos con lo temps que ell havia pau no cessara tro que ell haja sobjugat tots nosaltres et vosaltres eus haja trancades nostres libertats et lavos aquest deposant dix si aço es ver ja

Deu no li do ler que haja pau de tota su vida. E als dix si no saber sobre lo dit capitol.

Sobre lo CXII capitol interrogat lixats les altres. E dix aquest deposant les coses en aquell contengudes esser veres. Interrogat con sap. E dix que per ço con tot hom o veu eu ha pogut veura tot dia e es massa manifest et notori a tuyt.

Sobre lo CXIII capitol interrogat e dix aquest deposant les coses en aquell capitol contengudes esser veres. Interrogat con sap. E dix que per ço con aquest deposant viu les coses en lo dit capitol contengudes fer al dit En Bernat moltes et diverses vegades hoc encara que con eren en consell que aquest deposant li contrastara a son voler e tantost lo dit En Bernat feya que aquest deposant noy fos et que ni hagues daltres et axi matex veya aquest deposant que lo dit En Bernat ne usava tot dia axi. E per semblant forma dix aquest deposant que tinguera lo voler del dit En Bernat e lavos aquest deposant romania en consell et gitaven aquells qui li contrastaven.

Dijous a XXIX dagost del any demunt dit en la ciutat de Ceragoça jura et deposa lo testimoni seguent.

Pero Garcia del loch de Luçena del regne de Valencia testimoni jurat et interrogat sobre les coses deval escrites dir veritat la qual sapia. E interrogat si sap ne ha oyt dir que don Bernat de Cabrera ne lo comte son fill durant la guerra del Rey Darago et del Rey de Castella tramesessen letres algunes al Rey de Castella ne lo dit Rey do Castella a clls o alcu dells et dix aquest deposant que no que ell sapia sino tant solament aço que con lo Senyor Rey ara a un any passat poch mes o menys era a Nules ab tota la sua host e parti daqui per anar vers la Losa aquest deposant viu don Bernat de Cabrera quis parti del Senyor Rey et de la companya e trias a un depart e aço fo con lo dit Senyor Rey sen devia tornar vers Nules e engir del dit En Bernat hac III o IV homens a cavall et en special ni hac un daquells qui parlava ab lo dit En Bernat a caval e estant axi aquest deposant a cap de poch viu partir lo dit En Bernat dels dits homens a cavall e que sen tornava devers lo Senyor Rey. E en aquell instant mateix veneh un clerga conexent daquest deposant. E dixli aytals paraules o semblants Sapiats que En Bernat de Cabrera parlava ali ab uns cavallers et en special a triat ab un e parlant ab aquell jo he vist que lo dit En Bernat ha dades unes letres a aquell cavalcant ab qui parlava atriat. E he vist encara que lo dit cavalcant reebudes les letres parti del dit En Bernat e tench cami de vers la Losa o vers Almanara e el vist que ses mesclat ab companyes o cavalcants del Rey de

Castella e sen es anat ab ells e semblants paraules de les prop dites dix aquest deposant que havia oydes dir en aquell instant mateix a un jova lo qual deia queu havia vist lo nom del qual jova dix si no saber. E alra dix que no sabia aquest deposant sobre les dites coses.

Dissapte derrer dia del mes dagost en la ciutat de Seragoça jura et deposa lo testimoni seguent.

Lo noble En Pero Ferrandes Dixar testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et devall scrites dir veritat la qual sapia. E interrogat sobre lo XXXIV XXXV capitols interrogat. E dix si no saber res sobre los dits capitols.

Sobre lo XLI capitol interrogat. E dix si res no saber sobre les coses contengudes en lo dit capitol sino de oyda.

Sobre lo XLII XLIII XLIV XLV XLVI et dix si res no saber sobre les coses contengudes en los dits capitols.

Sobre lo LII capitol interrogat. E dix si res no saber

alguna cosa sobre lo dit capitol exceptat que aquest deposant oy dir al dit En Bernat de Cabrera que ell tardava la venguda del comte de Trastamara a fi que no consumassen la terra laltra per favor del infant En Farrando.

Sobre lo LIII LIV LV LVI LVII LVIII dix aquest deposant si res no saber de les coses contengudes en los dits capitols.

Sobre lo LIX capitol interrogat et dix si res no saber de les coses en lo dit capitol contengades exceptat de oyda et de fama car dix aquest deposant que axis deya comunament en la dita host et aytal era publica veu et fama que lo dit En Bernat destorba lo fet axi con en la dita capitol se conte.

Sobre los altres capitols interrogat. E dix si res no saber sobre les coses contengudes en aquells de certa sciencia.

Item fo interrogat sobre la preso del comte Dosona si sap aquest deposant que aquell se procuras la dita preso. E dix que no exceptat que oy dir a un escuder lo nom del qual no li remembra lo qual era en lo looh de Miedes con lo dit loch fo pres que lo dia que lo Rey

de Castella fo en lo dit loch e pres lo dit comte Dosona quel dit escuder estant en lo dit loch vist e oyt que lo Rey de Castella havia demanat lalcayt per saber lo dit comte Dosona et los altres on eren et com lo dit alcayt fos devant lo dit Rey de Castella et aquell lo interrogas on era lo dit comte ne los altres quel dit alcayt segons que aquell deya havia respost al dit Rey que ver era quey eran estats mas que ja sen eren anats. E com lo dit alcayt no fos cregut per lo dit Rey de Castella per sa paraula lo dit Rey lo feu jurar sobre la creu de la sua espasa matexa si era axi o no lo qual dit alcayt en favor del dit comte e dels altres sera perjurat dient que noy eren. E ladonchs lo dit alcayt a poch instant sen torna al dit loch de Miedes et con fes relacio de totes les dites coses al dit comte et als altres dientlos con lo dit Rey de Castella sen devia tornar con ja hagues manat desbestir los gins quel dit comte Dosona havia dit que no sen volia anar fins que hagues parlat ab lo dit Rey de Castella. E com don Pedro de Luna et los altres lin contrastassen lo dit comte dix que per cert que axi se havia affer. E de feyt tantost isque del dit loch et los altres apres dell.

Iem fo interrogat lo dit testimoni si sap ni ha oyt dir quel dit En Bernat de Cabrera fes negu tractament en dan del Senyor Rey ne de la cosa publica. E dix si no saber alguna cosa exceptat qac lo dit Rey de Castella estant sobre lo setge de Calatayut que un porter del dit Rey de Castella passant per lo terme Dixer ama-

gadament que aquell fo pres per companía del dit deposant e pres fo escorcollat et foren en poder daquell trobades alcunes cartes axi del Senyor Rey con den Bernat de Cabrera con dalguns altres. E com lo dit deposant se sospitas que en les letres del dit En Bernat no hagues alguna cosa qui fos dampnosa al dit Senyor Rey o a la terra obri aquelles e legiles e en la pus sotil letra par al dit deposant quel dit En Bernat escrivis al Rey de Castella e li feya saber que li grahia molt con li havia fet saber que la sua terra havia jurat per senyor lo senyor Infant don Alfonso fill del dit Rey faentli encara mes saber en la dita letra que sos affers estaven en bon estament quel comte de Trastamara era en Proensa e que nol calia doptar de res e quel dit En Bernat de Cabrera seria ivas (?) ab lo dit Rey de Castella. Item fo interrogat de ma de qui foren escrites les dites letres. E dix que de ma den Sent Feliu li paria que fossen escrites. Item fo interrogat les dites letres si les tenia en son poder e dix que no con apres ell sen anas en Barchinona e dixes les dites coses al Senyor Rey e lo dit Senyor Rey li manas que les dites letres donas al dit En Bernat de Cabrera la qual cosa aquest deposant feu de fet. Empero que li par que lo dit Et Bernat se retes fort cuytat de cobrar les dites letres les quals lo dit deposant rete closes al dit En Bernat per manament del Senyor Rey segons que dit es.

Lo dit dia en la ciutat de Seragoça jura et deposa lo testimoni seguent.

Fortuny Eznares cavaller habitant en Sadava testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et devall escrites dir veritat la qual sapia quel dit En Bernat de Cabrera faes negun tractament contra lo Senyor Rey ne la cosa publica. E dix si als no saber exceptat que aquest deposant estant al loch de Olit del regne de Navarra ja en la primera guerra segons que li dona viares oy dir a Adam Gonçalvis Dandoxella e Pera Alveris Darrada cavallers de Navarra et a Diego Xanxis del Faro del loch del Faro del regne de Castella et adaltres molts los noms dels quals no li recorden ço es que aquest deposant havent departiment sobre lo Rey Darago et lo Rey de Castella ab los demunt dits con moltes rahons hagueren dites cascun mantenent son senyor. Los dits cavallers digeren a aquest deposant aytals paraules o semblants que don Bernat de Cabrera havia jurat et prome; al Rey de Castella de darli lo regne Darago o de fer subjugar lo Rey et el regne o de darli los mellos homens Darago. E encara tro a VIII dies apres que les dites coses foren dites a aquest deposant vench al loch de Sadava a la posada daquest deposant Xanxo de Bolea qui venia de cami del Rey de Castella et del Rey de Navarra lo qual dix a aquest deposant semblants paraules que los demunt nomenats li havien dites les quals coses lo dit Xanxo de Bolea dix a aquest deposant que havia oydes dir en Almassan on eren los dits Reys de Castella et de Navarra. E aquest deposant dix al dit Xanxo de Boleá que

decontinent sen anas al Senyor Rey e que li digues si- no per lo cap de Deu que ell lo acusaria ab lo Senyor Rey. Dix encara aquest deposant interrogat que be ha un any poch mes o menys que con lo Senyor Rey era a la Losa que aquest deposant era aqui ab alcuns altres cavallers e estant axi alguns cavallers vengeren vers aquest deposant et als altres qui prop li eren e digerenli vejats vejats vets aquell genet que sen va aquell leva cartes de don Bernat de Cabrera e portales al Rey de Castella e en aço aquests guardaren et viren lo dit genet que sen anava vers la host del Rey de Castella et tantost aquest deposant anassen vers linfant En Ferrando qui era aqui e contali lo fet. E lo dit infant tantost feuse venir aquells altres cavallers qui vist ho avien et demanals si era axi e aquells resposeren per cert Senyor hoc que nos o havem vist. E als dix aquest deposant que no sabia sobre los dits affers.

Lo dit dia en la ciutat de Ceragoça jura et deposa lo testimoni seguent.

Lonrat don Garcia Sentia cavaller alcayt Dixer testimoni jurat et interrogat sobre les coses seguents et altres dir veritat la qual sapia. E interrogat si sap quo En Bernat de Cabrera fes neguns mals tractaments contra lo Senyor Rey ne la sua cosa publica et dix aquest deposant que no exceptat que dementra lo Rey de Castella era sobre lo loch de Calatayut que un por-

ter fo pres per En Pero Sesse e per En Johan Dossal veyns de Sent Pere de Calanda. E de continent aquests manaren lo dit porter denant al noble En Pero Ferrandes Dixar al loch Dixar. E dementra ley menaven trobaren aquest deposant et digerenli con ells havien preses lo dit porter e que nos sabien si portava letres ni als. E tantost aquest deposant ab los altres qui pres manaven lo dit porter escorcolar e trobaren que lo dit porter portava alcunes cartes o letres axi del Senyor Rey con den Bernat de Cabrera con daltres e lavors manaren lo dit porter denant lo dit En Pero Ferrandez Dixar e recontarenli con havien pres aquell porter lo qual portava letres del Senyor Rey et den Bernat de Cabrera e daltres. E per tal con tot hom se sospitava quel dit En Bernat no fes qualque cosa a saber al dit Rey de Castella lo dit En Pero Ferrandiz obri les dites letres ço es aquelles den Bernat de Cabrera et ab aquest deposant ensemps lo dit En Pero Ferrandiz legi les dites letres. E en la menor letra de dues quel dit En Bernat ne trametia al Rey de Castella dona viares a aquest deposant que en acabament se contesessen aytals paraules o semblants quel dit En Bernat li feya sobre que li grahia molt con li havia fet saber que la sua terra havia jurat per senyor lo senyor infant don Alfonço fill del dit Rey de Castella. E encara li feya saber en la dita letra que sos affers estaven en bon estament e quel comte de Trastamara era en Proensa e axi que nol calia duptar de res. E quel dit En Bernat de Cabrera seria ivas ab lo dit Rey de Castella. Interrogat les dites letres de ma de qui foren escrites. E dix

que nos sabia. Interrogat si sap en poder de qui son vuy les dites letres. E dix aquest deposant si no saber sino que con lo dit En Pero Ferrandiz sen ana a Barchinona al Senyor Rey et aquest deposant sen anas ab ell lo dit En Ferrandiz dix a aquest deposant que En Bernat de Cabrera sabia que les dites letres eren en poder del dit En Pero Ferrandiz e que tantost a gran cuyta anassen al Senyor Rey e manali gran bascha que lo Senyor Rey manas al dit En Pero Ferrandiz que li donas les dites letres e daço bascha regeu lo dit En Bernat axi que lo Senyor Rey mana al dit En Pero Ferrandiz que donas les dites letres al dit En Bernat la qual cosa lo dit En Pero Ferrandiz li liura closes et segelladas segons que lo dit En Pero Ferrandiz recompta a aquest deposant e als dix que noy sabia.

Dilups a III de setembre del any demunt dit en la ciutat de Ceragoça jura et deposa lo testimoni seguent.

Santo Gonsalvis de Heredia cavaller de casa del noble don Pedro Ferrandis Dixer testimoni jurat et interrogat sobre les coses deval escrites dir veritat. E interrogat si con lo Rey de Castella pres lo loch de Miedes aquest deposant siy era present e dix aquest deposant que es ver que con lo dit loch de Miedes fo asseijat per lo Rey de Castella que aquest deposant era aqui ab don Johan Alfonço de Xerica dix encara aquest

deposant interrogat que con lo dit comte Dosona et don Pedro et los altres qui ab ell eren foren presos que lo Rey de Castella se acosta prop lo portal del castell de Miedes e dix aquest deposant que viu lo comte Dosona e don Pedro de Luna et fra Artal de Luna e Guter Diez de Sentdoval et En Blanes qui vengeren vers lo Rey de Castella tots trists e esmaylats e quaix ab cara plorosa exceptat lo dit comte Dosona qui venia primer vers lo dit Rey de Castella ab cara segons que paria quaix alegra et ab color assats bona segons los altres et tots aquels de la host del dit Rey de Castella se maravellaven de la cara et comportament del dit compte empero dix aquest deposant que no sap lo dit comte ques tenia en son cor. Interrogat si aquest deposant sap que la preso del dit comte se faers voluntariament et no per força e dix aquest deposant que nos sap mas empero que la fama era aytal en Arago et per tota la terra del Senyor Rey. Interrogat si sap que En Bernat de Cabrera ne lo dit comte faessen neguns mals tractaments contra lo Senyor Rey ne la sua cosa publica. E dix que no sino per fama qui es aytal per tota la terra. E als dix que no sap sobre los dits affers.

Dimarts a IV de setembre en lo dit loch de Seragoça jura et deposa lo testimoni seguent.

Johan Xanxes Munyos donzell fill de Miquell Peris

Munyos del loch de Teroll testimoni jurat et interrogat si sap que don Bernat de Cabrera faea negun mal traotament contra lo Senyor Rey ne la sua cosa publicha et dix aquest deposant que noy sap als sino que lo divendres sant vench lonrat En Garcia Lopez de Sesse vench al loch de Xea on aquest deposant era et dix aquest deposant et a daltres molts qui eren en lo dit loch de Xea que En Bernat de Cabrera fugia et que lo Senyor Rey lo manava encalçar et pendre perque feu manament de part del dit Senyor Rey a aquest deposant et a tots los altres qui ala eren quel seguissen et que lo li aydassen a pendra. E que tantost aquest deposant ab dos homens a cavall daquest deposant segui e lo dit En Garcia Lopez per encalsar et pendre lo dit En Bernat axi que perseguirenlo entro al loch de Careastello. E con aquest deposant fo la ab don Garcia Lopez aquest deposant viu lo dit En Bernat qui estava fora lo mur del dit loch. E segons que depuys aquest deposant sabe ab los homens del dit loch lo dit En Bernat havia ja parlat ab los homens del loch e los havia dat entenent que lalgutzir del Rey Darago li venia detras ab grans companyes de cavall et de peu per pendrel per ço con lo Rey Darago havia hauda gran brega ab lo Rey de Navarra axi que lo dit Rey de Navarra devia esser mort et per ço con lo dit En Bernat lo aydava a defensar en la brega en la qual havia morta molta gent per ço lo dit algutzir venia aqui per pendrel. E axi que ell los pregava que ab lo bateu li passassen laygua del riu Darago car en lo dit loch Dalmudever nos tenia per segur. E los homens del dit loch digeren-

li que nou farien mas que sen entras dintre lo loch e ells deffendrienlo. E sobre aquestes paraules lo dit En Garcia Lopiz ab aquest deposant et ab Fortunyo de Sesse foren aconseguits al dit loch e semblantment a fort poqua estona vengren alcuna companya de caval del dit En Garcia Lopiz et tantost materense alcuns homens a cavall en gir lo mur et per los portals e con lo dit En Bernat viu aço volch exir vers la orta del dit loch e Fortunyo de Cesse viulo e broca vers ell. E lo dit En Bernat tantost tornassen vers un corral. E estant en aquell corral lo dit En Bernat ab alcunes persones qui ab ell eren aqui vengudes los noms dels quals no li recorden feren un forat en lo mur per lo qual els sen entraren dins la vila. E tota la nit aquest deposant ab don Garcia Lopiz de Sesse et ab los altres qui eren aqui ab ell vallaren tota la nit anant en gir lo mur fins al jorn. E lendema per lo mati don Garcia Lopiz requiri los prohomens del dit loch que li deguessen liurar lo dit En Bernat o quel tinguessen pres fins que lo Rey de Navarra hi fos quey venia o companya sua. E lo dit En Bernat matia moltes et diverses escusacions. E lavos En Garcia Lopiz dix als dits prohomens senyors prenets ell e mi e estiguam preses fins que lo Rey de Navarra venga et lavos vourem que diu veritat o falsia de ell e de mi e quis qui diga falsia quen compre. E lavors preseren los abdosos ço es que estaven abdosos en un loch et don Bernat lavos feu tot son poder ab labat del Oliva quey era que los del loch matassen En Garcia Lopiz et tots aquells qui ab ell eren dient lo dit En Bernat aytals paraules o.

semblants a aquells del loch que fort feyen mal con nons mataven tots per ço com erem gosats entrar dins terme de Navarra que si negu o hagues assajat en Arago tontost lageren matat axi que tots quants eren ab don Garcia hageren tamor de ço. Empero lo dit En Garcia e los altres hi tingueren tals maneres que assuaviaren tots aquells del loch. E estant los dits En Bernat e En Garcia Lopiz axi lo dit En Garcia dix al dit En Bernat perque era fuyt et lo dit En Bernat respos que per ço com se temia de la mort ço es ques temia de la Reyna e del comte de Trastamara et del comte de Denia. E a cap de pessa vench I porter del Rey de Navarra lo qual dix an Garcia Lopiz e als altres que fort havien be fet e que los Reys Darago et de Navarra loso grahien molt car lo dit En Bernat fahia gran trahicio. E lavors lo dit porter pres lo dit En Bernat e aquells qui ab ell eren e meterenlos al castell de Morelo. E lo porter dix a aquest deposant et als altres que sen tornassen al Rey Darago. E dementre sen venien encontraren lo Rey de Navarra et don Garcia Lopiz e aquest deposant e los altres qui ab ells eren aturarense ab lo dit Rey de Navarra a parlar. E demanantlo de noves lo dit Rey ana dir que ara son descubertes les traycions den Bernat e quels havia moltes guerres de ço que fet havien. E lo dit En Garcia Lopiz Senyor que es aço den Bernat ne quines traycions ha fetes. E ell respos que tractava mal entre lo Rey Darago et ell e lo comte de Trastamara e feya son poder que no savenguessen ans hi mesclava tot mal que podia e encara que deya que si los Reys e los comtes vos veyen que mils se faria la pau Darago et

de Castella. E encara dix lo dit Rey de Navarra que don Bernat hac gran plaer con se perderen Denia et Gandia segons que dix lo Rey de Navarra que lo dit En Bernat lin havia dit con mils ne vendria la pau del Rey de Castella et Darago. E per aquestes rahons lo dit Rey de Navarra dix que havia descubertes les trahicions. E ab aytant lo Rey de Navarra partis dells et tench son cami e aquest deposant e los altres qui ab ells eren tornarensen vers lo Senyor Rey. E als dix que noy sabia.

Dilluns a X de setembre en la ciutat de Ceragoça jura et deposa lo testimoni seguent.

Lonrat mossen Pere Jorda Dorries majordom del Senyor Rey testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et devall escrites dir veritat. E primerament interrogat sobre lo XXXIV capitol. E dix aquest deposant que no sabia als sobre les coses en aquell contengudes exceptat que es ver que En Jordan Periç Dorries governador Darago et aquest deposant escriviren al Senyor Rey que ells saberen de çert que partint lo parlament del Rey de Castella et de Navarra que lo Rey de Castella devia venir en Arago en les parts de Calatayut e lo Rey de Navarra vers les fronteres de Jacca et de Xea. E lavos aquest deposant et lo dit governador se partiren axi que aquest deposant se aturas vers les partides on lo Rey de Navarra

devia entrar e quel gobernador sen anas vers Saragoça perque aquest deposant no hac resposta neguna ne aximateix no poch veura aquella del governador per ço con foren luny.

Sobre lo XXXV capitol interrogat e diu que es ver ço que en lo dit se conte exceptat que nos sab aquest deposant lo Senyor Rey quina resposta feu al dit P. de Gostemps. Es ver aximatex que segons que dix aquest deposant que ço quis conten en lo prop dit capitol fo apres daço quis conte en aquest capitol car lo governador con hac fornides les fronteres vers Navarra vench a Çaragoça e aquest deposant anassen vers Jacca.

Sobre lo XXXVI capitol interrogat et dix aquest deposant que ell sabia be que la cuita de Çaragoça escrivi al Senyor Rey que lo Rey de Castella tenia assetjat Calatayut et per semblant forma matex nescrivi aquest deposant al Senyor Rey mas empero lo dit En Bernat si feya creura lo contrari al Senyor Rey o no dix que nos sabia con no era ab ells present.

Sobre lo XXXVII capitol interrogat. E diu aquest deposant que con lo comte Dosona vench a Saragoça que ell noy era mas que aquest deposant oy dir en les parts de Hierba on aquest deposant era per pujarsen a Jacca

que lo comte Dosona era vengut a Ceragoça per capita è procura aytant con poch companyes per anar en les fronteres vers les parts de Darocha. E als dix que no sabia sobre lo dit capitol.

Sobre lo XLI capitol interrogat. E dix aquest deposant si no saber als sobre lo dit capitol sino que aquest deposant oy dir a alcunes persones los noms dels quals no li recorden que lo comte Dosona aempra richs homens e cavallers et ana ab ell don Pedro de Luna et fra Artal son frare ab lurs companyes et Exemen Perez de Roda et alcuns altres cavallers. Interrogat on oy dir aquest deposant ço que deposa et dix que vers Jacca et en altres pars Darago.

Sobre lo XLII capitol interrogat. E dix aquest deposant que ell oy dir les coses contengudes en lo dit capitol esser veres. Interrogat a qui oy dir e dix que a moltes et diverses persones los noms de les quals no li recorden. Interrogat on oy dir. E dix que en la ciutat de Jacca. E despuys dix aquest deposant que oy dir les coses contengudes en lo dit capitol a Exemen Perez de Roda lo qual era anat a Darocha ab lo dit comte.

Sobre lo XLIII XLIV et XLV capitol interrogat. E dix aquest deposant si res no saber sobre les

coses en los dits capitols contengudes.

Sobre lo LVIII capitol interrogat. E dix aquest deposant que noy sap als sino que viu que lo Senyor Rey con hac fermat en les corts de Muntso et sen vench a Çaragoça que lo Senyor Rey demana de consell linfant don Ferrando comte de Trastamara et comte Durgell et a molts et diverses altres barons qui eren en lo castell entre los quals era En Bernat de Cabrera si iria a vistes ab lo Rey de Navarra et tots consellarenli que hoc ab que no si aturas per tal que no perdes çobre los tractaments ço del seu. Es ver quel Rey de Castella segons que dix aquest deposant no era anat encara vers Teroll.

Sobre lo LIX capitol interrogat. E dix aquest deposant que con Terol fo perdut e fo tornat lo Senyor Rey a Çaragoça quel dit Senyor havia gran cuyta de partir e pregava lo infant En Ferrando et lo comte de Trastamara e los altres barons qui ab ell eren que isquessen de Çaragoça per anar en regne de Valencia contra lo Rey de Castella et viu aquest deposant que lo primer que isque de Çaragoça fo lo dit En Bernat que isque de la dita ciutat de Çaragoça un dia abans quel Senyor Rey ab tota sa companya e lendema lo dit Senyor isquen. E linfant En Ferrando et lo comte de Trastamara romangueren en la ciutat de Çaragoça. E lo dit infant vench a la posada del comte de Trastamara e mes

lo dit comto en suspita perque la partença lur retardas et aço enten que feu linfant per onte con mossen En Bernat era exit primer de la dita ciutat. Dix encara aquest deposant que con lo Senyor Rey fo a Nules ab totes ses gents fo acordat que lo Senyor Rey escrivis al Rey de Castella que li isques a batalla e axis feu. E lo dit Rey de Castella feu resposta quel dit Senyor Rey se fes avant et que ell estava en ço del seu e axi quel ne gitas. E fo acordat quel Senyor Rey anas al Puig del Sit qui es dins Almanara e en aquest acort estant viu aquest deposant que En Bernat contrastava que nos fes la raho perque lo dit En Bernat hi contrastava diu que nos sap. E encara dix aquest deposant que con lo Senyor Rey fo pres de la Losa que lo Senyor Rey hac acort del infant En Ferrando del comte de Trastamara et den Bernat de Cabrera den Johan Remeriz Dalarano et daltres molts cavallers que per res lo Senyor Rey no pasas lo pas de la Losa con siu feya no sen poria tornar sino vensut. E per aquesta raho lo dit Senyor sen torna.

Sobre lo LXI capitol interrogat et dix aquest deposant que ell viu que los castells de Murvedra et Dalmanara se meteren en reenes ço es lo castell Dalmenara en poder de Marti Enriquez et per semblant forma aquell de Murvedra. Sis feu per frau o no dix aquest deposant si res no saber mas empero dix aquest que oy dir que don Marti Enriquez ne feu al Senyor Rey escusacio fort flaca con lo Senyor Rey era en Saragoça.

Sobre le LXIII capitol interrogat. E dix aquest deposant si res no saber sobre les coses en lo dit capitol contengudes.

Sobre lo LXV capitol interrogat e dix si res no saber sobre les coses contengudes en lo dit capitol.

Sobre lo LXVI capitol interrogat. E dix aquest deposant que ell oy dir en lo loch de Biel on aquest depósant troba lo Senyor Rey quel Reÿ de Castella havia passat lo riu derrera un porch mas que tantost sen torna et alre dix si no saber.

Sobre lo LXVII capitol interrogat. E dix si als no saber sobre lo dit capitol sino que con lo Senyor Rey parti de Biel que sen ana a Jacca.

Sobre lo LXVIII capitol interrogat. E dix esser ver ço qui en lo dit capitol se conte. Interrogat con saþ. E dix que per ço con viu la dita letra o en lo loch de Biel o en altre loch lo qual no li recorda.

Sobre lo LXIX LXX capitols interrogat. E dix si res

no saber sobre les coses en los dits capitols contengudes.

Sobre lo LXXXIII capitol interrogat. E dix aquest deposant que es ver que lo dit En Bernat feu un memorial quel Senyor Rey hagues de los qui eren estats fets per la sua casa. E axi matex daltres ciutadans et mercaders richs per manera de prestech e que lo dit Senyor los o fermas be et que dels prelats hagues per manera de demanda de les lurs rendes. Empero si lo dit En Bernat o feya per destorbar los affers del Senyor Rey o no dix que nos sabia mas be sap aquest deposant que lo dit En Bernat era greu que la Senyora Reyna fes fer les corts de Cathalunya. E que li deya que no les podia fer sens lo Senyor Rey empero diu aquest deposant si o feya lo dit En Bernat per tolra lo cor de les gents o no diu que nos sap.

Sobre lo LXXXVI capitol interrogat dix si res no saber sobre les coses contengudes en lo dit capitol. Es ver empero que lo comte de Trastamara havia dit a aquest deposant molles et diverses vegades que no li era viares que lo dit En Bernat anas be en aquestes affers et que ell sen duptava molt.

Sobre lo XC capitol interrogat. E dix aquest deposant que nos sab les coses contengudes en lo dit capi-

tol exceptat que con lo Senyor Rey represes lo dit En Bernat con no havia trameses les rahenes que lo dit En Bernat sescusa per una letra que deya que havia hauda del dit Senyor en la qual lo dit Senyor li feya saber que tramates ça neta a Opoll e que fes venir lo net per estar en rahena en Navarra. Interrogat con sap. E dix que per ço con aquest deposant o viu.

Sobre XCIV XCV capitols interrogat dix aquest deposant si res no saber en les coses en aquells contengudes.

Sobre lo CI capitol interrogat. E dix si res no saber sobre les coses en lo dit capitol contengudes con lavos aquest depesant fos malalt e no era en lo dit loch.

Sobre lo CVIII capitol interrogat. E dix aquest deposant que be sap que lo Senyor Rey apres que lo contrast de la unio fo fornit que lo Senyor Rey hac grans guerres e be sap que en tots los tractaments del dit Senyor lo primer hom quey cabia era En Bernat de Cabrera si empero lo dit En Bernat si havia a mala intencio o no dix aquest deposant que nou sap.

Sobre lo CIX capitol interrogat. E dix aquest deposant que no sap als sobre les coses en lo dit capitol

contengudes exceptat que diu que con la liga de Venecia se feu contra lo genoves que hi fo linfant En Ramon Berenguer e molts richs homens et cavallers de Cathalunya et axi matex prohomens de Barchinona e dona viares a aquest deposant que ni hagues de Valencia et los dels consell del Senyor Rey los quals lo dit En Bernat feu escriura de un en un en feu fer carta publica per tal que no pogues hom dir que ell de son cap o hagues fet perque de la dita ligua se seguiren alguns dampnatges. E per semblant forma sen segui gran honor et profit al Senyor Rey et a la sua terra. Interrogat en poder de qual persona se feu la dita carta. E dix que no li recordava mas que li dona viares que fos escriva del Senyor Rey. Interrogat en qual loch se feu la dita carta. E dix que li dona viares que en Perpenya en la Cambra blanca. Interrogat quin profit ne quina honor sen segui per la dita guerra. E dix que la venço de la batalla quel dit En Bernat fou dels genoveses et per semblant forma la preso quis segui del loch del Alger. E per la batalla que lo dit En Bernat feu a Quart contra aquells qui tenien Caller assetjat. E daltres molts et diverses profits et honor que sen seguiren al Senyor Rey et a la sua cosa publica.

Sobre lo CXII capitol interrogat. E dix aquest deposant que es ver ço que en lo dit capitol se conte exceptat que no sap que lo dit En Bernat metes en la terra les dites guerres et affayns cor ço que lo dit En Bernat fe-

ya ab lo Senyor Rey tot sol aquest deposant nou sabia entro ques deya en consell.

Sobre lo CXIII capitol interrogat. E dix aquest deposant que es ver que lo dit En Bernat era aquell que lo Senyor Rey mes creya. E jatsia que en lo consell hagues persones reyals et daltres persones notables de consell. E tota via lo Senyor Rey se vincla mes al consell del dit En Bernat que dels altres jatsia que molts li contrastassen algunes vegades al seu consell et en special aquest deposant qui ab lo dit En Bernat moltes vegades sen contenia devant lo consell. E cant la volentat del dit En Bernat no passava lo dit En Bernat feya que la determinacio se fes ab lo Senyor Rey per la manera que ell conselava. E en alguns consells que lo Senyor Rey ab son consell bavia determanat contra lo consell que lo dit En Bernat donava viu aquest testimoni moltes vegades que lo dit En Bernat se apartava ab lo Senyor Rey e lavos lo dit Senyor mudava lo dit consell que havie determanat lo dit Senyor. Si lo dit Senyor o feya per consell del dit En Bernat o no lo dit Senyor o sap. Dix encara aquest deposant que ell oy dir a mossen larchabisbe de Çeragoça et a moltes daltres persones notables devant lo Senyor e quens cal consellar Senyor que tot quant nosaltres haurem consellat et fet tot sera ades desfet. E aço dona viares a aquest deposant que diguessen per lo dit En Bernat.

Sobre lo CXIIII capitol interrogat. E dix aquest deposant que es ver e cert quel dit En Bernat se plavia tant del Senyor Rey el reptava fort leig axi que moltes vegades li deya coses que aquest deposant et als altres de consell del Senyor Rey sabia fort greu perque lo Senyor Rey liu soferia et perque el dit En Bernat liu gosava dir.

Sobre lo CXVI capitol interrogat. E dix aquest deposant si no saber als de les coses contengudes en lo dit capitol exceptat que lo dit En Bernat molres vegades se rauuava ab aquest deposant et ab alcuns altres de consell del Senyor Rey en sa privadesa et que deya que si Deus dava pau a aquest Senyor que ell conaxia que ell prenia maneres que volria subjugar ses gents contra lurs libertats et als noy sap.

Sobre lo CXVII capitol interrogat. E dix aquest deposant que de les coses en lo dit capitol contengudes no sap als sino aço que es cert a aquest deposant que per la gran favor que havia del Senyor Rey e aximateix per covinença que feu lo comte Dosona ab don Pedro de Luna e perque lo comte Dosona era son parent tots o la major partida dels Aragoneses li aydaren et en special aquest deposant tots a lur messio e que no estaven a sou del Senyor Rey per ço con lo dit Sen-

yor era en treua ab lo Rey de Castella empero lo comte de Trastamara que prenia provisio del Senyor Rey li ajudava axi con aquell qui era son amich contra lo comte Dampuries et sos valedos.

Sobre lo CXVIII capitol interrogat e dix aquest deposant si no saber res sobre les coses en lo dit capitol contengudes.

Dix encara aquest deposant interrogat que con aquest deposant fos anat a la ciutat de Barchinona per manar la dona ça mara qui era venguda de Sisilia a la sua terra que la Senyora Reyna qui lavos era en Barchinona trames per aquest deposant et per daltres de consell del Senyor Rey et de la Senyora Reyna e notificals que ella havia haut ardit del Senyor Rey que li envias cavalls et armes per les companyes quis deye que devien entrar en les parts de Rossello e que fes cridar princeps namque. E la dita Senyora veent que per la triga del dit Senyor poria retardar ço que havia empres de fer contra lo Rey de Castella e que per ventura lo dit Senyor no sen vendria axi tost mana a aquest deposant que anas al Senyor Rey a Perpenya ab letres de creença per fer venir lo Senyor Rey cuytadament. E que aquest deposant passas per Montsoriu ab letres de la dita Senyora les quals eren de creença e la dita Senyora mes son nom scrit de ça ma en la letra la qual creença era en acabament que lo dit En

Bernat seu vengues decontinent en Barchinona per ço que la dita Senyora pogues traura et haver aquella moneda que ell havia dat enteuent al Senyor Rey que podia haver de Barchinona la qual creença aquest deposant explica al dit En Bernat largament en lo castell de Muntsoriu segons que la Senyora Reyna comanat li havia. E lo dit En Bernat encontinent escrivi al Senyor Rey sobre la sua venguda. E si lo dit Senyor no volia venir dix lo dit En Bernat que ell hi iria personalment. E aquest deposant encarraga molt lo dit En Bernat que ell complagues a la Senyora Reyna que ell que entras en Barchinona. E apres moltes escusacions quel dit En Bernat hi feya per no venir en Barchinona a la fi dix a aquest deposant aytals paraules o semblants Que ell nul temps no seria la on la Senyora Regina fos specialment en Barchinona ne a Valencia ne a Çaragoça ne en negun gran loch per por que per manera de avalot nol fes ouciura. E aquest deposant trames la creença de la Senyora Regina al Senyor Rey per escrit e aquest deposant venchsen en Barchinona e compta totes les dites coses a la Senyora Reyna.

Lo dit dilun X de setembre.

Lonrat En Fortunyo de Cesse cavaller testimoni jurat et interrogat si sap que don Bernat de Cabrera faers negun mal tractament contra lo Senyor Rey ne la sua cosa publica. E dix aquest deposant que noy sap

als exceptat que estant lo Senyor Rey en lo loch Dalmudever lo dit Senyor mana a don Garcia Lopiz de Sesse algutzir que tantost anas derrera don Bernat de Cabrera e quel prengues. E lavós lo dit En Garcia Lopiz prega aquest deposant quel seguis per encalsar e pendre En Bernat de Cabrera qui sen anava. E lavos aquest deposant ab alcuna companya sua segui lo dit En Garcia Logiz e anaren derrera lo dit En Bernat qui sen anava contra volentat et licencia del Senyor Rey. E anantli derrera encalsant el perseguiren fins al loch de Carcastello. E con lo dit En Garcia Lopiz et aquest deposant et alcuns altres foren prop lo dit loch viren lo dit En Bernat qui estava en un corral forá lo mur ab algunes persones del dit loch a les quals lo dit En Bernat segons que los del dit loch recomptaren al dit En Garcia Lopiz e aquest deposant lo qual En Bernat dava entenent a les persones del dit loch que grans companyes del Rey Darago venien derrera ell per pendrel e amanarlo al dit Rey Darago per ço con lo Rey de Navarra lo qual era anat a Almudever devia esser mort e quel havia mort lo Rey Darago e lo comte de Trastamara o les lur gents. E aço per tal con lo dit Rey de Navarra havia hauda palea ab lo dit Rey Darago en la qual havia mortes moltes gents. E per ço con lo dit En Bernat aydava en la dita palea et deffenia lo Rey de Navarra les dites companyes venien aqui per pendrel. E axi que ell los pregava quel defencsen et no res menys los prega que li haguessen lo bateu que passas laygua. E los homens del dit loch digeren al dit En Bernat entrats vosen en lo loch e nos deffendremvos.

E sobre aquestes paraules lo dit En Garcia Lopiz feu metre et estar homens a cavall engir del loch e per los portals et con lo dit En Bernat viu que lo loch era quaix assatjat volch axir vers una orta quey havia e aquest deposant viu lo dit En Bernat qui sen volia anar e tantost aquest deposant brocha vers ell. E decontinent lo dit En Bernat tornassen en lo corral on de primer sestava. E lavors lo dit En Bernat ab alcuna companya sua quey havia feren un forat en lo mur per lo qual sen entraren en lo dit loch. E tota la nit lo dit En Garcia Lopiz e aquest deposant et les altres companyes qui ab ells eren anaren tota aquella nit en gir del loch talayant que lo dit En Bernat no pogues fugir. E cant vench en lo mati lo dit En Garcia Lopiz demana los officials et prohomens del dit loch. E dixlos que ell era aqui per manament del Rey Darago e del Rey de Navarra lo qual venia derrera lo dit En Bernat per pendrel sil pogues aconseguir en lo terme Darago et pus no li havia pogut aconseguir ell era entrat en terme de Navarra per pendrel si fer ho pot e per manarlo devant los Reys. E axi que ell los requeria que lo dit En Bernat fos pres et retengut fins haguessen manament del Rey de Navarra quen farien. E los prohomens del loch donarense maravella que podia esser allo que lo dit En Bernat nou deya axi ans o deya per la forma que demunt es dita. E lavors lo dit En Garcia Lopis los dix prohomens fets axi aturats En Bernat e mi fins sapiats la veritat. E lavors los prohomens feren entrar lo dit En Garcia Lopiz et aquest deposant dins la vila e manarenlos en un fossar on En Bernat

de Cabrera era. E lavors los dits prohomens digeren al dit En Bernat aquest cavaller algutzir del Rey Darago nos requer queus prengam per manament del Rey de Navarra e del Rey Darago. E lavos con lo dit En Bernat viu lo dit En Garcia Lopiz e los prohomens qui deyen aytals paraules mudas de color et entre moltes paraules lo dit En Bernat dix als dits officials et prohomens del loch si vosaltres fossets bons homens vosaltres lo degreu tantost matar ell e tots aquells qui ab ell hic son e aço per tal con son gosats entrar dins lo terme de Navarra que si negu o sajas en Arago tot fora passajat axi que no romas en ell et en labat Doliva con aquells del loch nols passajaren mes lo dit En Garcia Lopiz los deya prohomens pensar vos podets que nos no hic seriem entrats sens manament e lisencia del Rey de Navarra axi que hac prou fet quels pogues assuaviar. E a cap de poch lo dit En Garcia Lopiz se comensa a raunar ab lo dit En Bernat et entre les altres paraules lo dit En Garcia Lopiz dix al dit En Bernat que fort se maravellava perque era tant fuyt ne de que havia hauda tan gran por. E el dit En Bernat respos que era fuyt per por de la mort et que en Castella et en totes parts iria per escusar la mort per ço con lo Rey et lo comte de Trastamara et lo comte de Denia lo volien alsir. E que aço feya la Reyna dient que per lo Rey se guiava et per aquesta raho numqua ell vendria en Arago que Salamo qui era estat pus savi que ell era estat enganat per fembra et que per les bodes del fill del comte de Trastamara e de la fila del Rey Darago ell no volie reebre la mort que noy volia

tant guanyar e moltes daltres paraulès dix lo dit En Bernat les quals no recorden a aquest deposant et sobre aquestes paraules et altres vench un porter del Rey de Navarra et En Bernat Miquell scriva del Senyor Rey la on lo dit En Bernat e lo dit En Garcia Lopiz e aquest deposant et los altres eren. E lo porter dix a mossen En Garcia Lopiz que los Reys vos graexen molt lo servey que fet los havets per aquest perseguiment den Bernat de Cabrera con per aquest perseguiment los havets dat a guanyar tots los regnes et lavors lo dit En Bernat muda tot de color. E lo dit porter et escriva digeren al dit En Garcia Lopiz et als altres qui ab ell eren que sen tornassen vers lo Rey Darago la qual cosa fueren et dementre sen venien encontraren en lo cami lo Rey de Navarra lo qual hac moltes gracies al dit En Garcia Lopiz et a tots los altres qui ab ell eren per lo servey que fet li havien de don Bernat et encara dix lo dit Rey de Navarra aytals paraules o semblants. Ara son descubertes les traycions den Bernat. E lo dit En Garcia Lopis dix al dit Rey de Navarra Senyor e ques aço de mossen En Bernat E ell respos que lo dit En Bernat tractava mal entre ell e lo Rey Darago. E que havia pler et goig que lo Rey Darago ne ell no se venguessen ne encara lo comte de Trastamara ans hi matia tot aquell mal e discordia que metre hi podia et no resmenys dix lo Rey de Navarra que lo dit En Bernat hac gran pler et gran goig con sabe que Gandia et Denia eran preses. E que per aquella preso que mils ne vendria la pau dels Reys. E axi que lo dit Rey de Navarra veent aquestes traycions quen

descubri. E lavors aquest prengueren comiat del dit Rey de Navarra et vengrensen vers lo Senyor Rey e recomptarenli lo fet segons que demunt es dit et als dix aquest deposant que noy sabia.

Diluns a X de setembre en lo dit any jura et deposa lo testimoni seguent en la ciutat de Çaragoça.

Lo noble mossen En P. Boyl testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites e devall escrites dir veritat la qual sapia. E primerament interrogat sobre los L LI capitols lixats tots los precedents et dix les coses en aquelles contengudes haver oydes al Senyor Rey et a altres diverses persones los noms dels quals no li recorden. Interrogat en qual loch ha oydes dir aquest deposant les coses en los dits capitols contengudes. E dix que en los regnes de Valencia et Darago.

Sobre lo LII capitol interrogat. E dix aquest deposant les coses en aquell capitol contengudes esser veres. Interrogat con sap ço que deposa. E dix que per ço con hi fo present e encara dix aquest deposant que viu de fet les coses en lo dit capitol contengudes mas empero lentenimeut perque lo dit En Bernat o feya dix que nos sap.

Sobre lo LVII capitol interrogat. E dix les coses en aquell contengudes esser veres. Exceptat que aquest deposant no sap a quina fi lo dit En Bernat no volia partir de les dites corts de Muntço. Interrogat con sap les dites coses. E dix que per ço con era present a les corts de Muntço e viu moltes vegades aquest deposant que lo Senyor Rey et la Senyora Reyna pregaven et manaven lo dit En Bernat que anas Avinyo per los tractaments de Navarra et ell nou volch fer.

Sobre lo LVIII capitol interrogat. E dix aquest deposant si no saber als sobre lo dit capitol exceptat que lo dit En Bernat consela al Senyor Rey et sapodera que lo dit Senyor anas a les vistes a Sos ab lo Rey de Navarra per les quals vistes poch hom veura lavors ques perde Terroll et tot ço qui la donchs seperde en regne de Valencia per tal con lo Senyor Rey axi con degra occorrei vers aquelles parts ana a les dites vistes. Interrogat con sap ço que deposa. E dix aquest deposant que per ço con aquest deposant viu consellar moltes vegades al dit En Bernat al Senyor Rey la dita anada et viu que so apodera.

Sobre lo CXIII capitol interrogat. E dix aquest deposant que es ver ço que en lo dit capitol se conte. Interrogat con sap ço que deposa e dix que per ço con

aquest deposant o conech eu viu moltes et diverses vagades e que lo dit En Bernat ne gita alcunes vegades aquest deposant per ço con li contrastava algunes vegades a la sua intencio. E en special lo dit En Bernat gita de consell aquest deposant per ço con estant en lo camp de Nules aquest deposant consellava que pasassen lo pas de la Losa. E lo dit En Bernat tenia lo contrari e con lo dit deposant venia contrari al enteniment del dit En Bernat en lo dit fet lo dit En Bernat feu que lo dit deposant isque dels consells qui sobre lo dit fet se tenien es tengren axi que no volch ans guiyas ab beles maneres que lo dit deposant no cabes en consells quis tinguessen sobre lo dit fet finalment que lo dit En Bernat per aquestes maneres semblants et altres se apodera lo seu enteniment. Per la qual cosa vench gran dan al Senyor Rey et a la cosa publica. E als dix aquest deposant que no sabia en los dits capitols.

Divendres XXIII dagost del any demunt dit.

Lonrat En Ramon de Vilanova cavaller e algutzir del Senyor Rey testimoni jurat et interrogat sobre los demunt dits capitols e les altres coses per ell daquiavant diedores. Primerament sobre lo primer capitol qui comensa primerament es ver e cert etc. e sobre los altres seguents tro al XV inclusive e dix esser ver que aquest testimoni fo present a Tarrer con la dita pau se

tracta e ana ab lo dit Bernat de Cabrera a deça hon era lo Rey de Castella et viu que lo primer die que foren adeça lo dit Bernat parla ab lo dit Rey de Castella en una cambra tot sol per gran spay. E depuis aquell die matex parla altra vegada ab lo dit Rey de Castella ensemps ab alscuns consellers del Rey de Castella sens empero que noy fo apellat aquest testimoni ne naguns daquells del conseyl de part del Senyor Rey qui ab lo dit Bernat hi eren venguts. E puys altra vegada semblantment ab los consellers del Rey de Castella e ab lo cardenal sens empero algun de part del Senyor Rey sino lo dit En Bernat. E en aquell die matex e hora stant lo dit Rey de Castella e lo eardenal et aquells del consell del Rey de Castella lo dit En Bernat se feu a la porta de la cambra e crida aquest testimoni et dixli que faes fer una letra al Senyor Rey que lendema fes cridar la pau dell et del Rey de Castella et que aquesta letra anas decontinent per tal ques pogues fer lendema saguent la crida de la dita pau la qual cosa aquest testimoni feu decontinent. E lendema per lo mati lo dit testimoni vinent a la cambra del dit En Bernat viu ab ell labat de Fiscams e oyls dir que fayen los capitols de la dita pau e viu que scrivien. Dix encara lo dit testimoni esser ver que partit del camp de Terrer e anant a Calatayu viu que fo trames en R. Alamany de Cervello al Rey de Castella et lo dit En Bernat et son fill digueren a aquest testimoni quel dit R. anave al Rey de Castella per seguritat dalscuns quis devien veure ab lo dit En Bernat per lo tractament de la dita pau e puys apres dalscuns dies viu quel dit R.

Alamany torna a Calatayu et lavors ana lo comte Dosona et lo dit R. Alamany ab ell ensemps al dit Rey de Castella e puys apres romanent lo dit comte ab lo Rey de Castella lo dit En R. Alamany torna et porta una letra del cardenal e altra del Rey de Castella de seguretat al dit En Bernat et lavors lo dit En Bernat ana al dit Rey de Castella e lo dit En R. Alamany et aquest testimoni et lo dit R. Alamany cuytas primer et trobam lo ab lo Rey de Castella hon lo dit testimoni viu tot ço que demunt ha dit.

Sobre lo XVI capitol et als altres seguents entro al XXI inclusive e dix que noy sabie als sal que dix que fo ver que les dues galees anaren a Avinyo ab lo cardenal et que ha oyt quel Rey de Castella se clussi fort de la dita anada havent suspita quel dit En Bernat no hagues tractat alscunes coses contra ell ab lo comte de Trastamara.

Sobre lo XXII entro al XXIV capitol interrogat e dix que oy dir al dit comte Dosona con fo vengut de Castella que lo Rey de Castella li havie dada renda no li membra en quanta quantitat et que se era fet hom del Rey de Castella gardant ço que devia fer al Senyor Rey et encara oy dir al comte con eren a Perpinya quel dit Rey de Castella lo havie emprat que auçies lo comte de Trestamara et que ell no liu havie vulgut atorgar.

Sobre lo XXIIII capitol interrogat e dix que oy dir al dit En Bernat staut en la ciutat de Valencia con fo vengut de Castella les coses contengudes en lo dit capitol et hi fo present con lo dit Bernat les dix al Senyor Rey.

Sobre lo XXV capitol dix esser ver que aquest testimoni oy dir al dit En Bernat con lo Senyor Rey hac ardit quel Rey de Castella se costava ab gran poder vers les sues terres que no cabia dubtar lo Senyor Rey del dit Rey de Castella que noy venia per mal e aço dix lo dit Bernat al Senyor Rey et a la Senyora Reyna alscunes vegades present aquest testimoni e daltres.

Sobre lo XXVI capitol tro al XXX capitol dix que noy sabie res.

Sobre lo XXX tro al XXXIII capitols dix que es ver quel cavaller vench de part del Rey de Castella ab bastant poder et que fo pres a Gerona et vench en poder daquest testimoni a Perpinya et de Perpinya lo dit testimoni lo feu manar pres en Barchinona et con fo en Barchinona aquest testimoni viu que Comiç Carrillo et Pero Carrillo suplicaren al Senyor Rey quel los le-

xas per tal con aquell era fill de una dona qui havie nudrit lo comte de Trestamara e lo Senyor Rey los ho atorga.

Sobre XXXIII capitol tro a XXXVII inclusive dix que es ver que les letres contengudes en los capitols venien al Senyor Rey e quel dit En Bernat deya ço que en los capitols se conte exceptat que lo Senyor Rey e En Bernat ho cregueren con los vench ardit que Calatayu era assatyat.

Sobre lo XXXVII capitol dix que es ver ço quis conte en aquell capitol. Interrogat con ho sab et dix que per tal con hi fo present eu viu et hoy dir.

Sobre lo XXXVIII capitol entro XLI capitols dix que noy sabia res.

Sobre lo XLI fins al XLV inclusive dix que ha oyt dir ço que en los capitols se conte a alscunes persones de que no li membre.

Sobre lo XLVI e XLVII dix les coses contengudes esser veres per tal con hi fo present eu viu e ho oy.

Sobre lo XLVIII capitol dix esser ver que aquest testimoni present lo dit En Bernat de Cabrera dix al Senyor Rey que mal die li era vengut que son fill era pres et que ara li fayen vers que era pres per culpa sua et que fos ça merce que faes manament al dit testimoni quen reebes informacio del alcayt et dels homens de Medes qui era açi en Barchinona ab un savi lo nom del qual no li membre. E lavors aquest testimoni ab lo dit savi pres la dita informacio en scrits mas no li membre lo nom del notari ab qui pres la dita in. form acio e apres que la dita informacio fo presa lo dit En Bernat feulos venir et legi aquella e parech quen hagues despler. E puys en apres aquest testimoni oy dir al Senyor Rey quel dit En Bernat li havie suplicat que la dita informacio fos cremada e axis feu de fet segons quel senyor deya.

Demanat si li membra ques contenia en la dita informacio dix que lin membren alscunes coses les quals son aquestes segons sos viyares ço es que los testimonis que ell pres deyen en acabament que con lo dit comte era à Medes aquells qui eren ab lo dit comte li deyen que sen anas et ell prenia maneres de lagui de romanir entant quel Rey de Castella fo aqui e deposaven lo dit alcayt et los dos homens de Medes qui eren ab ell que lo dit comte havia forssat lo dit alcayt de exir de fora per fer pati ab lo Rey de Castella de

la lur preso. Als dix que no lin menbre.

Sobre lo XLIX capitol dix quel Senyor Rey feu la dita carta als dits missatgers que en cas que nos poguessen tenir ques retessen en altra manera que nols valgues la dita carta.

Sobre los L LI capitols dix que eren veres les coses contengudes en aquells per ço con ell lavors ana ab lo Senyor Rey a Perpinya.

Sobre los LII LIII LIV tro a LV inclusive dix si no saber res sobre aquells per ço con aquella vegada fo trames a Foix.

Sobre los LVI e LVII capitols dix que noy sab res de cert per ço con no era lavors en la cort mas be ha oydes dir les coses contengudes en los dits capitols a moltes persones.

Sobre lo LVIII capitol dix que en aquell cas lo dit testimoni vench de Gascunya e oy dir ço qui en lo capitol es contengut. Dix empero que estant aquest testimoni en la ciutat de Çeragossa viu quel dit En Bernat de Cabrera feu laguiar la monstra dels homens a cavall

qui se havie a fer que nos feu de IV dies per ço con lo dit En Bernat feya son poder de levar al infant En Ferrando los homens a cavall qui eren ab ell de ajustar los a si matex e al comte de Trestamara.

Sobre lo LIX dix esser ver ço que en lo dit capitol se conte. Interrogat con ho sab e dix que per ço con o viu cy fo present et hoy.

Sobre lo LX LXI LXII e LXIII dix que noy sabie als salvant que ha oyt dir que Naxem Doris feu saber al Senyor Rey per lo rector de Carcera les paraules en lo dit LXIII capitol contengudes.

Sobre lo LXIV LXV LXVI LXVII LXVIII LXIX LXX LXXI LXXII LXXIII LXXIV e LXXV entro al LXXX capitol inclusive dix que noy sabia res de cert per ço con no era lavors en la cort del Senyor Rey mas depuys que fo vengut oy dir les coses contengudes en los dits capitols a diverses persones.

Sobre lo LXXXI capitol dix que era ver ço que en aquell se conten. Demanat con ho sab e dix que per ço con hi fo present e viu eu oy e encara oy dir al dit Bernat que si tots los altres de Cathalunya hi consentien que ell ab sa banda hi contrastaria.

Sobre lo LXXXII capitol dix que noy sabia res.

Sobre lo LXXXIII capitol dix que era ver ço que en aquell se conte. Demanat con ho sap e dix que per tal con aquest testimoni viu con lo dit En Bernat dona lo dit memorial al Senyor Rey.

Sobre lo LXXXIV capitol dix que oy dir al dit En Bernat quel Rey de Navarra havia dada renda al dit En Bernat e an R. Alamany mas no li membre quanta renda era.

Sobre lo LXXXV capitol dix esser ver ço que en aquell se conten. Demanat con ho sap e dix que per tal con aquest testimoni viu e legi los capitols et sesquiva fort denant lo dit En Bernat et molts daltres veent la impossibilitat de ço qui en aquells se contenia.

Sobre lo LXXXVI e LXXXVII e dix que noy sabia als savant que Gomiç Carrillo Johan Gonçalbis de Bastan cavallers del comte de Trestamara digueren a aquest testimoni que En Bernat havie dit al dit comte ques gardas del Senyor Rey e per aço lo dit comte to-

ta aquella suspita que havie hauda havie per paraula del dit Bernat de Cabrera. Dix encara interrogat que ço que en lo dit LXXXVII capitol se conte esser ver per ço con ho viu ey fo present.

Sobre lo LXXXVIII capitol dix que era ver ço que en aquell se contenia per ço con hi fo present eu viu eu oy.

Sobre lo LXXXIX e XC dix que no sabie als salvant que viu moltes letres qui eren trameses al Senyor Rey per los cavallers qui devien reebre les resenes en Perpinya en les quals se contenia que ells havien compliment de les altres resenes si no daquelles den Bernat de Cabrera e que es cert quel comte de Trastamara stava de exir de la terra tro que les resenes den Bernat fossen donades.

Sobre lo XCI XCII dix si no saber als salvant quel Senyor Rey mana e volch quel Senyor Duc fermas los capitols.

Sobre lo XCIII dix que es ver que lo dit En Bernat se alunyava aytant con podie de esser en un loch ab la Senyora Reyna empero que hi fo alscunes vegades.

Sobre lo XCIV dix que noy sab res.

Sobre lo XCV capitol dix que noy sab res salvant de oyda et de fama de gens moltes et en special dels cavallers del comte de Trestamara e a don Johan Alfonso de Xerica e a alscuns de sa companya.

Sobre lo XCVI XCVII XCVIII capitols dix que noy sab res salvant que oy dir les coses contengudes en lo XLVIII al comte de Denia con noy era present lavors per ço con era en les resenes del infant En Marti.

Sobre lo XCIX e C capitols dix si no saber als salvant que oy dir les coses contengudes en los dits capitols al Senyor Rey e al comte de Denia.

Sobre lo CI capitol dix que ell noy sab res de cert per ço con era en les ditas resenes mas que aquest testimoni ho oy dir a companyes sues que eren lavors al loch Dalmudever qui playien fort lo dit testimoni qui era en les dites resenes per ço con los feya pahor que no morissen tots.

Sobre lo CII CIII capitols dix que oy dir les coses contengudes en aquells an Garcia Lopis de Cesse lochtinent delguzir del dit Senyor Rey.

Sobre lo CIV fins a CVIII capitol inclusive dix esser ver tot ço que en aquells se conten. Demanat con ho sab et dix que per ço con que tota vegada fo aquest testimoni en la cort e viu e ho oy.

Sobre lo CIX capitol dix esser ver ço qui en aquell es contengut mas que no sab de cert quel dit En Bernat na reebes diners mas be ho ha oyt dir a alscunes persones.

Sobre lo CX capitol dix si no saber res de cert salvant que oy dir a moltes persones ço qui en lo dit capitol es contengut. Dix empero que es cert quel Senyor Rey mana ab letres al dit En Francesch de Perellons les quals li foren presentades per En Cudinachs segons son semblant que degues tornar.

Sobre lo CXI dix que noy sab res.

Sobre lo CXII capitol dix esser ver ço qui en aquell se conten. Demanat con ho sab e dix que per ço con veu tota la terra desfeta et consumada.

Sobre lo CXIII CXIV capitols dix que era ver ço qui en aquells es contengut per ço con hi fo present moltes vegades eu viu eu oy.

Sobre lo CXV capitol dix que noy sab res.

Sobre lo CXVI dix si no saber als salvant que oy dir moltes vegades al dit En Bernat quel Senyor Rey era injust e cobejos.

Sobre lo CXVII capitol dix que noy sab res.

Sobre lo CXVIII dix que noy sab res.

Sobre lo CXIX capitol dix que noy sab res.

Sobre lo CXX capitol dix que noy sab als salvant

que ha vist que lo dit En Bernat ha mes moltes veguades lo Senyor Rey en feynes que non fora si no fos lo dit Bernat de Cabrera.

Sobre lo CXXI capitol dix que era ver de ço que ell havia deposat.

Diluns a XVI de septembre del any demunt dit.

Lonrat En F. de Manresa cavaller domiciliat en la ciutat de Barchinona testimoni jurat e interrogat sobre los demunt dits capitols et les altres coses per ell daquiavant diedores e primerament sobre lo CIV CV CVI e CVII capitols dix esser ver ço qui en aquells es contengut. Interrogat con ho sab e dix que per ço con era en la cort del Senyor Rey e era conseller seu eu viu e ho oy.

Sobre lo CVIII capitol dix esser ver ço qui en aquell es contengut per ço con ho ha vist.

Sobre lo CIX capitol dix que noy sab als salvant que ell fo trames a Avinyo per missatger del Senyor Rey per tractar avinença ab lo comun de Jenova qui en la dita ciutat Davinyo havie trameses II missatges los

quals missatgers tractants ab aquest testimoni eren en afinament e quaix en concordia de tot lo fet e stant en affinarlo I dels dits missatgers dix a aquest testimoni mossen En F. vos nos tenits a noves aci e lo Senyor Rey ha finat ab lo Venecia migessant En Bernat de Cabrera qui daço ha hauda gran quantitat de diners e daço lo dit testimoni se maravalla molt e finalment que partis Davinyo e con fo a Perpinya hon era lo Senyor Rey e lo dit En Bernat dix a aquest testimoni qui era ab ell en una cambra que li faes relacio de ço que fet havie e con aquest testimoni li respongues que lo Senyor Rey lo havie trames a Avinyo e que a ell faria la relacio e que lo dit Bernat hi fos si hi volia esser lo dit Bernat li dix que no calia mas que la fes solament a ell e axiu feu aquest testimoni.

Sobre lo CX capitol dix que noy sab res sino de oyda.

Sobre lo CXI capitol dix esser ver ço quis conten en lo capitol axi con si conten exceptat que en lo consell hac IV o V ab lo dit En Bernat qui tingueren que lo Senyor Rey devia anar en Serdanya empero dix si no saber que fossen informats del dit En Bernat. E tots los altres del consell qui eren mes de XL en nombre et eren persones notables tengueren quel Senyor Rey no anas axi con en lo capitol se conten. Interrogat con ho sab ço que deposa esser ver e dix que per

ço con ho viu ey fo present eu hoy.

Sobre lo CXII capitol e dix que eren les coses contengudes en lo dit capitol segons comuna fama.

Sobre lo CXIII capitol e dix que creu les coses contengudes en aquell capitol segons comuna fama e oppinio.

Sobre lo CXIV capitol dix què creù esser ver ço quis conte en lo dit capitol segons comuna oppinio et fama.

Sobre lo CXV capitol dix si haver oyt dir ço qui en lo capitol se conten e viu letres del Rey de Castella qui venien al Senyor Rey en que se clamava lo Rey de Castella del fet den Parallos con les dites letres foren legides per lo Senyor Rey en presencia del dit En Bernat e daquest testimoni e dalscuns altres fo acordat aqui quel Senyor Rey exemplas lo consell e oydes les letres demunt dites per lo consell exemplat la major part del dit consell tengueren que les dites letres no contenien desexímens ne eren disiximens ne contenien guerra et lo dit En Bernat se apodera que eren desiximens e era loch de guerra e feu respondre al Senyor Rèy per via de deseximens e de fer guerra et

feu que per la resposta se segui guerra. Interrogat con ho sab e dix que per ço con la fo present al dit consell eu viu eu hoy.

Sobre lo CXVI entro al CXXII dix que noy sab res sino de oyda dir.

Sobre lo primer et segon capitols entro al CV demunt dit exclusive dix que noy sabie res.

Testes recepti per Petrum Martini scriptorem domini Regis in civitate Valencie super facto Bernardi de Capraria et comitis Ausone filii sui.

Com fos estat comanat an Pere Marti escriva de la Senyora Reyna que ell sobre los fets davall scrits reebes deposicions de les persones qui en aquells alguna cosa sabessen per ço lo dit En Pere Marti constituit personalment en la ciutat de València dimarts ques comptava a XXIV dies del mes de setembre en lany de la nativitat de nostre Senyor MCCCLXIV comença a reebre sobre los dits fets los testimonis davall scrits los quals jurats e interrogats deposaren en la forma siguent.

Micaell Ruyç castella escriva del prior de Sent Johan de Castella detengut pres en la preso comuna de la ciutat de Valencia testimoni jurat e interrogat si sabia quel Rey de Castella estant en Murvedre ara la derrera vegada fces venir aqui lo comte Dosona e dix que era veritat que li havia fet venir. Interrogat si lo dit comte vench al dit loch ferrat con apres o solt e dix que hi vench ferrat pero quel Rey de Castella lo feu desferrar. Interrogat con o sabia e dix que por ço con era present en lo dit loch de Murvedre con lo dit comte vengue el viu. Interrogat si sabia per qual raho lo dit Rey habia fet desferrar lo dit comte. E dix que per ço con lo volia fer capita de Murvedre et lexarlo en lo dit loch ab CCC homens a cavall e ab altres companyes e que li havia en cor de fer be e merçe axi be con rich hom algu que fos en tota Castella. Interrogat con o sabia e dix que axi o oy dir comunament a tots aquells qui eren ab lo Rey de Castella ne cabien en sos afeers. Interrogat si sabia per quina raho lo dit Rey volia fer aytal be o merce al dit comte Dosona. E dix que habia oyt dir comunament en lo dit loch de Murvedre que per ço con se deya quel Rey Darago havia fet matar En Bernat de Cabrera pare del dit comte e lo dit comte volia esser en servey del dit Rey de Castella lo dit Rey entenia e volia fer aquesta merce al dit comte. Interrogat si sap ques seguis axi de fet quel dit comte romases en Murvedre capita e dix que noy romas ans lo dit Rey de Castella lo feu tornar a Sibilia

pres. Interrogat si sap per quina raho dix que no o sabia sobre altres diverses coses tocants lo fet den Bernat de Cabrera e del comte Dosona son fill singularment. Interrogat dix que non sabia res e aço per tant con havia fort poch temps que era ab lo dit prior de Sent Johan. Interrogat que sen deya comunament en la ost del Rey de Castella ne quina fama nera en la terra del dit Rey ne en los lochs per lo dit Rey de Castella preses en los regnes Darago e de Valencia. E dix que no sen hi deya res que ell sabes ne hagues oyt dir. Interrogat si deposa per paor o per oy o per rancor o sin era estat instruit per alcu e dix que no deposava sino ço quen sabia de veritat per lo sagrament que havia fet.

E lo dit dia de dimarts fo continuada la recepcio dels dits testimonis en la forma seguent.

Berenguer Togores cavaller olim alcayt del castell de Cruylles testimoni jurat et interrogat si sabia que tractaments alcuns fossen estats entre lo Rey de Castella e En Bernat de Cabrera ad invicem o altres persones en noms lurs o per ells e dix si saber que aquest testimoni estant en lo loch de Cedrelles quel Rey de Castella ha pres en regne Darago lo Rey de Castella amena ses fylles e les persones que tenia del regne de Arago a Almaçan fenyent que compliria les capitols de la pau que havia fermada ab lo Rey Darago en Mur-

vedre e que vench al dit loch de Cedrelles on era aquest testimoni e que partent de Magallo passa tres vegades lo riu Debro a escusa de caçar lo porch ab molta companya de cavall guarnida en cubert. E deyes publicament en la ost del dit Rey de Castella que lo dit Rey de Castella venia per pendre lo Rey Darago que era en Sadava. E ques dix quel Rey Darago quen hac sentida e ques muda de Sadava a I castello la qual cosa fo fort greu al dit Rey de Castella. Interrogat con sab les dites coses e dix que per ço con hi era present con aços feya e oy dir a la major partida dels cavallers que hi eren ab lo Rey de Castella que aço era gran tracio e planyien fort lo Rey Darago. E oy dir ladonchs aquest testimoni que En Bernat de Cabrera que ladonchs con lo dit Rey de Castella volia pendre lo Rey Darago era en Navarra per los tractaments de la dita pau vench al Senyor Rey Darago a Uncastello e quel repta fort perque sera partit de Sadava e quel dit Senyor li respos que no saltaria de la caça del Rey de Castella e que pus segur estaria en Uncastello que no feya en Sadava. E quel dit Bernat de Cabrera respos al dit Senyor Rey que no li calia haver dupte alcu e que mal o havia fet con sere partit de Sadava que parie que volgues desunir lo fet de la pau. Interrogat a qui oy dir les dites coses e dix que diverses persones o deyen e quaix comunament se deye en la ost del Rey de Castella. Dix encara que ell testimoni hoy dir que Matheu Ferrandez scriva secretari dol Rey de Castella era estat trames per lo Rey de Castella a Todela per fer los tractaments de la pau ab En Bernat de Cabrera e que

per dissimular lo fet dient que seria pau estava en Todela per ço que lo Rey Darago confiant se en aquest fet fos pres. E decontinent que fo sabut que lo Rey Darago se guardava de la preso lo dit Matheu Ferrandeç fort fellonament se parti de Todela e tantost con el fo vengut al Rey de Castella se destorba tot lo fet de la pau. Interrogat con o sap e dix que per ço con ere present la on lo Rey de Castella era con lo dit Matheu Ferrandez veneh de Todela e que oy dir comunament a tots aquells que eren ab lo dit Rey les coses que deposa.

Dix encara interrogat que havia oyt dir a Antich Anriqueç adelantat de Murcia que ladonchs era ab lo Rey de Castella que En Bernat de Cabrera e altres qui estaven entorn del Rey Darago feyen lo fet de la guerra ab gran traeio e que si no fos per ells et per lurs tractaments quel Rey de Castella no volia la guerra.

Dix encara quel Rey de Castella matex personalment apres que hasque pres Calatayut e altres lochs en Arago estant en Sibilia. Dix aquest testimoni que si lo Rey Darago li tornava lo regne de Murcia segons que sos predecessors lavien posschit e tengut que faria pau perpetual ab lo Rey Darago car ell no havia volentat de fer guerra ab lo Rey Darago mas aquells qui estavan entorn del Rey Darago li feyen fer la guerra ultra sa voluntat. E les dites paraules retrasch aquest tastimoni a don Ramon de Rochafuyll qui era pres ladonchs en la daraçana de Sibilia. El dit don Ramon respos a aquest testimoni leix me anar a mi lo Rey que

lo li acabare ab lo Rey Darago que ell li tornasa regne de Murcia e que faça pau ab ell. E aquest testimoni torna dir al Rey de Castella que don Ramon de Rochafuyll havia dit que faria fer al Rey Darago ço que demanava lo dit Rey de Castella sil lexava anar. E lo dit Rey de Castella respos que amenas don Ramon de Rochafuyll en Castella sa muller e sos fills e que li plahia que hi anas. Dix empero que daço res nos segui de fort ne sen parla pus.

Interrogat si sab quel Rey de Castella trametes letres an Bernat de Cabrera de sos fets nel dit Bernat de Cabrera al dit Rey de Castella dels fets del Rey Darago. E dix que hoc. Interrogat con o sap dix que comunament o havia oit dir diverses vegades a tots aquells qui cabien en los afeers del Rey de Castella dels noms dels quals no sacorda de present quel dit Rey de Castella escrivia per ses letres de sos fets an Bernat de Cabrera et En Bernat de Cabrera a ell. E con lo Senyor Rey Darago vench ara la derrera vegada a Valencia e lo dit Rey de Castella se hac a levar del Grau de Valencia on tenia son reyal. Dix lo dit Rey de Castella que ara crehia que era mort En Bernat de Cabrera con ell no havia sabuda la venguda del Rey Darago. Interrogat con o sap e dix que per ço con o havia oit dir a homens de Murcia que hi eren presents con lo dit Rey de Castella o dix. Interrogat si ell havia vista alcuna de les dites letres ques trametien lo dit Rey de Castella el dit Bernat de Cabrera ad invicem o los correus que les apportaven. E dix que no.

Dix encara interrogat que havia oit dir en Magallo a un hom que no li membra que era que lo dit hom dix an Bernat de Cabrera si vos Senyor vos voliets pau hauria entre aquestes dos reys. E quel dit Bernat de Cabrera respos Callats que no sabets queus deyts que entant de mal deu hom metre son senyor que no li membre de hom.

Dix encara interrogat que don Pero Maça havia dit a aquest testimoni dementre quel dit Pero Maça estava pres en Murvedre que sere confessat et que havia trames a dir al Senyor Rey Darago moltes paraules en que estava gran profit de sos afeers si o sabia guardar sino gran peryll e que si ell james escapava de la preso que si ell sabia perdre lo cors que ell afrontaria de . . . .nsa En Bernat de Cabrera ques sabrien publicament per tuyt totes ses obres quals eren per ques perdie lo regne.

Interrogat si 'sabia la preso del comte Dosona con sera feta e dix que havia oyt dir an Ramon de Blanes que estava pres en Sibilia quel comte Dosona e don Pedro de Luna e frare Artal de Luna e lo dit Ramon de Blanes e alcuns altres savien mes en cor de entrar a Calatayut e com foren prop del reyal del Rey de Castella foren sentits per los del reyal e tornarensen a Medes. E con foren aqui don Pedro de Luna dix al conte Dosona que sen anassen e el dit comte dix que alli

volia menjar e feu se apparellar de menjar. E apres que hac menjat lalcayt del loch de Medes dix al dit comte Senyor anarvosen podets car prou haven espay segurament entro a Daroca. E lo dit comte respos nou vull fer açi vull sopar e jaure. E con vench la nit a hora de mija nit o de matines lo Rey de Castella fo aqui e assetja lo loch e feu hi dreça VIII ginys. E lo comte Dosona dix al alcayt que anas al Rey de Castella e que li dixes de part sua quel dit comte se comanava en sa gracia e que volia parlar ab ell. E lo dit alcayt ab gran força anay e parla ab lo Rey de Castella. El Rey de Castella li demana lo comte Dosona e don Pedro si eren aqui en lo loch e lalcayt li dix que veritat era quey eren estats mas que partits sen eran. E puys torna lo dit alcayt al castell de Miedes e dix al comte Dosona ço que havia dit al Rey de Castella e axi que sen anas lo comte que segurament o podia fer. E lo comte Dosona respos per ço sots vos bestia e neci dix al alcayt de Medes perque no havets fet ço que jous havia dit e axi en mal guany que Deus vos do tornats hi encontinent e deyts al Rey ço que jous he dit quem coman en sa gracia e que vull parlar ab ell. E lo dit alcayt quaix ab gran força torna al dit Rey do Castella e dix li ço quel dit comte li havia dit et per conseguent feeren tractaments ab lo dit Rey e liuraren se a preso. Als dix que no sabie res en lo dit fet. Interrogat si sap que la preso del dit comte fos feta per manera de rehena e dix que ha oyt dir per tot regne de Murcia comunament a totes les gents que la dita preso era rehena et no pas preso.

Dix encara interrogat que era ver que lo dit testimoni trames del loch de Murvedre un fyll den Johan G. Doriola al Senyor Rey Darago dientli ques guardas que no tingues les treues que havia fetes ab lo Rey de Castella car si nos temem lo Rey de Castella era mort e perdut tan poca companya havia e tan poch esforç. Sobre altres diverses coses tocants los dits fets dels dits En Bernat de Cabrera e comte Dosona interrogat e dix que non sabia als. Interrogat de fama de les dites coses e dix que de les coses que deposades ha era publica fama e veu comuna en Castella e en la cort del Rey de Castella. Interrogat si deposa per oy o per mala volentat o per parcialitat ne si es estat instruit de negu que faça aytal testimoni dix que no.

Fuit sibi injunctum.

E enapres dimarts ques comptava primer dia del mes de octobre del any desus dit en la dita ciutat de Valencia fo continuada per lo dit En P. Marti la recepcio dels dits testimonis en la recepcio quis seguex.

Lo noble En Johan Alfonso de Xerica testimoni jurat et interrogat si sabia la preso del comte Dosona com se feu ne en quina manera ne en qual loch e dix esser veritat que un dia dementre lo Rey de Castella estava sobre lo setge de la vila de Calatayu un hom

qui era de la gineta del Rey de Castella veneh al dit Rey dientli senyor alberiça e lo dit Rey respos que es e lo dit genet dix Senyor lo comte Dosona e don Pedro de Luna ab VI cavalcadors venien per entrar a Calatayu e jo Senyor e o sentit e son sen tornats a Miedes e ells fets seguir als de Ubeda. E lo dit Rey de Castella decontinent mana a aquest testimoni qui ladonehs era en servey del dit Rey de Castella e present a aquestes paraules que ell quey anas a Miedes et ab be mil homens de cavall ana tantost enves lo dit loch de Miedes et acerca lo. E feu se exir Garcia Çabata qui estava en lo dit loch de Miedes e demana li los dits comte Dosona et don Pedro de Luna si eren aqui en lo dit loch. El dit Garcia Çabata dix que no. E aquest testimoni dix al dit Garcia quel Rey de Castella venia detras ell et que feya aportar ginys e que sino li o deya que esser los dits richs homens en lo dit loch o no que consumaria lo dit loch e axi que molt li era mellor que lin dixes la veritat car ell sabia de cert que alli eren. E lo dit Garcia Çapata respos que ab sagrament o tenia e axi que nou gosaria dir. E aquest testimoni respos e donchs aqui son. E ladonchs aquest testimoni torna al Rey de Castella e dixli que aqui eren los dits richs homens. El dit Rey veneh al dit loch de Miedes e ladonchs lo dit comte Dosona demana aquest testimoni a parlament. E aquest testimoni ensemps ab Martin Loppez et Martin Yanyes et Matheu Ferrandez de manament del dit Rey de Castella veneh a parlar ab lo dit comte Dosona dientli que volia. E lo dit comte Dosona dix no vull als al Rey sino quim saul vida et mem-

bres e quim assegur de no fer mala preso. E que nom forç de fer restat ultra ma volentat. E ab aytant liurarare a ell. E aquest testimoni torna o dir al Rey de Castella e lo Rey de Castella dix que li plahia pero que volia saber don Pedro de Luna si sen tenia en ço que deya lo dit comte Dosona o si volia fer altra cosa de si matex. E ladonchs aquest testimoni ab los desus nomenats torna al dit comte dientli que phahie al Rey ço que ell li demanava e que o faria. E dix a don Pedro de Luna ell que entenie a fer de si matex. E don Pedro respos a aquest testimoni dient certes que sin podra defendre que amaria mes morir que no quem liuras mas estich en poder de aquests vilans qui eren que decontinent se retrien e axi nom se quem diga bonament. E ladonchs respos lo dit comte e dix don Pedro que diriets ben se que aquella plasenteria que jo faç farets vos. E ladonchs tornaren o a dir al Rey de Castella e present aquest testimoni e los dits Martin Loppez e Martin Yanyes e Martheu Ferrandez retcrense los dits comte Dosona e don Pedro de Luna e aquells qui ab ell eren al dit Rey de Castella empero de la seguretat quel Rey de Castella promes de fer al dit comte Dosona lo dit comte demana albera que fos subsignat de ma del Rey de Castella lo qual albera lo dit comte matex decontinent soscrivi de sa propria ma. E lo Rey de Castella de sa ma lo signa ey escrivi son nom. Interrogat si sabia que aquesta preso del dit comte Dosona se fecs per manera de reheua e dix que no o sap per quina inteneio se feu mas be sap de cert que si fer o hagues volgut lo dit comte sen pogara es-

ser be anat sens tot peryll que ben hac prou espay cor ell testimoni fo lo primer hom que plega al dit loch de Miedes per manament del dit Rey de Castella que encara noy havia vengut algu e puys vinguey lo prior de Sent Johan qui ladonchs era que ara es maestre de Al cantara e puys daltres.

Interrogat si sabia que Ramon de Castellbell fos estat trames por lo comte Dosona con vench de Murvedre en Cathalunya a la comtessa Dosona muller del dit comte et a la vezcomtessa de Cabrera mare sua que sisquessen de la terra e senyoria del Senyor Rey Darago per venirsen a Castella et que feessen alçar contra lo Rey Darago la terra e lochs e castells dels comdat Dosona e vezcomdat de Cabrera e dix que axi o havia oyt dir al prior de Sent Johan de Castella aquest testimoni estant en servey del Rey de Castella que li demanava sis pensava ques pogues fer per res que les dites comtessa e vezcomtessa poguessen exir de la terra del Rey Darago e que los lochs de lur terra se alçassen. E aquest testimoni dix que la exida lur nos podia ben fer sino per la part de França quant era al alçar de la terra que leu si podia fer pus los alcayts que tenien los castells hi consentissen.

Interrogat quina preso fo feta al dit comte Dosona per lo dit Rey de Castella et dix que null temps li fo feta mala preso ans vee aquest testimoni diverses ve-

gades quel Rey de Castella lo anava veure es vehien la un ab laltre e lo Rey li trametia de ses viandes fort soven.

Interrogat quina cara feu lo dit comte Dosona con se vee en poder del dit Rey de Castella en aquella hora ques fo retut e dix que bella es xufava es rehia ab ell axi con si res no fos estat ço que no feya algu dels altres qui foren preses ab ell ans apparie be en lurs cares que eren trists et despagats. E vee moltes vegades aquest testimoni que estant lo Rey de Castella sobre lo setge de Catatayut quel dit comte Dosona cavalcava ab lo dit Rey de Castella es rehia es trufava ab ell e axi matex lo vee exir un dia que feyen mostra e lo dit comte veneli a mirar la mostra.

Dix encara interrogat que per null temps no vee quel dit comte Dosona fees mala cara de sa preso ans estava axi pagat et alegre que si podia mes fer de ques maravellava fort aquest testimoni. Dix encara que vee en Murvedre quel Rey de Castella feu fer al dit comte Dosona con loy fey venir axi bell lit con lo feera fer a si matex e que havia axi compliment en la sua cambra de confits e de ço que ell volia con sino fos pres e que aytantes fembres con volia li amenaven.

Interrogat si sabia per quina rabo lo dit Rey de Cas-

tella feu venir lo dit comte Dosona a Murvedre e dix que per ço que fees tractaments ab los amichs e parents que ha en Arago contra lo Rey Darago no sap empero que sen segui. Interrogat si sabia quel dit comte Dosona fees letres deça a Arago a negu de tractaments contra lo Rey Darago ne si hi trames persona alguna qui fees los dits tractaments e dix que no o sabia.

Item fo interrogat si sabia quel Rey de Castella hagues tractamens alcuns ab En Bernat de Cabrera nel dit En Bernat de Cabrera ab lo Rey de Castella e dix que no o sabia de certa sciencia mas que nera fama publica en Castella. E que ell matex testimoni oy dir al Rey de Castella quel Rey Darago no podia res fer que ell no o sabes. E encara vee et oi moltes vegades que con amenaven alcuns homens catius de la terra del Rey Darago al dit Rey de Castella quel Rey de Castella los demanava En Bernat de Cabrera que feya ne si era sans e si era ab lo Rey Darago. Interrogat si sabia quel dit En Bernat de Cabrera se letrejas o trameses letres al dit Rey de Castella ne lo dit Rey de Castella al dit En Bernat de Cabrera e dix que vee en Murvedre un dia que Martin Loppez tenia una letra que dix que era venguda den Bernat de Cabrera al Rey de Castella la qual lo dit Martin Loppez mostra a aquest testimoni e aquest testimoni conech be en lo sobrescrit que era scrita de ma del dit En Bernat de Cabrera e dix aquest testimoni al dit Martin Loppez aquesta letra escrita es de ma de don Bernat. Dix lo dit Martin

Loppez hoc. No sap empero aquest testimoni que contenia la dita letra car no la legi jassia que le pogues haver legida si sagues volgut. Dix encara interrogat que sabia aquest testimoni que con lo veçcomte Diylla fo pres a Magallo que En Bernat de Cabrera vench a Remolinos que es ora del riu Debro e aqui vengren homens a cavall del reyal del Rey de Castella e que foren cridats per part den Bernat de Cabrera e que per lo dit En Bernat de Cabrera per elis trames una letra al Rey de Castella la qual sab de cert aquest testimoni que hague lo dit Rey de Castella. Interrogat con o sabia quel dit Rey hagues hauda la dita letra e dix que per ço con li o digueren aquells de la gincta del dit Rey de Castella als quals lo dit En Bernat de Cabrera la havia donada qui la adugaren e la donaren al dit Rey de Castella e aço matex li dix un escuder seu castella qui era ab ells. Interrogat si sabia qoel Rey de Castella trameses letres al dit Bernat de Cabrera dix que no ho sabia que ell o hagues vist mas qne era fama publica comunament per tots en lo real del Rey de Castella quel dit Rey scrivia de sos afeers al dit En Bernat de Cabrera el dit En Bernat al dit Rey de Castella dels afers del Rey Darago.

Interrogat si sabia quins tractaments ne quals havia entre lo Rey de Castella e lo dit En Bernat de Cabrera e dix que no o sabia de cert mas be havie oit dir comunament entre aquells de la casa del Real del Rey de Castella que los tractaments den Bernat de Cabrera

eren que detenis lo Rey Darago que no acorregues a sos lochs e que destolgues que batalla nos pogues fer entre los dits dos Reys.

Interrogat si havia vists venir correus den Bernat de Cabrera o per part sua al Rey de Castella e dix que no be es ver que havia vists venir diverses vegades aquells fylls de cavallers o escuders que eren licenciats per lo Rey de Castella que servissen al comte Dosona al Rey de Castella e parlar ab ell no sab empero de que.

Interrogat si sabia que lo dit En Bernat de Cabrera con era en Murvedre per lo tractament de la pau dixes a Marti Yanyes aquelles paraules que don Pero Maça trames a dir al Senyor Rey Darago per lo rector de Carçre dix que no pero be sabia quel dit En Bernat de Cabrera parla tot sols en una cambra en Murvedre ab lo Rey de Castella e aço sab be lo comte de Denia.

Dix encara interrogat que con digeren al Rey de Castella que En Bernat de Cabrera era mort que feu molt mala cara e feu appares que li era fort greu e dix moltes vegades que mala hora fos del seu morir.

Interrogat si lo Rey de Castella ha hauts certs ar-

dits dels afeers del Senyor Rey Darago depuys que En Bernat de Cabrera fo pres e dix que sabia de cert que non havia haut ardit algu ans sabia que si no fos per dos homens de casa de don Entello que vingueren al dit Rey de Castella sobre lo Grau de Valencia on tenia son reyal e quel Rey de Castella se maravella aytant de la venguda del Senyor Rey et de la armada de la mar con si vecs volar un ase e que o tenia per impossible ques pogues fer.

Interrogat si sabia persones alcunes qui sabessen res en los dits affers dix que no que sien deça en Arago ne aades li acort.

Interrogat de fama de les coses desus dites e dix que de tot ço que ell ha desus deposat es fama publica e veu comuna en Castella.

Interrogat si deposa per oy rancor etc. et si fo instruit etc. dix que no.

Fuit sibi iniunctum etc.

Diluns ques comptava a VII dies de octobre del any desus dit en la dita ciutat de Valencia fo continuada

la recepcio dels dits testimonis en la forma seguent.

En Vidal de Vilanova cavaller testimoni jurat e interrogat si sabia que alcuns tractaments fossen estats entre lo Rey de Castella et En Bernat de Cabrera e dix que era veritat que lo dit Vidal fo trames per lo Senyor Rey en missatger al Rey de Castella qui ladonchs era en Sibilia e con fo en Sibilia un dia que ell hac empres de parlar ab lo Rey de Castella e aquest testimoni fo en la cambra on era lo dit Rey presents lo maestre de Sent Jago Martin Loppez et Martin Yanyes et Matheu Ferrandez lo Rey de Castella dix a aquest testimoni si havia haut ardit Darago e aquest testimoni respos al dit Rey que no e dix al Rey si navia ell haut. El dit Rey li respos que un seu correu era vengut Darago e que havia aportada a ell una letra den Bernat de Cabrera e dix a Matheu Ferrandez son secretari qui alli era present que donas a legir a aquest testimoni la letra qne En Bernat de Cabrera li havia tramesa e Matheu Ferrandez tantost dona la letra que era venguda al dit Rey del dit En Bernat de Cabrera a aquest testimoni. E aquest testimoni legi la dita letra et era feta la dita letra per capitols. E lo primer capitol contenia quel dit Bernat de Cabrera havia parlat ab lo Senyor Rey Darago sobre lo fet dels DC homens a cavall quel dit Rey de Castella li demanava e que havia fet lo dit En Bernat de Cabrera ab lo Senyor Rey quals li trametria dels quals serien caps lo comte Dosona son fyll el dit Bernat de Cabrera pero que alcuns

del consell del Senyor Rey hi contrastaven mas que mas que no contrastant lo dit contrast se faria e quel dit Bernat de Cabrera dins breus dies ab los dits DC homens a cavall iria enves lo dit Rey de Castella empero que no podien anar axi tost per ço con se duptava que les companyes blanches qui eran en les partides de Navarra no entrassen en Arago per dampnificar e que decontinent que les dites companyes fossen passades quel dit En Bernat de Cabrera ab los dits DC homens de cavall iria la on fos lo dit Rey de Castella per complir son manament. Encara havia en un altre capitol de la dita letra que les companyes blanches se dehie que irien envers les parts de Castella et axi deye al Rey de Castella que sen apercebis. E altra capitol de la dita letra contenia que sobre lo fet quel dit Rey de Castella et lo dit Bernat de Cabrera se sabien serie lo dit En Bernat de Cabrera ab lo dit Rey de Castella dins breus dies e que sobre aquell fet se farie ço quel dit Rey de Castella manarie et ordinarie de les quals coses aquest testimoni se maravella fort et hac mala sospita contra lo dit En Bernat de Cabrera entenent e crebent que ell havia alcuns auls tractaments ab lo dit Rey de Castella e aço per tal car ladonchs lo Rey de Castella havia feta pau ab los Reys moros et no feya guerra ab alcu ans tots los seus frontallers serien de son manament tornats a Sibilia e dintre terra et que demanas al Rey Darago los DC homens a cavall hague gran raho aquest testimoni de duptar en lo dit fet e de haver sospita contra lo dit En Bernat de Cabrera que no fossen auls tractaments entre ell el dit

Rey de Castella. E per ço encara car les companyes blanches de que la letra del dit En Bernat de Cabrera feya mencio sabia beu de cert aquest testimoni que no eren ladonch en totes les fronteres del Rey Darago ne del Rey de Navarra ne encara en tota lengua doch ans eren en lestrem de les partides de França e no sabia hom que fos veritat nes deya que deguessen venir en les partides Darago ne de Navarra perque senblantment havia raho aquest testimoni de haver la dita sospita e presumpcio contra lo dit En Bernat de Cabrera e majorment per les paraules cluses que eren en aquell capitol que deya que sobre lo fet quel dit Rey de Castella el dit Bernat de Cabrera se sabien se farie con lo dit En Bernat de Cabrera fos ab lo Rey de Castella ço quel dit Rey de Castella manarie et ordinarie. E apres que tot aço fo fet sobre paraules de la perfeccio del matrimoni ques devia fer del fyll del Rey de Castella ab la infanta dona Elienor fylla del Senyor Rey parti aquest testimoni del dit Rey ab bones paraules e lo dit Rey de Castella feya semblant que li plahia fort et era molt pagat del dit fet ę era fort cuytat ques fees e vench sen aquest testimoni al Senyor Rey Darago e quaix aytant con aquest testimoni fo la on lo Senyor Rey era quaix aytantost torna la guerra de Castella e aço vench segons que oy dir aquest testimoni per tal con un porter que era del Rey de Castella ab lo Senyor Rey e li demanava los dits DC homens a cavall o VI galees armades sen torna ab tal resposta quel dit Rey de Castella torna decontinent la dita guerra. Interrogat si sabia que altres tractaments alcuns fossen estats entre

lo dit Rey de Castella et En Bernat de Cabrera dix que no.

Sobre altres diverses coses tocants lo fet del dit En Bernat de Cabrera e la preso del comte Dosona. Interrogat dix que noy sabie res de certa sciencia mas que era fama publica en tota la terra que per los tractaments den Bernat de Cabrera sera perdut es perdia tot lo regne.

Interrogat si deposa per oy rancor etc. et si fo instruit etc. dix que no.

E part aço divenres ques comptava a XI dies de octobre del any desus dit en la ciutat de Valencia, fo continuada per lo dit En P. Marti la recepcio dels dits testimonis en la seguent forma.

Francesch Soler habitant en Valencia que solia estar en Murvedre testimoni jurat et interrogat si sabia lo Rey de Castella perque havia fet venir lo comte Dosona ara con lo dit Rey fo la derrera vegada en Murvedre. E dix que era veritat que estant aquest testimoni en Murvedre un dia del qual no li acorde oi dir a un castella lo nom del qual no li membre quel Rey de Castella feya venir lo comte Dosona a Murvedre e

aquest testimoni demana al dit castella per quina raho lo dit Rey feya venir lo dit comte et dix que per ço quel volia fer capita de Murvedre e lexar lo aqui ab CCC de cavall. E aquest testimoni demana al dit castella lo dit Rey perque o feya ne con se poria fiar en lo dit comte e lo dit Castella respos que per ço con lo Rey Darago habia mort En Bernat de Cabrera pare del dit comte lo qual era mort en et por servey del dit Rey de Castella lo Rey de Castella bavia en cor de fer be et merce al dit comte Dosona e que lin entenia a fer aytant con a rich hom negu que fos en Castella. E puys viu aquest testimoni quel dit comte de fet vengue a Murvedre e con sabe lo Rey de Castella que En Bernat de Cabrera no era mort feu tornar lo dit comte pres en Castella e ques deye que null temps nol feu desfferrar.

Interrogat de quina condicio era lo dit castella dix les dites paraules a aquest testimoni e dix que era hom de cavall e que no solament havia dites les coses desus dites a aquest testimoni ans encara les havia dites en la plaça de Murvedre publicament davant molts.

Interrogat si sabia que En Bernat de Cabrera hagues tractaments alguns ab lo Rey de Castella ne ques trametessen letres la un al altre et dix que no o sabia mas quen era fama publica entre tots aquells qui eren ab lo Rey de Castella.

Interrogat si sabia quel comte Dosona hagues trames un' fyll de cavaller en Cathalunya a la comtessa Dosona e a la veçcomtessa de Cabrera que sisquessen de la senyoria del Senyor Rey per venirsen en Castella et feessen alçar la terra dels dits comdat e veçcomdat e dix que era ver quel Rey de Castella estant en Murvedre havia fet desferrar un fyll de cavaller daquells que servien lo comte Dosona e deyes quel devia trametre en Cathalunya e segons que oi aquest testimoni que ana lo dit fyll de caváller en Cathalunya no sap empero perque e als dix que no sabia en les dites coses.

Sobre altres diverses coses tocants los fets del dit En Bernat de Cabrera et de son fill interrogat dix que noy sabia res.

Interrogat si deposa per temor oy rancor etc. et si fo instruit etc. dix que no.

Fo li manat que o tingues secret.

De facto nobilis Bernardi de Capraria et comitis Ausonie.

Die jovis XXIX die madii anno a nativitate Domini MCCCLX quinto.

Lonrat En Ponç Burgues ciutada de Barchinona testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites et dejus scrites dir veritat que sapia e specialment sobre la preso del comte de Osona e dix que noy sabie als salvant que ha oyt dir a alscuns castellans daquells qui son stats preses en la galea que ara novellament han presa les galees nostres en les quals ere aquest testimoni que ells havien vist moltes et diverses vegades que lo dit comte de Osona era ab lo Rey de Castella en lo loch de Alguisire et que anave solt sens tots ferres et sens tota garda et cavalcava ab sperons ab rosi genet et ab mules et cavals et tot ço ques volia et cabie e era en consells del dit Rey de Castella o anava a cassa ab lo dit Rey de Castella et menys dell et axi con se volia et que tots los altres qui foren preses ab lo dit comte et los altres del Rey Darago presoners staven preses et ferrats axi con se solien. Dix encara si haver oyt dir a alscuns de la xurma de la dita galea presa ques deya en Castella que lo dit Rey de Castella volia fer almiray seu lo dit comte Dosona. Interrogat qui eren presens con los dits castellans deyen les dites paraules a aquest testimoni et dix que noy eren si no los castellans con secretament los interrogava aquest testimoni. Dix encara demanat que los dits

castellans als quals ha oyt dir les dites coses entre los altres son Alvero Nunyis Cabassa de Vaques e Cornaxo e lo comit de la dita galea e molts daltres los noms dels quals no sab.

Die veneris XXX die madii auno predicto.

Blascho Cornaxo de Vilarpando del regne de Castella testimoni jurat et interrogat sobreles coses demunt dites et en special sobre la preso del comte de Osona.

Lonrat En Bort de Gravalosa testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites e en special sobre la preso del comte de Osona et dix si aço saber solament que dimecres prop passat hora del seyn del ladra aquest testimoni de manament del vescomte mana a casa de madona den P. de Muncada on posa la Senyora Reyna un castella apellat Cornaxo qui ara es stat pres ab altres per les galeas nostres e con lo dit Cornaxo fo aqui aquest testimoni present madona Sibilia de Muntchada demana al dit Cornaxo si conexia son frare della ço es Pedro de Luna e lo dit castella respos que och et puys demanali on era et ell dixli quel havia vist en Sibilia ab lo Rey de Castella et la dita dona dixli si a Tholedo sta pres veritat es dix ell mas lo Rey de Castella lo feu venir en Sibilia con hi fo parla ab ell et tantost feulo tornar a la preso de Tho-

ledo. E apres demana la dita dona al dit Carnaxo del comte de Osona si anava solt et ell respos quc och que anave cavalcant ab lo Rey de Castella e la dita dona demanali quina era la raho quel comte anave solt et En Pedro de Luna stava pres et ferrat et lo dit Cornaxo respos lo Rey ho sap. Altres paraules ne altres coses no hoy dir aquest testimoni.

Lonrat En Francesch de Muntbuy testimoni jurat e interrogat sobre la preso del comte de Osona et dix si saber aço solament que aquest testimoni era en la galea del vescomte de Cardona et encontraren una cocha de un janoves et stant aqui ab la dita cocha viren dues galees de castellans et lo dit vescomte mana al dit janoves que no entras pus avant ans que sen tornas vers Malicha per ço que no sabesen lenga. E lo dit vescomte a la nit dona cassa a les dites galees et prenguerenne una et puys encontraren altra vegada lo dit janoves qui era a Cadis et sera vist ab lo Rey de Castella con se fou partit de les dites galees nostres et lo dit vescomte demana lo dit janoves de quel havie demanat lo Rey de Castella et lo dit janoves deya li quel havie demanat qui era ab lo dit vescomte et lo vescomte demana lo dit janoves de la preso del dit comte de Osona lo qual jenoves li dix aquest testimoni present et hoyent que ell havie vist quel comte de Osona era present en lo consell del Rey de Castella et quel dit comte axi matex havie demanat al dit jenoves qui era ab lo dit vescomte de Cardona. Dix encara demanat si

haver oyt dir als castellans qui son stats preses ara novellament ab la dita galea presa e en special a aquell qui ha nom Cornaxo quel dit comte de Osona anava et stave et jayia ab Marti Anyis et en la sua galea et quel Rey de Castella lo li havie comenat et que anave cavalcant ab ell sens tota altre preso.

Divendres a XIII de juny del dit any.

Francesch Gomiç de Xibilia testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites et en special sobre la preso del comte de Osona e dix esser ver que aquest testimoni havie vist en lo loch de Alguizira lo dit comte de Osona qui ibat eques in quadam mula et cum ipso ibant duo cathalani qui serviebant dicto comiti in omnibus suis necessariis et quod ibat quasi continue cum dicto Rege Castelle tam per terram quam per mare et quod venerat ad dictum locum in quadam galea cum ipso Rege Castelle. Interrogatus etiam dixit quod comuniter gentes dicebant quod dictus comes erat in dicto loco tanquam captus et quod aliqui homines custodiebant eum tamen hic testis non vidit dictum comitem captum nec existentem in aliqua captione. Interrogatus si scit qua de causa dictus comes venerat in dictum locum et dixit se nescire nec audivisse dici. Dixit etiam interrogatus se videre dictum comitem per duas vices quibus ipsum vidit euntem valde letum seu cum facie leta. Interrogatus si scit qui erant dicti

cathalani qui serviebant dicto comiti et dixit se nescire. Dixit etiam interrogatus quod omnes alii cathalani capti in Xibilia stabant capti nisi dictus comes et predicti duo qui serviebant sibi. Interrogatus si vidit aliqua vice dictum comitem ferentem aliqua ferramenta in tibiis vel in alia parte sui corporis et dixit quod non.

Post hanc die lune XXIII die junii anno predicto venerabilis Bernardus Cunill de domo domini Regis de mandato sibi facto per illustrem dominam Reginam presentavit et tradidit venerabili Petro ça Costa bajulo Cathalonie generali et Berengario de Cortilio jurisperito quandam litteram papiream clausam quod dicte illustri domine Regine dirigebatur cujus littere epigrama seu subscripcio erat talis A la molt alta Senyora la Senyora Reyna Darago. Quam literam dictus venerabilis Petrus ça Costa apperuit et eam in presenti processu inseri jussit cujus tenor talis est.

Senyora sapia la vostra gran altea que jo he reebúda una letra vostra per la qual me manavets que jo reebes informacio dalscuns castellans fills de cavallers e homens de paratge et daltres que açi fossen qui haguessen conexença del comte Dosona et aquells be et diligentment interrogas.

Informacio recepta in Majorica super facto comitis Dosona.

Die lune XVI junii anno a nativitate Domini MCCC LXV. Cum nobilis dominus Olfo de Proxida miles gerens vices generalis gubernatoris regni Majorice recepisset quandam literam clausam per serenissimam dominam Reginam Aragonum sibi missam cujus suprascripcio erat talis.

Al noble e amat nostre mossen Nolfo de Proxida portant veus de governador en Mallorques.

Et tenor intrinsequs est talis.

La Reyna.

Mossen Nolfo nos havem entes que en la galea que lo vescomte pres del Rey de Castella la qual ha tramesa aqui a Mallorques ha alscuns fills de cavallers e homens de paratge e altres qui han conexensa del comta Dosona e dien que va solt sens guardes e ques monta en lestol quel Rey de Castella tramet en aquestas partides. E nos volriam fort saber aquestas noves perqueus manam que vos present un bon notari e abte interroguets los dits homens diligentment de tot ço que sapien del dit comta Dosona e en quina manera

lo tracta lo Rey de Castella e ço que sen deya entre ells e encara dels altres qui son presos en poder del dit Rey car nos havem entes quel dit comta enten a liurar al Rey de Castella alscuns castells seus daça en Catalunya. E axi interrogats los diligentment e fets fer bones provisions en aqueix regne e que stiguen aperçebuts e tantost nos trametets la lur deposicio segellada ab vostre sagell a nos o al feel nostre En P. Sacosta batle general de Catalunya quins en scriu pus larch per sa letra. Dada en Barchinona sots nostre sagell secret a III dias de juny en lany MCCCLXV.

Et dictus dominus Olfo volens mandata dicte domine Regine et alia in dicta littera contenta exequi et complere. Pro tanto idem nobilis asistente sibi venerabili Guillermo Geraldi licentiato in legibus assesore suo et vocato in hiis pro notario et scriptore Geraldo Ducis notario et scriptore inquisitionum curie gubernationis Majorice processit ad inquirendum et recipiendum informationem de et super contentis in dicta littera reginali a castellanis et precipue a quibusdam filiis militum seu de paratico qui nuper ducti fuerunt Majorice et capti per nobilem viceadmirantem in modum sequentem.

Gossalbo de Carrio habitator loci de Carrio regni et dominationis Regis Castelle testis juratus et interro-

gatus super interrogatoriis infrascriptis dicere veritatem. Et primo si cognoscit comitem Dosona filium Bernardi de Capraria quondam. Et dixit quod sic et pro illa die qua iste et alii de galea in qua iste ibat fuerunt positi per vim per Regem Castelle in dicta galea vidit dictum comitem in litore maris in loco de Algisira equitantem et aliis diebus antea viderat etiam illum equitantem in loco de Algisira in quadam mula et retro eum in eadem mula equitabat quidam homo castellanus videre hujus cujus nomen ignorat et equitabat sine custodia spatiando ibidem et equitando cum Rege Castelle et eum associando.

Interrogatus si dictus comes debebat venire cum stoleo dicti Regis Castelle. Et dixit quod secundum opinionem et dictum omnium quod sic et quod dicebatur quod debebat ire in galea Martini Yanyes castellani.

Interrogatus si scit quod dictus comes fecerit sacramentum et homagium dicto Regi Castelle quod esset homo suus. Et dixit super eis nichil scire nec dici audivisse.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes deberet dare castra vel loca ipsius comitis dicto Regi Castelle. Et dixit super eis nichil scire.

Interrogatus in quo loco dictus comes hospitabatur in loco de Algisira. Et dixit quod juxta lalcasser dicti Regis.

Interrogatus si dictus comes stat seu stabat sub custodia vel alias captus de nocte vel de die eundo cum dicto Rege Castelle. Et dixit quod dictus comes non habet custodiam de nocte nec de die ymo tenet suum hospi-

tium ubicumque vadit cum dicto Rege secundum quod sibi ministratur.

Interrogatus a quo tempore citra vidit dictum comitem euntem absque custodia et vinculis. Et dixit quod a tempore citra quo stoleum noviter factum per dictum regem fuit inceptum cum antea vidisset eum compeditatum in drassana Sibilie sicut alii catalani erant.

Interrogatus si in consiliis que Rex Castelle tenet interest dictus comes Dosona vel alias vocatur per dictum Regem. Et dixit se nescire.

Interrogatus cujusmodi status vel conditionis est iste. Et dixit quod est generosus sive fillo dalgo et est de palatio.

Johannes Examenis de Sibilia testis juratus et interrogatus super interrogatoriis infrascriptis dicere veritatem. Et primo si cognoscit comitem Dosona. Et dixit quod sic.

Interrogatus si Rex Castelle tenet dictum comitem captum vel sub custodia. Et dixit quod in die Pasce proxima preterita dictus comes fuit ejectus a captione in Sibilia et fuit comendatus Martino Yanyes et extunc cum illo ivit usque Algisiram et etiam comedit et dormivit et cum eodem comite equitabat quidam homo dicti Martini Yanyes videlicet in anquis mule.

Interrogatus si dictus comes debebat venire seu ire cum stolco dicti Regis Castelle et dixit audivisse dici ab illis qui sunt de palatio dicti Regis quod sic et quod debebat habere per se unam galeam.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comesfecerit sacramentum et homagium dicto Regi Castelle quod esset hom o suus et dixit se nescire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes tractasset cum Rege Castelle quod ipse comes deberet liberare seu tradere aliquod castrum suum dicto Regi et dixit se nescire.

Interrogatus in quo loco dictus comes hospitabatur in loco de Algisira et dixit quod credit quod cum dicto Martino Yanyes.

Interrogatus si dictus Rex convocat in consiliis suis et secretis dictum comitem. Et dixit quod non sed bene scit quod cum Rex comedit quod dictus comes stat pedes ante eum.

Interrogatus si dictus comes habet aliquod officium serviendi dicto Regi. Et dixit quod non servit sibi in aliquo nisi quod stat ante eum.

Interrogatus si ante dictum festum Paçe dictus comes stabat captus aut sub custodia. Et dixit quod sit cum compedibus ferreis in lalcasser Sibilie.

Interrogatus cujusmodi status vel conditionis est iste. Et dixit quod est fillo dalgo.

Johannes Rodrigues de Sibilia testis juratus et interrogatus super interr ogatoriis infrascriptis dicere veritatem. Et primo si cognoscit comitem Dosona et dixit quod sic.

Interrogatus si d ictus comes erat captus vel sub custodia alicujus. Et dixit quod non erat captus bene ta-

men erat sub custodia Martini Yanyes sine compedibus et ligamentis.

Interrogatus a quo tempore citra dictus comes fuit traditus sub custodia dicti Martini. Et dixit quod a tempore Paçe citra.

Interrogatus si dictus comes debebat ire et venire cum stoleo Regis Castelle. Et dixit quod sic et etiam dixit audivisse predicto Rege quod dictus Rex precepit quod administrarentur arma dicto comiti et cuidam nuntio illius qui est catalanis pro sequendo dictum stoleum.

Interrogatus si dictus comes debebat habere galeam per se. Et dixit quod ymo debebat ire in galea dicti Martini Yanyes.

Interrogatus si scit quod dictus comes fecerit sacramentum et homagium dicto Regi quod esset homo suus Et dixit hoc nescire sed bene premeditatur quod aliqui debebat facere quia aliter dictus Rex non permisisset dictum comitem taliter abire.

Interrogatus si dictus Rex convocat in consiliis suis seu tractatibus dictum comitem. Et dixit quod non bene tamen dictus Rex facit sibi honorem sicut uni alii militi.

Interrogatus si dictus comes habet aliquod oficium serviendi dicto Regi. Et dixit quod non.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecerit aliquod tractatum tam Rege Castelle quod ipse comes deberet liberare aliquod castrum ipsius dicto Regi. Et dixit quod non.

Interrogatus cujusmodi status vel conditionis est

iste. Et dixit quod est fillo dalgo.

Diegu Ferrandis de Sibilia testis juratus et interrogatus super interrogatoriis infrascriptis dicere veritatem. Et primo si cognoscit comitem Dosona. Et dixit quod sic.

Interrogatus si dictus comes stat captus vel sub custodia et dixit quod antequam Rex Castelle discederet a Sibilia dictus comes stabat captus videlicet in compedibus ferreys et cum custodia sed ex quo dictus Rex discessit a Sibilia dictus comes fuit ejectus a captione predicta et venit cum dicto Rege apud Algisiram et erat tunc in custodia Martini Yanyes equitando cum Rege et aliquotiens cum dicto Martino.

Interrogatus si dictus comes debebat ire et venire cum stolco dicti Regis. Et dixit quod sic videlicet in galea dicti Martini Yanyes et ita comuniter dicebatur per omnes.

Interrogatus si scit quod dictus comes fecerit sacramentum et homagium dicto Regi Castelle quod esset homo suus. Et dixit quod comuniter dicebatur per homines curie dicti Regis servientes dicto Regi quod dictus comes se fecit hominem dicti Regis cum sacramento et homagio. Et dicebatur in curia dicti Regis quo dictus comes debebat tradere comitatum suum dicto Regi.

Interrogatus a quibus hoc dici audivit et dixit quod non recordatur sed per omnes comuniter dicebatur in curia.

Interrogatus si dictus comes intererat in consiliis et tractatibus dicti Regis et dixit quod sic videns in dicto loco de Algisira cum Martino Yanyes et Matheo Ferrandis et aliis de consilio.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dicti Rex et comes fecerint aliquos tractatus cum aliquibus catalanis de tradendo aliqua loca vel castra. Et dixit quod non.

Interrogatus cujusmodi status vel conditionis est iste. Et dixit quod est fillo dalgo.

Johannes de Soria habitator loci de Soria regni Castelle testis juratus et interrogatus dicere veritatem super interrogatoriis infrascriptis. Et primo si cognoscit comitem Dosona. Et dixit quod sic.

Interrogatus ubi vidit eum. Et dixit quod in Algisira.

Interrogatus si dictus comes erat captus vel sub custodia. Et dixit quod non erat captus ymo videbat illum euntem eques in mula cum Rege Castelle aliquotiens cum Martino Yanyes vidit etiam quod dictus comes comedebet et bibebat aliquotiens in palatio Regis aliquotiens cum dicto Martino Yanyes.

Interrogatus si dictus comes debebat ire cum stoleo Regis Castelle. Et dixit quod bene dicebatur per gentes in Algisira quod dictus comes debebat venire cum dicto stoleo.

Interrogatus si dictus comes fecit sacramentum et homagium Regi Castelle quod esset homo suus. Et

dixit se in predictis nichil scire nec audivisse.

Interrogatus si dictus comes fecit aliquos tractatus cum aliquibus catalanis quod ipse comes deberet dare aliquod castrum suum seu deliberare dicto Regi Castelle. Et dixit super eis nichil scire.

Interrogatus cujusmodi status est iste. Et dixit quod fillo dalgo.

Bertholomeus Lopis Doronenyan dominationis Regis Castelle testis juratus et interrogatus super interrogatoriis infrascriptis dicere veritatem. Et primo si cognoscit comitem Dosona. Et dixit quod sic.

Interrogatus ubi vidit illum. Et dixit quod in loco de Algiscira.

Interrogatus si dictus comes ibat vel erat tunc captus aut sub custodia alicujus. Et dixit quod non erat captus tamen erat sub custodia Martini Yanyes vel ibat cum eo equitando seu spatiando.

Interrogatus si dictus comes debebat ire cum stoleo dicti Regis Castelle. Et dixit quod dicebatur quod sic et quod debebat ire cum galea dicti Martini Yanyes.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecerit sacramentum et homagium Regi Castelle quod esset homo suus. Et dixit se nescire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecerit aliquos tractatus cum aliquibus catalanis mediante dicto Rege Castelle quod ipse comes daret seu deliberaret ipsi Regi aliqua castra. Et dixit se nescire.

Interrogatus si dictus comes interest in consiliis seu tractatibus qui fiunt per dictum Regem Castelle. Et dixit se nescire.

Roys Lopis loci de Lograro terre Castelle testis juratus et interrogatus super interrogatoriis infrascriptis dicere veritatem. Et primo si cognoscit comitem Dosona. Et dixit illum non vidisse nisi cum nuper erat in loco Dalgisira.

Interrogatus si tunc dictus comes erat captus aut ibat cum custodia. Et dixit quod ymo vidit illum ire eques seu equitando cum mula et cum Martino Yanyes.

Interrogatus si dictus comes debebat ire cum stoleo Regis Castelle. Et dixit quod dicebatur per gentes in illo loco quod sic.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecere sacramentum et homagium dicto Regi Castelle quod esset homo suus. Et dixit se nescire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecerit aliquos tractatus cum aliqnibus catalanis de tradendo seu deliberando aliqua castra ipsi Regi Castelle. Et dixit se nescire.

Interrogatus si dictus comes interest in consiliis seu tractatibus qui fiunt per Regem Castelle. Et dixit se nescire.

Alfonso Gill de Castres terre Castelle testis juratus et interrogatus super interrogatoriis infrascriptis dice-

re veritatem. Et primo si cognoscit comitem Dosona. Et dixit quod sic.

Interrogatus ubi vidit eum. Et dixit quod nuper in Algisira.

Interrogatus si dictus comes erat tunc captus vel sub custodia. Et dixit quod ymo ibat solt et eques in mula cum uno homine simplice in anquis retro eum.

Interrogatus si dictus comes debebat venire in stoleo Regis Castelle. Et dixit quod sic secundum quod dici audivit in Algisira.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecerit sacramentum et homagium dicto Regi quod esset homo suus. Et dixit se nescire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecerit tractatus aliquos cum aliquibus catalanis quod ipse comes deberat tradere et deliberare ipsi Regi aliqua castra seu loca. Et dixit se nescire.

Interrogatus si dictus comes interest in consiliis vel secretis qui fiunt per dictum Regem Castelle. Et dixit se nescire.

Nunyon Ferrandis de Xeres regni Castelle testis juratus et interrogatus super interrogatoriis infrascriptis dicere veritatem. Et primo si cognoscit comitem Dosona. Et dixit quod non nec ipsum vidit quod sciat bene tamen dicebatur in Algisira quod dictus comes erat ibi cum Rege Castelle.

Interrogatus si dictus comes debebat ire cum stoleo Regis Castelle. Et dixit quod bene audivit dici

quod dictus comes debebat ire in stoleo predicto aliter nescit.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecerit sacramentum et homagium Regi Castelle quod esset homo suus. Et dixit se nescire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecerit aliquos tractatus cum aliquibus catalanis quod ipse comes deberet dare et deliberare aliqua castra dicto Rege Castelle. Et dixit se nescire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes intersit in consiliis et tractatibus qui fiunt per dictum Regem Castelle et dixit so nescire.

Johannes Ferrandis civitatis Sibilie testis juratus et interrogatus super interrogatoriis infrascriptis dicere veritatem. Et primo si cognoscit comitem Dosona. Et dixit quod sic quia ipsum vidit in loco de Algisira et antea viderat ipsum in Sibilia captum.

Interrogatus si in Algisira dictus comes stabat captus vel sub custodia alicujus. Et dixit quod in Algisira non erat captus ymo equitabat in mula bene tamen erat sub custodia Martini Yanyes.

Interrogatus si dictus comes debebat venire seu ire cum stoleo Regis. Et dixit quod secundum quod comuniter dicebatur in Algisira dictus comes debebat ire cum dicto stoleo.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecerit aliquos tractatus cum aliquibus catalanis quod ipse comes deberet liberare aliquod castrum

suum dicto Regi. Et dixit super eis nihil scire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes fecerit sacramentum et homagium Regi Castelle quod esset homo suus. Et dixit super eis nihil scire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes intersit in consiliis et tractatibus Regis Castelle. Et dixit nichil scire super eis.

Nec non idem Bernardus Cunill de mandato dicte domine Regine tradidit dicto venerabili Petro Ça Costa quendam processum receptum in civitate Majorice clausum et sigillatum sigillo officii gubernationis Majorice qui per eundem venerabilem Petrum ça Costa fuit apertus et dissigillatus et traditus mihi Francisco Formosii notario et scriptori hujus processus quid quid processus erat factus super et de facto dicti comitis Ausonie et incipit informacio recepta etc.

Diluns a XXIII de juny del any demunt dit.

En Francesch Julia lancer ciutada de Barchinona testimoni jurat e intorrogat sobre les coses demunt dites e sobre aquestes coses altres de que sera interrogàt dix esser ver que divendres prop passat hac VIII jorns que aquest testimoni vinent de la terra francesa fo al coll de la Perxa qui es en Cerdanya e troba aqui En Bernich de Coharans hom de paratge si cinquesma

de cavalcadors et be ab LX homens de peu portants ballestes e archs e glavis los quals dix lo dit Bernich a aquest testimoni que de manament e ordinacio del vescomte de Castellbo sen anaven a metres en lo castell de Muntsoriu et que con aquests hi fossen aquells quiy eren de la terra ne exirian. Dix encara lo dit testimoni quel dit Bernich li dix que daço que feya era fort despegat et quel pregava que con fos a Barchinona que aquest tet degues dir a micer Gerau de Palou o a altra bona persona qui degues dir a la Senyora Regina. Interrogat si sabia lo dit En Bernich perque volia que la Senyora Regina sabes los afers demunt dits et dix quel dit En Bernich comta a aquest testimoni les coses demunt dites et li dix que volia que la dita Senyora sabes les dites coses dient encara mes que per ço hi trametien aquexa gent con nos fiasen en aquells de la terra qui gardaven lo dit castell. Dix encara interrogat quel dit En Bernich li dix que devien esser a compliment de C aquells qui devien venir al dit castell el dit testimoni li dix quen havets a fer vos daço et lo dit Bernich li respos que aytal manament navia haut del vescomte et quels feya la messio per ell et que li despleya molt con havie a caber en aquests afers ne en altres que tocaven en greuge ne en dan del Senyor Rey.

Rodericus de Guitaria Regis Castelle testis juratus et interrogatus super predictis et spetialiter super captione dicti comitis Ausonie et dixit quod ipse testis vidit

dictum comitem in dicto loco Alguizirie equitantem in una mula cum calcaribus sive sperons per se solum et sequentem Regem Castelle. Interrogatus si dictus comes ibat ut captus vel ut liberatus et dixit quod ut liberatus et sine custodibus. Interrogatus si dictus comes erat in consiliis dicti Regis Castelle et dixit quod in quocumque loco ubi erat ipse Rex Castelle etiam cum pautioribus gentibus et quod ad partem se traheret et vocaret consilium erat dictus comes unus ex ipsis qui vocabantur ad dictum consilium et erat continue in uno loco cum dicto Rege. Interrogatus si dictus comes comedebat per se vel in domo dicti Regis et dixit quod comedebat in domo dicti Regis scilicet in una mensa que erat ante mensam dicti Regis in qua sedebant milites ipsius Regis et quod sedebat prior in mensa ceteris militibus sedentibus in ipsa mensa. Interrogatus quomodo scit et dixit quod eo quia vidit pluries. Interrogatus si dictus comes venit ad dictum locum Alguizirie per mare vel per terram et dixit quod per mare cum una galea cum dicto Rege Castelle insimul. Interrogatus si Petrus de Luna et vicecomes Insule et alii cathalani sunt liberati a captione vel si adhuc detinentur capti eo modo quo solebant capti detineri et dixit quod capti existunt prout erant. Interrogatus si scit vel audivit dici quod dictus comes veniret in stolio dicti Regis ad ipsas partes et dixit quod fama erat et comunis vox gentium Castelle quod dictus comes debebat ire in dicto stolio dicti Regis et esse cum ipso.

Post hec die lune XIV die julii anno predicto Ferrarius Sayolli secretarius illustris domine Regine presente et requirente venerabili Petro ça Costa bajulo Cathalonie generali et procuratore fiscali Regio tradidit mihi dicto notario et scriptori hujus negocii quandam litteram papiream quem dicte domine Regine dirigebatur et mittebatur per venerabilem Franciscum de Perellos militem cujus littere epigrama seu subscriptio erat talis. A la molt alta e poderosa la Senyora Regina Darago. Et ipsa littera incipiebat sic. Molt poderosa Senyora sapia la vostra gran senyoria etc. Et sequebantur in dicta littera inter alia verba sequentia quem dictus bajulus et procurator fiscalis requisivit inseri in presenti processu.

Item Senyora apres II dies que stigui en Avinyo me fo dit per un qui es bon servidor del Senyor Rey e vostre quel abat de Fiscams volia parlar ab mi de coses que son gran profit vostre e resposli que plahiem e que de present lo dit servidor e amich del dit Senyor vostre trames missatge al dit abat que vengues. Les paraules quel dit abat me dix son aytals con se seguexen Mossen Francesch en reputi haver la vida per nostro Senyor lo Rey Darago e la Senyora Regina e tant per retre los guasardo del gran be que fet man de restaurarme de mort con per consciencia que dels grans fraus malvestats e traicions que son stades

tractades e son encara als dits senyors e senyora als quals heu he cabut e sabut en temps passat vull eus prech que yos les notifiquets secretament aytantes coses con oireis e jur vos que per lo cor de Deu que jo he sagrat ab mes mans que de res queus diga nous mentire. Primerament era tractat per un amich ab qui lo Senyor Rey ha longament tant tractat que vos Senyora morissets e aquest tractament fehia ell ab mossen Bernat de Cabrera en R. Alamany de Cervello. Item quel Senyor infant don Marti fos mes en recnes en son poder e la filla del comte de Trestamara e quel dit infant e filla morissen encontinent o quel Regne de Valencia fos tot del Rey de Castella e Rossello e Cerdanya e altres terres fossen sues. Item Senyora que aquell mateix feu comensar aquesta guerra de abdos los Reys per ço con se tenia per perdut e vol que dur aytant con ell pora per tots temps car diu lo dit abat que li ha dit C vegades quel Rey Darago e de Castetla lo tenen per barater e si havien bona pau ell sera desert e diu vos lo dit abat e que aço tengats per ferm que ell ha anat en engan tots temps al Senyor Rey et va encara e que per nagun temps con ell senta tractament de pau pau no si fara per los dubtes desus dits. Item Senyora ma dit lo dit abat que quant la pau quel cardenal de Bolunya feu nos ferma quen R. Alamany de Cervello se feu vassall del Rey de Castella present lo dit abat e lo dit Rey li dona L mil morabatins a sa vida e que continuament aytant con guerra havets hauda lo dit vassalatge ha durat e dura e los L mil morabatins ha hauts per caseun any. E que

quant la pau de Murvedre se ferma lo dit R. Alamany abans quel dit Rey de Castella la volgues fermar lo dix al dit Rey secretament en presencia del dit abat la manera dels engans et totes les cauteles que vos senyor teniets en la dita pau e moltes daltres trahicions e coses les quals serien longues de comptar. Item ma dit quel dit R. Alamany lo es anat falsament en los tractaments del dit amich cor comunament cada nit venia a ell e stava ab ell continuament entro que fos jorn e totes quantes coses lo dit amich havie a demenar a vos denega et de malicia ells abdos o acordaven e puxes lendema davant mossen Berenguer de pau ell parlava per altra manera et sobra aquesta manera moltes coses e maneres mal fetes les quals senyor nous vull scriure car es lonch. Item Senyora ma dit quel desus dit ha dit al infant de Navarra quant se tractava matrimoni de la Senyora Infanta dona Blancha e dell paraules molts vils les quals no son licites de scriure en grau difamacio de la dita Senyora Infanta. Item mes avant que ell trames a dir per un cavaller seu quant se tractava la pau el matrimoni del Rey de Castella e de la Senyora infanta dona Johanna dubtant se que la pau se fes ferma e bona entre lo Senyor Rey e lo dit Rey de Castella que per tot lo mon lo dit Rey no preses per muller la sua filla dona Johanna car lons temps havie quo ell era cert que ella no era punçella. E lo Rey de Castella donant fe a les paraules que ell li dix creech ço e diu que per aquesta rabo o moltes daltres baraterias la pau se desfou. Aquestes paraules Senyora me foren dites molt solennament e secretament e

ab grans sagraments en presencia mia e del dit servidor. Pero Senyora ell cuyda esser dins breus dies a la vostra presencia e dirvos ho hi tot. Vos Senyora conexets lo dit abat e sabets si en aquests fets pot ell saber tant pero la vostra gran senyoria prena e creega ço que lin semblara. Mes avant Senyora ma dit lo dit abat que james mon senyor lo Rey no feu tant fort errada ne tant dompnosa a vos ne açi en leys com dalsir En Bernat de Cabrera ho haguessets per lo dit Bernat sabudes les dites malvestats e moltes daltres mes car mes anava a vos e al Senyor Rey e restauracio de ça persona e del Regne que no a en morts den Bernat do Cabrera. Pero aytant ne podets senyora el Senyor Rey ne pot saber ab lo dit R. Alamany con ab lo dit Bernat no sabriets. Et no resmenys consella per grans bens e honors del Senyor Rey que vullats saber Senyora. Finis autem dicte littere erat scrita en Avinyo a XXVI de setembre.

Nec non tradidit dictus Ferrarius quandam aliam litteram que dicte domine Regine dirigebatur et mittebatur per venerabilem Johannem Remiriz cujus subscriptio erat talis. A la Senyora Reyna de Aragon et intus incipiebat ipsa littera Muyt alta etc. et finebat XXII dies de mayo. In quaquidem littera inter alia continebantur verba sequentia que dictus procurator et bajulus jussit hic inseri et apponi. Senyora sabet quel Rey de Castiella ha propuesto de levar al comte de Osona conssigo por mar en Cathalluenya et desque oviere

passado esto feto de Murviedro que es su entencion de tomar tierra en Cathallueyna et quel sol rendra el castieyllo de Montsurio et de alli que cuyda cobrar toda la comarca et aun cuyda haver ayudas en Cathalluyna e esto senyora se yo bien de ombre quel Rey de Castieylla lo fablo con su bocha porque me peresceria que vos Senyora deviessedes inbiar a percebir al inffante don R. e a la comtessa Dampuries que fiziessen fortecer a Castejon Dampuries et todos los castiellos que estan costat de la mar senyaladament a Ostalrich et a los otros castieylos que fueron de don Bernardo que ellos saben muy bien que los tenes con richo recaudo.

Dissapte a XIX de juliol del any demun dit.

Lonrat En Berengario Dolius donçel testimoni jurat et interrogat sobre lo fet del dit comte Dosona et dix esser ver que dies ha passats que la vescomteça de Ylla stant en lo loch de Canet li dix el prega que aquest testimoni degues anar a la Senyora Reyna per dirli aleun ardit que ella havie de les parts de Castella lo qual ardit tocava molt lo Senyor Rey e la sua terra et lo dit testimoni respos que tot ço qui tornas a be del Senyor Rey et de la dita vescomteça era apparellat de fer. Et la dita vescomtessa dona a aquest testimoni una letra de creença qui sen dressava a la Senyora Reyna e per virtut de la dita creença dona e mostra aquest testimoni a la dita Senyora una letra de creen-

ça scrita de ma del vescomte de Ylla marit seu la tenor de la qual es aytal.

A la molt nobla la vescomtessa de Ylla.

Vescomteça fas vos saber que he vista vostra letra et he haut gran plaser con he sabuda vostra sanitat e de vostra casa. De mi sapiats que son sa la merce da Deu. Prech vos que cresegats en P. de Murles de ço queus dira de part mia e que espatxadament menviets los diners que ell vos dira. Dau men recapte en so del meu. Frare Artal de Luna envia una letra a madona de Muncada per diners que li trameta perque enviau ley de continent et sino envia recapte enviaulos per lom que vendra a mi. Scrita de ma ma a XV dabril.

Lo vescomte.

Et la qual creença era comenada an P. de Marles scuder de la terra francesa qui es vengut de Castella lo qual hi era tremes per trer lo dit vescomte de la preso per rescat qui per virtut de la dita creença dix a la dita vescomteça depuys o dix aquest testimoni e lin comena que digues a la dita Senyora Regina que lo dit P. de Marles dix a la dita vescomteça quel dit vescomte li havie dit et comenat que degues dir a la dita vescomteça que quant enguany no stigues en sperança que ell isques de la preso per rescat e que ella enfortis e obras Canet e altres forçes que hagues con tot hi seria obs ab lo poder quel dit Rey de Castella havie. Encara que

si veya letra scrita de ma del dit vescomte que no la cregues nen obeys res per be encara quiu vis personalment con dubtem que nom menen per força en aquelles partides. Dix encara quel dit P. de Marles dix que Marti Anyis li dix quel comte de Osona havie finat ab lo Rey de Castella et quel havia fet almiray et quel die quel dit scuder parti de Castella devia lo dit comte muntar en la armada e encara lo havie heretat de terres et lochs dins Castella. Dix encara quel dit P. de Marles dix a la dita vescomteça per virtut de la dita sua creença que faes saber al Senyor Rey e a la Senyora Reyna que girassen la cara en enfortir e gardar Rossello et alcuns lochs. Dix encara quel dit P. de Marles dona alcuns capitols a la dita vescomteça scrits de ma del dit vescomte los quals la dita vescomtessa se atura en sa forma et feu ne pendre translat al dit testimoni quils trallada de sa ma e son los dits capitols de la tenor seguent.

Item vescomtessa fets enfortir e obrar tot ço del meu fort be e fets que parega que per lo fet del enfant de Mallorcha o fets e specialment Canet e aquell enfortiment sia fort gran.

Item fets saber al Senyor Rey Darago que meta bon recapte en aquexa terra enviats li o dir per hom que am mi en manera que no puxa esser sabut car promet vos en fe que jon passaria gran perill.

Item menviats CCC dobles o escuts vells.

Item vos prech quel treball quen P. de Marles ha fet per mi que no sia dabades car jo liu grasséch aytant con si mich hagues tret perque vul que lin satisfassats.

Item me saludats los homens Dilla e de Canet.

Item vull que larma de madona mara se pach daço que ixera de Lusanes e aço en tota manera.

Item vos prech que quant hic enviets que mescrivats largament lestament de la terra e de les gens ne si son tots en aquell stament que solien.

Item vos prech quem fassats saber lo Senyor Rey si ma ajudaria sich ixia.

Item vos prech quel fet dobrar ço del meu se don bon recapte et tal obra que tota res la tenga per gran con certifich vos que no sen pora hom penedre.

Item vos prech que aço no sapia hom del mon si no lo Senyor Rey e la Senyora Regina cor jon passaria gran perill sil Rey de Castella navia sospita lo perill seria que seria de mort.

Item vos prech que si vets neguna letra mia no la creats.

Die lune XXI julii anno predicto.

Martinus Aris de Savedra regni Castelle testis juratus et interrogatus super predictis et infrascriptis spetialiter si scit vel audivit dici quod comes Ausonie sit admiratus Regis Castelle et si est in armata ipsius Regis et dixit se nescire de certo sed quod in loco de Gardamar ubi erat hic testis dicebatur per aliquos qui veniebant de Rege Castelle qui erat in loco de Oriola quem ceperat quod in armata ipsius Regis Castelle erat dictus comes Ausonie et quod erat admiratus ipsius Regis. Dixit etiam interrogatus quod dicebatur ibidem quod dictus Rex Castelle recedendo de dicto loco de Oriola debebat accedere et ire cum suo exercitu apud locum de Requena.

Postea hec die lune XXVIII die julii anno predicto dictus procurator fiscalis tradidit mihi dicto notario et in presenti processu inseri requisivit quandam litteram apertam que dicte illustri domine Regine dirigebatur pro parte locum tenentis gerentis vices gubernatoris et juratorum civitatis Valencie cujus epigrama sive suprascripcio erat talis A la molt alta excellent Senyora Elienor regina Darago. Tenor autem dicte littere sequebatur por hac verba.

Molt alta e excellent Senyora. A la vosıra Senyoria intimam que en lo present die de vuy data de la present es vengut a nos un hom qui fou cativat per les gens del Rey de Castella lo qual es sposat en Valencia et lo qual dijous prop passat fogi et parti del estol del dit Rey de Castella en lo qual lo havien mes qui comte quel Rey de Castella ha fets armar a Cartagena on tot lo dit seu stol era les IV galees qui son stades preses del nostre estol axi que son entre totes XXX galees et tro a XL naus entre les quals ni ha dues de genoveses et una de venecians lo qual dit Rey fa anar ab ell per força del qual estol es almirall lo comte Dosona lo qual feu degollar encontinent dos homens que conech que eran de Blanes. Et que lo dit Rey es en lo dit estol en persona et en intencio del dit Rey et axis comptave en lo dit estol seu que lo dit estol sen ira a Blanes per pendre alli terra et per cre-

mar et dampnagar tot ço que poran et encara per levar la muller e criatures del dit comte Dosona. Pero comta que en les dites galees no havia bescuyt sino per a XV dies et que la major partida de las naus havien descarregat a Cartagenia per fornir Oriola Alacant et tots los lochs de la maritima. Item Senyora intimam a la vostra altea que en lo dit die de huy data de la present recbem una letra dels prohomens de Cullera en la qual nos fayen saber que havien hauda notisia de la flota del Rey de Castella la qual era en les mars de Denia. Item en lo dit die hora del sol post haguerem cert ardit que la dita flota era ja endret lo riu de Cullera. Perque Senyora les dites coses a la vostra altea significam per ço que en et sobre aquelles provehescats segons quo a la vostra altea sera benvist. Senyora nostre Senyor Deus per la sua merce vos do vida molta e longa et salut et victoria de vostres enemichs. Scripta Valencie XVII die julii anno a nativitate Domini MCCCLX quinto.

Lo lochtinent et portant veus de governador et los jurats de la ciutat de Valencia besants vostres peus et mans Senyora se comanen en vostra gracia e merce.

Item tradidit dictus procurator fiscalis et in presenti processu iuseri requisivit quaudam aliam litteram apertam que ex parte dicti domini Regis dicte domine Regine dirigebatur et mittebatur cujus suprascriptio erat talis A nostra cara conpanyona la Reyna. Te-

nor vero littere predicte sequebatur per hec verba.

Lo Rey.

Cara companyona per ardit cert havem sabut quel Rey de Castella tramet vers Cathalunya XX galees esperverades de les quals ha fet capita lo comte de Osona per anar en special a Blanes on enten a levar ça muller et sos fills o pendre rahenes del loch en guisa que lo dit loch se tenga per ell o estiga a sa obediencia. Perque cara companyona es de necessitat e volem et carament vos pregam que provehiscats sobre aço en tal manera que lur mal proposit no puga venir a acabament. En special provehits que sa muller ne sos fills no sen puga menar ab nagun enginy. Et daltre part provehits que per tota la costa sia sabut que galees del dit Rey hi deuen esser per damnificar tots los lochs de la costera aytant con poran et axi ques garden al mils que puguen. E axi matex ab la major cuyta que porets fets cuytar la armada segons que per altres letres vos havem fet saber car ja veets quant es de gran necessitat que nos siam poderosos en la mar car sin som no dubtets que ab la ajuda de Deu nos som tant poderosos en la terra que nos et vos podem estar ab tant bona sperança que sil dit Rey ve en loch on nos pugam ab ell combatre que haurem victoria dell. E jatsia que nos daquests afers et daltres hajam comenada creença an P. de Tarraga scriva nostre el hajam informat plenerament de nostra intencio segons

que per letra scrita de nostra ma la qual li havem liurada veurets clarament empero per tal que abans sapiats los dits affers cy puxats entretant provehir trametem vos la present per correu cuytat lo qual hi sera abans quel dit P. de Tarraga. E axi provehits en tots los dits affers et altres de queus havem scrit segons que nostra necessitat requer. Dada en lo setge de Murvedre sots nostre sagell secret a XVII dies de juliol del any MCCCLXV. Rex Petrus.

Item obtulit et in presenti processu inseri requisivit prefatus procurator fiscalis quandam aliam litteram patentem dicti domini Regis sua manu propria scriptam que dicte domine Regine mittebatur et dirigebatur per eum cujus epigrama seu suprascriptio erat talis A nostra molt cara conpanyona la Reyna. Tenor autem ipsius littere sequebatur in hunc modum.

Molt cara companyona un hom es vengut del estol del Rey de Castella et es cathala e comta quel estol del Rey de Castella es a Cartagenia et que son XXXI entre galees e lenys armats et XXX naus et que fa trestejar totes les galees et quen fassa XX galees sperverades en les quals se cuyden molts que ira lo dit Rey e quey va lo comte Dosona et que deuen pendre terra a Blanes et que la anada del comte Dosona es certa quey va. Mas del Rey dubta ho per ço cor dues vegades loy vee entrar et exir et si lo dit Rey hi va

segons nostra oppinio noy va per als sino per reebre recenes del dit comte so es muller e fill o fill tant solament. Perque provehits hi segons queus parra a seguretat de nostres affers. E sobre aço, creets a P. de Tarraga ço queus dira de nostra part. Lo nom veurets esser contengut en una letra quels prohomens de Valencia nos han tramesa la qual vos trametem per lo dit P. de Tarraga. Escrita de nostra ma en lo setge de Murvedre dijous a XVII de juliol a hora del seny del ladre.

Lo Rey.

Item et quandam aliam litteram dicti domini Regis que dicte domine Regine dirigebatur cujus suprascriptio erat consimile suprascriptioni proxime littere inserte tenor vero ipsius littere erat talis.

Molt cara companyona lardit que a nit passada vos scrisquem de nostra ma lo qual vos apporta P. de Tarraga et per tal que pus tost laguessets vos en fem fer altra letra no scrita de nostra ma quius apporta correu ço es do la anada de les XX galees esperverades que tramet lo Rey de Castella en Cathalunya on es cert quey va lo comte Dosona et lo Rey de Castella segons que diu un altre hom quin es vengut. Per ço volem manam eus pregam que les provisions que ara vos fem saber per altra letra signada de nostra ma fassats complir ab acabament. Scrita de nostra ma en lo set-

ge de Murvedre divenres a XVIII de juliol et hora de colgar.

Lo Rey.

Die lune XV die septembris anno a nativitate Domini MCCCLX quinto.

P. Perdigo trompeta ciutada de Barchinona testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et devall escrites a ell demanadores. E dix esser ver que con lo nostro estoll se encontra ab lestoll del Rey de Castella en les mars del cap de Capterre aquest testimoni era en la galea den Averço per trompeta la qual galea fo presa per lo dit eastell del Rey de Castella ab III daltres galeas la qual preso fo a vespra. E lo dema mati aquest deposant estant pres en la dita galea viu venir a aquella galea una galiota del dit estoll del Rey de Castella qui demana al patro castella qui era en la dita galea den Averso que li donas lo dit Averso. E aço li dix de part del comte Dosona lo qual patro castella decontinent liura lo dit Naverço a la dita galiota qui aquell porta a la galea de Marti Anyis on era lo comte Dosona. E con aquest testimoni ab les dites galeas fo al port de Cartiginia feren exir aquest testimoni en terra ab I çorma en la cama. Interrogat si viu lo dit comte Dosona e dix que hoc a Cartiginia que cavalcava ab lo Rey de Castella ab gramayla castellana axi con los altres qui ab lo dit Rey eren. Dix en-

cara demanat quel viu a Dinia que estava et cavalcava ab lo Rey de Castella. Interrogat si lo dit comte estava ne anava axi con apres et dix que no ans lo viu que parlava et privadejaba fort ab lo dit Rey de Castella. Demanat si en lo loch de Carteginia foren morts ne degolats neguns de les dites galeas. E dix que hoc tots exceptats tro a XXX. Interrogat perque fo fet le dit degolament e dix quesdeya comunament quel comte Dosona hi era estat bo e que deya lo dit comte que si lo seu cavall menjas catalans que ell lin donara tants que no pogre mes. Dix encara interrogat que aquest testimoni era en les galeas qui son estades a Iviça e a Mallorcha et a Menorca. E oy dir als homens qui eren en la galea del capita castella que lo comte Dosona havia promes al Rey de Castella que ell trauria sa muller et sos infants de Cathalunya et los metria en poder del dit Rey de Castella. Dix alra si no saber en les dites coses.

Die mercurii prima die octobris anno predicto.

Jacme Julia barber ciutada de Barchilona testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites et altres dejus scrites a ell demanadores. E dix primerament interrogat esser ver que ell anave per barber en la galea den Franccsch Daverso visalmiray de Cathalunya et era en la dita galea con fo presa la qual fo presa dimecres a II de juliol e dix que la galea de

Marti Anyis on ora lo comte de Osona passa a sotavent de la dita galea den Everso. Lavors lo dit En Francesch Daverso et alscuns daltres faent reverencia al dit comte de Osona e lo dit comte estes la ma vers lo dit Francesch Daverso quaix qui signa ab la ma ample aquest testimoni empero no entes siu fer per manassar o perque. E dix encara que la dita galea de Marti Anyis no atura ans passa ultra per seguir la galea del almiray nostre la qual segons que era fama comuna per tot hom lo comte de Osona la feya seguir per ço que fos presa.

Dix encara interrogat que lendema a hora de mig jorn un leny armat vench a la dita galea den Averso e feu manament a Marti Alfonso Tison en poder del qual lo dit En Francesch Daverso era pres que li liuras lo dit En Francesch Daverso et decontinent fo fet et en lo dit leny sen ana lo dit Averso et fo manat a la galea de Marti Anyis on ora lo dit comte.

Dix encara interrogat quel dit Averso stech tota hora en la dita galea den Marti Anyis tro que foren a Cartaginia.

Dix encara interrogat que con foren a Cartaginia que Marti Anyis et lo dit comte isqueren en terra emduy solament e parlaren molt ab lo rey de Castella e lendema que fo divendres materen la galea den Averso ab los presons al port de Cartaginia e viu aquest testimoni que con entraren viu molts homens morts surar per la mar los quals se pensa que al die quel dits comte e Marti Anyis isquereu en terra fossen stats degollats.

Dix encara interrogat esser ver quel dit die mateix forent degolats al vespre aquells de la galea den Averso.

Dix encara interrogat que oy dir a molts castellans e diverses que mala hora fos que mes valgueren XV mil florins que hagueren haut den Sentmenat de rescat que con era stat penjat et que daço meria mal lo dit comte Dosona quiu havie fet fer et havie quest en perdo et demanat al Rey de Castella.

Dix encara interrogat que stant a Cartaginia viu aquest testimoni moltes vegades lo dit comte Dosona star ab lo dit Rey de Castella axi cavalcant per quant hi havia e star encara al mirador de Cartaginia la on lo Rey de Castella posava e parlant ab lo dit Rey a consell e en altra manera.

Dix encara interrogat que viu moltes vegades lo dit comte anant en la mar ab lo dit Rey en un lany armat sercant les galees ordonant ço que les galees havien a fer.

Dix encara interrogat que viu lo dit comte a Port many star en la tenda del Rey de Castella e nos partia dell. E puys lo viu a Dinia venir a la mar ab lo Rey de Castella cavalcant tota vegada quel Rey de Castella hi venia et nos partia dell ans oya missa ab ell et era la hon lo dit Rey era.

Dix encara interrògat que partent de Dinia font al cap del Aljub e viu en terra lo Rey de Castella e Marti Anyis et lo dit comte Dosona e alscuns daltres qui sopavan ensemps e puys recollirense en la galea del

Rey de Castella e anant sen tots III ab la dita galea a Cartaginia.

Dix encara interrogat que con les galees partiren de Cartaginia et feren la via de Ivissa muntant en les dites galees lo dit Francesch Daverso e aquest testimoni e depuys no viren lo dit comte ans romas ab lo Rey de Castella ab En Marti Anyis ensemps e era fama que feyen la via de Requena.

Dix encara interrogat que era fama comuna en lo estol del dit Rey de Castella quel comte Dosona deya que si ell ab lestol era en Cathalunya que hauria ça muller e sos infants els metria en poder del dit Rey per ço que mils se fias en ell.

Rodrigo Darica gasco del comtat de Foix testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites e altres dejus scrites a ell demanadores. E dix primerament interrogat esser ver que aquest testimoni era en la galea den Berenguer Santmenat con fo presa per lestol del Rey de Castella la qual fo presa dimecres a dos de juliol e fo presa la dita galea per la galea de Sentiago e encontinent vench la galea de Marti Anyis on era lo comte Dosona e lo dit comte segons que aquest testimoni viu e oy demana de qui era la galea qui era presa e fo li respost que den Sentmenat era et lavors lo dit comte mana que fossen tots degollats e lo patro de la galea de Santiago respos que non faria res si non havia manament de son Senyor lo Rey de Castella.

Dix encara interrogat que con foren stats preses manant los a Cartaginia on foren lo dijous seguent et con foren aqui lo Rey de Castella ab Marti Anyis et ab lo dit comte entraren en la dita galea de Santiago hon era En Berenguer de Sentmenat et lo dit Rey feu los venir devant e dixli si era ell patro daquella galea e lo dit Berenguer resposli que och et lavors lo dit Rey li respos quin hom era ell per tirar sos pendons e pres per la barba e scupili en la cara e encontinent mana que fos penjat et axis feu de fet.

Dix encara interrogat que segons que aquest testimoni oy quel comte Dosona stant en la popa de la dita galea dix al Rey de Castella Senyor fets degollar totes aquestes xurmes daquestes galees preses con siu fets nous faran guerra neus poran noure. E lo dit Rey ab los dits Marti Anyis e comte partiren daqui e anaren en terra et al vespre fo fet lo degollament de las ditas xurmes.

Dix encara interrogat que aytant con lo Rey de Castella estech en Cartaginia viu lo comte Dosona esser e star ab lo dit Rey continuament axi cavalcant con en altra manera.

Dix encara interrogat que partent de Cartaginia lo comte Dosona sen ana ab lestol del dit Rey a Denia et con foren a Denia isqueren en terra et que continuament lo dit comte nos partia del dit Rey de Castella ans comunament cavalcava ab ell ensemps et que era a tots sos consells.

Dix encara interrogat que aquest testimoni viu moltes vegades entrar lo dit Rey ab un leny armat per

regonexer les galees sues per ordonai ço que hi era mester e tota hora hi viu lo comte Dosona ab lo dit Rey ensemps.

Dix encara interrogat que con lestol del Rey de Castella parti de Cartaginia per fer la via de Ivissa romas lo comte de Osona ab lo dit Rey de Castella e era fama que fayen la via de Xiva.

Dix encara interrogat que era fama en tot lestol del Rey de Castella quel dit comte no era ne stava con apres mas que nos gosave partir del Rey de Castella e quel dit comte devia venir ab lo dit estol a Blanes per traurer sa muller e sos infants et per manarlos en Castella et açϙs feya per tal quel Rey de Castella fos pus segur dell et quel pogues tenir en les fronteres poderosament.

Dimarts XXI doctobre del any demunt dit.

Jacme Rossell de Sancta Coloma de Vinyols del terme de Sentelles testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et sobre les altres dejus scrites a ell demanadores. E primerament interrogat dix esser ver que aquest testimoni fo pres a Magallo ab Neymerich de Sentelles e que stech entro a XIIII meses en la darassana de Xibilia pres. E apres fo trames axi con a presoner ab altres presoners al loch de Cassalla qui es XII legues luny de Xibilia.

Dix encara interrogat que avans que aquest testimo-

ni isques de la Darassana oy dir comunament a tot hom quel comte de Osona et En F. de Luna et vescomte Dilla et altres staven preses en lalcassar de Xibilia.

Dix encara interrogat que stant lo dit deponent en lo loch de Cassalla viu entro II meses ha passats lo comte Dosona qui veneh cavalcant en lo dit loch ab Marti Anyis et que venien del reyal del Rey de Castella e que fayen la via de Xibilia on lo dit Rey era.

Dix encara interrogat quel dit comte no era ferrat ne anava con a pres ans anava con absolt cavalcant en sa mula ab la spaha al coll.

Dix encara que era fama comuna en lo loch demunt dit con aquest deponent stava pres quel dit comte Dosona muntava per almiray en lestol qui aquest any prop passat ses fet en Xibilia et quel Rey de Castella li comanave tot lo dit estol.

Postea die martis quarta novembris anno predicto Jacobus de Podio petitionarius domini Regis de mandato ejusdem tradidit mihi Francisco Formosii notario et scriptori hujus processus confessiones et depo sitiones testium subsequentium.

Noverint universi. Quod die lune XX octobris anno a nativitate Domini MCCCLX quinto honorabilis Raimundus de Planella miles algutzirius illustris domine Elionore Dei gratia Regine Aragonum generalis locumtenentis illustrissimi domini Regis et Franciscus

de Alda in legibus licentiatus mandato dicte domine Regine receperunt depositiones testium infrascriptorum una mecum Jacobo de Podio petitlonario dicti domini Regis per modum sequentem.

Ahim Coffen judcus de Conca terre Castelle testis juratus et interrogatus super infrascriptis dicere veritatem et primo interrogatus si scit aut dici audivit quod comes Ausonie sit ejectus a captione in qua per Regem Castelle detinebatur et dixit quod quando hic testis recessit a civitate Palensi idem comes stabat in dicta civitate in statica dicti Regis Castelle vocata Alcacer. Interrogatus si in dicto Alcacer existebat cum ferriis seu in aliqua alia captione et dixit quod immo existebat sine aliqua captione. Interrogatus si per aliquos custodiebatur et dixit esse verum quod quinque vel sex scutifferi existebant cum eo sed si ratione ei serviendi vel custodiendi dixit se nescire. Interrogatns si illi V vel sex erant castellani vel cujus nationis erant et dixit se nescire cum esset nox dum hic testis ut dixit intravit predictum palatium seu Alcaccrum. Interrogatus si scit quod dictus comes sit ejectus a dicto palatio seu Alcacer et alias a captione et dixit quod audivit dici quod immo esse ejectus a dicta captione et quod ivit in armata nunc proxime predictum Regem Castelle per mare facta una cum Martino Garcia et cum Martino capitanis dicte armate. Interrogatus si audivit dici quod idem comes haberet aliquam potestatem seu preceptnm in dicta armata. Et dixit se nichil aliud

scire nisi quod audivit dici quod erat in primis galeis que ceperunt illas quatuor galeas quas pridem vicecomes Cardone amisit.

Interrogatus a quibus hec predicta dici audivit et dixit quod a pluribus qui venerant de estolio Regis Castelle.

Interrogatus ubi erat hic testis dum hec dici audivit et dixit quod in dicta civitate scilic et in castro de Garcia Monyos.

Interrogatus si dictu Rex Castelle confidit in dicto comite nec si idem comes cum prefato Rege Castelle comedit et dixit se nescire.

Interrogatus si dictus comes habet licentiam equiandi eum dicto Rege Castelle nec per semet equitandi ac eundi dilectatum equitando seu alias per terram et dixit se nescire.

Interrogatus si scit quod dictus Rex Castelle petat consilium a dicto comite Ausonie et dixit quod credit quod sic.

Interrogatus quare credit et dixit.pro eo quia vidit dictum Regem Castelle una cum Martino Aniç et Matheo Ferrandiç intrantem aliquibus noctibus ad dictum comitem.

Interrogatus quostiens ea vidit et dixit quod per duas noctes.

Interrogatus quo tempore vidit dictum Regem una cum predictis intrantem ad loquendum cum dicto comite et dixit quod in mense martii proxime preterito.

Interrogatus si scit vel dici audivit que erant illa de

quibus dictus Rex Castelle una cum predictis aliis colloquium habuit cum dicto comite et dixit quod cum dictus Rex et alii exissent de dicto colloquio posuerunt se apitronats in quandam anaylla et tunc audivit quod dictus Matheus Ferrandiç dicebat quod bonum erat consilium quod dictus comes Ausonie dederat videlicet quod Rex Castelle faceret magnam armatam navium et galearum in quibus irent multitudo equitum et quod facerent viam de Murivetero et postea quod accederent ab inde recedendo ad fortaliceas dicti comitis que sunt prope mare et quod poneret ibi dictos equites ex quo metrien tota la terra en brugit.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus comes esset espeditor armate dicti Regis Castelle et dixit quod nescit aliud nisi ut supradixit.

Interrogatus si dictus comes sciebat aliquid de tractatu per quem hic testis et alii venerant ad castrum de Opoll et dixit se nescire.

Interrogatus si scit quod vicecomes Insule Petrus de Luna et Aimericus de Scintillis existant per dictum Regem Castelle capti et dixit quod sic.

Interrogatus in quo loco capti existunt et dixit quod dici audivit quod dictus Petrus de Luna esse captus a Toledo et dicti duo alii in dicta civitate Palemsi.

Interrogatus in quo loco et dixit se nescire.

Interrogatus si detinentur in illo et eodem loco in quo dictus comes existebat et dixit se nescire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quare melius est foris a dicta captione dictus comes quam supradicti alii et dixit se nec aluid scire nec ea que supra deponit.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod Rex Castelle et comes Ausonie habeant seu faciant aliquod tractamentum ratione dicte guerre cum aliquibus nobilibus militibus seu aliis submissis dicti domini Regis Aragonum et dixit se nescire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quos modos tenuit Bernardus de Capraria in faciendo et tractando pacem que inita fuit inter dominum Regem Aragonum ex una parte et Regem Castelle in loco Muriveteris nec si tractatus quos faciebat in illa erant comodiosi domino Regi Aragonum seu Regi Castelle et dixit quod audivit dici a pluribus qui tunc veniebant de estolio Regis Castelle quod prelium fuisset inter dictos Reges nec per dictum Bernardum et ejus tractamentis prohibitum essent et quod ea fecerat amore et dilectione dicti Regis Castelle quare dicebant submissi dicti Regis Castelle benedicatur Bernardus de Capraria qui suis tractamentis dictum prelium cessavit.

Interrogatus si scit aut dici audivit quod dictus Bernardus predicta fecisset ob honorem vel comodum dicti domini Regis Aragonum vel Regis Castelle et dixit se audivisse dici quod imo fecerat ob utilitatem Regis Castelle ex eo quia idem Rex amiserat majorem partem equorum sui exercitus et quod non erat bene paratus ad preliandum cum dicto domino Rege Aragonum.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod cum dicti comes Ausonie et Petrus de Luna fuerunt capti essent libito voluntatis capti seu tractatu dicti Bernardi de Capraria vel comitis Ausonie et dixit se nescire.

Petrus Gomeç de Moya terre Regis Castelle juratus et interrogatus dicere veritatem super infrascriptis et primo interrogatus si scit vel dici audivit quod aliquis submissus ditioni illustrissimi domini Regis Aragonum det aliquod consilium auxilium vel favorem Regi Castelle. Et dixit quod audivit dici ab episcopo de Palempsi fratre magistri Sancti Jacobi quod comes Ausonie dixerat dicto Regi Castelle quod daret eidem Regi magnum tributum quod idem comes dicebat se habere in castro de Montsoriu et quod hac de causa idem Rey Castelle ordinavit quod dictus comes iret in galeis prout fecit. Veruntamen audivit dici et dixit quod ivit tanquam captus.

Dixit etiam interrogatus quod audivit dici a Ferrando de Muntferat subtesaurario dicti Regis Castelle pro Martino Aniç quod micer Galioti januensis venerat a Muntsoriu in mense junii proxime preterito causa loquendi et aliqua tractandi cum uxoribus Bernardi de Capraria et dicti comitis et quod locutus fuit cum eis et postea ivit reversus ad dictum Regem Castelle.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod tractavit cum predictis dominabus idem micer Galioti et dixit se nescire.

Interrogatus si scit quod dictus comes Ausonie sit ejectus a captione et dixit quod ab ipsa captione fuit ejectus ex eo quia ivit in stolio maris dicti Regis Castelle scilicet in galeis in quibus erat tanquam captus sed non tamen ferratus.

Interrogatus in quo loco existebat captus et dixit quod in dicta civitate Palemsis in loco vocato Alcanter in quo Rex Castelle existit.

Interrogatus si scit quare a dicta captione idem comes ejectus fuit et dixit quod nescit nec ratione predicta.

Interrogatus si scit quod dictus Rex Castelle confidet de dicto comite et dixit se nescire.

Interrogatus si dictus comes comedebat cum dicto Rege et dixit quod non dum hic testis fuit in dicta civitate Palemsis nescit tamen postea si cum eo comedit.

Interrogatus si dictus comes ibat equitando cum dicto Rege Castelle et dixit quod nunquam vidit ipsum equitare cum eo.

Interrogatus si scit quod dictus comes per se iret equitando ac delectando per dictam civitatem aut alias et dixit quod nunquam vidit quod haberet oportunitatem equitandi quia imo existebat captus cum ferriis antequam in dictis caleis intrasset.

Interrogatus si dictus comes interest consiliis dicti Regis Castelle et dixit quod non.

Interrogatus si scit quód dictus comes fuerit director armate dicti Regis Castelle et dixit se nescire.

Interrogatus si dictus comes sciebat aut sentiebat aliquid in tractatu quem dictus Rex fecerat de inclitis infantibus Johanne et Elienora videlicet quod abstraaerentur a castro Opoli et quod ducerentur ad dictum Regem et dixit quod non.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod aliquis alius

submissus ditioni dicti domini Regis Aragonum predicto tractatui assentiret et dixit quod non ut ipse sciat.

Interrogatus si scit quod vicecomes Insule Petrus de Luna et Aymericus de Cintillis sint capti et dixit quod sic.

Interrogatus si scit quare melius esse foris a dicta captione predictus comes quam alii supradicti et dixit se nescire.

Interrogatus in quo loco detinentur capti dicti vicecomes Petrus de Luna et Aymericus et dixit quod in dicta civitate Palemsis. Verum audivit dici quod nunc dictus Petrus de Luna existit captus a Toledo.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod aliqui submissi domini Regis Aragonum faciant aliquod tractamentum cum dictis Rege Castelle comite Ausonie aut aliis submissis dicti Regis Castelle et dixit se nihil aliud scire nisi quod audivit dici quod judex Arboree volebat habere titulum Regis et Rex nominari et quod propter hoc dictus Rex Castelle scribserat domino Pape et ei supplicaverat ut dictus judex nominaretur et esset Rex et quod dominus Papa eidem Regi responderat per suas litteras ejus propia manu scriptas ita tamen quod idem judex esset submissus et vassallus dicti Regis Castelle.

Interrogatus quod responsum fecerat dominus Papa eidem Regi et dixit se nescire.

Interrogatus cujus Regni volebat habere titulum dictus judex et dixit se nescire.

Inrerrogatus a quibus predicta dici audivit et dixit

quod a dicto Ahim Cohen.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod dictus judex aliquod juriament prestet dicto Regi Castelle et dixit se nescire.

Interrogatus si scit vel dici audivit quod cum pax inita fuit inter dominum Regem Aragonum et Regem Castelle in loco Muriveteris Bernardus de Capraria in ea aliquid fecerit ac tractaverit ob amorem vel favorem Regis Castelle et contra dominum Regem Aragonum et dixit quod non immo idem Bernardus tenebatur in terra Castelle et per gentes dicti Regis pro bono servitore domini Regis Aragonum.

Interrogatus si scit aut dici audiverit quod cum comes Ausonie et Petrus de Luna fuerunt capti una cum quibusdam aliis ipsi met consenterint dicte captioni aut capti fuerint tractatu Bernardi de Capraria et dixit se nescire.

Lupus Ferrandi oriundus de Castro Garcie Monionis diocesis Conxenxis testis juratus et interrogatus super infrascriptis dicere veritatem et primo interrogatus si scit vel dici audivit quod aliquis vassallus vel submissus domini Regis prestet auxilium consilium vel favorem dicto Regi Castelle et dixit se nescire nisi quod audivit dici a pluribus de nominibus quorum non recordatur sed ita comuniter dicitur in Regno Castelle quod comes Ausonie erat a captione qua per dictum Regem Castelle detinebatur liberatus et quod iverat in galcis dicti Regis Castelle.

Interrogatus si scit quod dictus comes nunc sit in servitio Regis Castelle et dixit se nescire.

Postea vero die martis XXI octobris anno predicto dicti honorabiles algutzirius et Francischus de Alda in domo officii algutzirie personaliter constituti presente me dicto Jacobo de Podio interrogarunt de infrascriptis dictum Ahim Cohen judeum per modum qui sequitur.

Interrogatus que verba hic testis dixerat Petro Gomeç de dicto judice Arboree et dixit quod hec scilicet quod hic testis audiverat dici a notario majori latini Regis Castelle quod dicti Rex Castelle et judex faciebant tractatus quos ducebant cum domino Papa in Avineone et qui debebant finari in mènse octobris proxime futuro quod dictus judex sit vessallus et valitor Regis Castelle et quod vocetur et intituletur idem judex Rex Cerdenie.

Cum Hahim predictus dixisset dicto honorabili algutzirio et G. Sala procuratori fiscali quod in dicta sua depositione aliqua omiserat dicere et ponere de dicto Bernardo de Capraria et de nobili Raimundo Alamayn de Cerveylo.

Ideo die veneris ultima octobris anno predicto dictus honorabilis algutzirius una cum dictis venerabili

et discretó Francischo de Alda G. Sala et me dicto scriptore accesit ad dictum domum officii algutzirie ubi dictus Ahim captus detinetur qui Hahim interrogatus dixit fore verum quod cum tractus pacis fiebat inter dominum Regem Aragonum et Regem Castelle in loco Muriveteris venerunt Bernárdus de Capraria et R. Alamayn de Cerveyllo cum duabus galeis ante locum Muriveteris et Martinus Aniç predictus ivit versus mare et intravit galeam in qua erat Bernardus de Capraria et R. Alamayn de Cervilione et fuit locutus cum eisdem et postmodum dictus Martinus Aniç rediit ad Regem Castelle et dictus Rex multum gavisus fuit de hiis que sibi dixit dictus Martinus. Postea vero in crastinum dicti Bernardus de Capraria et Raimundus Alamani de Cervelione exiverunt a dictis galeis et iverunt ad Regem Castelle et cum eo multum locuti fuerunt ex quo idem Rex multum gavisus fuit.

Interrogatus quare dictus Rex Castelle gaudebat de hiis que dicta et tracta fuerant inter eum et dictos Bernardum et Raimundum et dixit pro eo quia in acie Rex Castelle erat maxima infirmitas et quod amiserat magnam partem quorum et dictus Rex Castelle bene non poterat evadere a manibus domini Regis Aragonum nec dictus tractatus pacis intervenisset.

Interrogatus quomodo scit predicta et dixit pro eo quia predicta dici audivit a duobus scutiferis predicti Martini Aniç intus civitatem Conxenxem. Dixit etiam quod inmediate postquam inclitus infans Ferdinandus fuit interfectus quod Bernardus de Capraria

suis litteris ea notifficavit predicto Regi Castelle.

Interrogatus quomodo ea scit et dixit pro eo quia hic testis erat in dicta civitate Conxenxe et audivit dici a quibusdam hominibus de Requena quod dictus inclitus fuerat interfectus et quod Bernardus de Capraria de hiis scribebat Regi Castelle et quod viderant illum qui dictas literas portabat a Requena.

Item die mercurii quinta novembris anno predicto fuit per dictum venerabilem Petrum ça Costa producta quadam littera Berengarii Morey qui captus est in posse Regis Castelle quodque dirigebatur Raimundo de Tous et erat ejus suprascriptio talis Al honrat senyor En R. de Tous en casa del molt honrat senyor en G. Morey en Barchinona et fuit scripta in aljupio de Xibilia XXIIII die madii anno presenti LXV et erant in ipsa littera plura facta quia erat scripta ex utraque parte in uno folio papiri inter que erat capitulum sequens Item vos responch con lo comte Dosona ha nuy be un mes que es desferrat et va ab lo Rey de Castella. Diu se que ses fet son hom et parrien be pero encara lo the a prop. So quin sera enten que tost se sabra aqui.

In civitate Dertuse die veneris XVII die januarii anno a nativitate Domini MCCCLXV.

Hos testes recepit mandato domini Regis Andreas de Viyes notarius publicus.

Martinus Valacii dominus de Goys miles Regni Portugalie ad mandatum domini Regis testis juratus et interrogatus si in mense madii et junii anni MCCCLX secundi fuit in villa Muriveteris cum Rege Castelle et dixit quod sic.

Interrogatus qua de causa venerat ad dictum Regem et dixit quod Rex Portugalie miserat dictum militem ad Regem Castelle pro eo ut omnes equites quos dictus Rex Portugalie miserat in servitium Regis Castelle redirent ad dictum Regem Portugalie.

Interrogatus si dicti equites redicerunt incontinenti et dixit quod non. Immo dictus Rex Castelle rogavit ipsum militem ut faceret supersederi dictos equites quod non recederent infra V vel VI dies infra quos de treuga debebat judici inter dictum Regem Aragonum et dictum Regem Castelle et sic fuit factum.

Interrogatus si tunc temporis cognovit Bernardum de Capraria et R. de Alamanni de Cervilione et si vidit eos in dicta villa Muriveteris et dixit quod vidit ipsos in ripparia maris alloquentes invicem cum magistro de Santiago de Castella cum priore de Sent Johan de Castella et Martino Yanyes thesaurario dicti Regis Castelle et abbate de Fiscams et Martino Lopez de la Cambra.

Interrogatus que verba prefati invicem proferebant et dixit quod ignorat quia non interfuit tamen audivit dici a magistro de Santyago regni Portugalie sobrino hujus deponentis hec verba vel similia in effectu Tio todo el mundo es leno de trayciones et de maldades quel traydor don Bernaldo de Cabrera tiene vendido su Rey et su regno et per cobrar su fillu fazia tuda maldat et a un mas que la ciudad de Valencia se perde por consello suyo et juga muy bien a nos que nos iremos et mas ayna et mas en salvo.

Interrogatus ubi dicta verbo fuerunt sibi dicta et dixit quod intus suum tentorium quod tenebat in regali Regis Castelle in orta Muriveteris.

Interrogatus si dictus miles habuit colloquium cum prefatis Bernardo de Capraria et Raymundo Alamanni de Cervilione et dixit quod non.

Interrogatus si scit qua de causa venerant dicti Bernardus et Raymundus Alamanni de Cervilione ad dictum Regem Castelle et dixit quod audivit dici a pluribus de consilio de quorum nominibus non recordatur quod venerant pro tractanda pace et treuga inter dictos Reges Aragonum et Castelle et tunc fuit treuga inter eos de quadraginta diebus inducta et etiam fuit tractatum de matrimonio inter ipsum Regem et dominam infantissam filiam domini Regis Aragonum.

Interrogatus quomodo scit predicta et respondit ut supra quod audivit ea dici a pluribus etiam audivit quod ipso milite itinerante cum dicto Rege recedendo tunc temporis de Muruveteri accedendo apud Raquenam existentibus juxta locum de Bunyol bene centum

quinquaginta hominibus de subditis dicti Regis Aragonum quos dictus Rex Castelle secum captos ducebat supplicarunt vociffcrando dicto Regi Castelle ut ipsos mandaret liberari quibus dictus Rex Castelle respondit per hec verba vel similia Ha fiyos de putas dentro pochos dias jo dare las tornayas de las bodas al stroso embriago de vuestron Rey que se cuyda agora que case con su fiya. Interrogatus a quibus audivit dici hec verba et respondit quod ab ipso Rege Castelle ore proprio predicta profferente. Audivit insuper dici a pluribus de consilio et palatio dicti Regis de quorum nominibus non recordatur quod erat certum eis quod nuncii civitatis Valencie venerant ter vel quater ad dominum Regem Aragonum pro petendo succursu et dictus Bernardus de Capraria fecit ipsos redire absque responsione aliquali et etiam prohibuit quod non haberent succursum.

Interrogatus si dictus Bernardus et Raymundus venerunt per mare vel per terram ad dictam villam Mariveteris et dixit quod cum duabus galeis.

Interrogatus si sciebat ubi erat dictus dominus Rex Aragonum et dixit quod audivit dici quod erat in campis de Burriana circa fontem de la Losa.

Interrogatus que fama erat in exercitu dicti Regis Castelle cum quibus gentibus erat dictus dominus Rex Aragonum et dixit quod erat fama quod prefatus dominus Rex Aragonum erat cum quatuor mille et quingentis hominibus equitibus et bene cum quadraginta mille peditibus in quibus erant bene quindecim mille balistarii.

Interrogatus si erat oppinio sua et aliorum de exercitu dicti Regis Castelle quod dominus noster Rex posset experiri competenter bellum adversus dictum Regem Castelle et dixit quod sic etiam erat oppinio hujus deponentis et aliorum nonnullorum de dicto exercitu castell.uo de hoc plurimum formidantium quod si dictus dominus Rex movisset castra sua adversus eos et constituisset bellum quod nullus eorum posset inde evadere potentiam dicti domini Regis Aragonum.

Interrogatus quomodo scit et respondit quod de bene sex mille equitibus quos dictus Rex Castelle tenebat non erant inter eos quatuorcenti equites qui possent adesse bello eo quia eorum equi erant valde macilenti et destructi eo quia non comedebant annonam cum non possent habere.

Interrogatus si erat copia victualium in exercitu dicti Regis et dixit quod multotiens sic multotiens non. Immo accidit quadam die quod magister de Sant Yago Portugalie dedit seu habuit exsolvere pro septem panibus valde parvis centum morabatinos. Quare omnes de dicto exercitu existimabant se fore deperditos si dictus dominus Rex tunc temporis preparasset bellum.

Interrogatus si dicti Bernardus et Raimundus Alamanni sciebant penuriam et debilitatem exercitus dicti Regis Castelle et respondit quod ignorat si sciebant tamen res erat satis manifeste omnibus dictum exercitum intrantibus et potuisset eis esse clarum si diligentiam habuissent.

Interrogatus si vidit dictos nuntios eloquentes cum dicto Rege Castello et dixit quod non sed quod audivit dici verba que supra retulit a dicto magistro de Sant Yago sobrino suyo et a pluribus aliis et quod est intentio sua considerata potentia utriusque Regis quod dicta treuga tunc induta fuit potius inducta in favorem dicti Regis Castelle quam in favorem dicti domini Regis Aragonum. Et si dictus Rex Castelle tunc temporis haberet opportunitatem preliandi prout dictus dominus Rex habebat quod nunquam dicta treuga fuisset inde eos facta.

Interrogatus quomodo scit et dixit quod de hiis audivit plures loquentes qui erant de consilio dicti Regis et quod antequam dicta treuga fuisset firmata dictus Rex Castelle et omnes de ejus exercitu erant meticulosi et sperabant eorum perditionem mox autem postquam dicta treuga fuit firmata omnes in se exultarunt velut si de bello victoriam habuissent et inde catervatim se cesserunt apud Regnum Castelle et ipse deponens cum eis alia dixit se nescire nisi ea que supra deponerit et testificatus fuit.

Eodem die.

Egidius Valacii filius dicti militis testis juratus et interrogatus super predictis et dixit in omnibus et per omnia ea que supra dictus ejus pater deposuit et testificatus fuit. Et ultra hoc dixit quod vidit quod Ray-

mundus Alamanni loquebatur cum magistro de Sant Yago de Castella intus villam Muriveteris et valde invicem congratulabatur et post finem verborum suorum dictus Reymundus Alamanni dixit dicto magistro Hec que diximus erunt firma et dictus magister respondit Si por esta cabeça por nuestra part et posuit manum supra capud suum et dictus Raimundus Alamanni quasi regraciando sibi dixit eidem quod ea faceret expediri quem pro ejus parte expeditum erat.

Interrogatus que verba protulerunt et dixit quod ignorat quia non adfuit. Alia dixit se nescire.

Die sabbati XV die novembris anno predicto.

Johannes Imperialis civis Janue testis juratus et interrogatus super predictis et infrascriptis de quibus interrogabit dicere veritatem quam sciet et primo super captione dicti comitis Ausone et dixit se nichil scire per quem modum ipse comes fuit captus quoniam eo tempore hic testis non erat in partibus quibus dictus comes fuit captus. Dixit tamen verum esse interrogatus quod in mense aprilis proxime preterito hic testis erat cum nave sua intus rivum Xibilie et postea in mense madii proxime sequenti et audivit dici quod comes Ausone fuit ductus in quadam galea Martini Anyis per ipsum Martinum ad Regem Castelle qui erat in loco vocato Sant Lucha de Barramida et etiam audivit dici quod dictus comes remansit ibi in dicto loco

cum dicto Martino Anyis et dictus Rex Castelle ivit a Oriola si quart de cavall. Et postmodum audivit dici hic testis a pluribus quod dictus comes ivit cum dicta galea dicti Martini et cum flota galearum dicti Regis Castelle versus locum Cartaginie et tunc ceperunt IV galeas domini Regis Aragonum. Et etiam audivit dici quod quando galee dicti Regis Castelle iverunt versus insulas Majorice dictus comes Ausonie remansit in dicto loco Cartaginie cum dictis Rege Castelle et Martino Anyis. Dixit etiam interrogatus hic testis se vidisse dum erat ipse testis in civitate Xibilie quod post predicta dictus comes cum Rege Castelle venerunt in dictam civitatem Xibilie et vidit dictum comitem equitantem cum ipso Rege Castelle.

Interrogatus etiam dixit quod dictus Rex Castelle non tornavit nec tornari fecit dictum comitem in captione immo dictus comes ibat equitando cum ipso Rege Castelle per dictam civitatem et anant a cassa e per altres lochs prout hic testis vidit plures. Dixit etiam interrogatus se non vidisse quod dictus comes esset in consiliis dicti Regis Castelle eo quia hic testis non curavit nec intermitebat se de hiis sed continue videbat ipsum comitem cum dicto Rege Castelle. Dixit etiam interrogatus se audivisse dici quod quando dicte quatuor galee domini Regis fuerunt capte et galee dicti Regis Castelle fuerunt a Cartaginia et fuerunt decollati et occisi plures de dictis IV galeis captis quod dictus comes Ausonie havie restaurat En Francesch Daverso que no fo degollat.

Die veneris XXI novembris anno predicto.

Frare Garcia Lorens del orde dels frares menors de la provincia Darago testimoni jurat de licencia e volentat del honrat e religios frare Francesch Rafart gardia de la casa dels frares menors de Barchinona en la qual casa es ara lo dit frare Garcia e interrogat sobre les coses demunt et dejus scrites et altres de que sera interrogat dir la veritat de ço que sapia. E primerament dix interrogat que con lo dit comte Dosona fo pres a Medes per lo Rey de Castella aquest testimoni era en Darocha e era gardia de la lur casa a Darocha e oy dir comuntment a molts que la preso del dit comte no era stada ben feta e que con se liura al Rey de Castella quel dit Rey se feu muntar en les anques de la sua mula lo dit comte lo qual comte ab G. Dies de Santdoval se eren liurats volenterosament al Rey de Castella et havien trayts los altres.

Dix encara interrogat esser ver que stant aquest testimoni pres en poder del dit Rey de Castella en la ciutat de Xibilia oy dir en la preso hon era a molts frares qui venien veure aquest testimoni quel comte Dosona era exit de la preso e era solt e anava per Xibilia cavalcant ab lo Rey de Castella e que anave defora a caça ab lo dit Rey. Dix encara interrogat que en apres quel dit testimoni fo fora de la preso viu lo dit comte anant cavalvant per Xibilia et solt de la preso.

Dix encara interrogat esser ver que viu e encara oy dir comunament a molts quel dit comte munta en les galees del dit Rey con parti de Xibilia ab Marti Anyis e que sen anaren al dit Rey de Castella qui ajustava lo seu stol en lo loch de Alguizira del fadre. Dix encara interrogat que ha oyt dir en Xibilia a molts stant aquest testimoni era en Xibilia quel dit comte Dosona ab Marti Anyis ab lestol del Rey de Castella havien preses IV galees del Rey Darago. Dix encara interrogat que fama comuna era en Xibilia quel dit Rey de Castella havia solt de la preso lo dit comte per tal que venjas la mort del pare quel Rey Darago 'havie fet morir. Dix encara interrogat que apres quel dit comte fo exit de la preso romanseren preses En Pedro de Luna e frare Artal è los altres et que eren mils ferrats e mils gardats que dabans e que lavors muda Exemen Doriç e Naymerich de Sentelles de la preso hon staven e feu los metre en Laljub de consell del dit comte Dosona e que aço oy dir aquest testimoni a alscuns aragoneses qui eren preses en la Darassana del Rey de Castella.

P. dez Coll de Vilajoyosa testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites e altres de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament dix interrogat esser ver que aquest testimoni viu lo comte Dosona en lo loch del Alguizira del fadre et que ab Marti Anyis ensemps lo viu esser e cavalcar ab lo Rey de Castella e apres lo dit comte parti del dit loch ab

Marti Anyis ensemps ab lestol del dit Rey e vench a Cartaginia en lo qual estol era lo dit testimoni e que lo comte Dosona era present en lo dit estol con foren preses les IV galees del Rey Darago e foren manadas a Cartaginia. Dix encara interrogat esser ver segons que oy dir a moltes persones de Castella quel dit comte Dosona stant a Cartaginia ab lo Rey de Castella reeapta ab lo dit Rey En Franceseh Daverso que no moris. Dix encara interrogat que aytant con ell viu lo comte Dosona anave solt e no com a presoner empero be es ver que oy dir a alscuns que no era en lo dit comte de anarsen ne de fer ça volentat. Dix encara interrogat que oy dir a molts que con les galees del Rey de Castella partiren de Cartaginia quel Rey de Castella hi devia muntar e que faes la via de Cathalunya e ab lo dit comte ensemps devia venir al loch de Blanes lo qual loch lo dit comte li havie promes de liurar e encara li havie promes lo dit comte de liurar al dit Rey o de trer de la terra sa muller per menar la en Castella e quel dit Rey romas que no munta en les galees per ço con la mar li feya mal.

Postea vero die lune prima die decembris anno predicto venerabilis Petrus ça Costa procurator fiscalis predictus obtulit et in presenti processu inseri requisivit et jussit de mandato domini Regis quandam litteram papiream et patentem cujus suprascriptio erat talis Al molt alt e poderos lo Senyor Rey Darago. Tenor autem ipsius littere erat talis.

Seyor yo per reçels que havie dalgunes persones me so venido a Navarra e por esta raçon no entiendo a aver feyta cosa contra vos et si bien me enviastes a deçir que vengues a vos et por reçelo noy vengui no lo devedes seyor aver per mal que muytos son de vuestro rogno qui por sospetxa no venen a vos perque senyor ajat por bien que por esta raçon non ajades saya contra mi. Pero Senyor si alguno diç alcuna cosa contra mi jo Seyor hi respondre tan conplidament con mester sera. Scrita de ma ma a Uncastielo disapte ans de Pascua.

Del vostre Bernat de Cabrera.

Item dona e en lo present proces mana esser inserta una altre letra del Rey de Navarra lo sobrescrit de la qual es aytal A don Garci Lopis de Sesse algoasil del Rey de Aragon. Et la tenor de la dita letra es aytal.

El Rey de Navarra.

Don Garci Lopis nos avemos visto lo que escripto nos avedes et aqueyllo entendido vos fagemos saber que a present non podemos fager lo que nos requerides por ciertas causas que breument podredes sa-

ber segunt nos imbiaremos deçir al Rey Daragon. Data en Olit XIX die de març.

Diluns VIII de deembre del any demunt scrit.

Marti Galego del loch de Ayora del Regne de Valencia testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites et altres de que sera interrogat dir veritat que sapia e dix primerament interrogat esser ver que aquest testimoni be ha XL jorns stant en Portagal en casa del Rey de Portagal hon era stat trames per la infanta de Portagal oy dir a scuders dels missatgers del Rey de Castella qui eren a Portagal ab lo dit Rey de Portagal parlans quel Rey de Castella feya gran pertret de armada ço es de LX galees et de C naus quel dit pertret feya fer lo dit Rey de Castella a industria e consell del comte Dosona et quel dit comte ne seria capita. Dix encara interrogat que oy dir als demunt dits scuders que de aço parlaven entre ells quel Rey de Castella ço que feya de sos affers feya ab consell del dit comte lo qual comte anava ab lo dit Rey de Castella et nos partia dell anant a cassa o hon que enas. Et lo dit testimoni con oy les dites paraules demana a aquells e con no es pres lo comte Dosona et ells resposeren no es pas pres ans ha los quals mana ab si CCC homens a cavall a la janeta qui son de la Andolasia. Dix encara interrogat que partent de Portagal e vinentsen en Arago trevessant per Castella oy

aquest testimoni dir comunament a tot hom en tots los lochs dins Castella on ell fo aytals paraules o semblants Que mal viatge faes lo comte Dosona qui tan gran estol feya fer al Rey de Castella e aço deyen per tal con per tots los lochs demunt dits de Castella se feya forssa de anar homens en Xibilia obs de la dita armada. Dix encara interrogat que oy dir a tots los demunt dits e en tots los dits lochs quel dit comte Dosona era de cert fora de preso et quel Rey de Castella lo creya molt e li dave gran fe en tot quant feya ab son consell et que de cert devia muntar capita en lestol que ara se feya por lo dit Rey de Castella. Dix encara interrogat que aquest testimoni fo en la ciutat de Tholedo e stant aqui oy dir axi matex les coses demunt dites e encara oy dir con En Pedro de Luna era pres en la dita ciutat e que stave be gardat que viu quel hoste on ell possave bi banave si X per gardar lo aquella nit e aço per tal con tota la dita ciutat es partida per quadrelles a fer la dita garda.

Die mercurii XIV die decembris anno MCCCLXV in Barchinona fuit receptus sequens testis per me Ferrarium Sayolli et interrogatus per Franciscum Rome militem cancellarium domini Regis presentibus R. de Villanova thesaurario Berengario de Relato et P. ça Costa.

Gil de Moneçma natural de Barchinona fill dena Ma-

ria de Barchinona que esta a la plassa Nova testimoni jurat et interrogat sobre los sants evengelis don era vengut. E dix que era vengut novellament de Castella o que aquestes X galeas del Rey de Castella que lo die de vuy son preses en la plaga de Barchinona lo han aportat de Algezira Dalfadre fins açi en Barchinona.

Interrogat si era stat pres en Castella. E dix que hoc be ha III anys que aquest testimoni fon pres ab daltres naturals del Senyor Rey en lo loch Magallo.

Interrogat en quina manera era ell en Magallo. E dix que stava per hom de peu ab En Berengario Morey.

Interrogat apres que fou pres en lo dit loch hon ha estat pres. E respos que estech pres en Carmona ben II anys. E apres fou manat a la preso de Xibilia.

Interrogat si coneix lo comte Dosona et dix que hoc.

Interrogat sil ha vist pres o fora de preso. Dix que la vist solt e fora de preso.

Interrogat hon lo viu solt et dix quel viu en Sibilia cavalcar ab lo Rey de Castella per la ciutat e per la Rambla.

Interrogat con lo veya ell et dix quel veya dels murs de la Daraçana on aquest testimoni lavorava e quel dit comte anava e venia continuament de la ciutat a la Daraçana.

Interrogat si cavalcava prop del Rey o luny del Rey e dix que par a par ab lo Rey moltes vegades.

Interrogat quant temps ha quel viu cavalcar prop

del dit Rey et dix que be ha un any.

Interrogat ab quina companya anava et dix que ab VIII o X de cavall castellans qne cathala no havie ab ell.

Interrogat si daquesta revenguda quel Rey de Castella ha feta en Xibilia partent de las fronteres Darago ha vist cavalcar lo dit comte solt ab lo dit Rey de Castella diu que hoc en Carmona on lo dit Rey era vengut per cassar porchs el dit comte anava ab ell continuament.

Interrogat con ho veya ell et diu que aquest testimoni era pres en Carmona et obrava continuament en los murs del loch e veya al dit comte cavalcave et anave a la cassa ab un hom a cavall que li portave devant una escona muntera e ell cavalcava en una mula. E en aquesta matexa manera cavalcava lo dit Rey.

Interrogat ara quant aquest testimoni parti de Carmona si havie molts dies que havie vist lo dit comte ab lo dit Rey et diu que be havie VIII dies que ell havie vist cavalcar ab lo dit Rey dins Carmona. E mes dix que quant lo dit testimoni partia de Carmona quel amanaven cavalcant en un ase a Xibilia ell encontra en lo cami lo Rey el dit comte anava ab lo dit Rey. E mes anant dix interrogat quel dit comte menys del Rey mentre era en Xibilia anave solt per si matex sens del Rey segons quels castellans li comptaven.

Interrogat quant lo Rey de Castella trames son hostol la derrera vegada a Murvedre et a les Isles de Mallorques si sab quel dit comte hi vengues e en quina manera hi venia. E dix que publicament se deya en

Xibilia quel dit comte venia per capita e majoral de les dites galees.

Interrogat quins conportaments feya lo dit comte Dosona als presoners cathalans quiy eren. Et dix quels feya els procurava molt de mal. Entrels altres quels feu tornar V dies que havien de provisio a III dies.

Interrogat con ho sap et dix queu sab per aquells qui estaven preses en la Daraçana que lin digeren el ne pregaren con aquest tentimoni partis dells queu comptas daça a lurs amichs en special En Ramonet Dodena e Nasturç et molts daltres.

Interrogat dix encara que ell ha oyt dir a aquests castellans que son en aquestes X galees del Rey de Castella que ladonchs eren en lo dit hostol quel dit comte quant foren preses les galees dols cathalans per lestol del dit Rey de Castella lo dit comte demana al Rey de Castella que li donas alscuns homens seus que eren en les dites galees. El dit Rey los li dona e quant lo dit comte los tench feulos tots degollar. E apres lo dit Rey de Castella sabent quel dit comte Dosona havie fets degollar los dits homens que li havien dats feu degollar tots los altres qui eren romasos salvant los calefats et mestres daxa.

Dix encara interrogat que ell oy dir publicament quel dit comte Dosona havie fet matar frare Artal de Luna per fam consellant al Rey que no li faes donar a menjar e diu que aquest testimoni oyia cridar al dit frare Artal fam fam estant pres dins una casa que era prop daquella casa on aquest testimoni estava pres con lo manaren pres de Carmona per soltarlo. E diu mes

quel die que aquest testimoni fou desferrat e delliurat de preso lo dit frare Artal mori.

Interrogat per quina manera era exit de la preso. E diu que la mara daquest testimoni ha procurat que es exit per cambi de Domingo Gallego que era pres En Barchinona criado de micer Matli janoves vehin Dalgezira. E aço diu que li procura lardiacha de Leyda.

Interrogat perque En Pedro de Luna e vescomte Dylla e Naymerich Sentelles et los altres qui eren presoners no eren solts axi be con lo comte Dosona. E dix que fama publica era per tota la terra de Castella que los altres no querien esser axi traydors con lo dit comte. Dix encara interrogat que oy dir a moltes persones axi en la Darazana con en la ciutat de Xibilia quel Rey de Castella havie dat al comte Dosona la honor Daguilar e altres lochs e castells qui son dins Castella e que aço havie fet lo Rey de Castella per ço con lo dit comte se era fet hom seu.

Die veneris XVII die aprilis anno a nativitate Domini MCCCLX sexto fuit recepta depositio sequentis deponentis per nobilem Berengarium de Apilia et Ombertum de Fonollario alguzirium domini ducis in civitate Barchinone presente G. de Solerio scriptore curie vicarii Barchinone.

Diego Yevinges de Mendoça del regno do Castella

jurat e interrogat en sa propria confessio en fet propri e axi con a testimoni en la cosa stranya dir la veritat la qual sapia e sobre aço que es vengut et pervengut a oyda del noble baro En Berenguer Dabella et del honrat Nombert de Fonollar alguzir del senyor duch. E dix es ver que ell deposant fort fadri parti de Castella per pahor del Rey de Castella per ço con lo Rey de Castella persseguia malament tots los parens e amiebs de dona Elionor richa dona de la qual aquest deponent era parent et venchsen en França et depuys de França venchsen en Cathalunya e veent se pobre metes a obrar de ses mans per tal que no hagues anar en la frontera ne fer guerra contra lo Rey de Castella son senyor natural e esser en lo regisme Daragon esdevench a Querol qui es terra den R. Alamany e feuli alscunes obrelles de les quals feu servey al comte Dosona e el deposant dix al dit R. Alamany que era Castella e aço fo con la pau se feu del Rey de Castella ab lo Rey Daragon. E lavors lo dit R. Alamany qui loava lo Rey de Castella dix a aquest deposant que ell li hauria carta testimonial de bons homens del regne de Aragon con ell deponent stant dassa no havie feta guerra contra lo Rey de Castella perque lo Rey de Castella li perdonaria et aço hac sabut lo comte de Osona per En R. Alamany e en aço torna la guerra del Rey de Castella e del Rey Daragon et fo pres lo comte de Osona e parla lo comte Dosona segons que aquest deponent depuys oy dir al Rey de Castella al dit Rey de Castella de aquest deponent. E el Rey de Castella esgardant ço que aquest deponent havie fet

hac ne pietat e perdonali que tornas en ço del seu e trames li una letra que tornas en la sua merce et hauda la letra per un castella la qual li dona a Moya partis del regne Darago et anasen en Castella. E con fo la lo Rey de Castella comenali la missatgeria del jutge Darborea e recomenali que passas de Cathalunya ab En Carros ensemps en Sardenya que sen devia passar tost e ques prengues garda lo dit En Carroç con se conportaria en la Isla ni lo seu poder quin era ni si sab lo seu poder podria noure al Rey Darago e fer aço que degues fer la dita missatgeria del jutge de la letra que portava la qual letra anave per letra que ja en la guerra primera lo jutge do Arborea havie tramesa al Rey de Castella en la qual lo dit jutge feya assaber al Rey de Castella que ell li ajudaria ab tot son poder en tota aquella manera quel Rey de Castella volgues ne sabes contra lo Rey Darago per alcunes injuries quel Rey Darago et officials seus li havien fetes. E con ell deponent hac acabat ab lo jutge la missatgeria daço que lo dit jutge havie atorgat al Rey de Castella ne ço que lo dit Rey de Castella volia del dit jutge parti de Serdenya e tornassen en Castella portant letres del jutgo al Rey de Castella en les quals li havie atorgat tot son fet. E con fo en Castella lo Rey de Castella feu tornar aquest deponent al jutge Darborea ab scrivans e testimonis per privilegiar lo fet del jutge Darborea. E lo Rey de Castella manals metre en una nau de genoveses o esser en la dita nau lendema lo vescomte de Cardona fo aqui e pres aquest deposant en la dita nau e manal açi en la ciutat de Barchi-

nona. Fo demanat si sab als ques degues fer ne tractar per altres contra lo Senyor Rey Darago. E dix que no si non con lo comte de Osona per son tractament e voler se mes en la preso del Rey de Castella Fo demanat con ho sab. E dix que per tal con Marti Anyis sen era rahonat ab aquest deposant e li dix que major ajuda haguere bauda lo Rey de Castella del comte Dosona si no fos pres con per son voler era stat pres per lo Rey de Castella. Fo demanat si En R. Alamany ha fets altres tractaments contra lo Rey Darago. E dix que no als salvant que Marti Anyis dix a aquest deposant que lo dit R. Alamany era de conseyll del comte Dosona. Demanat si depuys que es pres aquest dsposant ha parlat de les coses demunt dites a alcu o alcuns dins la preso. E dix que no.

Divendres a XXVII de febrer del any demunt dit.

Lonrat A. de Blanes donzell testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites e dejus scrites e altres de que sera interrogat dir veritat que sapia. E dix primerament interrogat que aquest any prop passat lo Rey de Castella parti ab alscunes galees de Xibilia per anarsen Alguizira per ajustar son estol e a cap de XV dies et III setmanes vench Marti Anyis ab una galea e feu desferrar lo comte Dosona e manalsen ab si ab la dita galea.

Interrogat con ho sab e dix que per tal con viu des-

ferrat lo dit comte el viu recullir e aço viu per una ballesteria de la torra de la plaça en que stave aquest testimoni.

Dix encara interrogat que ha oyt dir a molts que encontinent quel Rey de Castella sabe que En Bernat de Cabrera era mort se feu venir lo dit comte e lampra que fos en son servey e quel dit comte se retench acort.

Dix encara interrogat que apres quel Rey de Castella fo tornat del dit estol en Xibilia apres pochs dies veneh lo comte Dosona ab Marti Anyis e que viu aquest testimoni moltes vegades guardant per les ballestaries de la Torra on stave pres lo dit comte cavalcant ab lo Rey de Castella ab altres cavalcadors ensemps per la Rambla e encara entrar ab lo dit Rey en la Darassana.

Dix encara interrogat que apres de les coses damunt dites no ha vist ne oyt dir quel dit comte sia tornat en preso.

Disapte a XIII de marçdel any MCCCLXVI damunt dit.

Johan Polo verguer de la governacio del regne de Valencia testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites e dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E dix primerament interrogat que aquest testimoni fo pres per companyes del Rey de Castella entre Cilla e Almussafes mentre que lo Sen-

yor Rey tenia assetjada Cullera e fo manat pres a Murvedre e de Murvedre a Xibilia e stant pres en la dita ciutat de Xibilia viu quel comte Dosona era solt de preso e que cavalcava ab lo Rey de Castella passant per la Darassana e que con lestol del dit Rey sespegava en Xibilia oy dir aquest testimoni comunament a tot hom quel dit comte Dosona muntave en lo dit estol. Encara oy dir apres quel dit comte anant en lo dit estol fo en lo esvayment del stol del Senyor Rey con les IV galees del dit Senyor se perderen.

Dix encara interrogat que con lo Rey de Castella hac presa Oriola e vench daquella frontera en Xibilia quel dit comte vench ab lo dit Rey el viu cavalcar ab ell moltes vegades solt och encara com lo dit testimoni isque de la preso viu lo dit comte en la Darassana on se feyen les galees ab lo dit Rey anant cavalcant ensemps. E aço fou lo primer dimarts de setembre prop passat.

Dix encara interrogat esser ver que apres que aquest testimoni fo fora de la preso torna en Xibilia en lo mes de noembre prop passat per tractar lo rescat den Eymerich de Sentelles e den Paschal Massana e estant en la dita ciutat de Xibilia viu moltes vegades lo dit comte Dosona cavalcar ensemps e prop lo dit Rey de Castella e anar a cassa ab lo dit Rey. E encara lo viu cavalcar per la dita ciutat per si mateix e ab altres.

Interrogat si sab ne ha oit dir perque ne per qual raho lo dit comte era exit de preso ne anava solt. E dix que oy dir a molts quel Rey de Castella havia solt de

preso lo dit comte per ço con se era fet son hom e li havie fet homenatge.

Dix encara interrogat que oy dir a alscuns cathalans presoners que frare Artal de Luna era mort per perseguiment quel dit comte li havie fet e altres deyen que ans era fet per ço con parlava molt del dit Rey de Castella.

Dix encara interrogat esser ver que aquesta derrera vegada quel dit testimoni es stat en Xibilia que En Julia Barber qui fo pres en la galeea den Averso lo qual era lavors en Xibilia per lo rescat den Averso dix a aquest testimoni quel scriva den Marti Anyis lo prega un die que li splanas o legis una letra de creenssa que En R. de Gurb havie portada al comte Dosona de part de la comtessa muller sua e quel dit Julia havie legida la dita letra en la qual la dita comtessa comanava creença al dit En R. que degues dir al dit comte. E apres lo dit testimoni passant per la vega dels Janoveses oy dir a alscuns cathalans presoners qui anaven per la ciutat de Xibilia com En R. de Gurb seya ab los jenoveses e mostrarenli qual era.

Dix encara interrogat quel dit Julia dix al dit testimoni que ell havia parlat ab lo dit En R. de Gurb les paraules ell no les dix a aquest testimoni ne ell nol ne demana.

Dissapte a XI dabril del any damunt dit.

Lo noble Roger Bernat de Foix vescomte de Castellbo e senyor de Novalles testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites e altres de que sera interrogat dir veritat que sapia. E dix primerament interrogat esser ver que en lany prop passàt ans del mes de setembre lo dit testimoni estant en lo loch de Ortes en Biarn ab lo comte de Foix qui aqui era vengueren II missatgers del Rey de Castella al dit comte de Foix los noms dels quals no li menbren e stans aqui los dits missatgers lo un dells lo qual era cavaller parla ab lo dit testimoni en la clausura dels frares monors del dit loch e dixli aytals paraules o semblants en acabament Vostre ermano lo comte Dosona vos envia molt a saludar e vos prega que vos li ajudets a endressar que ell puxa haver sa muller e ses inffants. E lo dit testimoni demana perque lo dit comte Dosona los volia e lo dit missatger respos quel Rey de Castella nos volia fiar en lo dit comte Dosona tro que hagues per resenes la sua muller e sos inffans e quel Rey de Castella lo havie molt en son grado con se era be portado con a bon cavallero axi en lespatxament e endreçament del stol seu en la palleya de la mar con lestol del vescomte de Cardona fo desbaratat e muyt be lo havie servit en lo dit stol en lo qual lo dit comte fo en la galea de Marti Anyis. E lo dit testimoni demanali si lo dit comte era fora de preso e respos lo dit missatger que och mas quel Rey de Castella no si volia be fiar tro que hagues les resenes e que si podia

haver la dita muller e ses inffans quel Rey de Castella se tenia muyt per tenido de fer lurs gran be.

Item fo interrogat si era con la comtessa Dosona ab sos infans se son exits de Cathalunya e sen son anats en la terra françesa aço es stat fet ab consell e sabuda del dit testimoni ne daltres amichs de la dita comtessa e dix que no ans li desplach molt con sens consentiment del Senyor Rey e de la Senyóra Reyna e menys de sabuda de aquest testimoni e dels altres amichs la dita comtessa sen era anada e tostemps li consella que no isques de la terra sens consentiment e consell dels damunt dits ne null temps no tench per bo que isques de la terra del Senyor Rey per anar en Castella ne en altre part. E que enten aquest testimodi de cert quel partiment de la dita comtessa e de sos infans ses fet per mal enteniment.

Dix encara interrogat que estant aquest testimoni en un loch seu apellat Ciutat aquesta coresma hac un any troba un correu qui portava una letra del dit comte a la comtessa la qual lo dit testimoni pres e la legi en la qual lo comte Dosona feya a saber a la comtessa muller sua que ell se era rescatat ab lo Rey de Castella perque ell la pregava que decontinent ab sos infants degues partir de Muntsoriu e que sen portas tot ço que bo fos que no fes gran comun e que no hagues pahor que no pogues pagar lo rescat ab que ella sen anas e que anas a Bayona pero ques guardas que en sa anada no passas per negun loch de amichs

seus ne que sos amichs res non sabessen. E lavors era ab aquest testimoni lo vescomte de Rochaberti qui volch veure e legir la dita letra e demana al dit testimoni que li paria e lo dit testimoni demana al dit vescomte mas a ell que lin paria. E lo vescomte de Rochaberti respos que no lin paria res be ans que daqui anant no entenia a caber en ses affers.

Lonrat En francesch de Sant Climent cavaller testimoni jurat e interrogat sobre lo XXVII capitol e dix esser ver que com lardit vench quel Rey de Castella era sobre Calatayu lo dit testimoni rahonant se en la plassa de Sant Jaeme ab En P. ça Costa oy dir les paraules contengudes en lo dit capitol al dit En P. e lavors lo dit testimoni ab lo dit P. ça Costa anaren al hospital de San Johan hon posave frare R. de Vilademany per dirli lardit que era vengut con Calatayu era assetiat. E quel dit En P. ça Costa present lo dit testimoni interrogas e demanas a frare R. ço quo ja dabans li havie dit axi con en lo dit capitol es contengut e nol trobaren con ja era partit de Barchinona lo die passat.

Sobre lo XXXI capitol interrogat e dix esser ver que mentre malalties eren en Barchinona vench ardit quel Rey de Castella tenia assetjat Calatayu e per ço con la major part dels bons homens eren fora de Barchinona sempre quel dit testimoni qui lavors era veguer de

Barchinona sabe lo dit ardit cavalca per anar an P. ça Costa qui era a la torra sua que sen entras en la ciutat e troba lo dit En P. als molins qui sen venia a la dita ciutat per missatge que havic haut dels consellers e entraren ensemps en la ciutat e foren ensemps en la plaça de Sant Jacme ab les consellers e ab alscuns prohomens e ordonaren e endressaren quel mur de la ciutat se faes e provehiren en haver viandes e armes e stant axi En P. ça Costa dix al dit testimoni aquestes paraules o semblants En Francesch Sent Climent gran pabor he que en aquests affers no correga gran trahicio e malvestat e recomptali les paraules contengudes en lo dit XXVII capitol demanant al dit testimoni si havie privadesa o conexenssa ab lo cavaller missatger del Rey de Castella qui era en Barchinona. E lo dit testimoni respos que no mas que be conexia un castella qui cra ab la comteça de Trestamara en Barchinona e que parlarie ab aquell e endresseria ab aquell que parlas ab lo dit missatger per saber son enteniment. E lo dit testimoni parla ab lo dit castella et trames lo al dit missatger pregant lo que sabes ab ell alcuna cosa daquest fet maravellantse fort lo dit testimoni quo volia dir que Calatayu fos assetjat e quel missatger fos açi per complir la pau. E aquell castella ana al dit missatger e segons que dix al dit deposant lo dit missatger li havie respost aytals paraules o semblants que ell no hagues dubte que ell anave sobre cosa certa e quel Rey de Castella venia fort acordat a la pau e que ell portava letra an Bernat de Cabrera del Rey de Castella e encara quel dit Rey dix al

dit missatger que con fos ab En Bernat de Cabrera quel abrassas detras et que li dixes En Bernat molt vos saluda lo vostre amich lo Rey de Castella e preguèus queus menhre dell. E daquestes paraules lo dit testimoni havent suspita que fos engendrament de mal parlan ab lo dit P. ça Costa et ab daltres per manera que fo revelat al Senyor Rey.

Dix encara interrogat esser ver que no ana molt de temps quel dit caváller fo trames pres per lo Senyor Rey al dit testimoni qui lavors era veguer de Barchinona.

Sobre lo XXXII capitol interrogat. Dix que no sabie quel dit cavaller degues esser escapssat mas que be sab que a prechs de Pedro Carrillo lo dit cavaller fo solt de preso e lo dit deponent per aquesta raho fo moltes vegades al Senyor Rey donantli a entendre con errava molt en soltar lo dit cavaller quel Senyor Rey no sen volch star. E viu aquest testimoni que En Bernat de Cabrera ensemps ab Pedro Carrillo suplicaven al Senyor Rey que lo cavaller fos lexat de la preso. E lavors lo Senyor Rey mana a aquest testimoni que lexas de la preso lo dit cavaller e axis feu.

Dimarts a II de juny any MCCCLXVI damunt dit.

March de Sant Agosti donzell poblat en lo loch de

Illa testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites e altres de que demanat sera dir veritat que sapia. E primerament dix interrogat quel primer o segon die de març prop passat parti aquest testimoni del dit lloch de Illa per anar en Castella al vescomte de Illa al qual la vescomtessa de Illa lo trametia e que la dita vescomtessa havie hant guiatge del Rey En P. de Castella a aquest deposant e a un hom de peu ab lo dit guiatge entra en Castella.

Dix encara interrogat que con aquest deposant fo en Navarra se mescla ab la gran companya e ab ells ensemps entra e ana entro a Sereso e aqui mesclas ab la companya del comte de Denia e ana ab ells ensemps entro a Brivesque e aqui partis dells e anassen a Burgos. E con fo aqui troba quel Rey En P. de Castella nera partit per lo mati e de continent lo dit deposant cavalca ab alscuns homens de cavall del dit Rey e anassen ab ells entro a Madriç hon lo dit Rey era al qual feu reverencia e lo dit Rey se feu monstrar lo guiatge e apres dixli que be fos vengut. E partent de Madriç ab lo dit Rey anassen a Tholedo.

Dix encara interrogat que stant aquest deposant en la dita ciutat de Tholedo viu lo comte Dosona anar cavalcant per la dita ciutat ades ab pochs cavalcadors ades ab molts axi que segons son parer no li era semblant que fos pres ne anas con a pres mas be oy dir a alscuns que dos scuders comunament nos partien dell.

Dix encara interrogat que viu lo dit comte entrar soven en la posada del Rey damunt dit e star e con-

tinuar aqui e que una vegada viu star lo dit comte denant lo dit Rey mentre seya a taula ques dinava.

Dix encara interrogat que stant aquest deposant en la dita ciutat de Tholedo un dia encontra lo dit comte Dosona qui cavalcava e lo dit comte veent aquest deposant dixli con hic sots vos aci e aquest deposant respos con Deus ho vol. E lo dit comte dix a aquest deposant mas per que hic sots vengut. E aquest deposant respos que per veer lo dit vescomte de Illa. E lo dit comte respos. Lo Rey vol queus en tornets encontinent e aquest deposant dixli no men vull tornar que perilos me seria per les companyes qui man mort un macip e am mes quel Rey de Castella me degoll que si les companyes me degollaven. E lo dit comte dixli anats vos dinar. E apres dinar siats a mi. E con aquest deposant fo dinat anassen a casa de Marti Anyis hon posava lo dit comte. E con fo devant lo dit comte dixli quel Rey li havie haut seguidor quil metria en Navarra segur. E aquest deposant dixli Senyor nom faric res con lo Rey me diga jom se que li he a dir. E parlant aquest deposant del dit comte anassen al Rey e va li dir que li plagues quel lexas anar parlar ab lo vescomte qui era en Xibilia axi con lo havie guiat. E lo Rey resposli que li playa molt e que anas en hora bona en Xibilia con ell hi seria abans que aquest testimoni.

Dix encara interrogat que partent aquest testimoni de Tholedo sen ana vers Xibilia e en lo cami troba Pedro de Luna lo qual sen menaven pres lo algutzir de Xibilia ab L de cavall e mes e ab cadenes e be ferrat

e parlant de unes noves e daltres entre los altres lo dit deposant demana al dit En Pedro con se avenien lo comte Dosona e vescomte de Illa et ell respos que be mas que ja havie vist cosins germans qui mils se avenien.

Dix encara interrogat que con aquest testimoni fo en Xibilia troba lo Rey de Castella e lo comte Dosona en la dita ciutat de Xibilia e viu quel comte Dosona era en la Darassana pres e ferrat axi con los altres presoners qui aqui eren. E oy dir que per ço lo dit Rey havia fet tornar pendre lo dit comte con havie suspita que no sen anas al Rey Enrich e aquesta suspita havia segons ques deya per tal con un alguatzir del dit Rey En P. li era fuyt e sen era anat al Rey Enrich e lo dia avans que fugis havia demanat a son nabot de Marti Anyis que li lexas lo comte per tal con volia jacr ab fembra aquella nit et lo dit nebot resposli que si lo comte volia fembra que ell la li aculliria en una cambra del seu alberch. E aquestas paraules segons que oy dir a alcuns castellans reconta lo dit nabot de Marti Anyis al dit Rey En P. per les quals paraules ell feu pendre lo dit comte Dosona.

Dix encara interrogat que viu lo vescomte de Illa en la dita preso fort ferrat que tenia mes de LXX lliures de ferre e que tots temps depuys que fo pres stech pres e ferrat fortment e no li era stat fet neguna hora negun aleujament de la sua preso.

Dix encara interrogat que aquest deposant parla ab lo dit vescomte de Illa de sos affers ço es per lo rescat qui era tractat mas que noy poch parlar de negun

secret e aço per tal con tota vegada un cavaller castella seya al mig damduy perque no lic poch parlar mes avant.

Dix encara interrogat quel dit vezcomte li dona una letra scrita de sa ma la qual letra empero viu avans lo Rey en P. de Castella la qual letra lo dit deposant ha liurada e davall es insertada.

Empero al partir en fort poch spay lo dit vescomte dix a quest deposant Deyits a la vescomteça que ques que jo li scriva per res noy trameta los infans.

Dix encara interrogat que con aquest deposant fo en partir una fembra li aporta una letra ab una cedula que habia dins la qual lo comte Dosona trametia a la comtessa Dosona. La qual letra e cedula lo dit deposant ha liurada en sa forma e davall es insertada.

Dix encara interrogat que partent de Xibilia ab una nau de genoveses foren Alguiziria del fadre e stant aqui vengueren V presoners de Xibilia qui comptaren con lo Rey En P. de Castella sen era anat vers les parts de Portogal e que sen havia amenada e aportadá tota aquella moneda que havia pogut e que havia soltats tots los presoners e qui havia dat al comte Dosona CCC mil morabatins los quals li tolgeren mentre sen anava a la posada.

Es la tenor de la letra del dit vescomte aytal. Vescomtessa fas vos saber que En March es stat asi e ham

dit so per que vos bavieu trames asi perque nous qual duptar en res pero sertifich vos quel Rey ma demanatz amdos los fills que diu que per la un nom lexaria anar. Perque si volets que mon fet se fassa ni que jo isqua dasi enviau los me abdos con lo Rey ma atorgat que si yo he mos fills que ell me soltara tantost e que vaja percassar la moneda de que jom son convengut ab ell so es XXX mil florins perque feu que haja recapte. Scrita de ma ma a XXV dabril. Lo vescomte Dyla. Es lo sobre scrit a la molt nobla la vescomtessa Dyla.

La tenor de la letra del dit comte et la cedula de dins es qnis segueix.

Comtessa En Berenguer de Malla En Gurp moltes vegades vos he fet saber quem amenassets aquelles reçenes ço es a saber mos fills et ara par me que nou volets fer. Placia a nostre Senyor Deus que ell vos ho deman al cos et a la anima de la pahor e del affany quem fets soferir perque decontinent venits a Bayona e noliejats I nau e venits dretament a Xibilia e nous metats pus lo cap entorn ne ab lo comte de Foix ne ab negun neus ne stigats si ben aquest regne es en aquesta tribulacio neus ne stigats si be aquest Rey ma tornat ferrar cor accident es stat. Daçi avant nons ne scriuria pus sau que si no ho fets clam men a Deu que ell vosen ponescha e als fills sien malayts de Deu e de mi si per ells vos ne stats. Scrita de ma nostra a Sibilia a XXIV dies dabril. En cas que los fills del ves-

comte no venguessen venits. Del comte Dosona. E lo sobrescrit es aytal. A la comtessa Dosona e an Berenguer de Malla En Gurp.

Comtessa encars que no haguessets tots los diners quey fiu saber que adungues En Gurp venguen les reçenes ab partida dels diners e no dubtets si be lo guiatge ses passat que segurs podets venir e pensats que menys ho volria yo que vosaltres. Mas aquest lagui que fets creu que no sia alre sino que volriets tots que noych isqua. Aquesta cedula va a vos e an Malla et En Gurp. Scrita de ma nostra a XXIV dabril etc. Del comte Dosona.

Dimecres a III de juny del any damunt dit.

Francesch Tintorer mariner e ciutada de Barchinona testimoni jurat o interrogat sobre les coses damunt dites e altres de que sera interrogat dir veritat que sapia. E dix primerament interrogat esser ver que con lestol de les galees del Senyor Rey fo desbaratat per lestol del Rey de Castella aquest testimoni qui era comit de la galea den Santmenat viu lo comte Dosona en la galea de Marti Anyis solt sens neguns ferres.

Dix encara interrogat que era fama publica en totes les galees dels castellans que la xurma de les IV galees nostres qui foren degollats per lo Rey En P. qui fo de Castella foren degollats a inducio e ordinacio del dit comte Dosona.

Dix encara interrogat que stant aquest testimoni pres en les galees del dit Rey qui fo de Castella al port de Denia viu moltes vegades lo dit comte venir cavalcant a la mar solt sens nenguna preso.

Dix encara interrogat que con les XIX galees dels castellans donaren cassa al almiray del Rey Darago devant Murvedre quel dit comte Dosona era en la una de les dites XIX galees e aço sab aquest testimoni per ço con era present e presoner en les dites XIX galees. E apres viu lo dit comte a Cartaginia con les dites galees de castellans hi foren tornades e aqui romas ab lo Rey de Castella e sen ana ab ell vers les parts de Murcia segons que oy dir aquest testimoni.

Dix encara interrogat que aquest testimoni stech ab En Francesch Daverso ensemps en les dites galees ab lo capita de Castella tro sus ara a V de maig del any present qui tornaren en Xibilia per desarmar.

Dix encara interrogat que apres que fo exit aquest testimont en terra ha stat pres e ferrat en la Darassana de Xibilia VI dies con apres del dit temps es stat deferrat e desliurat de la preso ensemps ab los altres presoners qui aqui eren.

Dix encara interrogat que con lo dit testimoni entra en la Darassana de Xibilia troba lo dit comte dins la Darassana mas que no stave ferrat e que oy dir que entro a VI dies havie quel havien desferrat e que no bavie molt quel bavien mes en la dita Darassana que era vengut ab lo dit Rey qui fo de Castella con vench de Tholedo.

Dix encara interrogat que ara con parti de Xibilia

oy dir En Francesch Daverso lo qual prega aquest testimoni que con fos a Barchinona queu digues an P. Sent Climent e an P. ça Costa que lo comte Dosona li havie dit e lo havie emprat que ell degues romanir ab lo Rey qui fo de Castella e que li faes sagrament e homenatge de esserli bon servidor e leyal e que ell li farie donar cavall e armes e messio. E lo dit En Francesch Daverso segons que recompta a aquest testimoni dix e respos al dit comte que nou faria per res del mon. E lo dit comte resposli que ell e los altres presoners havien açο a fer o lo Rey de Castella los faria degollar. E lo dit Francesch Daverso respos que mes amave esser degollat que si fos ço de que lo havia emprat. E semblants paraules dix En Berenguer Morell a aquest testimoni que li eren stades dites per lo dit comte.

Die sabbati IV die julii anno predicto LX sexto. Venerabilis Jacobus de Vallesicca cui fuit comissum per vanerabilem cancellarium seu consilium domini Ducis presente Guillermo Jordani procuratore fiscali. Interrogat iterum dictum Franciscum Tintorer marinerium qui jam supra deponerat ut seqnitur prestito juramento. Ço es interrogat contra quis feya lo dit emprament. E dix que nos sap. Interrogat sin sab res ni na oyt res dir. E dix que no sino ço que demunt ha dit e deposat.

Anthoni Perets mariner e ciutada de Barchinona tes-

timoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites e altres dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E dix primerament interrogat esser que dema que sera la festa de Corpus Christi haura IV anys aquest testimoni fo pres en I cocha per galces del Rey qui fo de Castella en les mars de Ivissa et fo amenat en la Darassana de Xibilia hou ha stat pres tota vegada entro ara.

Dix encara interrogat que aquest testimoni stant pres viu lo comte Dosona metre pres en lo alcassar de Xibilia e que con lo Rey qui fo de Castella era a Murvedre ques feu anar lo dit comte et ana ab ell En Ramonet de Castellbell En Vilacorba de Rossello et a poch de temps lo dit comte torna en la dita preso.

Dix encara interrogat que oy dir comunament a tot hom que con lestol del Rey qui fo de Castella se feu en lany prop passat que Marti Anyis trach de la preso lo dit comte el sen mena en la sua galea ab lo dit stol. E que ana ab lo dit stol e fo a la invasio del stol del Senyor Rey. E que apres quel dit stol de castellans fo tornat en Xibilia lo dit comte no torna en lo preso ans stech ab Marti Anyis ensemps seguent lo Rey qui fo de Castella en aquellas parts hon es anat e stat.

Dix encara interrogat que ara con lo Rey qui fo de Castella vench de Tholedo e fo en Xibilia lo dit comte vench ab ell e no stech en la preso per alscuns dies mas depuys viu ara con lo dit Rey devia desemparar la ciutat de Xibilia que le dit comte vench ab V de mules e devalla en la Darassana et romas aqui e los altres ab les besties tornarensen e de present fo ferrat

e stech ferrat tro a VIII dies o apres fo desferrat e stech axi desferrat ab los altres presoners entorn XX dies quen es exit e soltat ab los altres presoners.

Dix encara interrogat que era fama comuna en la dita Darassana per tot hom que aquesta preso se feya per cautela de cobrar los affers del dit comte e per fer algun tractament ab los presoners.

Lorenç Aulet calafat ciutada de Barchinona qui era per calafat en la galea den Averso testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites e altres dejus scrites de que sera interrogat. E dix primerament interrogat esser ver que aquest testimoni era en la dita galea con les IV galees nostres foren preses per lo stol de Castella.

Dix encara interrogat que viu en lestol del Rey qui fo de Castella en la galea de Marti Anyis lo comte Dosona qui tota hora fo en la dita galea en lo perseguiment e en lo encalç e que sempre que les dites IV galeas foren preses oy dir quel comte Dosona trames an Averso et se feu venir en la galea en que era.

Dix encara interrogat que aquest testimoni stant pres fo mudat en la galea de Marti Alfonso tro Castella e ay dir a molts de la dita galea que sempre quel comte Dosona fo en terra ab lo Rey qui fo de Castella en lo loch de Cártaginia quel dit comte feu penjar En Berenguer Sentmenat et los altres e encara oy dir a aquells mateixs castellans de la dita galea que si lo comte Dosona no fos que la xurma de les IV galees nostres no

foren stats degollats e que a inducció et instigacio del dit comte foren degollats.

Dix encara interrogat que aquest testimoni isque en terra u Cartagenia e viu lo comte Dosona cavalcant ab lo Rey qui fo de Castella anar par a par moltes vegades. E encara lo viu entrar en mar ab lo dit Rey per regoneixer e endreçar les galees con degeren partir del dit loch.

Dix encara interrogat que com les galees desarmaren en Xibilia salvant X quin romaseren armades aquest testimoni fo mes pres en la Darassana hon ha estat tota hora tro ara e con fo en la dita Darassana no viu quel comte hi fos pres ans oy dir a tots aquells de la Darassana e a daltres castellans quiy entraven quel dit comte anava soltat ab lo Rey qui fo de Castella e nos partia dell en qualque part hon anas.

Dix encara interrogat que ara con lo Rey qui fo de Castella vench de Tholedo lo dit comte Dosona vench ab lo dit Rey e con hac stat be XX dies en Xibilia anant solt I dia vench a la Darassana si quart de mules e romas aqui e los altres tornarensen et fo ferrat e stech ferrat tro a III dies e apres fo desferrat e stech desferrat tro altres III dies anant per la Darassana desferrat. E apres I dia hora de miga nit isque de la preso. Ques feu ne que no nou sab aquest testimoni. E lendema solgueren CC presoners et lo altre dia seguent tots los altres.

Dix encara interrogat que los menestrals castellans qui entraren obrar en la Darassana se maravellaven es rahonaven entre ells present lo dit testimoni com

lo comte Dosona en temps passat auava solt per Castella e los altres presoners staven preses e ferrats. E deyen molts quel Rey qui fo de Castella se tenia per tengut al dit comte et li entenia a fer be.

Dix encara interrogat que lo vescomte de Illa Pedro de Luna Naymerich de Sentelles e los altres presoners null temps no eren stats alcujats de preso ans com mes anave eren pus agreujats e strets de preso.

Dix encara interrogat que ha oyt dir als presoners que lo comte Dosona havie haudes noves ab frare Artal de Luna e per les dites noves lo dit comte feu ab lo dit Rey qui fo de Castella que fo cuytat de morir lo dit frare Artal.

Dix encara interrogat que oy dir a molts dels presoners quey eren specialment dels bons quey eren con lo comte Dosona los havie emprats que faessen seguretat de servir e valer al Rey qui fo de Castella e que con aquells responguessen que nou volien fer lo dit comte los deya que volguessen o no ho havien a fer e que si nou feyen serien degollats.

Divendres a V de juny del any damunt dit.

Jacme Julia barber e ciutada de Barchinona testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites o dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia jatsia que ja haja deposat sobre altres coses en aquest fet. E dix primerament interrogat esser ver que

aquest testimoni parti de Barcbinona a IV de octubre del any prop passat per anar en Castella per lo rescat den Francesch Daverso. E fo en la ciutat de Xibilia a VII de noembre seguent. E con fo en Xibilia troba aqui lo Rey qui fo de Castella e presentali totes les letres que aportava dels presoners axi daquells qui eren açi con daquells qui eren la les quals letres lo dit Rey qui fo liura an Johan Bernalt scriva seu. E apres Marti Anyis e Matheu Ferrandis feren venir aquest testimoni a una esgleya per parlar ab ell. E con foren tots ensemps en aquella esgleya demanaren a aquest testimoni del stament de la terra del Senyor Rey Darago. E en lo dit parlament e interrogacio era present lo comte Dosona. E lo dit comte demana al dit testimoni si lo Senyor Rey li havie presa la sua terra e aquest testimoni respos que no que ell ho sabes mas que En Jacme Burgues de Sotariba havia dit a aquest testimoni a Murvedre con ne dech partir que li saludas molt lo comte Dosona e que li digues que stigues ab bon cor de son fet con son fer havie bon recapte et quel Senyor Rey no li havia res levat del seu et queych havie axi bons amichs com james havie hauts e que pregas Deu que donas pau en la guerra con lo Senyor Rey lo amava aytant con james havie fet. E lavors lo dit comte dix a aquest testimoni con lo conexia. E aquest testimoni resposli que bel conexia que soven lo havie vist en Barchinona e en altres partides e sabia que ell era lo comte Dosona.

Interrogat si lavors con aquestes paraules eren lo dit comte stave ferrat ne con apres e dix que no.

Dix encara interrogat quels damunt nomenats Marti Anyis e Matheu Ferrandis demanaren a aquest testimoni hon posave e faerenli manament que tots dies I hora fos devant lo Rey qui fo de Castella. E apres seguis que un dia mentre aquest testimoni anave al alcassar del Rey qui fo de Castella lo dit Johan Bernalt scriva crida aquest testimoni e mes lo dins lo alcassar e feu lo seure en un banch prop dell e trach III letres de I carner que tenia et prega aquest testimoni que les li legis per tal que les pogues tornar e splanar de Cathalunya en Castella les quals letres la una havia tramesa la comtessa al comte Dosona son marit e altre que lin trametria lo vescomte de Rochaberti e laltre havie tramesa la vescomtessa al vescomte de Ylla marit seu. E aquest testimoni demana al dit scriva si aquest testimoni havia portades les dites letres e ell respos que no que abans les havie aportades I hom del comte Dosona.

Interrogat si li membrave ques contenia en les dites letres dix que no li membra be de tot mas be li recorda que la comtessa scrivia al comte Dosona escussantse con no havie complit ço que ell volia e que I any hi havie laguiat e sobre aquells affers li tremetia creença per aquell qui li aportava les letres e quel creegues con fer o podia que aytant sabia en lo fet con ella matexa e que tot quant havie havie perdut en servey del dit comte e que en la letra del vescomte de Rochaberti era que sesforsas be e que nostre Senyor Deu daria bona pau e que Deu volent sos affers vendrien be axi mateix la letra que la vescomtessa trame-

tia al veseomte son marit li deya ques esforças be que Canet era be obrat e murat e que ella treballaria volenter en son rescat. E apres lo dia mateix lo dit testimoni fo ab lo dit Johan Bernalt lo qual dix a aquest testimoni que mal lo havie vist que regen era stat reptat per Marti Anyis e Matheu Ferrandis quel comte Dosona los havie fet clams con aquell havie mostrades les letres damunt dites e aquest testimoni no les li havie fetes legir.

Dix encara interrogat que lo dia seguent apres que les dites letres foren lestes I fadri aragones dona a aquest testimoni II albarans que tenia e pregalo quels donas a I hom quey era del comte Dosona los quals albarans trametia al dit hom del comte Nasbertich ça Tria qui era Alcala de Gudaira e lo sobrescrit dels albarans dressavenlo I an R. de Gurb e laltre an Bort de Maylla. E aquest testimoni stech maravellat con oy dir que En R. de Gurb fos aqui e anassen a casa de Marti Anyis e demana a I fill de Pero Sanyis de Cadis si sabia hon posave I hom del comte Dosona e ell dixli que posava a casa de I janoves qui havia nom misser Galeot mas que a la lotga dels janoveses lo trobaria. E de continent aquest testimoni anassen a la dita lotga e troba aqui lo dit R. de Gurb quis rahonave ab I janoves e aquest testimoni dixli Senyor Deu vos sal Nasbertich ça Tria vos tramet aquests albarans e ell vali respondre en lenga genovesca que nol conexia nes sabia ques era e no volch pendre los dits albarans e aquest testimoni tornalssen.

Interrogat con sabia ell ne con conexia ell que aqnell

fos En R. de Gurb e dix que per ço con lo havia vist moltes vegades et en special en lestol de Romania en que fo ab son pare e ab Ponç de Santa Pau e encara lo havie vist en molts daltres lochs el conexia be.

Dix encara interrogat que lo dia seguent veneh a aquest testimoni Johan Rois cavalcant en una mula e dix a aquest testimoni que cavalcas en anques de la sua mula que Marti Anyis manava que aquest testimoni fos manat a la Darassana e lo dit Johan Rois mana aquest testimoni a la Darassana e feulo aqui retenir e ferrar.

Dix encara interrogat que alscuns dies apres stant aquest testimoni pres en la Darassana de Xibilia lo vescomte de Ylla crida a aquest testimoni demanantli dels affers del Senyor Rey e del stament de Cathalunya. E aquest testimoni con se foren molt rahonats daquest fet li dix Senyor havets hauda una letra queus ha venguda de la vescomtessa. E lo vescomte respos que no. E aquest testimoni dixli Senyor si devets haver hauda con jo la he legida e fayens a saber la vescomtessa que Canet era be obrat e que per legir la dita letra era stat pres e ferrat. E lo vescomte li respos no sots stat pres perque Canet es be obrat o enderrocbat mas per les altres letres que havie legides.

Interrogat si con aquest testimoni stave pres en la Darassana lo dit comte Dosona hi stave axi matex pres ne si sabie que fos pres en altre loch e dix que no que abans lo viu moltes vegades cavalcant ab lo Rey qui fo de Castella e ab Marti Anyis per la ciutat e per la Darassana.

Dix encara interrogat que oy dir al dit Johan Rois et a daltres molts que con lo dit Rey qui fo de Castella ana a Burgos per resistir a les companyes sen ana ab lo dit Rey lo dit comte e stech tota vegada tro que fo tornat en Xibilia e a cap de VIII dies quel dit Rey fo tornat en Xibilia lo comte Dosona vench a la Darassana cavalcant ab alscuns de mules e lo dit comte romas aqui ab lo alcayt e los altres tornaren sen. E com fo lo dit comte descavalcat pres per la ma lo dit alcayt e anaren per la dita Darassana parlant molt ensemps e lendema lo dit alcayt feu ferrar lo dit comte e stech ferrat segons son parer be VIII dies e puys Marti Anyis passats los dits VIII jorns vench a la Darassana e feu lo desferrar e stech II dies desferrat en la Darassana e en apres lo dit Marti Anyis passats lo II dies vench e menassen lo dit comte e romaseren los altres presoners ferrats en la dita Darassana be V jorns.

Dix encara interrogat que stant aquest testimoni pres en la Darassana I jorn de que no li recorda Huguet Steve fillastre de mossen En Francesch de Perellos dix a aquest testimoni aquestes paraules o semblants en acabament Si vos me fets sagrament e homenatge de tenir secret de ço que jous dire jous dire perque sots pres e aquest testimoni resposli que no lin faria sagrament ne homenatge mas que li prometia que nol ne descobreria stant en Xibilia a axi feu. E lavors lo dit Huguet dix a aquest testimoni aquestes paraules o semblants en acabament lo vescomte Dilla ma dit que vos no starets pres sino per tot aquest mes de març con En R. de Gurb sera tornat de Cathalunya dins lo

dit temps e deu amenar si fer o pot la comtessa Dosona e sos infans açi en Castella e metrels en poder del Rey e lavors lo dit Rey qui fo de Castella a fiarse dell e darli ha molta terra el fara gran Senyor e li donara cavalleria per fer la guerra contra lo Senyor Rey Darago. E semblants paraules oy dir aquest testimoni ans que fos en la Darassana a molts de casa e companya del dit Rey qui fo de Castella.

Dix encara interrogat quel comte Dosona apres que fo fora de la Darassana I dia de que no li recorda aquest testimoni viu gran contrast entre lo comte Dosona e Naverso e oy quel comte dix an Averso que no era la on se pensava e Naverso dix que ver era. E en apres lo dit testimoni acostas En Averso e demanali de que sera contrastat ab lo dit comte e Naverso respos a aquest testimoni e dixli aquestes paraules o semblants en acabament. Aquest traydor parlant del dit comte nos adura tots a mort con tots nos ha emprats que fassam seguretat de esser e de deffendre lo dit Rey qui fo de Castella e con nou volen fer ans dit queu haurem a fer e que serem tots degollats. E daço mer mal lo Senyor Rey que si ell me hagues lexat rescatar con era en les mars de Barchinona jo li haguere dites coses que jo sabie qui eren a gran dampnatge e perdicio del dit Senyor e de la terra e fora tot perdut si Deu noy hagues ajudat.

Dix encara interrogat que del dit emprament oy dir axi mateix a tots los altres presoners qui aqui eren.

Dix encara interrogat que aytant con lo dit comtè fo fora de preso e apres que fo tornat en la preso Pedro

de Luna vescomte de Ylla e los altres presoners stigueren tota vegada preses e ferrats e no foren res aleujats de preso.

Die sabbati IV die julii anno predicto LX sexto.

Venerabilis Jacobus de Vallesicca cui fuerit comissum per cancellarium et consilium domini ducis presenti venerabili Petro ça Costa bajulo Cathalonie generali et fiscali domini Regis interrogatus iternm dictum Jacobum Juliani barbitonsorem ut sequitur prestito juramento. Ço es interrogat si Naverso li dix contra qui feya o quals lo dit amprament lo comte Dosona. E dix que con noli dix als sino que ells fossen en ajuda del Rey de Castella qui fo salvant contra lo Senyor Rey Darago o son primogenit o sa bandera. Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit amprament se fes contra lo Rey qui vuy es don Enrich ne contra lo comte de Denia ne contra les companyes que aqui eren. E dix que nou sab mas empero bes pensa que per aqueixos se fes e no per altres.

Interrogat perque so pensa. E dix que per ço so pensa que ja lo Rey don Enrich e ses companyes eren ja a Vila Real e tenien son cami ves Xibilia.

Interrogat si lo dit amprament vench a cabament e dix que och e que tots ne oy parlar un vespre e oy dir que en la paliza o preso dels Pedro de Luna havie fets trametre lo Rey ben mil morabatins los quals se par-

tissen entre don Pedro de Luna e lo vescomtc Dilla e Neymerich de Centelles e que aquells los partissen entre lurs cavallers.

Interrogat qui son aquells a qui ha ha oyt dir jatsia que haja dit a tots. E dix que a don Roiz Sanxio de Calatayu e an Francesch Matara de Xativa e an Jacme Scriva de Valencia e a molts daltres.

Postea dicta die veneris que fuit quinta dies junii anno a nativitate Domini Millesimo trecentesimo sexagesimo sexto. Predictus vencrabilis Petrus ça Costa procurator fiscalis predictus tradidit michi Francisco Formosii notario et scriptori hujus processus ac in presenti processu inseri jussit et requisivit quandam litteram regiam cujus epigrama seu suprascriptio erat talis A nostro car primogenit lo Duch. Tenor autem dicte litere sequitur per hec verba.

Lo Rey.

Car primogenit per tal que siats pus informat dels fets del comte Dosona per los quals daquests dies vos manam que occupassets son comtat trametemvos translat clos e segellat per lo portador de la present de alscuns testimonis que havem fets reebre en Calatayu sobrels dits fets. E axi volem eus manam que façats per aquells savis qui en aço han cabut e qui no sien

suspitosos en aquest fet regonexer los dits testimonis e tots los altres qui sien stats rebuts contre lo dit comte e aquells regoneguts ab consell dels dits savis e de vostre consell procehits contra lo dit comte e son comtat segons que trobarets que ferse dega. Dada en Saragossa sots nostre segell secret a XXX dies de maig del any MCCCLXVI. Rex Petrus.

Nec non presentavit idem procurator fiscalis transumptum aliquorum testium receptorum in villa Calataiubi de qua fit mentio in dicta litera. Apertum et dessigillatum hic affixum.

Diluns a VIII de juny del any damunt dit.

Guillem Balaguer marine e ciutada de Barchinona testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites e altres de que sera interrogat dir tota veritat que sapia. E dix primerament interrogat esser ver que aquest testimoni qui era en galea den Averso e fo pres ab los altres per lestol del Rey qui fo de Castella e viu lo comte Dosona en la galea de Marti Anyis solt e no ferrat ne con apres e era axi matex lo dit comte en lencalç o caça quel dit stol dona a les galees nostres e fo a la invasio de aquelles.

Dix encara interrogat que ha oyt dir a molts e diverses castellans qui eren en lestol det dit Rey qui fo

de Castella quel dit comte cridava que dreçacen a la galea del capita del Senyor Rey Darago cridant al cart al cart e axi mateix oy dir als castellans que lo degollament e mort quis feren de la xurma de les IV galees nostres se feu a induccio e instigacio del dit comte.

Dix encara interrogat que stant aquest testimoni en Xibilia ell ab daltres presoners obraven al creximent de la Darassana nova quis feya e viu moltes e diverses vegades lo dit comte cavalcant ab lo dit Rey qui fo de Castella per la dita ciutat solt e no ferrat menys que no li cavalcava negu en les anques de la mula e encara oy dir comunament a tot hom de la dita ciutat de Xibilia que con lo Rey qui fo de Castella anava a cassar lo dit comte anava tota hora ab ell a cassa e hon quen anas.

Dix encara interrogat que En Pedro de Luna vescomte de Ylla e Neymerich de Centelles e tots los altres han stat tota vegada preses e ferrats e ben guardats en la Darassana de Xibilia salvant con desferraren En Pedro de Luna el sen menaren a Tholedo pres ab bona cadena e ben guardat. E apres viu tornar lo dit En Pedro en la dita preso pres e ben ferrat e ben guardat.

Dix encara interrogat que con lo Rey qui fo de Castella vench de Tholedo ara con les companyes entraren e fo en Xibilia lo dit comte vench ab lo dit Rey e a cap de alscuns dies viu lo dit comte en la Darassana pres e ferrat de la qual cosa aquest testimoni e los altres presoners qui aqui eren se maravellaren molt

e apres dins pochs dies que hac stat ferrat viu aquest testimoni quel dit comte fon exit de la dita preso de la qual isque per alscuns dies abans quels altres presoners fossen desferrats ne soltats.

Dix encara interrogat que oy dir a alscuns dels presoners que lo comte Dosona de part del dit Rey qui fo de Castella havia emprats Pedro de Luna e los altres cavallers qui aqui eren preses que fossen en ajuda del dit Rey e li ajudassen a deffensar sa terra e que si nou feyen serien degollats.

Divendres a XII de juny del dit any.

Jacme Corbera mariner e ciutada de Barchinosa testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites e altres dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. Primerament dix interrogat esser ver que con aquest testimoni fou pres e fo manat en la Darassana de Xibilia lo comte Dosona no era en la preso de la Darassana de Xibilia e que oy dir a moltes persones que en lany prop passat con lo Rey qui fo de Castella feu lo seu stol quel dit comte era muntat en lo dit stol en la galea de Marti Anyis e fo a la invasio del nostre stol con les nostres IV galees feren preses e encara axi mateix oy dir aquest testimoni a molts daquells qui foren preses de les nostres galees que lo degollament quis era fet de la xurma de les dites IV galees se era fet a inducció consell e instigacio del dit comte.

Dix encara interrogat que oy dir quel dit comte era en les dites IV galees del dit Rey qui fo desferrat mas que stava en guarda de Marti Anyis.

Dix encara interrogat que apres quel stol del Rey demunt dit que fo fo stat a Cartaginia lo dit comte vench en Xibilia e que aquest testimoni lo viu diverses vegades cavalcant entrant per la Darassana e devegades cavalcava ab lo dit Rey qui fo e ab Marti Anyis ensemps e altres vegades ab lo dit Marti Anyis menys del dit Rey.

Dix cara interrogat que En Pedro de Luna vescomte de Illa e Neymerich de Centelles stigueren tota hora preses e ferrats e ben guardats e neguna vegada no foren affluxats de preso.

Dix encara interrogat que ara con lo dit Rey qui fo vench de Tholedo e torna en Xibilia lo dit comte fo menat en la dita Darassana e fo ferrat e stech aqui pres e ferrat be V jorns,e mes e puys fou desferrat estech en la dita Darassana desferrat tro a II dies e isque de la dita preso per alguns dies abans quels altres presoners.

Dix encara interrogat esser ver que stant aquest testimoni pres en la dita Darassana oy dir a molts dels presoners quel dit comte Dosona ampra de part del dit Rey qui fo los dits Pedro de Luna vescomte de Illa e Neymerich de Centelles e los altres que fossen en ajuda e valença del dit Rey a deffendre sa persona e lo regne.

Die sabbati IV die julii anno predicto LX sexto. Venerabilis Jacobus de Vallesieca cui fuerit comissum per cancellarium seu eousilium domini ducis interrogatus iterum dictum Jacobum Corbera marinerium predietum qui jam supra deposuerat ut sequitur prestito juramento. Ço es interrogat contra quis feya lo dit emprament e dix que nos sab sino que fo fama que lo dit Rey de Castella qui fo los amprava. Interrogat si aquest testimoni viu lo Rey qui fo de Castella ne lo dit comte Dosona en la Darassana de Xibilia con lo dit amprament se feya. E dix que nols hi viu per fer lo dit amprament neu ha oyt dir del dit comte. Interrogat per queu ha damunt dit que ell los amprava. E dix que ell ha oyt dir quel Rey de Castella los amprava mas siu feya per si ó per altre nos sab e dix que ja lavors nou dix sino del dit Rey qui fo de Castella.

Fuit sibi iterum lecta hec ultima depositio et perseveravit in ea presente Guillermo Jordani procuratore fiscali ac Guillermo de Acrimonte scriptore.

Ferrer Marti mariner e eiutada de Barchinona testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites e dejus serites. E dix primerament interrogat esser ver que con les X galees de castellans foren en lany present en la plaja de Barchinona aquest testimoni ab daltres qui volien anar ab I laut a Mallorches fo pres per les dites galees al cap de Lobregat e tota vegada ha

stat pres en les dites galees tro sus en lo mes de abril prop passat que les dites galees tornaren en Xibilia e lavors lo dit testimoni fo mes en la Darassana de Xibilia pres e ferrat e aqui stech per XII jorns. E con fo aqui en la dita Darassana viu lo comte Dosona desferrat e que anava e venia e exia e entrava con se volia e ades a peu e ades cavalcant.

Dix encara interrogat esser ver que aytant con aquest testimoni fo en la dita preso viu continuament En Pedro de Luna vescomte de Illa e Neymerich de Centelles e tots los altres presoners ben ferrats e guardats e no afluxats de preso tro sus ara que son stats relexats de la preso.

Dix encara interrogat esser ver quel comte Dosona ampra en poder de Luna e vescomte de Illa e Neymerich de Centelles e molts daltres dels presoners qui eren en la Darassana que fossen en valença e en ajuda del dit Rey e de sa terra e que aquells responseren queu farien volenters mas que no vendrien contra lo Senyor Rey de Arago ne son senyal. E que lavors lo dit Rey qui fo feu donar moneda ab ques apparellasen al dit En Pedro e als altres.

Dix encara interrogat que dimarts a XII de maig lo dit Rey qui fo parti de Xibilia e viu quel comte Dosona lo acompanyava e viu que vestia bones cuyraçes.

Dix encara interrogat que stant aquest testimoni pres en les dites galees de castellans ço es en la galea de Marti Alfonso ahon oy dir a Alfonso Saltatras e Ferrando Descuriano e a Johan Garcia de Gehent naviers de la dita galea e a molts daltres de la dita galea que

con lo dit comte lany prop passat munta en lestol del dit Rey qui fo e fo a la invasio del nostre estol con les nostres IV galees foren preses e que con foren a Cartagenia lo dit comte demana al dit Rey qui fo que li donas aquells homens qui aqui eren preses los quals eren de la sua terra e comtat e lo dit Rey feu los li liurar e encontinent lo dit comte feu los degoliar tots qui foren de VIII en IX persones dihent lo dit comte al dit Rey qui fo Senyor aquests homens vuy mes no faran guerra a vos ne a mi. E lavors lo dit Rey mogut per instigacio del dit comte e de ço que fet havia feu degollar la major partida de la xurma de les dites IV galees e alscuns daltres penjar.

Dix encara interrogat que oy dir comunament al patro e altres de la dita galea on aquest testimoni era pres que lo dit comte sen devia fer anar en Castella sa muller e sos infans e quel Rey de Castella qui fo lo havia heretat en Castella.

Melchior de Marinis civis Janue testis juratus et interrogatus super predictis et infrascriptis de quibus interrogabatur dicere veritatem quam sciet. Et dixit primo interrogatus fore verum quod hic testis existens in civitate Xibilie pro factis et mercibus suis vidit pluries comitem Ausonie equitantem per dictam civitatem Xibilie non ferratum sed cum custodibus qui eum custodiebant.

Interrogatus quomodo scit quod illi essent custodes qui secum ibant dixit quod eo quia erant de fa-

milia Martini Anyis qui erat alcaytus.

Dixit etiam interrogatus quod quando hic testis nuper prima die madii proxime preteriti recessit de Xibilia vidit dictum comitem captum et ferratum in Darassana Xibilie in qua fuerat missus de novo nondum erat unus mensis elapsus. Et dixit se nescire et quia recessit a dicta civitate Xibilie et ex tunc non fuit in eadem.

Bernat Torres mariner nadivol e habitant de la ciutat de Barchinona testimoni jurat interrogat sobre les coses damunt dites e devall scrites. E dix primerament interrogat esser ver que aquest testimoni era en I leny armat quen Anthoni Pou de Mallorqua que entrava en Spanya ab mercaderia e III galees de castellans encontrarenlos e ferenlos ferir en terra prop de Almeria e aquest testimoni ab I altre meterense al cor de fugir per terra e con foren a Murcia foren preses e foren trameses a Cartagenia hon era lo Rey qui fo de Castella e stant aqui pres aquest testimoni veneh lestol del dit Rey en lany prop passat ab les IV galees nostres que havien preses e oy dir aquest testimoni quel comte Dosona era vengut en lo dit stol e que anava en la galea de Marti Anyis e aço oy dir a aquells quils havien vist cor aquest testimoni non poch veure per ço con stava pres lavors en I ciga.

Dix encara interrogat que despuys fo menat aquest testimoni en Xibilia e fo mes en la Darassana e aqui ha stat pres per IX meses.

Dix encara interrogat que con ell fo en la dita preso noy era lo comte Dosona ney era pres ans anava ab lo Rey qui fo de Castella on quen anas segons queu oy dir.

Dix encara interrogat que con lo dit Rey qui fo veneh ana en la derrera vegada de Tholedo lo dit comte fo en Xibilia III jorns abans quel dit Rey qut fo segons que oy dir e apres quel dit Rey fo vengut en Xibilia aquest testimoni qui obrava ab daltres al vall a la porta del alcassar del dit Rey viu lo dit comte cavalcant ab lo dit Rey ab daltres e stech axi lo dit comte ben que X dies. E apres del dit temps lo comte fo menat a la Darassana aqui stech pres e ferrat ben VI dies e I dia que era digous fou desferrat e gitat de la dita preso e lo divendres seguent començaren a desferrar e soltar los altres presoners.

Interrogat si sab ho ha oyt dir perque lo dit comte fo desferrat ne gitat de preso ans quels altres e dix que oy dir que per ço con sen volia anar lo dit comte ab ell.

Dix encara interrogat que aytant con aquest testimoni viu en la dita preso En Pedro de Luna vescomte Dilla Neymerich de Centelles e los altres presoners tota vegada stigueren preses e ben ferrats.

Die sabbati IV die julii anno prodicto LX sexto. Venerabilis Jacobus de Vallesicca cui fuerit comissum per cancellarium et consilium domini ducis presente venerabili Petro ça Costa bajulo Cathalonie generali et

fiscali domini Regis. Interrogatus iterum dictum Bernardum Torres marinerium ut sequitur prestito juramento. Ço es interrogat si sab quel comte Dosona ampres alscuns cathalans o altres sotsmeses del Rey Darago per fer valença al Rey de Castella qui fo contra lo Rey Enrich e les companyes qui eren ab ell en Castella. E dix que noy sabia res per tal con no stava de nits ni de dies en la dita Darassana ans stava en la ciutat que obrava en la capella que feya fer lo dit Rey.

P. dez Pi mariner e ciutada de Barchinona testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites e dejus scrites. E dix primerament interrogat esser ver que enguany con les X galees de castellans eren en la plaja de Barchinona aquest testimoni ab daltres foren preses per les dites galees al cap de Lobregat en I laut qui anava a Mallorqua per missatgeria e tota vegada ha stat en la galea de Marti Alfonso Tichon vogant I rem tro sus laltre dia de abril prop passat que les dites galees tornaren en Xibilia. E stant pres en la dita galea oy dir aquest testimoni als notxers e galiots e altres de la dita galea que lo comte de Osona en lany prop passat era muntat en lestol dels castellans e que fo a la invasio e preso de les IV galees nostres e que encara oy dir a aquells mateixos quel dit comte era stat occasio e raho de aquella xurma que foren degollats de les dites IV galees en Cartagenia e que en special e en començament lo dit comte feu degollar aquells homens qui eren de Blanes e de la sua terra e

que aprés lo dit comte era romas ab dit Rey en lo loch de Denia e que nos partia dell on que anas.

Dix encara interrogat que con les dites galees foren tornades en Xibilia en lo dit mes per desamor aquest testimoni fou mes en preso e ferrat en la Darassana de Xibilia on ha stat pres solament X jorns e con entra en la dita preso viu lo dit comte desferrat qui entrava e exia con se volia.

Dix encara interrogat que tota hora aytant con aquest testimoni estech en la dita preso viu Pedro de Luna vescomte de Illa e los altres presoners ben ferrats e ben guardats.

Dix encara interrogat que aquest testimoni viu con lo dit comte de Osona per part del dit Rey qui fo de Castella amprava los cavallers e richs homens e altres qui aqui eren preses que fossen en valença e en ajuda del dit Rey e de ses terres e que de aço fessen seguretat e que per tal con Naverso non havia volgut atorgar lo dit comte li menaça en hae noves ab ell e encara viu pagar lo sou als dits cavallers e altres e quel dit pagament feya lo dit comte al dit Rey qui fo.

Die sabbati IV die julii anno predicto LX sexto.

Venerabilis Jacobus de Vallesicca cui fuerit comissum per cancellarium seu consilium domini Ducis presente venerabili Petro ça Costa bajulo Cathalonie generali ac fiscali domini Regis. Interrogatus iterum dic-

tum Petrum dez Pi marinerium ut sequitur prestito juramento. Ço es interrogat contra quis feya lo dit emprament del que damunt ha deposat. E dix que oy dir comunament a molts quin eren stats amprats e altres que lo dit amprament se feya per lo dit Rey de Castella qui fo e sa terra a deffendre del Rey don Enrich e de ses companyes pus noy fos la bandera del Rey Darago e que oy dir quel Rey de Castella qui fo deya en la Darassana que ell sabia de cert que noy era senyera del Rey Darago pero los nostres deyen e sabien que la senyera del Rey Darago era primera e que lo comte de Denia neguna hora no la havia jaquida. Interrogat siy era lo dit comte Dosona e dix que oeh que ell hi era primer e que ell feya tots los missatges del Rey qui fo de Castella e dels cavallers e que ell comandava tot quant se feya en la Darassana e tractava entre lo dit Rey qui fo de Castella e los cavallers.

Die XXV madii anno a nativitate Domini MCCCLX sexto.

Fuit receptus hic testis per me B. Michaelis domini Regis secretarium.

Benedito Roiç del loch de Azaret testimoni jurat et interrogat primerament don era et dix que del dit loch de Azaret del regne Darago.

Interrogat don venia et dix que de Sibilia.

Interrogat si era stat cativat. Dix que hoc.

Interrogat del temps que fon cativat. Dix que prop la festa de Tots Sants prop passada que fo pres per Garcia Lasso entre Tornos et Castiell padres.

Interrogat perque es exit de la preso et dix que per ço cor lo Rey don Pedro qui solia esser de Castella digmenge prop passat hac XV dies fo soltar tots los catius qui eren preses en Xibilia axi christians con moros de qualsevol nacio fossen entre los quals eren comte Dosona don Pedro de Luna e lo vezcomte Dilla e tots los altres catalans et aragoneses et valencians.

Interrogat si vee ja mes ne en quin temps lo comte Dosona anar franchament et deliura en servey del Rey de Castella et que fos en ell de anarsen. Et dix que ell vee lo dit comte que no era ferrat ne conexia que tingues guardes anar darrera lo Rey de Castella et seguia la sua cort lo qual sen podia anar franchament segons son vijares axi con negun altre qui no esta en preso.

Dix encara que apres aço lalgutzir del dit Rey parla ab lo dit comte et ferral en la Daraçana et aqui stech ferrat VIII dies o en gir et no mes et tantost fo desferrat axi con ha dit pero dix que era en fama entre los catius qui eren aqui et paria be veritat que lo delliurament et desferrament ere estat fet per tal que negu nos pensas quel Rey de Castella li donas favor jassia fos fama entre los dits catius que lo dit comte era stat ferrat per dissimular et fenyer que negu no pensas que ell fos servidor del Rey de Castella jassia que tots pen-

sasen be que era servidor del dit Rey et quel dit desferrament era estat fet per dissimular aquest fet.

Interrogat que es fama. Et dix que lo dir de les gents.

Die jovis XVIII die junii anno predicto.

Jacme Noguera moneder e ciutada de Barchinona testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites e davall scrites de que sera interrogat. E dix primerament interrogat esser ver que aquest testimoni fo pres en la galea den Averso per lestol del Rey qui fo de Castella con les IV galees nostres foren preses per lo dit stol del dit Rey e oy dir aquest testimoni lavors an Francesch Daverso e a daltres axi cathalans con castellans quel comte Dosona era solt de preso e era en la galea de Marti Anyis e fo a la invasio e encalç del nostre stol e que cridava al cart al cart ferits aquella galea qui aporta lo senyal del cart.

Dix encara interrogat que oy dir aquells mateixs e a tot hom comunament que lo dit comte de Osona era stat occasio de la mort e degollament quis feu de la xurma de les dites IV galees.

Dix encara interrogat que en apres aquest testimoni ab alseuns daltres fo menat en Xibilia et aqui fo mes en la Darassana pres e ferrat.

Interrogat si lavors lo dit comte Dosona era en la dita preso. E dix que no ans segons que oy dir era ab

lo dit Rey qui fo anant ab ell per la terra de Castella e viu encara lo dit comte moltes vegades cavalcant per la Darassana e per la rambla de Xibilia ades ab uns ades ab altres solt e no con a presoner ne ab guardes segons son viyares.

Interrogat per quant temps ha stat en la dita preso aquest testimoni. E dix que per I any continuament.

Interrogat si en lo dit temps En Pedro de Luna vescomte de Illa Neymerich de Centelles e los altres foren neguna vegada desferrats ne soltats de la preso ne si anassen cavalcant e dix que ans tota hora stigueren ferrats be e guardats tro laltre dia que foren tots soltats.

Dix encara interrogat que apres pochs dies quel Rey qui fo Castella vench ara en Xibilia lo dit comte fo pres e ferrat en la dita Darassana e era fama comuna entre tots los presoners que aquesta preso era stada feta ab tractament e voler del dit comte per ço que ell pogues tractar e procurar ab los richs homens cavallers e altres presoners qui aqui eren que fossen en valença e ajuda del dit Rey qui fo de Castella e de sos regnes. E que apparia be que la dita preso del dit comte se era feta fentament e ab voler seu per ço con no stech ferrat sino entorn VIII jorns e feu soltar de la preso be IV dies abans quels altres presoners.

Dix encara interrogat esser ver que apres que lo dit comte fo exit de la preso vench un dia cavalcant a la Darassana e parla ab En Francesch Daverso present e oynt aquest testimoni e viu e oy aquest testimoni que lo dit comte Dosona ampra lo dit Francesch Daverso

que fos en servey e ajuda del dit Rey qui fo e que lo dit Francesch no liu volch atorgar e quen hagueren noves entre ells e que lo dit comte ne menaça al dit Francesch Daverso.

Die sabbati IV die julii anno predicto LX sexto.

Jacobus de Vallesicca cui fuerit comissum per cancellarium et consilium domini Ducis presente venerabili Petro ça Costa bajulo Cathalonie generali ac fiscali domini Regis. Interrogatus iterum dictum Franciscum Noguera ut sequitur prestito juramento. Ço es fo interrogat lo dit Francesch contra qui feya lo dit ampramento lo dit comte Dosona. E dix que contra les companyes qui venien. Interrogat siu feya contra altres ço es si oy nomenar lo dit comte de Trestamara ne lo comte de Denia. E dix que generalment contra tots salvant que noy fos lo Rey Darago ne son senyal. Interrogat con ho sab. E dix que per ço com oy e Naverso loy dix e viu aquest testimoni con lo sou que lo Rey de Castella qui solia esser los trames meteren en la casa on solia estar lo dit comte Dosona solia estar pres e en les cases on staven preses lo vescomte Dilla e don Pedro de Luna. Interrogat en quina moneda era e dix que ell no la viu mas viu los sachs en que era e que tots comunament deyen que era lo sou e viu que molts feren sagrament e homenatge per lo dit acordament.

Berthomeu Picho mariner e ciutada de Barchinona testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites e davall scrites de que sera interrogat. Dix primerament interrogat esser ver que enguany con les X galees de castellans foren en la plaja de Barchinona aquest testimoni ab daltres fo pres per les dites galees en lo laut de la missatgeria que anava a Malorqua al cap de Lobregat e tota hora ha stat pres en la galea de Johan Rodriguiç de Foyos capita de les dites galees vogant un rem tro en laltre dia a la desexida de abril que les dites galees vengren en Xibilia per desarmar e lavors aquest testimoni romas pres en poder del capita damunt dit e anava e stava ab lo dit capita.

Dix encara interrogat que stant aquest testimoni en la dita galea del capita oy dir als castellans ço es als proers noxers e altres que lo comte Dosona era solt de preso e que era pujat en la galea de Marti Anyis e que fo a la invasio del nostre stol e que cridava con donaven caça a les nostres galees al cart al cart dient ho de la galea del vescomte de Cardona. E axi mateix oy dir aquest testimoni que En Sentmenat e tots aquells qui eren de la terra del dit comte foren degollats a inducció e instigacio del dit comte.

Interrogat si con aquest testimoni fou en Xibilia ab lo dit capita viu lo dit comte. E dix que no lavors.

Interrogat si fo en la Darassana de Xibilia e diu que no.

Interrogat si era con lo Rey qui fo de Castella vench

en Xibilia lo dit comte veneh ab ell. E dix que nos sab mes be oy dir que apres pochs dies quel dit Rey fou vengut lo dit comte era stat mes pres e ferrat en la Darassana de Xibilia e que aqui havia stat pres ben per III dies e que isque de la preso abans quels altres presoners ben per IV dies e viu aquest testimoni segons que dix.

Interrogat quel dit comte ajudava a traure de la torra del tresor la moneda quel dit Rey sen volia portar e la trametia a la galea de Marti Anyis la qual era en lo Riu a lats de la dita Torra e aço fo abans quels altres presoners fossen relexats.

Die lune VI dies de juliol del any damunt dit jurarunt et deposuerunt testes sequentes.

Lonrat frare A. Armengol del orde del Spital de Sent Johan testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites et davall scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. Primerament fo interrogat on fo pres e dix que en la ciutat de Terasona ensemps ab frare Azbert de Juya con la dita ciutat fo presa per lo Rey qui fo de Castella.

Interrogat on mori lo dit frare Azbert. E dix que en lo loch de Goldofeyar quel dit Rey qui fo lo feu scanyar e segons que ha oyt dir feu ho per tal con volia mal al dit frare Azbert qui be sera menat en la guerra e ha oyt dir quel Rey de Navarra hi tench per

ço con lo dit frare Azbert havia fet gran dampnatge als navarreses.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel comte Dosona meri s mal en la mort del dit frare Azbert. E dix que nou sab neu ha oyt dir.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que la preso del comte Dosona fos feta fentament o ab volentat e consentiment del dit comte. E dix que noy sabia res de sciencia mes que abans que aquest testimoni fos pres estant aquest testimoni a Muntso oy dir a R. de Soler scuder de frare G. Dabella qui li dix queu havie oyt dir a G. Açor alcayt de Medes aquestes o semblants paraules en acabament mas tant ha de temps que fo que no li membraven be totes ço es quel dit scuder li compta que lo dit comte e don Pedro de Luna e los altres be encavalcats anaren ves Calatayu per metres aqui e con foren pres la host del Rey qui fo de Castella hagueren por que no fossen sentits axi que don Pedro e frare Artal consellaven que sen tornassen a Darocha e quel comte respos que quencom ne havia hom a comanar a Deu e en aço mudarense en altra part del Reyal del dit host per veure si porien entrar en lo dit loch e vehents que sentits eren que no era tornat I hom que havien trames a Calatayu anarensen a Medes e con foren a Medes don Pedro de Luna dix al dit comte que sen anassen a Darocha cor no eran ben segurs a Medes e lo comte respos que aqui volia jaure la nit e que no dubtas e axi jagueren aquella nit al dit loch de Medes e lendema seguent demati lo dit don Pedro e frare Artal feren ensellar per volersen anar a Darocha e di-

gueren al comte que cavalcas e lo comte dix que no volia partir fins que hagues begut e don Pedro dix que per cert ell sen iria e lo dit comte pregals que nol lexas e finalment romangueren aqui la matinada e en açostants ells en aquestes paraules veren una gran polsera de homens a cavall e los dits don Pedro e frare Artal digueren al dit comte que sen anassen e lo comte sobre aço feu ensellar e en aquest entrevall los homens a cavall del dit Rey qui fo de Castella foren prop del dit loch e lo dit comte dix que no era hora que sen anassen que no volia esser degollat per batallars. E lo dit alcayt dixli que no stiguessen per axo de anarsen que ell los traurie del dit loch salvament e lo dit comte dix que nos volie metre aquell perill. E en apres lo dit Rey trames al dit alcayt que isques a parlament ab ell e lo dit alcayt ab volentat e manament del dit comte isque deffora e parla ab lo dit Rey. E lo dit Rey demanali si lo comte Dosona e los altres eren dins Medes e lo alcayt resposli que noy eren que anats sen eren e lo dit Rey dix que guardas qne digues veritat e en aço lo dit alcayt sen torna al dit loch e lo comte demanali que havia dit al dit Rey e lo dit alcayt dixli que ell bavia dit al dit Rey e affermat ab sagrament que lo dit comte e los altres noy eren que partits sen eren e lavors lo dit comte dix al dit alcayt que mal ho havia fet qne ginys no vagaven de tirar en lo dit loch e quels al tirarien dintre e que tornas deffora e que digues al dit Rey que ells eren dins e lo dit alcayt nou volia fer saber que ell havia dit al dit Rey que noy eren e que sen volie tornar con lin hac dit e sen fora

tornat sino que lo majordom li dix ques dinas aqui e que ell li daria a menjar oques novelles e ja en lo cami con lo dit Rey qui fo venia a Medes havia trobats un hom e una fembra als quals havia demanat si lo dit comte e los altres eren a Médes los quals havienli respost quey eren entrats la nit mas que no sabia lo hom sin eren partits per lo mati e la fembra respos que per lo mati sen eren anats e finalment lo dit comte feu manament de part del Senyor Rey al dit G. Açor que degues tornar al dit Rey e que li digues que ells eren dins Medes e aquell G. con a forçat e per temor del dit comte qui era capita del Senyor Reÿ Darago dix al dit Rey qui fo que ells eren dins e en aço lo dit Rey feu trebucar e combatre lo dit loch de Medes e finalment que lo dit comte e los altres reterense al dit Rey qui fo segons que aquestes coses e altres aquest testimoni oy dir e comptar al dit scuder.

Interrogat si oy dir a neguns altres que la preso del dit comte se fes ab son voler e consentiment e dix que hoc a molts ha oyt dir quen havien gran suspita que la dita preso fos voluntaria e en special ho oy dir a frare G. Dabella quin feya gracies a Deu con no era anat ab lo dit comte quil ne havia amprat.

Interrogat con aquest testimoni fo pres el meteren en Castella si viu lo dit comte pres ne en qual loch. E dix quel troba el viu pres en Tholedo e stret de preso ensems ab los altres.

Interrogat si lo dit comte ha stat pres tota vegada. E dix que aquest testimoni lo viu tota vegada pres tro a les treues de Murvedre quel dit Rey qui fo lo sen

feu anar a Murvedre e que depuys oy dir quel dit comte fo tornat en preso e que stech pres per algun temps e que depuys isque de preso con se feu un stol en Castella e que anava continuament ab lo dit Rey qui fo o ab Marti Anyis on que anassen.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona muntas en lestol quis feu entany per lo dit Rey qui fo de Castella e lo qual pres les IV galees nostres. E dix que havia oyt dir quel dit comte munta en la galea de Marti Anyis e que oy dir a molts castellans quin venien dir an Azbertich ça Tria e als altres presoners qui eren preses ab aquest testimoni ensemps quel dit comte era solt de preso e que anava en lo dit stol e quel Rey qui fo de Castella lo amava molt e que li entenia fer be e merce e que per aquesta raho lo comte faria merce al dit Azbertich ça Tria e als altres de casa sua qui aqui eren preses o ells responien que aytal merce no querien que no plagues a Deu que lo dit comte fes aytals coses ne podien creure que ell ho fes.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que lo degollament de la xurma quis feu per lo dit Rey qui fo de les IV galees nostres se fes a instigacio e induccio del dit comte. E dix que ha oyt dir a I fadri natural de Tortosa appellat B. Orenga remer lo qual fo pres en la galiota de Tortosa ab les XV galees qui foren preses que ell havia oyt con lo comte Dosona dix al dit Rey qui fo de Castella apres que hac feta degollar la xurma de les dites IV galees aquestes paraules o semblants en acabament Senyor si axi ho haguessets fet tota vegada la guerra fora peça

finada e deya lo dit Bernat Orenga al dit testimoni per cert Senyor jo juraria en faria testimoni de creença quel dit comte feu degollar la dita xurma de les dites IV galees.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque la derrera vegada ara con lo dit Rey qui fo de Castella fo en despossehiment de son regne lo dit comte fo tornat en preso e ferrat. E dix que oy dir que con lo Rey qui fo de Castella vench de Burgos e de Tholedo lo dit comte era comanat al algutzir major del dit Rey e con foren en Xibilia lo dit algutzir de manament del dit Rey comana lo dit comte a I hom e que lo dit algutzir convida lo dit comte a sopar e lo dit comte lay otorga ab que aquell hom a qui era stat comanat ho volgues e lo dit algutzir major pregan al dit hom lo qual no lin volch atorgar e lendema lo dit algutzir fugi e anassen vers lo Rey Enrich e lo Rey qui fo de Castella sabent aço e sabent quel dit algutzir havia treta sa filla de casa de les Infantes e que lo hom qui tenia lo dit comte havia dit al dit Rey quel dit algutzir lo volia convidar hac sospita quel dit comte no volgues fugir e feu los venir davant e val reptar con sagrament e homenatge li havia fet de no fugir. E lo dit Rey qui fo segons ques oy dir menaça al dit comte e li dix fort paraules furioses e feu lo metre e ferrar en la Darassana e en la gabia.

Interrogat si lo dit comte era solt de preso con aquest testimoni fo en Xibilia e dix que och.

Interrogat si fo soltat lo dit comte abans quels altres ni per quina forma. E dix si haver oyt dir que lo Rey

qui fo de Castella volia degollar tots los presoners sino que Marti Anyis consella e dix al dit Rey qui fo qui ja havia proposat de anarsen Senyor lo comte de Trestamara ve per deseretar vos e fa li valença lo comte de Denia e alscuns richs homens quel Rey Darago no sen entramet de res ans folga en son regne. E lo comte Dosona que vos tenits aci es lo major enamich quel dit comte de Trestamara haja per ço con li ha fet alciure son pare. E axi pus noy es lo Rey Darago ne son primogenit ne bandera sua e vos nous podets fiar en los vostres soldats lo comte e los altres richs homens e XXX scuderes ab ells e facen vos sagrament e homenatge de servir vos e de acompanyar la on ne anets e de valer vos contra tota persona exceptat contra lo dit Senyor Rey e son primogenit e sa terra. E haut lo dit consell lo dit Rey qui fo hac noves que l castell seu appellat Moron se era alçat contra ell feu soltar de preso de continent lo dit comte e lo dit Rey ab CC de cavall e ab lo dit comte anarensen vers lo dit castell lo qual no volch obeir lo dit Rey e tornantsen foren a Alcala on era aquest testimoni pres ensemps ab daltres e lo dit Rey qui fo feu se venir al cami lo alcayt del dit loch de Alcala e manali que soltas de preso tots aquells quel comte Dosona li diria e lo dit comte vehent e oyent aquest testimoni fo a la porta de la preso e demana si eren vius aquells qui eren aqui preses e feu li resposta que och e lavors lo dit comte feu ne traure V als quals dix segons que aquest testimoni oy dir als dits V ço es Nazbertich ça Tria R. de Cartella Dalmau de Darnius B. Dorenga Felip Darenys aquestes

paraules o semblants en acabament jo dix lo dit comte mera rescatat LX florins e lo Rey ham feta gracia quels ma jaquits e ham amprat quel devia servir e seguir contra tota persona salvant contra lo Senyor Rey Darago e son primogenit e sa terra e yo he lin atorgat guardant la gran gracia quem ha feta e vull que vosaltres siats ab mi e fer vos he soltar de la preso de queus enten a fer gran gracia e no duptets en res que aço no pot molt durar si daçi a VIII jorns lo dit Rey de Castella no possehira I palm de terra e aço podets fer que non valra menys vostra fe que en cars quey fos lo Rey Darago o son primogenit o sa bandera o que anas contra sa terra no li seriem tenguts de res e los dits V retengueren se acort en lo qual acort fo demanat aquest testimoni els dona son consell e aço era I dissapte a VIII de maig segons son vyares lo diemenge apres seguent per lo mati menaren sen los damunt V nomenats en Xibilia e lo diluns seguent aquest testimoni e los altres foren tots soltats de preso e semblants paraules e amprament feu lo dit comte aquells qui eren en Laljub e en la Darassana de Xibilia segons que oy dir a molts.

Interrogat si con aquest testimoni fo en Xibilia lo dit dia de diluns e apres lo dit comte anava ab lo dit Rey qui fo de Castella e dix que no lo diluns mas los altres dies apres seguents viu aquest testimoni lo dit comte Dosona cavalcant per Xibilia ab lo dit Rey e menys dell ab moltes companyes de castellans axi officials del Rey qui fo con daltres.

Interrogat si lo dit comte Dosona acompanya lo dit

Rey qui fo de Castella con sen anava e fugia de Xibilia. E dix que oy dir es deya comunament per tuyt quel dit comte cavalcant en I cavall e armat havia companyat lo dit Rey qui fo de Castella tro a la porta qui es tro a I tret de balesta luny del alcassar e con fo aqui tornassen lo dit comte vers la ciutat ab̄ I lança en la ma cridant Xibilia Xibilia pel bon consell e encontinent con lo dit comte fou tornat en la ciutat la dita ciutat e consell se mes en stament.

Interrogat si sab ne oy dir quel dit comte de Osona demanas ne volgues haver guiatge de la ciutat de Xibilia o de son consell per raho del Rey don Enrich del qual se duptava ne si dix als jurats o consell que si nol asseguraven que sen iric e sil asseguraven o li trahien bon par ab lo Rey Enrich que ell comandria. E dix solament aço sobre que viu lo dit comte entrar en lo consell de la dita ciutat una vegada el viu alscunes altres vegades star en la plaça devant la casa del consell esperant que isquessen aquells del consell e oy dir a molts e a tuyt comunament quel dit comte tementse del Rey Nenrich supplica al castell de la dita ciutat quel volgues emparar e li volgues traure ben par ab lo dit Rey don Enrich e que lo consell lin havia atorgat queu farien o sino que li darien loch que sen poria anar salvament.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que don Pedro de Luna con ana a Cordova hon era lo dit Rey Enrich per ferli reverencia li demanas guiatge per lo comte Dosona. E dix que oy dir que och.

Interrogat si lo dit guiatge li fo otorgat. E dix que

oy dir quel dit Rey Enrich ley havia atorgat ab carta e que havia dit quel comte Dosona null temps nol havia desservit.

Interrogat si sab ne ha oyt dir ne creu que la preso del dit comte sia stada voluntaria ne que sen deya en Castella ne per qui ley tenien. E dix que de veritat noy sab res ni per oyda dir sino so que damunt ha deposat e creya aquest testimoni con lo troba a Tholedo en estreta preso ço es que stava en una gabia de fust e ab LX lliures de ferre a les cames e ab sagrament e homenatge de no exir de una casa e ab guarda e ab altres destretes que no fos ver ço que en comunament era stat dit ço es que ell se fos jaquit pendre. Empero segons ço que ha oyt dir e vist en Castella e a castellans e a cathalans que ara paria quel fet del comte depuys que havia fet homenatge al dit Rey qui fo anas en moltes trafequeries.

Et fuit sibi lecta dicta depositio et perseveravit in eadem.

En Julia de Canyelles ciutada de Mallorques testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites e dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament fo interrogat hon fo pres aquest testimoni. E dix quo apres la Illa de Mallorques ab la nau den Termens aquest noembre passat hac III anys e fo manat en Xibilia et stech pres en la Darassana de

Xibilia IX meses. E puys fo mes en lo aljub e aqui ha stat pres e ferrat tota vegada tro ara que ell e los altres son exits de preso.

Interrogat si con aquest testimoni vench a comensament en Xibilia lo comte Dosona era pres ne bon e dix que era pres en lo alcaser de Xibilia.

Interrogat quina preso havia lo dit comte e dix que ell nol viu mas oy dir que stava ab bones cadenes e que de nits lo matien en una gabia de fust e axi matex hi eren don Pedro de Luna et frara Artal et En R. de Blanes e En Vidal de Blanes e Gonç. Dies de Santdoval.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte fos soltat e isques de la preso et dix que de sciencia nou sabia mas que oy dir que stech pres tro quel Rey qui fo de Castella los feu anar a Murvedre. E lavors isque de la preso con lo para del dit comte fo mort e depuys fo tornat en la preso apres alcun temps ço es apres XL jorns o entorn.

Interrogat si lo dit comte depuys stech molt pres o si fo soltat de la preso. E dix que no stech molt de temps pres pero axi con exi de la preso munta en lestol del Rey qui fo de Castella que feu entany en la galea de Marti Anyis.

Interrogat si sab o ha oyt dir quel dit comte muntas en lo dit estol e galea con a presoner o con a solt e dix que oy dir que con a pres ab gardes e que fo comenat a Marti Anyis mas que no tenia ferres ne altra preso

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit comte munta en la dita galea. E dix que no.

Interrogat si los altres presoners foren solts ne afluxats de preso e dix que no.

Interrogat si con les nostres IV galees foren preses lo dit comte era en lestol quel dit Rey qui fo et dix que och segons que ha oyt dir an Francesch Daverso e aquells altres qui son scapats qui viren lo dit comte en la galea de Marti Anyis.

Interrogat si sab o ha oyt dir quel dit comte procuras o tractas que la xurma e los altres de les nostres IV galees que foren preses fossen degollats e dix si als no saber sino que ha oyt dir a alscuns del popular qui scapa de les dites nostres galees que lo dit comte hi havie tengut per vejanssa fer de son para pero que En Francesch Daverso li ha dit quel dit comte feu son poder de scapar lo.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona fos ara la derrera vegada tornat en la preso de la Darassana de Xibilia ne perque. E dix si haver vist lo dit comte en los derrers dies quel Rey qui fo de Castella perdie son regne en la dita preso per una ballesteria que havie en la Torra e que oy dir que per ço con lo Rey qui fo de Castella lo feya gardar a un alguzir seu e manali quel comenas a un hom de Xibilia e lo algutzir aquell fugi e hac dubte quel dit comte noy consentis lo feu tornar en la preso.

Interrogat si lo dit comte ans daquesta derrera preso anava publicament ab lo dit Rey qui fo de Castella e dix quel viu anant cavalcant alscunes vegades ab lo dit Rey e devegades ab Marti Anyis pero que no li viu portar spaha.

Interrogat si lo dit comte la derrera vegada ara con fo tornat en la preso stech gayre pres e dix que entro per VI jorns.

Interrogat per quant de temps abans fo desferrat et soltat. de la preso lo dit comte quels altres presoners e dix que per III dies abans.

Interrogat si lo dit comte apres que fo solt la derrera vegada empra neguns dels presoners de esser ab ell e fer valença al dit Rey qui fo de Castella contra lo Rey qui vuy es don Enrich e dix que lendema o apres alscuns dies que fo desferrat sen veneh lo dit comte en lo aljub hon aquest testimoni ab daltres stave pres e parla ab En Vidal de Blanes e ab En Galba ab En Casanadal e ab sos frares e ab Marti e Frenceseh de Morera e ab En Berengario Morey que staven presos en lo Aljub ab aquest testimoni e oy aquest testimoni que lo dit comte dix a aquells aquestes paraules o semblants en acabament. Quel Rey de Castella lo havie soltat e havie feta pau ab lo Rey Darago segons que ell deya e li havie feta gracia que ab XXX de cavall lo servis e axi que ell los pregave que fossen ab ell e farials soltar de la preso els daria cavall e armes e bon sou. E los damunt dits duptaven en aço que non trencassen lur fe e lo dit comte dixlos que pensar se podien que aytant be se volia ell gardar sa fe e que lur fe non valia menys pus no eren contra lo Senyor Rey Darago ne contra son primogenit ne contra sa terra e sos affers e que axi ho assegurava lo dit Rey que to de Castella mas que defenessen lo dit Rey qui fo e la ciutat de Xibilia contra lo dit Rey don Enrich e contra

aquells qui ab ell venien. E que con aquests encara dubtassen lo dit comte los dix quel dit Rey era fort indignat contra nos dientho dels presoners e que si nou feyen quels farie degollar. E finalment que aquells ho atorgareu e lin hagueren a dar resenes e fer seguretats les quals feren forssats e per pahor.

Interrogat si lo dit comte de part del dit Rey qui fo de Castella empra don Pedro de Luna lo vescomte de Ylla e Naymerich de Centelles e los altres richs homens e presoner s qui aqui eren en Xibilia que fossen en ajuda e valença del dit Rey contra lo dit Rey don Enrich e dix que nou sab de sciencia dels richs homens mas quęu havie oyt dir con no havie pogut veure que encara stave pres en lo aljub mas be sab que empra aquest testimoni e molts daltres semblants per semblants paraules que empra los damunt dits sino que nols demana resenes ne seguretats.

Interrogat si sab o ha oyt dir quel dit comte acompenyas lo dit Rey qui fo ara con sen ana e es parti de Xibilia ne sil ajuda a armar. E dix que oy dir quel dit comte ajuda armar aquell die lo dit Rey qui fo e li seyi un perçi de pedres precioses e de perles e aço oy dir a alscuns castellans e encara oy dir que lo dit comte era en la Darassana tro ab XXX cavaleadors e viu aquest testimoni lo dit Rey qui fo exit de la ciutat de Xibilia e anarsen e viu depuys lo dit comte Dosona cavalcant per la dita ciutat ab XV o XX cavaleadors entre cathalans et castellans mas no viu ne oy dir quel acompanyas.

Dix encara interrogat quel dit comte con fo dins la

ciutat sen ana al consell de Xibilia e proposa devant ells que con ells sabien be la tribulacio en que son para era stat en Cathalunya e lo fet de son para e que havie dubte de si matex quel Rey don Enrich nol mal tractas per que los pregava quel assegurassen e que siu feyen que ell romandrie et si nou feyen que poder ell sen iria ab lo dit Rey qui fo. E lo dit consell li respos que aturas en fe lur que no hauria mal nagun e en aço lo dit comte dix mantenga Deu lo consell de Xibilia. E aquestes coses oy dir a molts castellans que foren presens a les dites paraules segons que oy dir.

Interrogat dix encara que oy dir comunament a tuyt quel dit comte demana guiatge al Rey don Enrich lo qual li recapte et li hac don Pedro de Luna.

Interrogat si sab la mort quel dit Rey qui fo de Castella feu dar a frare Artal de Luna per ques feu. E dix que noy sabie als sino que frare Artal mudaren en lo aljub hon aquest testimoni stave pres e con hi fo demanaranli perque loy havien mudat e ell respos que nou sabie sino ques pensava quel haguessen mal mesclat ab lo dit Rey qui fo. E segons que dix interrogat lo dit frare Artal los respos que havie suspita sobre una fembra apellada la Calega quils servia tots e ques pensava quel comte Dosona qui ja lavors era fora de preso hi hagues ajudat per alscunes paraules quel dit comte et frare Artal havien bandes dabans les quals paraules segons que aquest testimoni dix interrogat no.

Dix lo dit frare Artal interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona hagues trames açi en Cathalunya per fer son passar en Castella ça muller e ses in-

fans per ço quel Rey de Castella qui fo mils se fias en lo dit comte. E dix que oy dir a cathalans presoners e comunament a leudemes daquells qui eren en la Darassana de Xibilia quel dit comte havie tremes en Cathalunya un janoves que digues a la comtessa Dosona que sen passas en Castella ab sos infans e aço per tal quel dit Rey se pogues mils fiar en lo dit comte. E axi mateix oy dir interrogat que En R. de Gurb no en forma de cathala mas axi con a janoves o prohensal steeh per los dits affers en la ciutat de Xibilia per alscuns dies e aço oy dir segons que dix interrogat an Julia Berber quel havie vist e an B. de Galba a qui havie lo dit R. de Gurb portada moneda.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

Die martis VII die julii anno predicto.

Jacme Sala ciutada de Barchinona lo qual fo pres en la galea den Averso testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites e dejus scrites de que sera interrogat dir la veritat que sapia. E primerament fo interrogat si viu lo dit comte Dosona en lestol quel Rey qui fo de Castella feu entany en lo qual pres les IV galees nostres e dix que och et quel viu segons que dix interrogat en la galea de Marti Anyis siy era con a pres o no. Dix que nos sabie mas quel viu menys de ferres.

Dix encara interrogat que un leny armat vench a la

galea den Averso con fo presa que dix que Marti Anyis demana Naverso et Naverso puya en lo dit leny armat el sen mana a la galea de Marti Anyis.

Interrogat si sab o ha oyt dir quel degollament quis feu de la xurma e altres de les nostres IV galees qui foren preses fos fet a induccio e instigacio de nagun cathala et dix que oy dir a castellans comunament que si no fos per lo comte Dosona no foren stats degollats.

Dix empero interrogat que no oy dir per quina raho ne als noy sab segons que dix.

Dix encara interrogat que con lo Rey qui fo de Castella partent de Cartaginia ab lo seu stol vench a Denia aquest testimoni viu lo dit comte Dosona cavalcar ab Marti Anyis ensemps ab lo dit Rey qui fo a la ribera de la mar de Denia.

Dix encara interrogat que aquest testimoni ab daltres presoners fo trames en Xibilia e fo mes e ferrat dins la Darassana de Xibilia e aqui ha stat tota hora pres tro ara quen es exit.

Interrogat si con aquest testimoni fo en la dita Darassana lo comte Dosona era aqui pres e dix que no ans dix que era a la posada de Marti Anyis et que anava la on lo Rey anava ab Marti Anyis et que nos partia dell.

Dix encara interrogat que don Pedro de Luna qui era a Tholedo ne vescomte Dilla e los altres qui eren preses a la Darassana de Xibila no foren naguna vegada afluxats de preso con quen fossen mes agreuyats.

Interrogat si sab o ha oyt dir quel comte Dosona ara con lo dit Rey era en desposseiment de son regne fos tornat en la preso e dix que och et quel viu pres en la Darassana tro per VI jorns e que li meteren los ferres den Morey mas no sab per quina raho.

Dix encara interrogat quel dit comte fo desferrat e soltat primer quels altres de II dies mas no sab per quina raho.

Interrogat si sab o ha oyt dir quel dit comte fes naguns empramens per lo dit Rey qui fo e dix que no mas be ha oyt dir quel dit Rey qui fo emprava o feya emprar los cavallers e richs homens et homens de peu que li valguessen contra tot hom salvant contra lo Senyor Rey nostre et sa bandera o son primogenit pero ell no viu lo dit Rey qui fo en aquella sahon en la Darassana ne aytant poch hi viu lo comte Dosona per fer los empraments queu sapia mas be loy viu entrar alscunes vegades.

Interrogat si lo comte Dosona acompanya lo dit Rey qui fo axi con se anava la derrera vegada e dix que noy sab res.

Interrogat si lo comte Dosona con la galea de Marti Anyis levava lo tresor de la torra hi era present ney ajudave e dix que och.

Interrogat con ho sab e dix que per ço con ho viu.

Interrogat si sab o ha oyt dir que a instancia de alcun sie stada feta la mort de frare Artal e dix que noy sab res sino que oy dir als cathalans axi con sen rahonaven que deyen que per les noves que havien haudes lo dit comte et frare Artal lo dit Rey qui fo

de Castella feu aucuire lo dit ffrare Artal.

Interrogat si sab o ha oyt dir sobre que hagueren noves lo dit comte et frare Artal e dix que era con venia ha apres en lo cami axi con sen rahonaven molts anant caminant axi con creu exits de preso que les noves que havien haudes eren que lo comte Dosona deya a frare Artal ques faes hom del Rey qui fo de Castella e que frare Artal li deya que no volia esser traydor axi con ell que no sen podia escundir.

Interrogat qui eren aquells qui parlaven daquesta manera et dix que no sab mas quen hi havie de Mallorques.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

Lonrat En Francesch Daverso ciutada de Barchinona et visalmirayl del Senyor Rey testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament fo interrogat hon ne perque fo pres et dix que per lestol del Rey qui fo de Castella ab la sua galea en las mars de Almaria entany con foren preses les IV galees nostres.

Interrogat si viu lo comte Dosona en lestol del dit Rey qui fo et dix que och en la galea de Marti Anyis lo dia que aquest testimoni fo pres et que stava la popa de la galea.

Dix encara interrogat que lendema que foren stats presos vench un leny armat a la galea hon era aquest testimoni et feu manament al patro de la galea de part

de Marti Anyis que li liurassen aquest testimoni e axis feu e a la nit aconsegui la galea de Marti Anyis a Cartaginia on era lo dit Rey qui fo de Castella. E lo patro del dit leny mana aquest testimoni devant lo dit Rey qui fo lo qual seya a taula sopant e lo dit testimoni feu reverencia al dit Rey qui fo. E lo dit Rey demana a Marti Anyis que li seya de prop qui era lo dit testimoni. E ell dix que era lo visalmiray de Cathalunya. E lo dit Rey qui fo demana a aquest testimoni quantes galees havie a Barchinona et lo dit testimoni dix aytantes quantes ne havie a Mallorques e resposli aytantes quantes gens staven o habitaven en Ivissa et lo dit testimoni respos aytantes lavors lo dit Rey se lava de taula et trias a una part ab Marti Anyis e ab lo comte Dosona qui aqui era con molt hagren parlat ensemps fo eridat lo dit testimoni. Et lavors lo dit Rey interroga lo dit testimoni altra vegada de les coses demunt dites. E lo dit testimoni li respos segons que damunt ha dit e lavors lo dit Rey va dir al sotstresorer seu levatslo levatslo dienthо daquest testimoni. E lo dit testimoni oyent las paraules dessus dites per tal con stava ajenollat denant lo dit Rey dix a Senyor per vostra gran altea sia que jo no haja a morir. E lavors lo dit Rey steeh una gran pessa retregut. E aquest testimoni tornal sobtar suplicantli que no moris. E de present lo dit Rey dix al dit sostresorer levats lo a la vostra posada. E axi fou fet. E en totes aquestes coses era present lo dit comte Dosona.

Dix encara interrogat que I die aquest testimoni fo manat a la posada de Marti Anyis a Cartaginia e con fo

devant Marti Anyis lo dit Marti Anyis dix a aquest testimoni en son castella vis almiray lo Rey de Castella ha manat que vos que muntets en la sua galea perque ell vol anar a Denia et lo dit testimoni respos que pus que lo Rey o manava que axi se havia a fer. E puys lo dit Marti Anyis dix a aquest testimoni con devia fer grans gracies a Deu que de tantes gens quel Rey de Castella havie fetes degollar de les IV galees lo dit testimoni era scapat e que axi mateix era veritat que lo dit Marti Anyis a prechs del dit comte Dosona havie scapat aquest testimoni de mort. E axi matex per semblants paraules loy ha confirmat ara en Xibilia con pres comiat dell anadenthi con a grans prechs del dit comte ell havia fet ab lo dit Rey qui fo que aquest testimoni era restaurat de mort.

Interrogat si sab o ha oyt dir que lo dit comte Dosona o altre cathala procurassen ab lo dit Rey qui fo que la xurma e altres de les dites IV galees nostres fossen penjats e degollats et dix que noy sab res de sciencia con abans que aquest testimoni fos juncta a Cartaginia ab lo dit leny ab lo qual hi aconsegui gran vespra ja era feta la execucio den Berenguer et den Roger de Sentmenat et I conpanyo lur e den Prats de Tortosa et daltres qui foren penjats ne daltres que apres se degollaran non viu res que en una casa stava a Cartaginia ab una cadena al coll mas que ha oyt dir a molts galiots quel dit comte Dosona havie fet ab lo dit Rey qui fo que la xurma de les dites IV galees fos degollada.

Dix encara interrogat que aquest testimoni per ço

con oy a dir als demunt dits quel comte Dosona meria mal en lo penjar dels demunt nomenats volch saber et certificar se si era ver e parla ab Marti Anyis et ab lo patro de la galea sua e demanals de les coses demunt dites. E digueren a aquest testimoni que abans que la galea de Marti Anyis hon era lo dit comte fos intrat a Cartaginia ja eren penjats àquells demunt dits.

Interrogat si aquest testimoni viu despuys en Cartaginia lo dit comte Dosona anar o parlar ab lo dit Rey qui fo et dix que no que en una casa stava pres sino una vegada que lo dit comte vench aquest testimoni et vench ab IV castellans e parla ab ell presens aquells e demanali de sa terra et de sos affers. E aquest testimoni li respos ço que sabia.

Dix encara interrogat que partent de Cartaginia lo Rey qui fo de Castella ana ab lo dit estol a Denia et munta aquest testimoni en la galea del dit Rey e con foren a Denia stant aqui lestol viu lo dit testimoni moltes vegades venir lo dit Rey qui fo de Castella ab Marti Anyis e ab lo dit comte Dosona cavaleant ensemps. E axí matex una nit stant a Denia gran hora de nit vench I missatge a aquest testimoni que muntas al castell al Rey quel demanave et con fo sus al castell troba aqui lo Rey qui stava alt en I porxo ab Marti Anyis et ab lo comte Dosona e ab Marti Garcia e ab alscuns fills de cavallers. E lo dit Rey demana aquest testimoni del stament de Iviça et de la guerra del jutge Darborea.

Dix encara interrogat que aquest testimoni ab la galea del dit Rey et ab ell sen torna a Cartaginia. E lo

dit testimoni parti de Cartaginia ab les XXX galees que anaren a les Illes. E lo dit Rey romas en Cartaginia ab lo dit comte Dosona e ab Marti Anyis. E apres lo dit testimoni torna ab les XXX galees en Xibilia et materenlo en la Darassana e ferraranlo.

Interrogat si con aquest testimoni fo en la Darassana de Xibilia lo troba lo comte Dosona quen fos pres e dix que no ans dix interrogat que era en Xibilia el viu alscunes vegades cavalcar ab lo dit Rey en mul e sens spaha.

Dix encara interrogat que apres que hac stat XXVI jorns en la dita preso X galees se armaren en Xibilia el levaren aquest testimoni per haverne son rescat.

Dix encara interrogat que don Pedro de Luna frare Artal ne los altres presoners qui aqui eren no foren neguna vegada afluxats de preso.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que algun sia stat consent en la mort quel dit Rey qui fo de Castella feu donar a frare Artal ne si sab per quina raho li fo donada mort. E dix si no saber res de sciencia mas que ha oyt dir que per parlar mal del dit Rey qui fo li fo dada la mort per departiment que feya ab cavallers castellans sobre aço si la guerra quel dit Rey feya contra lo Senyor Rey Darago era justa o no et als noy sab jatsesia que sia stat interrogat diligentment.

Interrogat si ara con aquest testimoni torna ab les X galees en Xibilia et fo mes pres en la Darassana hi troba lo comte Dosona pres e dix que och.

Interrogat si havie gayre de temps quel dit comte era tornat en la preso e dix que nos sabia mas que havie

oyt dir que con hi fo tornat fo ferrat e aquest testimoni troba lo desferrat e stech desferrat tro per IV jorns en la Darassana e axi de la preso II dies abans que aquest testimoni e los altres isquessen de la preso.

Interrogat si sab o ha oyt dir quel dit comte Dosona per part del dit Rey qui fo de Castella empras los richs homens cavallers qui aqui eren preses que fossen en valença e en ajuda del dit Rey qui fo de Castella. E dix que oy dir a molts dels dits richs homens et cavallers.

Interrogat si empra nagun dels altres lo dit comte. E dix que och ço es que empra aquest testimoni dientli aquestes paraules o semblants en acabament Naverso jo he presa manera ab lo Rey que tots vosaltres siats desferrats e solts pero lo Rey vol que ab tal condicio siats deliurats que fassats cascun sagrament et homenatge de valerli et de ajudarli contra totes persones que li venguen dessus salvant contra la persona del Senyor Rey Darago e sa bandera o contra son primogenit o homens qui per ell sien venguts ab aquestes companyes contra lo dit Rey e aço dich per tal con he entes quey es comte de Denia ab moltes companyes. E axi fets vos desferrar e farets lo dit sagrament et homenatge. Pero ans quel dit comte digues aquestes paraules a aquest testimoni eren desferrats molts dels homens de compte. E lo dit testimoni respos que ell lo pregave carament si per null temps li entenia a fer plaer que ell no volgues que fos desferrat ans si als no si podia fer sobre aquells ferres que tenia que lin faes metre uns altres perque pogues romanir en la Darassa-

na de Xibilia. E lo dit comte respos quaix ab fellonia E con Naverso e entenets vos que jo he daltres molts qui som açi preses no entenam aytant be aquest fet con vos et axi no vullam gardar nostre fe con vos et que no vallam tant con vos cert si fem. E si beu voliets pensar Deu fa nostres fets mils que no lin sabem grahir con lo Rey de Castella nos dara diners per quens porem encavalcar et haver armes et ço que mester nos sera et valrrans mes esser fora dels ferres et de la Darassana et esser encavalcats axi con demunt es dit et sperar nostra ventura que si moriem a mala mort en lo dit loch. E lo dit testimoni respos que quant es dell no consentria que fos desferrat per aquesta rabo. E lo dit comte quaix fello dix a aquest testimoni jous promet que vos no sots la hon vos pensats e vos farets ço quels altres faran ous pora costar con ja deuriets saber e sentir les maneres del dit Rey con juga et pus Deu vos ne fara gracia quen sots scort nos hi deviets altra vegada metre en aytal perill majorment con si entendre ho voliets aquest fet no tocava res a la fe. E lo dit testimoni li respos senyor sius plaura vos me perdonerets que a ades jo nom vull desferrar placieus que fassats d esferrar aqueys altres. E ab aytant lo dit comte sen ana. E aço enten aquest testimoni aytant con pot entendre quel dit comte li deya aquest fet per ço que aquest testimoni no romangues en la preso et que a bon enteniment ho deya jatsesia que nol ne volgues creure.

Interrogat si sab o ha oyt dir que lo dit comte Dosona ajudas armar e acompanyas lo dit Rey qui fo de Cas-

tella con se parti de Xibilia et sen ana ara la derrera vegada que era en desposehiment de son regne. E dix que oy dir al dit comte que aquell die quel dit Rey sen dech anar ell era en la cambra del dit Rey et aju. dava li enfuiellar les cuyraçes e stant en la cambra ab lo dit Rey entraren qualque VI basays ab les spahes en la ma e comensaran a robar la cambra del dit Rey et lo I prenia I lansol laltre una vanova et lo dit comte veent aço segons que ell compta a aquest testimoni et en presencia daltres pres I manable qui era en la cambra del dit Rey e va dar una lançada a la cuxa del I daquells e feu los ne anar e tanca la porta et en aco lo dit Rey fo entrat dins lo palau be a VI cambres e puys isque e dix al dit comte que mala leig ho bavie fet et que no faes semblants coses que avalot sen poria seguir perque lo dit Rey poria morir. Quant es del acompanyar dix interrogat si no saber res.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona haja fets naguns tractaments o que sa muller e sos infans isquessen de Cathalunya et sen anassen en Castella et dix que noy sab res sino que oy dir que En Gurb era stat en Xibilia.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que lo Rey de Castella qui fo con pres lo dit comte Dosona e don Pedro de Luna e los altres a Medes prengues aquells ab tractament del dit comte et ab valer seu e dix si no als saber salvant que aquest testimoni anant de Xibilia a Cordova al Rey don Enrich que era a Cordova ara con devia entrar en Xibilia caminant volent saber veritat de ço ques deya daça quel dit comte havie tractada la

dita preso demana a don Pedro de Luna quen sabie ne quen sentia daquella preso ne si era ver. E lo dit don Pedro respos a aquest testimoni ab aquestes paraules o semblants en acabament en son aragones Naverso vos nom tingats per tan neçi que si jo sabia ne sabes que lo comte fos stat occasio de ma preso ne de frare Artal ne dels altres que jo anas vers lo comte per manera de amistat axi con li vag mas que jo hi he vulguda metre la ma en aquest fet. E finalment aytant con jo he puscut saberne sentir he trobat que ell no mer mal en lo dit fet. E daço se rahona aquest testimoni ab lo dit En Pedro quel havie emprat que anas ab ell de Xibilia a Cordova per fer reverencia al dit Rey don Enrich per lo cami anant.

Interrogat si don Pedro deya aço per desfressar e dix que aytant con aquest testimoni ho pot compendre queu deya ab veritat et no per desfressar con lo dit En Pedro es hom grosser.

Interrogat si lo dit don Pedro demana guiatge al dit Rey don Enrich per lo dit comte. E dix que nou sab de sciencia mas queu oy dir a aquells de casa de don Pedro mas no sab ne ha oyt dir sil hac.

Interrogat si lo dit comte demana ne hac guiatge del consell e ciutat de Xibilia et dix que nos sab de sciencia mas queu havie oyt dir stant aquest testimoni en Xibilia.

Interrogat quina fama era en Castella del comte Dosona si era servidor del dit Rey qui fo o son amich e cabie en sos consells e dix si als no saber ne oyi dir sino que a prechs de Marti Anyis qui era gran amich

del dit comte lo dit comte era amich del dit Rey qui fo et anave ab ell.

Interrogat si aquest testimoni dix con lo comte lo emprava a nagun aquest traydor dient del comte nos fara morir o semblants paraules e dix que no mas be dix con lo comte sen fo anat stant aquest testimoni fello con li demanaran que es aço mal viatje fassa lo comte que nom alt de çes maneres.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

Postea vero die jovis IX julii anno predicto fo altra vegada interrogat lo dit Francesch Daverso sobre aço quines paraules eren aquelles que ell volia dir al Senyor Rey qui era gran profit et honor sua et restauracio de ses terres et dix que ere aço ço es que ell sabie et havie vist lo gran pertret et aparell de galees e de naus et de gran forniment et de la empresio quel dit Rey qui fo de Castella feya et haut feta ab lo jutge Darborea et axi matex con LXX galees havie lo dit Rey qui fo. E aquestes paraules e semblants entenia aquest testimoni dir al Senyor Rey nostre.

Die jovis nona julii anno predicto.

Bernat de Vilacorba donzell del bisbat de Elna testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et devall scrites de que sera interrogat. E prime-

rament fo interrogat hon fo pres aquest testimoni et dix que en lo loch de Magallo ab lo vescomte Dilla. Interrogat hon lo manaren pres et dix que anant per lur cami lo manaran en Xibilia el materen al aljub de la Darassana de Xibilia.

Interrogat si lavors lo comte Dosona era en la preso de la Darassana de Xibilia et dix que no que lo Rey qui fo de Castella lo havie fet lavors anar a Tholedo hon era pres lo dit comte ab don Pedro de Luna segons que oy dir aquest testimoni passant per Tholedo con lo manaven pres a Xibilia et aço oy dir an Phalip Darenys que era ensemps pres ab aquest testimoni lo qual Phalip deya quels havie vists.

Interrogat encara dix que apres dalcun temps que hac stat en Tholedo lo dit comte fo mana en Xibilia et fo mes en lo alcasser de Xibilia.

Interrogat con lo Rey qui fo de Castella feu venir lo comte Dosona a Murvedre en quin temps era ne ab qui hi vench lo dit comte et dix que fo en temps con lo Senyor Rey nostre era al loch de Cullera et hac fet levar lo dit Rey del setge de Valencia e que vench ab aquest testimoni e ab En Ramonich de Castellbell ensemps al dit loch de Murvedre e que ab aquests vengueren en companya X homens a cavall et X de mulęs de castellans quils gardaven ét no res menys anaven ferrats cascun de ferres qui pesaven entorn de XVI lliures.

Dix encara interrogat que con lo dit comte et aquest testimoni et lo dit Ramonich de Castellbell foren a Murvedre que foren manats a una casa. E apres con lo

dit Rey fo levat de dormir amanaren los devant lo dit Rey qui fo de Castella et ferenli reverencia. E lo dit Rey demana al dit comte de don Pedro de Luna et del vescomte Dylla et encara den Ramonich de Castellbell et daquest testimoni hon eren stats preses et lo comte resposli que a Magallo. E encara li demana lo dit Rey si sabia res den Bernat de Cabrera son para e lo dit comte resposli que no si no axi con lo dit Rey li havie fet saber que era mort son para don Bernat et lavors lo dit Rey resposli no es mort ans es pres en Navarra en poder den Johan Remeriç de Orallano. E apres lo dit Rey feu manament a Marti Lopiç que sen manas lo dit comte et lo dit testimoni et lo dit Ramonich a la sua posada. E axis feu.

Dix encara interrogat que apres que foren a la posada del dit Marti Lopiç lendema seguent lo dit Rey qui fo trames per lo dit comte et feulo venir devant ell mas non ana aquest testimoni ne lo dit Ramonich ans romangueren a la posada.

Interrogat quina hora hi ana lo dit comte e dix que apres dormir et stech hi una peça et puys torna. E con fo tornat a la posada lo dit comte dix a aquest testimoni et al dit Ramonich aquestes paraules o semblants en acabament. Lo un de vosaltres haurets anar en Cathalunya que son he recaptat ab lo Rey pero fer mets sagrament et homenatge de tornar con si nou fayets metriets mi en gran perill con ja sabets vosaltres aquest Rey con juga. E apres dix a aquest testimoni aquestes paraules o semblants tu vols anar en Cathalunya e aquest testimoni resposli ire a peu o a cavall e lo dit

comte resposli que a peu hauria anar que no havie aqui messio per logar bestia e aquest testimoni dix al dit comte que noy iria que no podia anar a peu. E lavors lo dit comte dix ho al dit Romanich et ell vali ho atorgar.

Interrogat si sab ne ha oyt dir per qual raho ne per quins afers lo dit Ramonich fo trames en Cathalunya e dix que nos sabie con que fos secret li fo comenat per lo comte mas be oy dir al dit comte que per ço trametia lo dit Ramonich que sabes que era del fet den Bernat de Cabrera ne sa terra. E viu aquest testimoni segons que dix interrogat quel dit comte dona una letra al dít Ramonich la qual deya que era de creença la qual se trametia a sa mara. E apres lo dit Rey se feu venir lo dit comte ab lo dit Ramonich ensemps lo qual havien fet ja desferrar e aquest testimoni romas a la posada.

Interrogat si sab per que lo dit Rey sen fer anar los dits comte et En Ramonich et dix que noy sab als salvant quel dit Ramonich dix a aquest testimoni quel dit Rey li havie dit que si no tornava que ell degollaria lo dit comte.

Interrogat si stigueren molt ab lo dit Rey et dix que no que tantost tornaran.

Interrogat si lo dit comte sen torna de present en Xibilia et dix que no ans spera a Murvedre le dit Rey qui fo qui era muntat en lestol. E con lo dit Rey fo tornat stigueren aqui un die o dos et puys tots ensemps sen anaran en Xibilia anant lo dit comte e aquest testimoni con a presoners et ferrats. E con fo-

ren en Xibilia segons que dix interrogat fo tornat lo dit comte en la preso ab don Pedro et ab lo vescomte et ab los altres axi con dabans.

Interrogat si stant lo dit comte a Murvedre fo emprat per lo dit Rey qui fo que fos capita de Murvedre et que faes la guerra contra lo Senyor Rey nostre o que fos emprat de semblants affers ne que lo dit comte donas nagun bon consell al dit Rey qui fo perque vengues dampnatge al dit Senyor Rey ne a la sua terra et dix que noy sab res ne james nou oy res dir.

Interrogat quant stech pres lo dit comte depuys que fo tornat en Xibilia et dix que tro quel desferraren el tragueren del alcasser be per X meses e que lavors lon trach Marti Anyis.

Interrogat si sab perque fo desferrat et tret del alcasser lo dit comte et dix que no neu ha oyt res dir segons que dix interrogat.

Interrogat si don Pedro ne lo vescomte ne los altres foren desferrats ne aleujats de preso con lo comte nisque et dix que no neu oy dir.

Interrogat si aquest testimoni viu lo dit comte solt de preso et dix que no que ell stave pres en loch que nol podie veure.

Interrogat si lo dit comte munta en lestol del dit Rey qui fo et dix que nou sab de sciencia mas queu havie oyt dir.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit comte munta en lo dit estol et dix no.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte fos en lo dit estol con a presoner o con a solt o en quina

manera et dix que oy dir a alscuns homens quen demana que feya lo comte et digueren li que era en la galea de Marti Anyis et be gardat et que ço que menjava prenia per mans de castellans.

Interrogat qui eren aquells homens et dix que alscuns de regne de Valencia qui eren en la galea de Marti Anyis.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte hagues feta degollar la xurma de les nostres IV galees que foren preses ne fet auciure los altres et dit que no salvant que oy dir an Averso que Deu et lo dit comte lo havie restaurat.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que lo dit comte fos solt de preso en tal manera que pogues anar hon se volgues et dix que no que ell sapia ans ha oyt dir que anave ab guardes et aço ha oyt dir al dit comte et alscuns castellans que deyen que eren guardes et sab que eren de casa del dit Marti Anyis.

Interrogat si con lo dit comte fo exit del estol torna en la preso de Xibilia et dix que no ans segons que oy dir anave ab Marti Anyis que un pas nos partia dell et axi matex anava ab lo dit Rey de Castella.

Interrogat si lo dit comte cabia en consells del dit Rey qui fo et dix que no que ell ho sapia ans segons que dix interrogat oy dir al dit comte queu comptave a don Pedro que con Marti Anyis venia al palau del Rey qui fo de Castella lo dit comte venia ab ell et Marti Anyis entravesen en la cambra del Rey et lo dit comte romania dafora e jugave a taules e al-

tres jochs e aço era lo seu be segons que deya.

Interrogat si ara con lo dit Rey era en despossey-ment de son regne lo dit comte fo pres et tornat en preso et dix que och que un dicmenge segons que dix interrogat envers hora de vespres aquest testimoni et los altres qui eren presens viren per la porta del lur car cer qui era oberta lo dit comte entrar per la porta de la Darassana ab aquell quel gardave et ab VII o VIII e materenlo en la Darassana et liurarenlo al alcayt e materenlo en una gabia de fust et con vench al vespre materenli los ferres que tenia En Berengario Morey qui eren los pus grossos ferres quey fossen.

Interrogat per quina raho hi fo tornat lo dit comte et dix que oy dir que per ço con deyen que volia fugir.

Dix encara interrogat quel dit Rey qui fo de Castella havie solament II jorns que era vengut de Tholedo et lo dit comte ab ell emsemps ans que fos la dita preso del dit comte.

Interrogat quant de temps stech pres lavors lo dit comte et dix que mes de X jorns.

Dix encara interrogat quel dit comte fo desferrat et isque de la preso de II dies ans quels altres pre-soners.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit comte fo primer desferrat et axi de la preso ans quels altres et dix si haver oyt dir al dit comte et a Marti Anyis queu comptave an Aymerich de Sentelles et als altres que lo dit Rey qui fo havie proposat de fer degollar tots los presoners sino que Marti Anyis hi sobrevench et con ho sabe rahona lo fet al dit Rey qui fo que nou

devia fer con lo Rey Darago nol deseretava mas companyes stranyes e quels presoners noy merien mal. Mas que faes quel servissen e seria millor. Et lo dit Rey que li respongue fets ho donchs vos. Et lo dit Marti Anyis o altre privat seu pus que li fo comenat anasen ab lo dit comte a la Darassana e parla ab lo dit comte et ab don Pedro et ab lo vescomte et ab los altres de cap et valos dir ço que havie acabat ab lo dit Rey et tots liu atorgaren.

Interrogat si lo dit comte menys de Marti Anyis o daltre de casa del dit Rey empra aquest testimoni ne negun altra et dix que no que ans hi ere Marti Anyis o un altre de casa del dit Rey que no li membra lo nom mas bel conexia et eran tractaments entre ells.

Interrogat si aquest testimoni cabia en los dits tractaments ne sabie que fossen maneres perque los presoners fossen solts et desferrats et dix que noy cabie con los castellans hi eren mas con sen eren anats hi sabie oy cabie aquest testimoni.

Interrogat donchs con ho sab et dix que per ço con ho oy dir al vescomte et a don Pedro qui cabien en los tractaments segons que oy dir a ells en absencia dels castellans segons que dit han.

Interrogat si lo comte Dosona empra aquest testimoni de fer valença al dit Rey qui fo et dix que no cor lo vescomte Dilla firma per aquest testimoni et per los altres de casa sua.

Interrogat contra quis feya lo emprament ne per quina forma e dix si no saber als sino que oy dir que eren maneres segons que dit ha pero be oy dir que la

prometensa en que ajudarien al dit Rey qui fo contra tota persona salvant contra lo Senyor Rey Darago et son primogenit et sa bandera et de no entrar en la sua terra.

Interrogat si sab aquest testimoni quel comte Dosona fes pagament de sou ne altre acurriment per lo dit Rey qui fo a nagun et dix que no empero dix que era ver quel Rey de Castella per son tresorer feu pagament al comte Dosona per si et per sa companya et al vescomte Dilla per si et sa companya et axi a cascun dels richs homens.

Interrogat si lo comte Dosona dona al dit Rey qui fo consell favor ne ajuda en sa fuyta o partiment et dix que nou sab neu ha oyt dir.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte demanas ne hagues guiatge del Rey don Enrich et dix que no.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte tramesses açi per ferse venir en Castella ça muller et sos infans et dix que no.

Interrogat si sab o ha oyt dir que En R. de Pruners sia stat en Xibilia et dix que oy dir que era stat en Xibilia mas no sab perque ne en quin habit.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit Rey feu dar mort a frare Artal de Luna et dix que fama era entre ells qui aqui eren preses que per mal parlar que feya del dit Rey era stat mort lo dit frare Artal.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que la preso de Medes ço es de la preso del comte Dosona e dels altres fos voluntaria et fenta et dix que noy sab res

neu ha oyt dir sino que eren stats preses en servey del Senyor Rey.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

G. Dolms donzell poblat en lo comtat de Rossello testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et devall scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament fo interrogat hon fo pres et dix que en lo loch de Magallo ab lo vescomte de Illa.

Interrogat hon fo manat pres aquest testimoni et dix que en Xibilia.

Interrogat con aquest testimoni fo en Xibilia si viu lo comte Dosona pres aqui et dix que no que a Tholedo era lavors en preso ab don Pedro de Luna.

Interrogat si depuys lo dit comte fo tornat en Xibilia et que stigues aqui pres et dix que oy dir quel dit comte havie manat de Tholedo et quel havien mes en lo alcasser de Xibilia. Et que en apres a cap de V meses un jorn lo carçeller mana aquest testimoni al alcasser perque pogues veer lo vescomte de Illa et viu aqui lo dit comte pres e ferrat.

Interrogat per quant temps hi stech pres e ferrat lo dit comte Dosona et dix que entro quel Rey qui fo de Castella feu lestol dentany segons son viyares empero dix interrogat que segons son viyares que alscuns dies avans viu lo dit comte cavalcant ab II scuders de Marti Anyis qui cavalcaven ab ell.

Interrogat si lo dit comte munta en lo dit estol et dix que oy dir que och en lo loch de Alguizira lo dit Rey

qui fo de Castella munta en lestol et feu muntar lo comte en la galea de Marti Anyis et puys lo dit Rey isques de les galees.

Interrogat si lo dit comte anava con a solt no havie nagun poder en lo dit estol et dix que no ans anave sots garda e era comenat a Marti Anyis.

Interrogat con ho sab e dix que per ço con ha ha oyt dir a II scuders de Marti Anyis qui eren stat en la sua galea.

Interrogat si con lo dit comte isque de la preso per muntar en lo dit estol foren desferrats don Pedro de Luna vescomte de Illa ne los altres ne aleuyats de preso et dix que no.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que a induccio o instigacio del dit comte fossen degollats ne morts aquells de les nostres IV galees qui foren preses et dix que nou sab neu ha oyt dir sino a alscuns cathalans ara con aquest testimoni es vengut,

Interrogat si con lestol del dit Rey qui fo de Castella fo a Cartaginia et si lo dit comte fo tornat en preso o si romas ab lo dit Rey qui fo et dix que nol tornaren en la preso mas no sap si romas ab lo dit Rey o si ana ab Marti Anyis en Xibilia.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona fos solt de preso en tal manera que pogues anar hon se volgues et dix que fama era que no ans segons ques deya anave ab Marti Anyis et era en garda sua seguent lo dit Rey de Castella qui fo la hon anava.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte cabes en consells del dit Rey qui fo et dix que no.

Interrogat si ara con lo dit Rey qui fo vench de Tholedo et de Burgos lo dit comte Dosona vench ab ell et dix que och que ell lo viu passar per la Darassana.

Interrogat si ara con lo dit Rey era en perdre son regne lo dit comte fo tornat en preso et dix que och apres alscuns dies que fo vengut ab lo dit Rey en Xibilia fo mes en la Darassana e fo ferrat segons que viu aquest testimoni et que per ço loy havien tornat con deyen que volia fugir segons que aqnest testimoni oy dir.

Interrogat per quant temps lo dit comte stech pres e ferrat en la Darassana ara la derrera vegada et dix que per alscuns dies mas no li recordà lo temps.

Dix encara interrogat quel dit comte fo desferrat et exi de la preso II dies ans quels altres.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit comte fo primer desferrat et exi de la preso ans quels altres et dix que no.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona de part del dit Rey qui fo empras nagun dels presoners qui aqui eren que fossen en ajuda e valença del dit Rey qui fo et dix que nou sab mas que viu que parla ab los richs homens e oy dir depuys que es exit de la preso quels emprave que fossen en valença del dit Rey qui fo salvant contra lo Senyor Rey ne son primogenit ne sa bandera. E aço enten que fossen empressions si tant es que empraments hi hagues hauts.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona ajudas armar lo dit Rey qui fo ne li donas consell

ajuda o favor en lo seu partiment ara con sen ana de Xibilia que era en desposseyment de son regne et dix qne nou sab neu ha oyt dir.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte hagues ne demanas guiatge de la ciutat de Xibilia ne del Rey don Enrich et dix que no sab ne ha oyt dir quel hagues haut de la ciutat mas quel havie haut del Rey don Enrich et li havie dats M. florius segons que ha oyt dir.

Interrogat si sab quel dit comte volgues fer anar sa muller ne sos infans en Castella et dix que nou sab mas que oy dir quel Rey li demanava resenes per cinquanta mil florins de rescat de que havie finat ab lo dit Rey qui fo.

Interrogat si sab quen R. de Gurb sia stat en Xibilia et dix que och segons queu ha oyt dir a homens que deyen quel havien vist aqui e que anave en habit de genoves o de gascho e que parlava genoves et hi era per affers del dit comte.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit Rey qui fo dona mort a frare Artal et dix que oy dir que per mal parlar que feya del dit Rey qui fo et aço explica largament.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quela preso de Medes fos fenta ne voluntaria et dix que no que null temps aytal raho no oy.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

Die veneris decima die julii anno predicto.

Barthomeu Çes Oliveres ciutada de Barchinona lo qual fo pres en la galea den Averso testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament fo interrogat hon fo pres et dix que en la galea den Averso ensemps ab ell et ab los altres qui eren en la dita galea eon les IV galees nostres foren preses per lestol del Rey qui fo de Castella. Interrogat hon fo manat pres et dix que primerament a Cartaginia ab lestol del dit Rey.

Interrogat si viu lo dit comte Dosona en lo dit loch de Cartaginia et dix que no mas quel viu en lestol del dit Rey en la galea de Marti Anyis a la popa de la dita galea.

Interrogat en qual galea stava pres aquest testimoni et dix que en la galea den Averso qui fo presa que stava sots cuberta.

Interrogat si Naverso veneh en la dita galea sua pres et dix que no ans lo tragueren ab un lený armat per manament del dit Rey segons que dix.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que aquells de les dites galees nostres qui foren penjats et degollats fossen penjats o degollats a inducció et instigacio del dit comte Dosona et dix que noy sab res mas queu oy dir lavors als galiots castellans de les galees de castellans.

Interrogat quen deyen los castellans galiots et diu que oy dir aquestes paraules e dels mesquins

sino fos lo comte Dosona no foren morts.

Interrogat si deyen per quina raho et dix que no que ell ho oyis.

Interrogat si viu lo dit Rey qui fo de Castella entrar en les galees ne qui era ab ell et dix quel viu ab un leny armat entrar en les galees ab Marti Anyis ensemps qui staven a la popa et oy con lo Rey dix que tots aquells qui tenguessen cathalans los degollassen.

Interrogat siy havie nagun altre que ell conegues en lo dit leny qui fos hom de cap ne lo dit comte o altre et dix que no que ell vees.

Interrogat si con foren a Denia viu lo dit comte ab lo dit Rey et dix que no sino lo Rey et un fadri qui li cavalcave en les anques de una sua mula.

Interrogat hon fo despuys manat pres aquest testimoni et dix que ab les XXX galees con foren stades a les Illes sen anaren en Xibilia et aqui fo aquest testimoni en la Darassana mes pres et ferrat.

Interrogat si en la dita preso hi troba a lo dit comte Dosona et dix que no.

Interrogat si sab o oy dir hon stave pres lo dit comte et dix que oy dir que en lo alcassar de Xibilia lo tenia pres ab lo vescomte de Illa.

Interrogat si con lo vescomte et los altres foren mudats en la Darassana de Xibilia si hi materen lo dit comte et dix que no ans segons que oy dir a companyes del dit comte era romas ab lo dit Rey.

Interrogat si era romas ab ell con apres et dix que oy dir a companyes del dit comte que pres era romas en lo alcassar.

Interrogat si lo dit comte fo tornat en la preso de la Darassana de Xibilia ara con lo dit Rey sen ana et dix que och et que stava ferrat.

Interrogat quant de temps ha stech pres lo dit comte et dix que be per VI dies ferrat.

Interrogat per quina raho fo tornat en la preso et dix que nou sab neu oy dir.

Interrogat per quant de temps anans fo desferrat lo dit comte et exi de la preso quels altres e dix que segons sos viyares que per be VIII dies abans.

Interrogat per quina raho isque ans de la preso lo dit comte quels altres et dix que nou sab ne oy dir salvant que aquest testimoni et los altres presoners se maravellavan con lo dit comte fo tornat en la preso et con exi ans quels altres.

Interrogat si res deyen de mal ne de be perque havien aquella raho de maravellar e dix que noy sab res neu parlaven nen deyen res.

Interrogat si sab o ha oyt dir quel dit comte empras nagun dels presoners que fossen en ajuda et valença del dit Rey qui fo et dix que lavors apres quel dit comte fo fora de preso torna un dia a la Darassana segons que aquest testimoni viu e oy dir lavors que lo dit comte emprava los richs homens et cavallers que fossen en valença et en ajuda del dit Rey qui fo contra les conpanyes et aço oy dir als presoners qui eren stats emprats.

Interrogat qui eren aquells presoners qui eren stats emprats que lin digueren et dix que no li recorden los noms.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte ajudas armar ne aconpanyas lo dit Rey qui fo are con sen ana ne que dabans ne depuys li donas consell ajuda o favor. E dix que noy sab res de sciencia mas que oy dir quel dit comte lo havie ajudat armar et aço oy dir a alscuns presoners los noms dels quals no li membren.

Interrogat si lo comte Dosona feya paga naguna als cavallers del sou et dix que viu que lo dit comte feya devallar moneda de la torra del tresorer mas no viu a qui la dona mas que deyen que la havie comenada a don Pedro.

Interrogat si era tot sol lo dit comte con devallavan la moneda et dix que alscuns castellans eren ab ell homens de palacio que havien servit aquell Rey.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

Diluns a XXVII de juliol del dit any.

Bernat Arenes del terme de Terraça en Valles testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et dejus scrites de que sera interrogat dir la veritat que sapia. E primerament fo interrogat hon fo pres aquest testimoni et dix que en lo loch de Magallo.

Interrogat hon fo amanat aquest testimoni et dix que en Xibilia ensemps ab Ñaymerich de Sentelles et altres.

Interrogat con aquest testimoni fo en Xibilia si viu

lo comte Dosona pres aqui e dix que nol viu mas que li es viyares que fos pres en Xibilia en la Darassana mas segons que dix que li recorda que lo dit comte fos en Tholedo et don Pedro de Luna e alscuns altres. E a cap dalcun temps aquest testimoni viu lo dit comte pres en lo alcasser ab los altres tots ferrats.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona vengues a Murvedre et dix que och el viu desferrar per amanarlo a Murvedre segons que deyen e anaren ab ell En R. de Castellbell e En Bernat de Vilacorba.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit comte fo manat a Murvedre et dix que deyen comunament en la Darassana de Xibilia que per ço loy manaven ques faes hom del Rey qui fo de Castella mas siu feu o no aquest testimoni dix que nos sab.

Interrogat si sab quel comte Dosona stigues molt que no tornas en Xibilie e dix que per alcun temps.

Interrogat si despuys quel dit comte vench de Murvedre fo tornat en la preso et dix que no li recorda mas que alscunes vegades mentre que aquest testimoni anava lavorar al alcasser viu lo dit comte envers la casa de Marti Anyis ab VI scuders del dit Marti que nos partien dell pero lo dit comte no parlave ab aquest testimoni ne ab los altres ue ells ab ell. E axi matex lo viu alscunes vegades cavalcar ab lo dit Rey qui fo de Castella e menys del Rey empero tota vegada hi eren aquells VI scuders de Marti Anyis.

Interrogat si viu don Pedro de Luna ne los altres cavalcar axi con lo dit comte et dix que no.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit comte anava axi e no los altres presoners et dix que noy sab als sino que oy dir ques pensaven quel dit comte se era fet vassal del dit Rey. E aço oy dir als presoners o alscuns castellans.

Interrogat si li recorden los noms daquells et dix que no que tantes fames hi havie que no li membre.

Interrogat si sab ne ha oyt quel dit comte muntas en lestol del dit Rey quis feu entany et dix queu oy dir quey puja et dix encara interrogat quey munta desferrat mas que materen los ferres en una senalla et que la materen en la galea.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit comte munta en lo dit estol et dix que noy sab res mas que oy dir que si passaven dessa que vendrien a Blanes e levarien la comteça per ço segons que oy dir que la sen manas en Castella cor havie oyt dir que ja lo dit comte havie fet tractament que la comtessa passas en Castella.

Interrogat a qui oy dir aquestes coses et dix que als presoners los noms dels quals no li membren.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte meris mal en la mort e degollament de la xurma de les IV galees nostres que foren preses et dix que noy sab res mas queu oy dir a aquells presoners de les dites galees qui seaparan.

Interrogat don vench lo comte Dosona ara la derrera vegada con lo dit Rey qui fo lo feu tornar en la preso comuna de la Darassana e dix que lo dit comte veneh de les parts de Tho????ledo et de Burgos et de

les altres parts hon lo dit Rey era stat.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit comte fo tornat en la dita preso et dix que noy sab res si no que oy que eren stades maneres del dit Rey per ço quel dit comte pogues tractar e parlar ab don Pedro de Luna e ab los altres.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quins tractaments devia fer lo dit comte et dix que noy sab res neu ha oyt dir.

Interrogat per quant de temps stech pres lo dit comte et dix que de X jorns en sus dix encara interrogat que ans quel dit comte isques de la preso viu aquest testimonni a Marti Lopiz de la cambra e alscuns scuders del dit Rey qui fo et de Marti Anyis e be IV o V altres de la banda e parlaren molt ab lo dit comte dins les jaules hon stava pres lo dit comte e ere hi present lo vescomte de Ylla e parlarenhi II hores al die. E lendema per lo mati lo dit comte fo fora de la preso car a la nit o al mati lo hagueren desferrat et tret de la cadena et tots los altres lo mati se maravellavan con nera exit diens que es stat aço e cuydaven se en deyen ques fos fet vassal del dit Rey qui fo de Castella.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte per part del dit Rey qui fo faes naguns empramens et dix que es certa cosa quel Rey qui fo de Castella dona diners al comte Dosona e al vescomte de Ylla et als altres richs homens e aquells empraven companyes en percassaven et daven III mil morabatins per persona de que se encavalcasen es metessen en cuns e entre

los altres aquest testimoni fo emprat per Neymerich de Sentelles et per conpanyes sues que fos ab ell en servey del dit Rey qui fo en defenso de les companyes qui venien en Castella e aquest testimoni respos que nou farie que mes amava star en la preso axi con havie stat III anys e VII meses que venir contra les companyes les quals eren en servey del Senyor Rey Darago.

Interrogat si apres quel dit comte fo solt la derrera vegada aquest testimoni viu lo dit comte en la Darassana per fer los dits empraments per part del dit Rey qui fo de Castella e dix que ell viu lo dit comte II o III vegades en la Darassana mas no sabie que faes tractaments sino quel veya parlar ab aquells.

Interrogat si lo dit comte munta en la Torra del Tresor ne viu quen devallas moneda e dix que viu aquest testimoni moltes vegades lo dit comte muntar en la dita Torra ab companya del dit Rey qui fo.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte ayudas a garnir ne apparellar lo dit Rey nel acompanyas ara con sen ana de Xibilia et dix que del garnir no sabia ne oy dir res mas be viu quel dit comte acompanya e ana ab lo dit Rey tro part lo riu de Xibilia.

Interrogat si ni viu daltres cathalans et dix que viyares li dona que och mas no li membre mas que li es viyares quey fos don Pedro.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte demanas segurtat del consell de la ciutat de Xibilia ne del Rey don Enrich et dix que del consell noy sab res mas que oy dir quel demanava del Rey don Enrich e quey

trames don Pedro de Luna que li hagues mas no sab sil li hac o no.

Interrogat si sab ne ha oyt quel dit comte fos consent en la mort de frare Artal et dix que no mas dix interrogat que oy dir quel dit frare Artal parlava molt graciosament del Senyor Rey nostre e fort mal del dit Rey qui fo e per ço aquell Rey era fort irat envers ell e per ço mori.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que tractament sia stat fet quel comte Dosona sen faes anar ça muller e sos infans en Castella e dix queu havie oyt dir generalment a castellans e a presoners e per aquesta raho era stat trames en Cathalunya II vegades un genoves apellat micer Galeot lo qual una vegada con aquest testimoni acaptava ab daltres per Xibilia et demanave elmoyna al dit micer Galeot li feu elmoyna e faentli elmoyna demana a aquest testimoni don era. E aquest testimoni resposli que de Barchinona. E lo dit micer Galeot dixli que era molt noble terra e que ell era stat II vegades a Muntsoriu e que era molt bell castell et axi matex oy dir que per aquesta matexa raho era stat trames En R. de Castellbell. E encara viu aquest testimoni En R. de Gurb en Xibilia vestit con a jenoves en la lotge dels janoveses III vegades en un die loqual R. con viu aquest testimoni el saludas con lo conuexia be lo dit R. li parla janoves et li falsa e gira la cara.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que un fill de cavaller qui es de la terra francesa fos trames a la vescomteça de Ylla per lo vescomte de Ylla et dix que viu

quen Bertrán del Viver lo qual es poblat prop Narbona vench de Burgos on lo dit Rey qui fo era et aporta letres del dit Rey et del dit comte Dosona al vescomte Dylla segons que A. Gaçius ho compta a aquest testimoni e encara li compta e li dix que les dites letres quel Rey qui fo de Castella trametia al dit vescomte contenien que faes ço quel dit comte Dosona li faya a saber en la sua letra.

Interrogat si li dix que contenien les letres del dit comte et dix que no.

Dix encara interrogat quel dit Rey qui fo trames una letra per lo dit En Bertran a Ruis Garcia alcayt mayor de la Darassana que tota hora que lo dit Bertran volgues parlar ab Françoy Dolms qui era aqui pres quel traguessen de preso e quel lexassen parlar ab lo dit Bertran.

Et fuit sibi lectum et perseveravit in eodem.

Die mercurii XXIX die julii anno predicto.

Francesch Xanxis Munyos de Tarol testimoni jurat e interrogat sobre les coses demunt dites e dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament fo interrogat hon fo pres aquest testimoni et dix que al castell de Corvo qui era daquest testimoni lo qual es en Arago en frontera de Castella e aço fo II anys ha.

Interrogat hon fo manat pres et dix que al Rey qui

fo de Castella qui era aqui al setge del dit castell et ab ell ana pres be per II meses e puys fo manat en Xibilia e mes en lo aljub.

Interrogat si aquest testimoni con era ab lo dit Rey qui fo e con fo en Xibilia viu lo comte Dosona pres e dix que no que no era lavors en preso ans era solt de preso e era en Xibilia.

Iuterrogat con ho sab per ço com ho oy dir a molts castellans et al carceller quel tenien et el servien aquest testimoni interrogat si lo comte Dosona munta en lestol quel dit Rey qui fo en lany passat feu e dix que och segons que oy dir a castellans et altres.

Interrogat si sab perque lo dit comte fo solt et munta en les galees et dix que no.

Interrogat si con lo comte isque del estol ne lo dit estol torna en Xibilia lo dit comte torna ab aquell en Xibilia et dix que no que ab lo dit Rey romas ab lo qual estech e ana tota vegada axi en Xibilia con per les altres parts del regne del dit Rey.

Interrogat con ho sab e dix que per ço con viu alscunes vegades lo dit comte per les rajeles de la preso de la Torra hon stave pres cavalcar per la Darassana et rambla ab lo dit Rey qui fo. E axi matex queu oy dir als castellans et altres.

Interrogat si don Pedro de Luna e los altres anaven axi con lo dit comte. E dix que no que tota hora stigueren preses e ferrats.

Interrogat si lo dit comte ara con lo dit Rey qui fo vench de Tholedo e de Burgos e torna en Xibilia era ab lo dit Rey et dix que och segons que

oy dir a molts axi castellans con altres.

Interrogat si viu que lo dit comte fos tornat en la preso ab los altres presoners e dix que och.

Interrogat per quant de temps estech pres et dix que per alscuns pochs dies.

Interrogat si fo solt ab los altres presoners et dix que no que ans isque de la preso quels altres dalcuns pochs dies.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit comte isque de la preso ans quels altres e dix que no.

Interrogat si sab o ha oyt dir que si lo dit comte apres que fo exit de la preso fes naguns empraments ab los richs homens cavallers e altres presoners qui aqui eren et dix que viu venir lo dit comte en lo aljub hon era pres aquest testimoni ab daltres qui eren entre tots XVIII per nombre e lo dit comte aparta alscuns ab qui parla molt e apres feulos desferrar e stigueren desferrats II dies avans que aquest testimoni ne los altres fossen desferrats e puys oy dir a aquells qui foren desferrats quel dit comte los havie emprats de part del dit Rey qui fo de Castella que fossen en ajuda e en defeniment seu contra totes persones exceptat la persona del Senyor Rey Darago e de son primogenit e que noy fos lur bandera.

Interrogat qui eren aquells qui foren desferrats a qui oy dir aquestes paraules e dix que En Vidal de Blanes En Berengario Morell e tots los altres qui eren de Cathalunya.

Interrogat si sabia aquest testimoni ne los altres qui eran preses quel Rey don Enrich et les companyes al-

tres qui eren ab ell venguessen en ajuda e a sou del Senyor Rey Darago. Et dix que och per oyda de tuyt comunament.

Interrogat si aquest testimoni fo emprat de fer la dita valença al dit Rey qui fo e dix que aquest testimoni e En Rui Xanxis de Calatayu et daltres foren emprats per don Pedro de Luna quin era stat emprat per lo dit comte e con aquests dubtassen de atorgarho lo dit En Pedro los dix que ells staven perilloses aqui que no fossen degollats per lo dit Rey. E que per aquesta via exirien de preso e serien encavalcats e con fossen en vista de les companyes se mesclarian ab ells.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte ara con lo dit Rey se parti de Xibilia que sen anava lo ajudas a garnir nel acompanyas. E dix que oy dir a molts castellans e altres quel dit comte lo havie ajudat a armar e era en la cambra ab ell mentre larmava e que vengueren alscuns batays qui robaven la dita cambra e quel dit comte lo defena en nafra I daquells en la cuxa ab I manable mas no sab ne ha oyt dir quel acompanyas.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte demanas guiatge al consell de la ciutat de Xibilia ara con lo dit Rey ne fo exit e era en desposseyment de son regne. Et dix que noy sab als sino que oy dir a molts castellans e altres quel dit comte havie suplicat al consell de la dita ciutat que ell fos compres e mes en los tractaments que havien ab lo Rey don Enrich.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte hagues guiatge del dit Rey don Enrich et dix que och

que aquest testimoni viu lo dit guiatge lo qual li hac don Pedro e aquell guiatge li aporta Naverso segons que aquest testimoni viu.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte hagues fets naguns tractaments que sa muller e ses infans passassen en Castella. Et dix que nou sab neu ha oyt dir que no sen curava molt.

Interrogat si sab o ha oyt dir que un fill de cavaller de la terra francesa vengues per missatge al vescomte de Ylla. Et dix queu ha oyt dir a molts e que viu lo dit fill de cavaller en la torra del àljub hon aquest testimoni era pres parlar ab Francesch Dolms qui era aqui pres mas no sab de que parlaran ne perque hi era vengut.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

Die martis quarta die augusti anno predicto fuit recepta confessio et depositio sequentis deponentis in civitate Barchinone presentibus venerabili Bernardo de Corbaria locumtenente algutzirii domini Regis et P. ça Costa bajulo Cathalonie generali.

Lonrat En Vidal de Blancs donzell jurat et interrogat en sa propria confessio e axi con a testimoni en fet daltre dir veritat que sapia sobre les coses demunt dites e dejus scrites lo que sera interrogat. E primerament fo Interrogat si aquest deposant ana ab lo comte Dosona en Arago e dix que och e parti de Barchi-

nona lo die de Sant Johan de juny per anar en Arago.

Interrogat si con lo dit comte parti de Darocha per anar a Calatayu aquest deposant ana ab lo dit comte et dix que och e que partiren del dit loch de Darocha per anar a Calatayu la vigilia de Santa Maria dagost.

Interrogat quin cami faeren lo dit comte et aquest deposant e los altres e dix que parten de Darocha lo dit comte don Pedro de Luna frare Artal de Luna En R. de Blanes En G. Dies de Santdoval e aquest deposant dissapte a vespre que fo ans de la festa de madona Santa Maria dagost que aquell any fo en diluns anarañ tota la nit e passaran per Medes e anaransen a Bellmunt e aqui haguereu II homens empero no li membre si eren de Medes o de Darocha o de Bellmunt mas be li membre que partiren de Bellmunt qui anassen a Calatayu per fer los saber lur venguda e quels faesen certs senyals per guisa quel dit comte e los altres demunt nomenats poguessen entrar a Calatayu e lo I daquells II homens conexia aquest deposant con lo havie vist en la posada del dit comte et havie oyt dir que era exit e entrat de Calatayu alscunes vegades con lo setge del Rey qui fo de Castella hi era. E lo dicmenge apres seguent lo dit comte e En Pedro de Luna e I alcayt de Bellmunt e aquest deposant anaren vers un cap puig que mira sobro Calatayu per veure e mirar e escusir lo reyal del dit Rey qui fo e derrera ells venien frare Artal e En R. de Blanes et G. Dies de Santdoval e daquell cap puig élls miraren la host del dit Rey qui fo empero nos lunyara pus de miga lega

del dit loch de Bellmunt. E aço era hora de seste e puys tornarensen a Bellmunt aquell diemenge e aqui soparan. E aquella nit envers hora de primer son anaransen vers Calatayu e foren a una torra de talaya qui es en un cap puig apres Calatayu. Et aqui ells stigueren sobre los cavalls o rossins que cavalcaren ab alcuns pochs homens de peu que sen havien manats de Bellmunt per monstrarlos los passos. E aqui aturaren una estona sperans si los homens de Calatayu los farien nagun senyal. E stans axi que no veyen nagun senyal acordaren que a cavall anassen un poch mes avant vers lo reyal del dit Rey qui fo de Castella e envers lo dit loch de Calatayu. E con foren mes avant descavalcaran et jaquiren aqui los cavalls als homens de peu qui ab ell eren venguts et ells a peu anaran un poch mes avant e no viren res dels senyals con Calatayu era ja apaciat e ells no sabien res. E segons que dix interrogat oyiren algun brugit o rumor en la host perques pensaran pus no veyen los senyals e no tornaven los dits II homens e oyien la dita rumor quels dits II homens fossen preses que fossen sentits. E tornaran muntar a cavall e tornaren a Bellmunt e aqui acordaren que sen tornassen a Darocha. E aquella nit matexa del diemenge partiren de Bellmunt e anarensen a Medes e aqui foren a hora dalba e un prohom en la casa del qual posaven covidalos lo diluns que era la festa de madona Santa Maria e lo comte et don Pedro de Luna prengueren lo convit e tot aquell die de diluns romangueren aqui a Medes e la nit tota. E con vench lo dimarts mati a hora dalba envers lo jorn als-

cunes companyes del dit Rey qui fo de Castella foren en la orta e aquest deposant e los altres oyren repicar la campana e tantost aquest deposant e frare Artal faerense al portal e viren los homens a cavall del dit Rey qui fo. E encontinent con sen tornaren viren lo dit comte e don Pedro e los altres cavallers qui senpeyian avant. E oy dir aquest deposant a alscuns homens de la dita vila de Medes los noms dels quals no sab per ço con nols conegues que los homens a cavall havien preses alscuns homens en la orta et les scoltes e que aquells los havien dit quel dit comte et los altres eren en la dita vila de Medes. E oy dir aquest deposant que los dits homens a cavall trameteren de continent al dit Rey qui fo II dells per fer saber con en lo dit loch de Medes eren lo dit comte e los altres e aquest testimoni viu que I daquells de cavall se parti dells e torna envers Calatayu empero nos sab perque ne perque no mas oy dir als homens de la dita vila ques pensave que anassen dir la novella al dit Rey qui fo. E aquell dimarts matex envers hora de vespres foren aqui una flota gran de cavallers e molts panons e giyns e deyen quey era lo dit Rey qui fo de Castella. E aqui comensaran a parar la nit los ginys. E lo dit comte e los altres acordaren que sobre la nit qui venia isquessen per un cami que anave envers la serra e un bosch quey havie e que si en aquell cami no havie companya que per aquell cami sen anassen e que fugis qui pogues. E a la nit aquell cami o pas fo stablit de companya del dit Rey qui fo. E oy dir aquest deposant que tota aquella nit los feu agaytar fort estranyament.

E con vench lo dimecres de mati lo dit comte e don Pedro volien que frare Artal que daquest deposant non fayen gran mencio jatse sia que loy cridassen fossen al consell e acort lur que tenien sobre los patis que demanarien al dit Rey qui fo pus veyen que nos podien tenir. E lo dit frare Artal ne aquest deposant noy volgueren esser ne caber ans sen muntaran en una torra. E dix encara quel dit Rey los feya tirar els tirava ab balesta de una casa cuberta e aquest deposant e frare Artal los tiraven ab pedres la hon lo dit Rey era segons ques deye.

Dix encara interrogat quel dit frare Artal e En R. de Blanes e aquest deposant digueren al dit comte e a don Pedro que ells eren apparellats de morir devant ells pero que si ells fayen nagun pati nes jaquien pendre que ells los seguerien mas quant a ells mes amarien que se assajasen de defendre. E que siu volien fer que ells morrien denant ells daltra guisa que no volien esser en lurs consells.

Dix encara interrogat que lo dit comte e don Pedro e alscuns homens de la vila sen entraren en una cambra e aqui parlaran ensemps mas aquest deposant nos sab de que parlaven con noy fo present mas oy dir quel dit Rey qui fo de Castella los havie tramesa una letra con ell sabia certament que lo comte e los altres eren aqui e ques retessen a ell con ell los assegurava vida e membres. E que sobre aço tenien lur acort e li trameteren un hom lo qual segons que aquest deposant oy dir los escusava que noy eren empero oy dir quel dit hom nol lin poch escusar ans li hac atorgar quel

dit comte e los altres hi eren. E finalment lo dit comte e don Pedro faeren cridar frare Artal e aquest deposant e van los dir aquestes paraules o semblants en acabament con ells havien acordat ques retessen al dit Rey qui fo de Castella per certa forma la qual no li membre. E lavors lo dit comte ab don Pedro et los altres qui eren ab ells isqueren dafora la porta hon eren Marti Lopiz e Marti Ferrandiz e Johan Alfonso de Xericha e daltres los quals aquest deposant no conexia e ab aquests finaren lur pati. E tots ensemps anarensen envers lo dit Rey qui era aqui dins la vila en lo raval.

Interrogat si lo dit loch de Medes se rete lavors. E dix que oy dir que och e que romas per lo dit Rey.

Interrogat perque stigueren tant a Medes e dix que no sab altre raho sino per lo convit.

Interrogat si lo dit convit fo fet al comte o a don Pedro o amdoses. E dix que noy sab res mas pensave que per don Pedro que conexia aquell prohom qui havie fet lo dit convit.

Interrogat si aquest deposant ne los altres couexien ne deyen que massa steguessan a Medes per ço con hi staven perillosament. E dix que quant aquest deposant e frare Artal e En R. de Blanes a qui Deu perdo tots III ne parlaven els sabie fort greu con tant hi aturaven veens que perill era si eran ja sentits o depuys fossen sentits.

Interrogat si daço parlaran ab lo dit comte ne ab don Pedro ells ne nagun altre de la vila. E dix que no que ell sapia mas bes pensa que frare Artal R.

de Blanes e G. Dies ne parlassen al dit comte.

Interrogat perque so pensa e dix que pus ells ne parlaven ensemps penses que axi mateix aquells altres ne parlassen ab lo dit comte e ab don Pedro.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque pus havien acordat de anarsen a Darocha con partiren de Bellmunt se giraran a Medes e dix que per ço que aquella matinada posassen aqui e donassen civada e que decontinent sen partissen.

Interrogat con aquest deposant e lo comte e los altres foren ab lo dit Rey qui fo de Castella con foren acullits per lo dit Rey. E dix quel dit Rey qui fo dix aquestes paraules o semblants al dit comte Comte jous he assegurat e axi nous cal tembre mas si jo tengues vostre pare axi con tench vos que jon fere als. E feu los pujar tots cascun en sengles mules e manals sen tots ensemps ab si matex al setge de Calatayu. E con fo aqui hon foren lo dimecres apres de la dita festa de Madona Santa Maria passada hora de despertada o entorn lo dit Rey comena lo dit comte e En R. de Blanes e aquest deposant a Marti Lopiz e don Pedro de Luna e frare Artal e G. Dies de Santdoval et Marti Anyis.

Interrogat si estants lo dit comte e don Pedro e los altres preses al setge de Calatayu viu ne conech aquest deposant que lo dit Rey qui fo de Castella faes naguns avantatges al dit comte ne li mostras major familiaritat o amistat que a nagun dels altres que tenia preses. E dix que quant es del fet de don Pedro con fos pres en altre loch e aquest deposant nol vees non sabia res

Quant es del fet del dit comte viu que con fo a la posada del dit Marti Lopiç a cap de una stoha li foren aportades unes vestedures. E a cap de II o de III jorns foren dades a aquest deposant e En R. de Blanes sengles vestedures. E puys con los hagueren dat a sopar van metra una cadena al dit comte en la cama primerament. E puys un altre a aquest deposant e a son frare En R. E viu que alscunes vegades lo dit Rey li trametia fruyta e viandes. E viu que alscunes vegades hi vench que parlava ab' lo dit comte denant aquest deposant e son frare e altres vegades los ne feyan desar e passar en una recambra. E viu encara aquest testimoni un die del qual no li recorda mas fo dins aquells XV jorns poch mes o menys que stigueren preses al dit setge que lo dit Rey qui fo de Castella feu cavalcar desferrats don Pedro e lo dit comte e G. Dies de Santdoval e aquest deposant e En R. de Blanes cavalcaven un mul ferrats amduy en una cadena et feulos anar veure les bastides e altre die a les monstres dels homens a cavall. E altres coses dix que noy viu ney sab que mostrassen amistat ne familiaritat ne de ço que era stat demanat.

Interrogat hon foren manats preses con parten de Calatayu e dix que tots VI ensemps foren manats preses en Xibilia e tots ensemps materenlos en lo alcasser de Xibilia.

Interrogat si los dits VI presoners havien semblants presons. E dix que och ço es que en lo alcasser havie un palau e a cascun cap havie una gabia e aqui stigueren tro a XV jorns o III setmanas ab una cadena

que tenien a la cama de nits e dies. Et a cap de XV jorns o de tres setmanas ferraren lo dit comte ab una tova de ferre e mudaranlo en una gabia de fust escura e aquest deposant ab ell et los altres stigueren axi con sestaven salvant quels materen ferres aytals con aquest testimoni qui pesaven be L lliures.

Interrogat perque la preso del dit comte fo agreujada. E dix que oy dir que per ço con era fama quel infant En Ferrando volia auçiure lo dit Rey qui fo de Castella e quel dit comte hi consentia segons que aquest testimoni oy dir a I hom que prengueren que venia de Granada qui tractava lo qual hom afrontaran ab lo dit comte devant aquest testimoni. E lo dit hom dix al dit comte que lo dit comte navia parlat ab ell en la rambla de Valencia e que li dix que si lin sabia dir certinitat que li daria I mul. E Marti Lopiz quey era present demana al dit comte si era ver ço que aquell hom deya. E lo dit comte respos que ver era pero que ço que feya havie fet queu sebes de cert e queu faes saber al dit Rey qui lavors era en pau ab lo Senyor Rey nostre. E lo dlt comte tenia cavalleries e terres per lo dit Rey qui fo de Castella.

Interrogat si en aquesta preso stech molt de temps lo dit comte et dix que och be per IV meses e per les paraules daquell hom cuyda esser degollat segons ques deya.

Interrogat apres dels dits IV meses que feu lo dit Rey qui fo del dit comte. E dix que lo dit Rey sen mana lo dit comte a don Pedro de Luna a Tholedo preses. E aquest testimoni fo tornat ab los al-

tres e romas pres en Xibilia.

Interrogat si lo dit comte e don Pedro stigueren molt de temps a Tholedo. E dix que no li recorda lo temps mas que en lo mes de septembre del any apres seguent tornaren en Xibilia ab lo vescomte Dilla e altres presoners.

Interrogat si lo dit comte fo soltat de la preso naguna vegada e dix que ell no fo solt de la preso mas isque de Xibilia per venir en Murvedra e anava ferrat e ab gardes ell e II fills de cavallers ço es En R. de Castellbell et En Vilacorba e foren manats a Murvedre.

Interrogat si sab ne ha oyt dir per quey foren manats et dix si no saber als salvant que oy dir quel dit Rey qui fo havie tramesa una letra al dit comte en la qual li feya saber que En Bernat de Cabrera son para era mort e que amanassen lo dit comte a Murvedre on era lo dit Rey qui fo. E viu aquest deposant quel dit comte feya dol de la mort de son para.

Interrogat si lo dit comte stant a Murvedre trames nagun en Cathalunya ne perque. E dix que oy dir quey havie trames En R. de Castellbell mas no sab perque.

Interrogat si con lo comte torna de Murvedre lo meteren en la preso. E dix que och en aquella matexa preso hon havie stat dabans.

Interrogat si depuys lo dit comte isque de la dita preso. E dix que och entany con lo dit Rey qui fo de Castella fo lestol e fo pres Naverso ab les IV galees nostres.

Interrogat si lo dit comte munta en lo dit estol. E

dix que och segons que oy dir a castellans e altres.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte muntas lo dit estol con a solt ho con a pres. E dix que desferrat isque de la preso segons que viu aquest deposant mas depuys oy dir que era ab gardes en la galea hon anava.

Interrogat apres quel estol fo tornat en Xibilia si lo dit comte fo tornat en la preso. E dix que no pur en aquella preso en que era aquest deposant ans oy dir que lo dit comte anava ab lo Rey qui fo de Castella la ell hon anave mas que era en garda de Marti Anyis.

Interrogat si mentre quel dit comte anava ab lo dit Rey don Pedro ne los altres eren afluxats de preso. E dix qne no.

Interrogat si aquest testimoni viu naguna vegada En R. de Gurb en la ciutat de Xibilia. E dix que och una vegada que parla ab ell.

Interrogat si sab per quey era. E dix quel dit R. li dix que per tractar del rescat del dit comte hi era.

Interrogat si lo dit comte es stat tornat en la preso apres quen isque la derrera vegada con munta en lestol. E dix que och apres alscuns dies con lo dit Rey qui fo vench de Burgos et de Tholedo ara con les companyes entraven en Castella fo tornat en Xibilia.

Interrogat per quant de temps stech pres e dix que per alscuns dies dels quals no li recorda.

Interrogat si lo dit comte isque ab los altres presoners ensemps ara con foren soltats o abans. E dix que anans per alscuns dies.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte dins

aquest dies que fo exit de la preso ans quels altres vench en la Darassana o empras don Pedro de Luna e los altres richs homens e cavallers que fossen en ajuda e valença del dit Rey qui fo de Castella contra lo comte de Trestamara e les companyes. E dix que oy dir que och mas quel dit emprament feya contra aquells qui entraven en Castella exceptat que noy fos lo Senyor Rey ne sa bandera ne naturals seus.

Interrogat si aquest deposant ne los altres presoners sabien que les companyes qui entraven en Castella fossen soldejats per lo Senyor Rey. E dix que pensaven se que ajuda e ma del Senyor Rey nostre entrassen en Castella.

Interrogat si aquest deposant fo emprat ne per qui daquest fet. E dix que och per lo dit comte e aquest testimoni lin atorgat ab lo reteniment damunt dit. E aço segons que dix atorgava ell e los altres per tal con eren preses e havien oyt dir quel dit Rey havie acordat quels faes tots degollar e que per aquesta via scaperien et ixerien de preso.

Interrogat si era con lo dit Rey qui fo se parti de Xibilia que sen anava lo dit comte lo ajuda armar. E dix que oy dir al dit comte que ell era en la cambra ab lo dit Rey con se armava e quel ajuda armar e que viu quel dit Rey se seyia I parçint en que havie segons ques deya pedres precioses e aço dix lo dit comte a aquest deposant.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte demanas guiatge o seguretat al consell de Xibilia ne al Rey don Enrich. E dix que ha oyt dir quel demana al dit

consell e axi matex al Rey Enrich et que don Pedro e Naverso ab ell sen anaran a Cordova per haver lo dit guiatge lo qual hagueren segons ques pensa mas no sab res de cert.

Interrogat si lo dit comte sen fora anat sino hagues hauts los dits guiatges. E dix que penses que no que ja abans sen era anat lo dit Rey qui fo e ja era assats segur mas encara volia esser pus segur per ço con li havien dites algunes paraules del dit Rey don Enrich.

Interrogat si sab ne há oyt dir quel dit comte o altre fos consent en la mort de frare Artal. E dix que no del dit comte mas ques pensa que G. de Fenestrosa per una fembra quils servia quils mal mesclava hi havie consentit en la mort del dit Artal é aço sab don Pedro de Luna.

Interrogat quina malaltia hac En R. de Blanes et dix que mal de glanoles la qual li vench dicmenge e mori divendres.

Interrogat si sab ne ha oyt dir ne ha conegut ne sent ne ha sentit que la preso de Medes se faes ab tractament del dit comte o en culpa sua ne quel dit comte sie stat servidor del Rey qui fo de Castella ne desservidor del Senyor Rey nostre. E dix que no sab que la preso de Medes fos stada sino desventura lur e aço matex ha oyt dir a don Pedro.

Et fuit sibi lectum et perseveravit in eodem.

Postea die lune septima decima die augusti anno

predicto venerabilis Petrus ça Costa procurator fiscalis regius supradictus tradidit michi Francisco Formosii notario et scriptori hujus processus et in eodem processu inseri petiit quandam litteram incliti domini Ducis que dicto domino Regi dirigebatur cujus epigrama seu suprascripsio erat talis Al molt alt e molt poderos princep e senyor pare e senyor a mi molt car lo Senyor Rey. Tenor vero ipsius littere sequitur per hec verba.

Molt alt princep e poderos senyor pare e senyor a mi molt car. Per En P. Vidal scriva vostre he reebuda una letra de la vostra senyoria a la qual ab deguda reverencia vos respongue aci es stat En G. Cofolent e ha amenât ab si mossen En G. Alanya prevere al qual havia jo dada paraula de fer li perdo el he guiat et ha deposat e dits alscuns tractaments qui son stats fets per alscuns de la terra deça ab linfant de Mallorques la qual deposicio feu en poder de mossen En Berenguer de Abella e den Jacme dez Monell e la qual ha presa Galceran Dortigues scriva meu. E per tal senyor con jo navia fer tornar en Rossello lo dit En Cofolent ab lo dit G. Alanya qui deu fer alscunes coses per vostre servi e lo dit En Confolent deu tornar a mi e jo ab translat de la deposicio lo devia trametra a la vostra senyoria açous ne volia haver scrit majorment senyor con daquells qui en aço tenen na en Rossello en Conflent en Cerdanya e en altres parts no volia aço dar assentir a negu quen prenessen negu tro que fos provehit que tots ensemps e en cascun loch fossen pre-

ses car si en un loch ne comença hom de pendre e los altres ne senten res fugiran tan tost con senten que aquells sien preses per que En Confolent es stat massa cuytat de scriureus. Jo Senyor ne fas tornar per la raho damunt dita lo dit En P. Vidal e tramet a la vostra senyoria translat de la deposicio del dit G. Alanya la vostra senyoria hi provehesca axi con li parra car no veig a ades en allo haja res de perill sino en aytant con diu quel Infant dins breu temps deu entrar en Rossello o anarsen en ajuda del princep de Gales. E si provisio senyor alcuna hi fets fets que sien III persones una en Rossello altra en Conflent altre en Sardanya e que tots sien preses ensemps car si no seguir sen hia ço que damunt he dit. Et aço senyor sapien con menys persones puxen perque mils los puxa hom haver. Scrita en Gerona a VII dies dagost del any MCCCLXVI.

Senyor.

Lo vostre humil primogenit qui besan vostres mans e peus se comana en vostra gracia e benediccio.

Item obtulit dictus venerabilis procurator fiscalis quoddam quaternum papireum hic affixum in quo est translatum depositionis cujusdam testis vocati Guillermus Alanya presbiter.

Item eadem die lune dictus Illustrissimus dominus Rex existens in palatio suo regio Barchinone tradidit

michi Francisco Formosi scriptori suo et notario hujus cause litteras sequentes quas mandavit per me dictum notarium et scriptorem suum inseri in presenti processu et primo quandam litteram incliti domini Ducis primogeniti sui que eidem domino Regi dirigebatur in qua erat suprascriptio similis litere preinserte proxime tenor vero ejusdem littere talis est.

Molt alt princep e poderos Senyor a mi molt car. Sapia la vostra gran senyoria que mossen Bernat de Foig ha pres I hom qui passava per Hostalrich e portava letres den G. Galceran de Rochaberti a la vescomtessa de Cabrera e En Berenguer de Malla les quals senyor en sa forma vos tramet. E parria Senyor segons lur tenor que aquelles sien fort sospitoses e que ells hagen en cor de que aien a fer o sapien quals que tractaments. Jo Senyor he fet aturar hom tro que haja resposta de la vostra senyoria que li plaura que sen fassa ne que provehira. Parria senyor que les letres deguessen esser dades an P. ça Costa e que las fahes continuar en lo proces començat. Pero Senyor la vostra senyoria que de V o VI dies a ança me son trobat mils que no era puxs que fuy sens mal e dins breus dies partire de aci per anar a vos. Pero volria que fos en tal stament queus faes goig con me vehessets. Scrita en Gerona a XX dies dagost del any MCCC sexanta sis. Primogenit.

Senyor.

Lo vostre humil primogenit qui besan vostres mans

e peus se comana en vostra gracia e benediccio.

Item quandam aliam litteram que dirigebatur vicecomitisse Caprarie ex parte nobilis Guillermi Galcerandi de Rochabertino ut per subscriptionem dicte littere apparet cujus tenor est talis A la molt nobla e molt honrada cara cosina madona la vescomtessa de Cabrera. El tenor ipsius littere sequitur per hec verba.

Madona e molt cara cosina. Maravell me molt con lo missatge que ana ab lo monge de Sent Salvador que vos me trametiets no es passat açen per mi car empres fo entre lo dit monge e mi que passas assen e per ell yous devia scriure e nol he vist perque duptans que lom no hajats haut. Fas vos saber madona quel dit monge fo a mi la vespre de Sent Salvador e lendema ell se parti de mi e jo fiuli una letra al comte e la comtessa e li presta un macip per anar ab ell e mostrarli lo cami qui es daquella terra enterala e puys per lo dit hom vostra nous he poscuda fer resposta ara laus fas en ço que vos En Mayla mes scrisques e aytal resposta fiu al monge quius ho devia fer saber que son apparellat de fer ço que vos e ell manets. ..... pero en aquell cas yo noy iria a Barchinona per res ne so creu no mo conseyllarets perque madona elegits e pensats quen volets car yom fare ço que vos men farets saber e prech vos que façats saber tot ço qui si es fet depuys o totes altres noves que sapiats daquells senyors. Aquel madona que havia trames a Barchinona per lo guiatge encara

no es vengut nin se res nin se si ses mort ho pres e si res als Madona vos plau fets mo saber françosament et prech vos queus esforçets be ens tingats alegra car de pus mal temps havets vist Deus ajuda a les tribulacions. Data a Massanet a XVI dagost.

G. Gauceran de Rochaberti Senyor de Cabrenç.

Item quandam aliam litteram dicti Galcerandi que dirigebatur Berengario de Malla ut per subscriptionem ejus apparet cujus littere tenor talis est.

Femvos saber Senyor que laltre jorn resebem vostra letra e be enteza la crezensa vos responem que som apparellats de complir ço quens fets saber axi con madona la vescomtessa lous dira oy scriura e cresem que axi con havets fets be vostres affers que encara ho farets mils car millor temps navets e haurets si a Deu plau e vos e tots quants son. Data a Maçanet a XVI dagost.

G. Gauceran de Rochaberti senyor de Cabrenç.

Item et quandam aliam litteram que domino Regi dirigebatur ex parte vicecomitis de Castellbo tenoris sequentis.

Molt alt excellent e redoptable Senyor. Sapia la vos-

tra molt gran altea que jo he haudes letres de mossen de Foix e de un meu cavaller e de un altre de les parts della les quals mon car senyor vos tramet encloses dins aquesta per ço mon car senyor que vos vajats ço que en aquelles se conte. E puxats provehir en lo fet segons que a la vostra altea e senyoria mils plaura. Placia a nostre senyor Deus mon senyor que en aquests affers e en altres vos leix fer coses que a ell sien pasents e a vos sia honor. Manme mon senyor la vostra senyoria. Data en Perpenya a XXVII dagost.

Lo tot vostre humil sots mes lo vescomte de Castellbo.

Item et quandam aliam litteram que dirigebatur dicto vicecomiti cum suprascriptione sequenti A mon car e redotable mossen lo vescomte de Castellbo senyor de Novalles. Tenor autem ipsius littere sequitur per hec verba.

Mon car Senyor yo men recoman a la vostra gracia e fac vos saber que mosen e Castro son fill e lur conpahia e vostres amixs e sosmes que havets de part deça son sans e en bon punt de lurs persones a merce de Deu e sapiats mon car senyor que yo he gran desir de saber vostre stament lo qual plasi a nostre Senyor Deus que bon sia e vos doni tant de be e donor con desirats. De les noelles de part desa pensi que sapiats con lo Rey de Castella qui fo es a Bayona e aqui Me-

dri son lo prince e lo Rey de Navarra e trops dautres grans senyors e dizen que lo prince he levat sus si la querella del dit Rey de Castella et dizts que li ajudara a conquistar lo regne que perdut ha e dizen los anglees que noy ha a far que res sia. Empero segon que hom pensi no sera tan sopte lo bisatgé car encara no si desplega de la plata e taut con laur durara lo Rey haura pro gents de paraula. E sapiats que lo Rey Anrich es a Burgos ab grans gents e dizts quc a Rossembau los portara la batalla e aqui parera que adauch ara e duzts hom qucy haura I mortau bataya per una part e per lautra. Sapiats mon car senyor que segont qucs conda mossen haura bon acort ab mossen lo prince e lo demorara per un termi lonch de la demanda que li fe en mancyra si diu platzs que romayran bos amixs e plasi a Deus que axi sia car a tot dia se tracta. Lo comte Dosona vostre cunyat es stat arrastat a Bayona es se malevat per bier bader sa muller e scs infans que stan ab mossen e ha lexat son fill en hostatges lo quen tihey lo senyor de Puxana aguissen mas ab diu enteni que haura. bona delinrança. Segons qucs comda lo prince deu haver parlament ab lo Rey de França dins XV jorns. Mossen per En Bernat mossen Castro den Castreig chavalquen tot jorn en la terra del Rey en Tolsan e retornen ab los presoners e ab los pillatges en la terra deu prince ditzs hom que guerra si mesclara. Autres noells no ha deça que a vos façen scriure mas si negunes causes mon car senyor vos plazen que jo puscha fer per vos mandats mi axi con a tot vostro Nostre Senyor Dius vos don bona vite et

longe ab honor. Scrite a Ortes XVII jorns en agost.
Lo vostre humil servidor P. de Goig.

Item quandam aliam literam que dicto vicecomiti dirigebatur cum suprascriptione simili proxime littere inserte cujus tenor talis est.

Mon car e redoptable senyor. Sapiats que he vistes vostres letres en les quals me mandavets que vos fes saber de les vesonyes de mossen de Foixs e de tot ço que sabre deu comte Dosona ne deus tractaments que faze a la qual vos responi que mossen lo comte ha ciu adone no haura besonyes ab lo princep car et lo laxe star aquant a present e pense hom que ho faze daqui en avant. Del feyt del comte Dosona es stat pres a Bayona et dizts hom que et me dizts sa consentie en sa preso per algunes causes que ell e los autres presoners qui hi eren lavien promes en servir lo can et los grant cop dargent aysi medis e semblant car ell es vengut a Ortes per beure sa muller ab catre o V companyes e ha laysat son fill la lo call ditz hom quel deve ja liurar en Castella sino que no ha podut e per aço ditz hom que sere venguda la comtessa Dosona açi ab son fill e ell noy ha stat sino catre jorns que sen es tornat en tal princep e en tal Rey Peyra de Castella. Altres causes mon car senyor de present non se car encara los Reys qui hi son no han finat lor consell perque hom hic sapi vostra sor demora aqui tot

jorn e prometi vos que fe grau enuy al comte si altre consell hi pode prene. Vostra terra de part deça sta pla e ben diu merce sino que stan en gran tribulacio car nos saben en ques son e voldrien trop vostra venguda si far se pode la cal sere fort necessari. Altres noelles de part deça no ha queus puscha fer si ren volets que jo puscha fer mandatsme. Data a Sanç XVIII jorns en agost.

Lo tot vostre humil P. de Navalles.

Dimecres II dies de septembre del any damunt dit fo reebuda la deposicio daquest testimoni present lonrat alguzir damunt dit et En P. ça Costa et mi notari damunt dit per lonrat En Berenguer dez Prat doctor en leys a qui fo comenat per lo Senyor Rey.

Bernat Rois de la vila de Hostalrich testimoni jurat e interrogat sobre les coses damunt dites et dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament fo interrogat si et per qui aquest testimoni es stat trames a Foix o Ortes o en altra part del comtat ne per quina raho. Et dix esser ver que lo primer diemenge de juliol prop passat la vescomteça de Cabrera qui era a Muntsoriu lavors trames a aquest testimoni un missatge que anas a ella e aquest testimoni ana a la dita vescomteça a Muntsoriu hon era e En Mayla quey troba et ell dix a aquest testimoni que degues anar a Ortes hon era lo comte Dosona et que li

donas letres que li trametia. E aquest testimoni per manament de la dita vescomteça pres les letres e tench son cami e anasen a Ortes e con fo aqui trobay la comtesa Dosona e donali les letres e stant aqui e sperant resposta la dita comtessa havent goig de una part con lo comte de Foix havie feta pau ab lo princep de Gales o daltre part havent desplaer con era pres en poder del dit princep de Gales oy dir a la dita comtessa et a les companyes sues qui aqui eren e an R. de Gurb qui era vengut de Bordeu del dit princep hon era anat per saber perque lo dit comte era pres quel dit princep nol tenia pres per si matex ans lo tenia arrestat a instancia e a requesta del Rey En Pere qui fo de Castella. Et apres la dita comtessa trames lo dit En R. de Gurb a Bayona al comte Dosona per ferli a saber con lo princep lo tenia arrestat solament per lo dit Rey qui fo de Castella et que vees si en aquell fet se podia dar remey. E apres lo dit En R. de Gurb torna de Bayona a Ortes e atura al dit loch IV jorns. E puys parti de Ortes ab aquest testimoni e ab I altre apellat Janer de Muntclus e ab En Ponç majordom de la comtessa Dosona e anaren dreta via a Bayona. E la nit que aquests demunt nomenats entraren al dit loch de Bayona era entrat aquell die en lo dit loch lo dit Rey qui fo de Castella ab III naus e una galea e aço fo lo die de Sant Feliu dagost prop passat qui fo en dissapte o lo dicmenge prop seguent de mati viu aquest testimoni lo dit comte Dosona anant a peu per vila ab senyor de Bruylana lo qual segons ques deya tenia en garda lo dit comte. E apres dormir

viu aquest testimoni lo dit comte Dosona e senyor de Bruylana passar per la posada hon eren En R. de Gurb e En Bertran Dalbis et aquest testimoni quiy posave. E lo dit comte Dosona feu apellar e cridar los dits En R. e Bertran qui dormien e speraranlos e finalment tots ensemps ab daltres anarensen als preycadors hon posava lo dit Rey qui fo de Castella e aquest testimoni seguilos. E con foren dins interrogat dix que no viu ne poch veure per-ço con tancaran la porta quina reverencia ne aculliment fo fet entre lo dit Rey et lo dit comte. Mas dix esser ver interrogat que aquest testimoni ab lo dit En Janer e En Ponç e ab daltres sen muntaren en un mirador o scaler qui mira sobre lort dels preycadors hon era lo dit Rey qui fo de Castella e lo dit comte vee tantost lo dit Rey qui pres per la ma lo dit comte e amduy tots sols ma per ma passajaren e aportaren se sots una figuera hon stigueren ensemps parlant e rahonant se be per spay de una lega que nagun dels altres no si escostaran. E apres pluia feu los partir de sots la figuera e ells amdoses tots sols ma per ma anarensen en I cubert del dit ort hon stigueren tro al vespre foscant.

Interrogat quina hora era con partiren de la figuera e dix que hora de vespres de fora vila.

Interrogat si nagun oya ne podia oyr de ques rahonaven los dits Rey e comte e dix que no que tot hom stava luny dells que nou podien oyr.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque lo dit comte era stat arrestat en Bayona. E dix que noy sab res salvant que oy dir a companya del dit comte Dosona.

e en special an Perich de Darocha qui era comprador del dit comte que lo dit comte era stat arrestat aqui a instancia e requesta del dit Rey qui fo de Castella que havie dat al dit comte deu mil dobles quel seguis e per ço con nol havie seguit era stat pres lo dit comte les quals companyes segons que aquest testimoni oy se complayen con eren exits de Castella per ço con los anava be e staven a gran ayre ab lo dit comte en Castella. E lendema lo diluns seguent oy dir aquest testimoni al dit En Ponç anant per lo cami que sen tornaven a Ortes e encara a la possada que fort playa En Bernat fill del dit comte que havie entrar en resena en poder de mossen de Bruylana quel devie tenir per lo dit Rey qui fo de Castella. E aquest testimoni dix al dit Ponç e donchs En Bertran entrara en resena e lo dit Ponç dix certes hoc et sonne fort dolent que no enten quen isque null temps. E lo comte deu partir dimarts mati de Bayona per venir a Sordova e aqui trobera En Bernat qui sen ira a Bayona ab mossen de Bruylana et lo dit comte ira a Ortes. E axi oy dir aquest testimoni ques era seguit de fet que con aquest testimoni fo a Ortes lo dit Bernat nera partit e lo dimecres apres seguent a hora de vespres lo dit comte fo a Ortes segons que aquest testimoni viu. E a cap de IV jorns aquest testimoni ab lo dit En Janer parti de Ortes per anarsen en Cathalunya et preneren comiat del dit comte e demanaranli sils farie letres. E lo dit comte respos que sen anassen que les sues letres ne trametria per En Parri missatger del comte de Foix lo qual fo a Muntsoriu II dies ans que aquest tes-

timoni ne lo dit En Janer con cavalcaut era anat.
Et fuit sibi lectum et perseveravit.

De jovis tertia die septembris anno predicto fuit recepta depositio testis sequentis per dictum venerabilem Berengarium de Prato et etiam per eundem fuerunt recepte depositiones aliorum testium sequentium.

Lonrat Exemin Dorris cavaller testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament fo interrogat hon fo pres ne en qual loch fo amenat et dix que fo pres a Xiricha e fo amenat a Murvedre e mes en la tenda de Marti Lopiz de la cambra lo qual era lo pus secret hom e aquell en que lo Rey qui fo de Castella se fiava mes que en nagun. E apres sopar daquel dia lo dit Rey qui fo trames missatge per aquest deponent lo qual ana a ell e dix li lo dit Rey que li digues veritat sino que ell li curtaria la cabessa.

Interrogat de quel demana lo dit Rey ne que li respos ne quines paraules foren entre ells et dix que lo dit Rey li demana hon era lo Rey Darago et aquest deposant resposli que ell stant a Xericha havia haut ardit quel Senyor Rey ab son poder dins VIII dies devia esser a Murvedre. E lavors lo dit Rey qui fo de Castella dix a aquest deposant en hora mala molt sa-

bets vos en los affers del Rey Daragon con axo no es ver ne jo nou creu que mils ho se jo quel Rey Darago no pot puxar ne fer res que jo nou sapia car si ell fa res en consell hom haja solament III persones ab ell jou se o II o I. Jo se tot quant haura acordat et axi no pot ell venir açi que jo nou sapia de VIII dies abans. E fo axi con lo dit Rey qui fo li dix ço es que de VIII dies abans aquell Rey qui fo hac ardit de la venguda quel Senyor nostre feu a Burriana.

Interrogat per quals o qual conseller dels III entenia aquest deposant que volgues dir lo dit Rey qui fo et dix que solament per En Bernat de Cabrera lo qual entenia que faes saber al dit Rey qui fo tots los affers del Senyor Rey.

Interrogat perqueu enten et dix que per ço que oy dir stant a Murvedre segons que deposara devall.

Interrogat lo Rey qui fo de Castella a qui comena per garda aquest deposant baudes les paraules entre ells et dix que a Gonçalbo Xanxis de Useda lo qual era alcalde major de la terra de dona Blancha et lo qual era major secretari et en que mes se fiava Marti Lopiz.

Interrogat aquest deposant stant en poder del dit Gonçalbo que sabe ne que oy dir ne a quals ne que vee que fos contra lo Senyor Rey per tractament de nagun o que paregues ver semblant que nagun vassal del Senyor Rey fos suspitos al dit senyor per favorajar al dit Rey qui fo. E dix si saber haver oyt dir e vist ço quis seguey. Que aquest deposant stant pres en poder del dit Gonsalbo a Murvedre oy dir al dit Gonssalbo quel Rey Darago venia lo qual Gonssalbo li dix secre-

tament axi con aquell qui paria que no si altas de les malvestats del dit Rey qui fo de Castella que aquell Rey sabia quel Senyor Rey venia et tenia XVI mules apparellades e alscuns rocins a fi que tantost quel Senyor Rey se acostas que fugis e sen anas et lexas la sua host e tota la terra que presa li havia tan gran pahor havie. E apres álscuns dies lo dit Gonssalbo dix a aquest testimoni aquestes paraules o semblans Exemin Dorris tenits me secret de ço que jous dire en hora mala sia dels tractes del vostre Rey car lo Rey de Castella ses mes en tractes ab lu vostre Rey los quals tractes lo vostre Rey los ha escoltats aquest Rey dientho del Rey de Castella lo qual volia fugir se reforssa e met curaço que per lo corpu de Dicus sil Rey Darago se fos acostat tro a la losa quel dit Rey qui fo de Castella fora fuyt mas pus en tractos se era mes ab lo dit Rey de Castella ell sera engannat. E apres alscuns dies vee venir En R. Alamany de Cervello et En Berenguer de Pau que venien segons ques deya per veure lu dit Rey qui era malalt lo qual Rey los aculli be e en special lo dit R. Alamany que li posa los braçes sobre lo coll et perla ensemps ab amdosses no sab no ha oyt dir de que seguns que aço li fo dit per molts castellans queu havien vist et li havien comtat que grans aculliments havie fets lo dit Rey al dit R. Alamany que no havie nagun en Castella que no sen tingues per honrat. E en apres vee quen Bernat de Cabrera et lo comte de Denia vengueren a Murvedre denant lo dit Rey qui fo de Castella quels aculli molt be e parlaran ab ell no sab ne oy dir de que. E puys

en apres vee e oy que con lo comte de Denia e En Bernat de Cabrera sen degueren partir quel dit Rey qui fo de Castella se aparta ab lo dit En Bernat a parlar e parlaren una estona e con hagueren parlat lo un reya ab laltre et va dir lo dit Rey qui fo en manera que aquest testimoni et los altres ho poguessen oyr que poch havie fet En Bernat per trer son fill de preso axi quel dit comte de Denia e En Bernat de Cabrera partirensen. E totes les companyes del dit Rey qui fo cridaven e deyen quel Rey Darago era enganat e trahit per En Bernat de Cabrera que havia tractada aqui pau la qual era fenta e no era pau ne se era feta sino per enganar lo Senyor Rey nostre et axiu creya aquest testimoni per les paraules et fets que veya et hoya per ço con era fama en lo reyal del dit Rey qui fo et con En Bernat de Cabrera ana en Castella ab les II galees et son fill per terra tracta ab lo dit Rey qui fo de Castella quel Senyor Rey no sabent lo cardenal de Bolunya ne faent daxo mencio en la pau feta per aquell cardenal faes valença al Rey qui fo de Castella de CCC homens a cavall los quals fossen barons e millors homens de son regne los quals con hi fossen se retengues lo dit Rey qui fo de Castella a fi quel Senyor Rey no hagues quil defenes et perdes la terra. E totes aquestes coses feu saber equest deposant al Senyor Rey per un frare del Carme e per un scuder seu. E puys lo dit Rey qui fo de Castella sabe ho et feu se venir aquest testimoni e dixli que ell sabie que aquest deposant havie scrit al Senyor Rey et que no li podie costar sino las gorgoles e aquest testimoni escusasen aytant con

poch. E lo Rey de Castella que fo reprenentli la sua excusacio dixli aquestes paraules o semblants En fill de puta vilano traydor jo se que vos havets scrit car lo Rey Darago no pot fer res ab III o II o I de son consell que jo non sapia tot per lo un daquells III que li es pus acostat e pus secret en son consell que negun altre et axi que mala ventura li vendria entant que aquest testimoni se tenia per mort.

Interrogat quines paraules dix lo dit En Bernat a aquest deposant con lo dit En Bernat tornava de Castella e fo en Valencia e parla ab aquest deposant. E dix que aquest deposant dient al dit En Bernat que gran be era con haviem pau respos lo dit En Bernat que no era bo quel Senyor Rey hagues pau car sin havie no staria sino ab II scrivanols et ab la Reyna et faria tort a tot hom.

Dix encara interrogat que con En Pedro de Xericha isque del regne per anar en Castella hon mori lo dit testimoni lo repres fort per queu feya. E lo dit En Pedro li respos que per pahor del Senyor Rey lexava lo regne et açò per tal con havie hauda una letra den Bernat de Cabrera en que li havie fet saber secretament que nos fias ne vengues devant lo dit senyor con lo dit senyor li volia donar mort.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que la preso del comte Dosona quis feu a Medés se fos feta voluntariament ne per fenta. E dix que ans que aquest testimoni fos pres oy dir en regne de Valencia e aqui era fama publica que la dita preso era estada feta per tractament del dit En Bernat et de son fill. E en apres estant

aquest testimoni pres en Castella oy dir comunament a tots los castellans que per traete den Bernat e de son fill era stada la preso de don Pedro e que si lo Rey de Castella nos fos tantost cuytat al setge de Calatayu e quel comte Dosona fos anat a ell ab los CCC homens a cavall quel dit Rey los se haguere aturats segons que ja demunt ha dit.

Interrogat si stant aquest deposant pres en Xibilia viu o oy dir quel comte Dosona isques de la preso. E dix que och una vegada quel Rey qui fo de Castella trames per ell que loy manassen a Murvedre et lavors manaronlo li entro X o XII homens a cavall et ab ell anaren En Bernat de Vilacorba et En R. de Castellbell e que era fama en Castella quel dit Rey lo feya venir a Murvedre per ço que li donas conpanya e que venjas la mort de son pare. E con lo Rey de Castella sabe quen Bernat de Cabrera no era mort no volch liurar companya al dit comte ans lo feu tornar en Xibilia.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona trameses an Cathalunya ne per quina raho. E dix si haver oyt dir en Xibilia quel dit comte stant a Murvedre havie trames en Cathalunya En Castellbell per traure de la terra la muller et los infans del dit comte et per metre los en poder del dit Rey qui fo de Castella a fi quel Rey de Castella se fias del dit comte et que li liuras conpanya e que faes la guerra.

Interrogat a qui ho havie oyt dir et dix que fama era daço entre los presoners.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona fos depuys soltat de la preso e dix que och lavors

con lo Rey qui fo de Castella feu son hestol lo qual pres les IV galees nostres en lo qual hestol munta lo dit comte et aquest testimoni lo viu muntar en la galea de Marti Anyis.

Interrogat si munta en la dita galea con a solt ho con a presoner ne sil viu cavalcar per la ciutat de Xibilia. E dix que aquest testimoni vee lo dit comte muntar en la dita galea solt sens totes gardes el viu cavalcar per la ciutat ab lo dit Rey qui fo de Castella e menys dell solt e menys de gardes. Et tot aço viu aquest testimoni per un forat de la Darassana con passava lo dit comte per la Darassana.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte fos a la invasio del nostre hestol e dix queu oy dir a molts dels nostres presoners e encara oy dir que los cathalans et altres qui foren preses e degollats havie fets degollar lo dit comte.

Interrogat si con lo dit comte puja en la dita galea aquest testimoni ne los altres richs homens qui aqui eren preses fossen agreujats o aleujats de preso. E dix que de present quel comte fo muntat en lestol aquest testimoni et los altres qui aqui eren foren agreujats de preso. E don Pedro fo trames en Tholedo ab fort streta preso que li era feta e null hom del mon no parlara ab ell.

Interrogat si con lestol del dit Rey qui fo de Castella fo tornat en Xibilia lo dit comte torna en preso. E dix que no ans vench per terra ab lo dit Rey en Xibilia. E con lestol vench e amenaren les nostres IV galees que havien preses tirantles ab les popes primeres

e rosseguant les banderes lo Rey de Castella qui fo feu trer aquest testimoni e los altres presoners per mirar les dites galees. Et lavors aquest testimoni viu lo dit comte Dosona qui acompanyava a peu les filles del dit Rey e amanales a la Torra del or per mirar e aquest testimoni acostas al dit comte et dixli el prega que li ajudas en sos affers. E lo dit comte resposli quey faria tot ço que pogues ne de be fos.

Interrogat si aquest testimoni vee ne oy dir quel dit comte Dosona apres les dites coses anas ne acompanyas lo dit Rey per terra. E dix que och cor aquest testimoni vee lo dit comte moltes vegades cavalcar per Xibilia ab lo dit Rey e menys dell. E après oy dir de cert quel dit comte parti de Xibilia ab lo dit Rey e ana ab ell a Burgos ara con les conpanyes entraven en Castella et torna ab lo dit Rey en Xibilia.

Interrogat si en lo acompanyar que feu lo dit Rey de Castella qui fo et en lo tornar anas lo dit comte con a solt ho con a presoner. E dix que no sab ne hoy dir quel dit comte fos pres ne anas ab gardes ans era solt salvant que oy dir al dit comte et no a neguna altra persona quel gardaven X o XII homens a cavall.

Interrogat si sab ne oy dir quel dit comte Dosona cabes en los consells del dit Rey qui fo de Castella. E dix que oy dir moltes vegades als castellans quis gardaven e a uns et altres quel comte Dosona cabia en los consells et en los pus secrets quel dit Rey qui fo havie.

Interrogat si lo dit comte despuys torna en la dita preso et dix que och ara con lo dit Rey qui fo de

Castella era en desposseiment de son regne et materenlo en la Darassana hon stech pres III o IV jorns una ma ab ferres grosses et lo sobrepus ab ferres pochs e que deyen que per ço lo havien pres con volia fugir.

Interrogat que sabia o creya aquest testimoni daquesta preso del dit comte et dix que oy dir quel havien pres per ço con sen volia anar ab un algutzir empero creya aquest testimoni que aquella preso fos fenta e simulada.

Interrogat per que ho creya e dix que per ço con lo dit comte era en tant gran stament ab lo dit Rey qui fo de Castella que sen poguere esser anat moltes vegades et no stave en poder dalgutzir ne daltres gardes. E si aquest deposant fos stat franch solament una vegada axi con lo dit comte que perdes lo cap si fos trobat en Castella.

Interrogat si lo dit comte isque de la dita preso ensemps ab los altres presoners ara con foren tots soltats quel dit Rey qui fo sen anava o abans et dix que ans fo soltat de III o IV jorns quels altres presoners.

Interrogat si apres quel dit comte fo exit de la preso ans quels altres presoners ara la derera vegada feu naguns empraments de part del dit Rey qui fo de Castella ne quals. E dix que apres quel dit comte fo exit de la preso ara la derrera vegada vench cavalcant en la Darassana et vench al aljub hon stave pres aquest testimoni ab XVIII altres presones. E aqui ell sen feu pujar alscuns daquells qui aqui eren preses et romangueren aqui aquest testimoni Exemeno de Poyo et als-

cuns altres et segons que comptaren a aquest deposant aquells qui foren emprats per lo dit comte e en special Marti de Morera qui va ab don Pedro de Luna lo dit comte emprava aquells quel servissen el aconpayassen con ell entenia a servir lo dit Rey qui fo de Castella contra totes persones.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel comte Dosona ajudas armar lo dit Rey qui fo ara con sen anava. E dix oy dir al dit comte que ell havie armat lo dit Rey qui fo lo die que isque de Xibilia e con lo hac armat entraren VI o VII bastays qui robaven la cambra del dit Rey qui fo-al qual lo dit comte dix O senyor con ho podets soferir et dix lo dit Rey que volets que faga e lavors lo dit comte pres un venabla et van ferir un daquells et feu'os ne exir segons quel dit comte matex o compta a aquest testimoni.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit Rey qui fo de Castella donas moneda al dit comte ne perque. E dix esser ver quel dit Rey qui fo de Castella dona al dit comte Dosona CCC mil morabatins per pagar aquells que havie emprats.

Interrogat con ho sab et dix que per ço con ho viu ey fo present en hac a sa part X mil morabatins.

Interrogat si aquest deposant per lo dit comte Dosona o per altre fo emprat de servir al dit Rey qui fo de Castella. E dix esser ver quel dit En Pedro de Luna empra aquest testimoni e Exemeno de Poyo Pascale Massana Ruis Xanxis de Calatayu et alscuns altres de regne de Valencie de Aragon que fossen en defenssio del dit Rey qui fo contra totes persones exceptat lo

Senyor Rey nostre et lo Senyor duch et los regnes seus et la bandera lur et que si eren solts de la preso no li servassen nagun homenatge.

Interrogat si sab quel dit comte demanas ne hagues guiatge del consell de Xibilia ne del Rey don Enrich. Et dix que och con axi ho oy dir al dit comte que havie hauts los dits guiatges per pahor que havia quel Rey don Enrich nol prengues el remetes pres al Senyor Rey nostre.

Interrogat si sab o ha oyt dir quel dit comte Dosona aconpanyas lo dit Rey qui fo de Castella ara con sen anava de Xibilia. E dix que och que aquest testimoni viu quel dit comte Dosona cavalcant en un bell caval qui era stat del dit Rey e ab son ensellament aconpanya lo dit Rey qui fo de Castella tro a la porta de la Darassana.

Interrogat si sab ne oy dir quen R. de Gurb fos ab lo comte Dosona en Xibilia e dix queu oy dir an Francesch Dolius et an Galba et an G. Dolius e a molts daltres. E axi matex oy dir a aquells quiy eren de Mallorcha et a altres quel dit R. Gurb era aqui per tractar que la muller et los fills del dit comte venguessen en Castella e que Montsoriu et tota la terra del comte fos li urada al dit Rey qui fo de Castella.

Dix encara mes interrogat que vee un janoves qui sta en Xibilia lo qual ha nom segons sos viyares miccr Nicholos entrar en lo alcasser et parlar ab lo dit comte et ques deya per molts dels presoners e specialment per Exemen de Poyo quel dit janoves venia aqui per tractar que la muller e los fills et la terra

del dit comte venguessen en ma del dit Rey qui fo de Castella et que per aço lo dit janoves fo trames en Cathalunya.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que Nanthoni dez Viver fill de cavaller del regne de França fos trames a la Darassana de Xibilia hon aquests staven preses ne a qui. E dix esser ver que aquest testimoni vee lo dit Anthoni en Xibilia en la torra del aljub apartant se ab En Françoy Dolms et parlant ab ell mas no sab de que parlaven. E oy dir al dit En Françoy e altres cathalans quel vescomte de Narbona havie trames lo dit Anthoni al dit Rey qui fo per tractar del rescat del dit vescomte Dilla que es cuyat del dit vescomte de Narbona e vee aquell Anthoni parlar ab lo dit vescomte Dilla mas no sab ne oy dir de que parlaren.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

Die veneris quarta septembris anno predicto.

Marti de Morera donzell testimoni jurat et interrogat sobre les coses demunt dites et dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament fo interrogat hon fo pres per lo Rey qui fo de Castella ne en qual loch fo amenat et dix que fo pres a Sogorb ab En Pedro Maça e fo manat a Murvedre e puys al Almaça on mori lo dit Pedro e en apres fo manat en Xibilia e fo mes en lo aljub.

Interrogat si con aquest testimoni fo en Xibilia era

pres aqui lo comte Dosona et dix que no mas a cap de poch temps fo menat pres lo dit comte et mes en lo alcasser ab En Pedro de Luna Eymerich de Sentelles e En Cervia e ab daltres.

Interrogat si lo dit comte isque de la preso per anar a Murvedre e dix que och con lo dit comte hi ana ab En Castellbell e ab En Vilacorba.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque hi ana lo dit comte a Murvedre et dix que no.

Interrogat si per lo dit comte fo trames nagun hom en Cathalunya et dix que oy dir quen Castellbell fo trames en Cathalunya mas no sabe ne oy dir perque.

Interrogat si lo dit comte apres que vench de Murvedre fo tornat en la preso e dix que och que axi ho oy dir.

Interrogat si depuys lo dit comte isque de la preso e dix que oy dir a molts qren isqué et munta en lestol del dit Rey qui fo lo qual pres les IV galees nostres et munta et ana en la galea de Marti Anyis desferrat mas que era en garda sua.

Interrogat si apres quel hostol fo tornat lo dit comte Dosona torna en la preso et dix que no ans segons que dix viu alscunes vegades cavalcar per la rambla e en la Darassana lo dit comte parlant et rahonantse ab lo dit Rey qui fo de Castella desferrat e solt et sens que nagun no li cavalcava en les anques de la mula mes que oy dir que alscuns lo gardaven de companya de Marti Anyis. E axi matex lo viu devant la Darassana mirant les galees nostres que havien preses et aconpanyant les infantes del dit Rey qui venien mirar.

Interrogat con ho viu aço aquest testimoni del mirar de les galees et dix que per ço con lo dit Rey fe traure aquest testimoni et Exemin Doris et daltres del aljub els feu anar mirar les dites galees.

Interrogat si don Pedro de Luna ne vescomte Dilla ne los altres anaven desferrats et fora de preso axi con lo dit comte Dosona et dix que no ans ne staven tots maravellats con axi anava lo dit comte Dosona.

Interrogat si lo dit comte sen poguera esser anat sis volgues et dix que si aquest testimoni fos en aquell cas quel dit comto era que ell haguere assejat de anarsen.

Interrogat si con lo dit Rey qui fo de Castella ana a Burgos ara con les conpanyes devien entrar en Castella lo dit comte Dosona ana ab lo dit Rey o si romas en Xibilia et dix que ab lo dit Rey ana que axi ho oy dir comunament a tot hom.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona cabes en consells et tractaments del dit Rey qui fo. E dix que oy dir que Marti Anyis parlava secretament ab lo dit comte moltes vegades et lo dit comte ab lo dit Rey qui fo.

Interrogat si apres quel dit Rey qui fo de Castella vench de Burgos et torna en Xibilia ara con les conpanyes entraven lo dit comte torna en Xibilia et dix que och.

Interrogat si fo tornat en la preso ne perque et dix que fo tornat en preso per ço con deyen que volia fugir ab un algutzir.

Interrogat per quant de temps estech pres et dix

que per III o IV jorns e puys isquen.

Interrogat si isque lo dit comte de la preso ab los altres presoners ensemps o abans e dix que ans isque de la preso be per IV o V jorns.

Interrogat si lo dit comte Dosona dins aquells IV o V jorns feu naguns empraments ne quals. E dix si saber aço que un die apres quel dit comte fo exit ara la derrera vegada de la preso vench al aljub et feu se exir aquell Dolius e En Morey e aquest testimoni e son germa. E dix lo dit comte a aquest deposant aquestes paraules o semblants en acabament Vosaltres devets saber quel Rey de Castella ma fet be merce que axi con solia anar ab gardes ma soltat et vaig menys de gardes e puys fer a ma guisa axi que jom tench per tengut e me mes en mon cor de servir lo dit Rey e de retreli gardo del servey e merce que fet ma e ham atorgats XXX de vosaltres per que Marti de Morera lo un de vosaltres II germans romanguen en resenes en lo aljub el laltre vengue sen ab mi e fer ma homanatge con los altres ja han fet ço que fer havien ab mi. E aquest deposant perfidiava ab lo dit comte de ferli lo dit servey dient que per res ell no seria contra lo Senyor Rey ne son primogenit ne ses banderes ne ses terres e que aquelles gents qui venint per lo Senyor Rey hi eren. E lavors lo dit comte dix a aquest deposant que no exirien de Xibilia ans defendrien aquella ciutat a les conpanyes franceses e al comte de Denia e al malvat comte de Trastamara e a sos valedors. E que pau havie entre lo Rey Daragon et lo dit Rey de Castella la qual havien cridada e que en aço anava mes a

ell per gardar sa fe que a aquest deposant car a ell anaven la muller e los infans e mes bens que havia en Cathalunya quel dit deposant. E lavors aquest deposant haut acort ab Exemin Doris e ab En Pascal Massana de Valencia a fi que scapas a preso e a mort car deyen que si nou feya que ell et son germa morrien atorgaho al dit comte jatse fos quel dit testimoni moltes vegades hagues dit al dit comte ques lexas star car mes amava romanir en preso et correr sa ventura que si feya ço que li demanave. E puys al mati con tots foren desferrats lo dit comte demana homenatge a aquest testimoni quel li faes e aquest deposant respos que non faria ans per ell que non era ab ell si no ab don Pedro et que no era vassal del comte.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona armas o ajudas armar lo dit Rey qui fo de Castella ara con sen devia anar de Xibilia que era en desposseyment de son regne nel acompanyas. E dix que noy sab res mas que be viu lo dit comte Dosona cavalcant per la ciutat armat en un bell cavall ab fort bell ençellament quel dit Rey li havie dat.

Interrogat si sab o hoy dir quel dit Rey qui fo de Castella donas moneda al dit comte ne perque. E dix que aquest testimoni ab daltres acompanyaren lo dit comte a la Torra del or. E viu quels officials del dit Rey qui aqui eren obeyen al dit comte e que tantost con lo comte deya dats me aço e aço tantost era fet axi que aquest testimoni ab daltres qui eren ab lo dit comte prengueren XX sachs en los quals havie en cascun X mil morabatins los quals sen fe portar lo dit comte

Dosona de la qual moneda hac una partida lo vescomte Dilla et don Pedro de Luna e Naymerich de Sentelles et vee que don Pedro parti aquella moneda entre cavallers e homens de peu.

Interrogat si sab ne hoy dir quel dit comte Dosona hagues trames nagun e Cathalunya per fer sen venir ça muller et sos infans en Castella. E dix que noy sab res neu oy dir mas be oy dir a alscuns quel dit Rey qui fo de Castella ho demanava al dit comte.

Interrogat si lo dit comte hac guiatge del Rey don Enrich de Castella ne del consell de Xibilia. E dix esser ver quel dit comte hac lo dit guiatge del Rey don Enrich a procuracio et tractament don Pedro de Luna et aquest deposant per manament del dit En Pedro hac e apporta lo dit guiatge an Averso quel donas al dit comte qui era en Xibilla. Quant es del guiatge de Xibilia oy dir quel havie haut et aquest testimoni et los altres se maravellaven perque lo dit comte demanava aquells guiatges.

Interrogat si sab o oy dir quen R. de Gurb fos en Xibilia ne perque. E dix que oy dir quel dit R. de Gurb era stat en Xibilia desfressat perque hi era nos sab ne ho oy dir.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que Nanthoni dez Viver fos en Xibilia ne per quina raho ne ab qui parla. E dix si saber que un die aquest testimoni vee le dit Anthoni al aljub lo qual parla apartadament ab En Françoy Dolms una estoneta mas no sabe ne oy dir de que parlaren. E oy dir a aquell Françoy Dolms quel dit Anthoni havie haut guiatge del Rey de Castella olim et

que venia aqui per tractar del rescat del dit vescomte e que devia tornar al dit Rey qui fo de Castella.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

En Berenguer Moreyl ciutada de Barchinona testimoni jurat et interrogat sobre los coses demunt dites e dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament fo interrogat si et hom fo pres aquest testimoni et hon fo amenat et dix que ell fo pres en lo loch de Magallo per companya del Rey qui fo de Castella ensemps ab lo vescomte Dilla e Naymerich de Sentelles e foren amenats al reyal de Borge et puys a Agrada et Dagrada a Tholedo et de Tholedo fo tornat a Almassa e puys finalment en Xibilia et fo mes en lo aljub de la Darassana.

Interrogat si con aquest tetimoni fo en Xibilia lo comte Dosona era pres aqui en Xibilia et dix quel dit comte et lo dit testimoni vengueren quaix tots en un temps et quel dit comte fo mes en lo alcasser e aquest testimoni en lo aljub ab daltres.

Interrogat si lo dit comte Dosona isque nulla hora de la preso et dix que och lavors con ana a Murvedre quel Rey qui fo de Castella hi havie trames quel li amenassen axi que fou hi amanat ferrat ab ferres leugers et ab ell anaren En Vilacorba e En Castellbell.

Interrogat si sabe o oy dir perque lo dit Rey qui fo sen havie fet anar lo dit comte a Murvedre e dix que fama comuna era que per ço con En Bernat de Cabrera segons ques deya era mort lo dit Rey volia assetjar

lo dit comte Dosona que fos en son servey e puys lo dit Rey sabe que no era lavors mort et feulon tornar en Xibilia.

Interrogat si lo dit comte stant en Murvedre trames En Castellbell en Cathalunya ne perque et dix si no als saber salvant que oy dir que lo havie traines en Cathalunya per saber noves de son para e de sos affers.

Interrogat si apres con lo comte fo tornat de Murvedre fo retornat en la preso et dix que och.

· Interrogat si depuys isque de la preso e fo soltat daquella. E dix que och en aquell temps quel dit Rey feir lestol per lo qual foren preses les nostres IV galees que aquest testimoni oy dir que Marti Anyis vench ab la sua galea en Xibilia e fo al alcasser et fou desferrat lo dit comte Dosona e feulo muntar en la sua galea e anarensen a Cadis o a Alguizira hon era lo dit Rey e en apres con Marti Anyis torna en Xibilia ab la sua galea e ab la galea del dit Rey viu lo dit comte en la galea de Marti Anyis et aço viu de la Torra hon aquest testimoni e daltres staven. E les dites galees eren vengudes per dar specxament al lestol en les quals puja lo dit Rey e lo dit comte.

Interrogat si viu quel dit comte stigues ferrat en la dita galea et dix que no ans era sens ferres mas deyen que en garda era de Marti Anyis.

Interrogat si sab o oy dir quel dit comte muntas en lo dit hestol del dit Rey qui fo et dix que axiu ho oy dir que anat hi era en la galea de Marti Anyis.

Interrogat si sabe ne oy dir quel dit comte fos en la invasio de les dites IV galees nostres ne que se armas al invasiment ne si fo bo a fer degollar aquells nostres qui foren degollats. E dix que non sab res mas que oy dir quel dit comte era stat a la dita invasio et que havie restaurat Naverso e que per ço con volia mal an Sentmenat li havie procurada la mort quant es del degollament de la xurma alscuns deyen quel dit comte ho havie tractat e procurat e altres deyen que noy havie culpa.

Interrogat si con lo hestol del dit Rey olim torna en Xibilia lo dit comte torna en Xibilia o si romas ab lo dit Rey et dix que ab lo dit Rey romas con ana en regne de Murcia.

Interrogat con ho sab et dix que axiu ho oy dir et no viu lo dit comte con lestol torna.

Interrogat si con lo dit Rey qui fo de Castella fo tornat en Xibilia lo dit comte vench ab ell ne fou tornat en la preso et dix que lo dit comte vench ab lo dit Rey mes nol tornaren en preso ans anave e cavalcava ab lo dit Rey entrant en la Darassana e en altra manera et aço viu alscunes vegades aquest testimoni empero deyen los castellans que ab gardes anava lo dit comte.

Interrogat si En Pedro de Luna lo vescomte Dilla e los altres presoners anaven axi per la ciutat con lo dit comte et dix que no que tota hora stigueren preses axi con se fayen dabans.

Interrogat si con lo dit comte fo fora de la preso lo dit En Pedro de Luna fo trames pres a Tholedo ne per-

que et dix que alseuns dies apres quel dit eomte fo fora de preso lo dit En Pedro fo trames en Tholedo et que oy dir que per ço loy havien trames con so tractave rescat de don Pedro et de son frare.

Interrogat si sabe o oy dir perque lo dit Rey feya aquest aventatge al dit comtė quel manave ab si matex la hon anava el havie tret de la preso et nou feya a nagun dels altres presoners. E dix que fama era della en Xibilia quel Rey de Castella se acostave lo dit comte et li faye aquells aventatges e franquesa per ço que fos fama deça que ell romania en son servey et que mils pogues tirar lo dit eomte à son voler e que li fassen coses en Cathalunya deça perque ell hagues a romandre della en Castella.

Interrogat si sabe ne oy dir quel dit eomte Dosona hagues trames nagun en Cathalunya per fersen venir en Castelle ça muller e sos infans et dix que oy dir que per lo rescat qui era tractat del dit comte Dosona era avengut que fos mes en resena un fill del dit com te et un fill del veseomte Dilla lo qual fill del vescomte demunt dit a prechs del eomte e a manament del Rey qui fo de Castella devia entrar en la dita resena.

Interrogat si con lo dit Rey ara con les conpanyes entraren en Castella ana a Burgos lo dit comte ana ab lo dit Rey qui fo de Castella o si romas en Xibilia et dix que ab lo dit Rey ana segons que oy dir.

Interrogat si sabe ne oy dir quel dit comte cabes en consells o traetaments del dit Rey qui fo et dix que noy sab res salvabt que oy dir que a una vista que

Marti Anyis ana a veures ab missatgers del Rey de Navarra que lo dit comte hi era anat.

Interrogat si lo dit testimoni hac manament ne lo trames per Rui Garcia qui era alcayr de les Darassanes al dit Rey a Burgos et dix que och lo diluns de Pascha prop passada le tragueren del aljub per anar a Burgos.

Interrogat si ans que aquest testimoni partis de Xibilia lo dit Rui Garcia feu a aquest deposant nagunes interrogacions ne quals et dix que li demana qui conexia de Barchinona et que li anomenas dels millors e aquest testimoni lin anomena molts. En apres li demana quina plaja havie en Barchinona e aquest deposant lin dix ço que lin parech. E apres li demana del comtat Dosona et dels lochs maritims del vescomtat siy sabie res e aquest testimoni resposli que quant es del comtat noy sabie res e del vescomtat li dix so quen sabie. E apres li demana quant havie de Sant Feliu a Gerona et de Gerona a mar e aquest testimoni resposli que VIII legues havie de un loch a altre. En apres li demana si sabia res en lo vescomtat Dilla ne de Canet e aquest testimoni respos que quant era de Ylla noy sabie res mas que era stat a Canet. E apres li demana si sabia res de Serdenya e aquest testimoni resposli que stat hi era ey sabia en alscuns lochs. E apres li demana si conexeria sils veya la comtessa Dosona et sos infans. E aquest testimoni respos que jatse fos que molt hagues que nols havie vists que bes pensava quels conexeria sils vehia. E apres lo dit Rui Garcia feu cavalcar lo dit testimoni en una mula

ferrat e ab III homens a cavall a la janeta e ab un porter manals que amanassen aquest testimoni a Burgos o la hon lo dit Rey fos. E axi faent lur cami vers Burgos trobaren segons que dix interrogat lo dit comte Dosona a Carçalla que sen venia en Xibilia e lo dit testimoni feuli reverencia. E lo dit comte demana a aquest testimoni ques feya et aquest testimoni resposli que al Rey anarie. E lo dit comte demanali per quey anave et aquest deposant respos que nos sabie mas ques pensava quel dit comte ho sabes et ell dixli que no faya mas que no hagues pahor nel calia dubtar de res segons ques pensava. En apres aquest testimoni feu son poder que se apartas ab lo dit comte per parlarli daquest fet. E lo dit comte dixli quel lexas que no gosaria. E apres lo dit testimoni parti daqui e ana tro a Santa Femia e aqui aquells quil manaven diguerenli que girassen e que sen tornassen en Xibilia. E axis feu.

Interrogat si sab ne ha oyt dir ne que sen pensa perque lo Rey qui fo de Castella sen feya venir aquest testimoni ne perque li faya aquelles interrogacions lo dit Rui Garcia. E dix si no als saber salvant que ara con aquest testimoni fo fora de preso ell feu son poder o demana moltes vegades en feu demanar al dit comte perque lo Rey qui fo de Castella volia aquest testimoni. E finalment vali dir quel dit Rey havie apellat aquest testimoni per ço que li regoneguen si aquells quel dit comte devia dar al dit Rey en resena per son rescat eren fills seus los quals devien esser en Gallicia. Es ver que aquest testimoni se pensava aquesta

raho e una altra ço es quel dit Rey lo volgues que vengues en Cathalunya ab galees a manera de pilot per monstrar les costeres de Cathalunya et les mars de Serdenya e aços pensava per les interrogacions quel dit Rui Garcia li havie fetes.

Interrogat si lo dit comte ara. con veneh en Xibilia ab lo dit Rey qui fo de Castella fou tornat en la preso et dix que och e fo ferrat.

Interrogat perque lo tornaren en la preso et dix que per tal con se deya quel dit comte volia fugir ab un algutzir del dit Rey.

Interrogat per quant de temps steeh pres et ferrat et dix que III en IV jorns.

Interrogat si ans daquesta preso derrera viu aquest testimoni lo dit comte solt de ferres et dix que och cavalcant ab lo dit Rey e ab Marti Anyis e menys dells mas deyen quel gardaven gardes.

Interrogat si lo dit comte anant per lo regne de Castella ab lo dit Rey e menys dell se n pogre esser anat sis volgues ne aquest testimoni si fos en semblant cas assejara de anarsen. E dix que stant en Xibilia et anant per la forma quel comte anava ço es ab IV de mules no haguere assejat aquest testimoni de fugir mas si per aquella forma quel dit comte anava en Xibilia anas en les fronteres con hi era aquest testimoni haguere assejat si fos en aquell partit de fugir e anarsen.

Interrogat si lo dit comte isque de la preso ara la derrera vegada ans quels altres presoners o ensemps ab ells et dix quen isque ans be per IV jorns o entorn.

Interrogat si sab ne oy dir la raho perque lo dit comte isque de la preso ans quels altres e dix que despuys quel dit Rey qui fo de Castella fo fora de Xibilia et lo Rey Enrich fo dins Xibilia oy dir aquest testimoni a Marti Anyis que ell havie acabat ab lo dit Rey qui fo quel dit comte isques de la preso donant entendre al dit Rey qui have fet pendre lo dit comte per suspita de fugir que no fugira per res ne entenia a fugir.

Interrogat si lo dit comte Dosona apres que fo desferrat et fora de la preso ara la derrera vegada feu naguns empraments a aquest testimoni ne als altres ne quals no per quina forma. E dix que un die lo dit comte vench al aljub et feu exir daqui aquest deposant Vidal de Blanes Francesch Dolms En G. de Galba Marti et Francesch de Morera et daltres als quals en acabament dix quel Rey de Castella qui fo li havie dit que ell se tenia per tengut a ell et que per aquesta raho lo havie soltat et li havia lexats et remeses los LX mil florins de rescat a que lo havie atorgat e lo dit comte dubtant se que no fossen maneres del dit Rey dixli que li faya moltes gracies et quo ell lo entenia a servir e axi que li donas XXX homens de paratge axi del aljub con de les altres presons quil servissen en la ciutat de Xibilia. E que aço li havie atorgat lo dit Rey. E axis dix lo comte aquells qui han germans o cusins lexen resenes en lo aljub que jo fas fermanssa per En Blancs e per En Galba et per En Morey seguits ne per servir lo Rey en la ciutat o la hon ne vaja salvada vostra fe et naturalea del Senyor Rey que nous combatats ab lo Senyor Rey ne ab son primogenit ne contra sa

bandera ne offenats çes terres o regnes. E si aço no fets sots morts e aquests dubtans de aquestes manasses per fer servey et plaer al dit comte atorgaren ho al dit comte.

Interrogat si sab o oy dir quel dit comte armas lo dit Rey ara con sen devia anar de Xibilia ne que nafras o feris un bastay daquells VI o VII qui entraren a robar la cambra del dit Rey qui fo. E dix que oy dir al dit comte Dosona que ell havie armat.lo dit Rey et aço mateix oy dir a Naymerich de Sentelles et axi matex oy dir al dit Aymerich quel dit comte havia dat ab I menable al I daquells bastays lo qual Eymerich ho havie oyt dir segons que deya al dit comte.

Interrogat si sabe o oy dir quel dit comte a cavall aconpanyas lo dit Rey ara con era en desposseyment de son regne et sen anava e dix que nou viu mas oy dir a molts cathalans que aconpanyat lo havie tro a la porta de la Darassana. Empero dix que viu lo dit comte cavalcant en un bell cavall que li havie dat Marti Anyis ab un ensellament fort bell et viu aquest testimoni V o VI çelles fort riques quel dit Rey havie dades al dit comte les quals mostra aquest testimoni lo dit comte.

Interrogat si sab ne viu ne oy quel dit comte Dosona se aprivades ne hagues consells o tractaments ab alcun dels capitans de les companyes con eren en Xibilia. E dix que noy sab als salvant que vee quel dit comte se aprivadava ab Bertran Dalbis e ab Bernat de la Sala ab los quals manava alscuns tractaments ço es quels dits Bertran e Bernat li haguessen D o DC lan-

çes ab que pogues fer guerra contra lo Rey de Navarra e quels daria XL mil florins daur eu lo comtat de Foïx e quel Rey don Enrich sabent aquest tractament feu fermament al dit comte que li descmparas la terra et que sen anas. Dix que oy dir al dit Bertran queu havien comptat a aquest testimoni.

Interrogat si sab ne oy dir quel dit comte hagues guiatge del Rey don Enrich et del consell de Xibilia ne per quina raho. E dix que es ver quels hac et aço per tal con se dubtava quel Rey Enrich no li faes desalt per raho del fet de son para.

Interrogat si lo dit Rey qui fo dona moneda al dit comte ne per qual raho. E dix que sab que li mana donar CCC mil morabatins dels quals rebe CCL mil morabatins per pagar los XXX qui debien romandre ab ell en servey del dit Rey. E aquests diners partiren lo dit comte et don Pedro de Luna et lo vescomte Dilla et Naymerich de Sentelles ab ses companyes.

Interrogat si sab o oy dir queu R. Gurbfos en Xibilia et dix queu oy dir quey era per alscuns tractaments del comte Dosona qui no sab e viu una letra scrita eu proensalesch quel dit R. trametia an Galba.

Interrogat si sab ne oy dir que Nanthoni dez Viver fos en Xibilia e quey vengues ab letres del Rey de Castella olim et del comte Dosona qui sen drevassaven al vescomte Dylla. Et dix que ell vee lo dit Anthoni en la torra del aljub e aqui ell parla una stoncta ab En Françoy Dolms nos sab de que ne de que no mas oy dir a alscuns de qui no li membre quel dit Anthoni ab letres del dit Rey et del comte Dosona qui eren a Bur-

gos era vengut al dit vescomtat Dilla per tractar de son rescat segons ques deya.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que un janoves apellat miçer Galeot ab qui posave En R. de Gurb fos trames en Cathalunya per lo comte Dosona ne perque. Et dix que oy dir al dit janoves et a altres quel dit janoves fo trames en Cathalunya per lo dit comte Dosona mas no deyen perque e quel dit comte con lo dit janoves fo tornat li dona CCC florins dor segons que oy dir a alscuns.

Et ut sibi lectum et perseveravit.

Die jovis X die septembris anno predicto.

Guillem Alenya prevera de Perpenya testimoni jurat et interrogat sobre les coses dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E dix primerament interrogat esser veritat que aquest testimoni fo en lo loch de Ortes a XVII dagost prop passat.

Interrogat si con aquest testimoni fo en lo dit loch hi troba lo comte Dosona et dix que no quel die passat nera partit per anar a Bordeu et que havie aturat aqui al dit loch be per III dies segons que li compta lo hoste on aquest testimoni parave.

Interrogat con lo dit testimoni parti de Orts hon ana e dix que facnt çes jornades ana a Bayona.

Interrogat si con aquest testimoni fo a Bayona hi troba lo dit comte Dosona. E dix que och.

Interrogat sil conex et dix que och que moltes vegades lo havie vist.

Interrogat si aquest testimoni parla ab lo dit comte et dix que och daço que parla ab ell o perque era anat per parlar ab ell sab lo Senyor duc et mossen En Berenguer Dabella. E per ço con no hac acabament no li ha cura de recitar con ja de paraula ho haja dit als demunt dits.

Interrogat si stant aquest testimoni a Bayona viu aqui lo princep de Gales et lo Rey qui fo de Castella En Pedro. E dix quey viu lo dit princep de Gales e lo Rey En P. qui fo de Castella e lo Rey de Navarra e comte Darmeyach et Senyor de Lebret et Capdal de Buig e altres nobles homens los quals aquest testimoni no sabie que eren los quals eren tots ajustats als frares menors e stans axi viu aquest testimoni lo comte Dosona qui vench als frares menors es mes ensemps ab los dits Reys e princep e altres qui aqui eren. Et viu en apres aquest testimoni qui con sen degueren entrar en consell se tiraren lo dit Rey qui fo de Castella et lo dit comte a una part e parlaren ensemps una stoneta. E apres lo dit Rey qui fo sentorna als altres qui eren ajustats en consell et lo dit comte Dosona isquessen et anasen cavalcant a la posada.

E en apres aquest deposant parti del dit loch de Bayona per tornarsen en Cathalunya.

Interrogat quant de temps steeh aquest deposant en Bayona et dix que entro un jorn e mig.

Interrogat si sabe o oy dir perque se eren ajustats aqui ne de que parlaven et dix que noy sab als sino

que fama era per lo dit loch que aqueys Reys e comtes et altres aqui ajustats devien entrar en Castella e quel infant de Mallorques hi devia venir per fer altre empraniment que entras ab conpanyes per Rossello lo qual infant segons ques deya hi devie entrar lo endema seguent del die que aquest testimoni parti de Bayona.

Interrogat si sabe ne oy dir perque lo comte Dosona era tornat a Bayona et dix que oy dir a alscuns quey era tornat per ço con tractava pau entre lo princep de Gales et lo comte de Foix et altres deyen que per afinar se ab lo dit princep per alcuna quantitat de moneda que li demanava empero que es cert quel fill del dit comte Dosona stave en resena del dit princep.

Interrogat ques deya per les gens daquella terra si seria pau entre lo princep e lo comte de Foix et dix que comunament deyen que pau hi hauria.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

Die sabbati XII die septembris anno predicto.

Lo noble En Pedro de Luna jurat et interrogat en son fet propi e axi con a testimoni jurat fet daltre dir veritat que sapia sobre les coses dejus scrites. Et dix esser ver que un dia del qual no li recorda ell oy dir en Saragossa quel comte Dosona venia e vali exir a

carrera ab En Luis Cornell e ab daltres Daragon e encontraren lo en lo cami de Fontes que venia a Saragossa. E con aquest deposant e los altres richs homens se foren aconpanyats ab lo dit comte tots ensemps cavalcaren vers Saragossa. Ét aquest deposant apartas ab lo dit comte al qual demana per queus era vengut. E si lo Senyor Rey los trametria companya o siy vendria cor los castellans tots dies los corrien la terra e Calatayu era assetjat e en mal stament. E lo dit comte respos quel Senyor Rey noy vendria de present per dubte de les mortaldats que eren en Aragon ney trametria conpanyas con no havia diners de present de que les pagas mas quey trametria ell ab IV de mules e ab VI o ab VII cavalls e faria son poder de entrar en Calatayu. E lavors aquest deposant dix al dit comte que si ell ho volia que ell hi entraria ab lo dit comte quesque lin sabes aveuir per ferne servey al Senyor Rey. E lavors lo dit comte resposli que si entrar hi volia ab ell que be li playa. E sobre aço acordaren quel comte sen anas primer a Darocha e que aquest deposant romangues a Saragossa tro hagues ardit del dit comte lo qual hagues espiat e assegut la dita entrada que abdoses devien fer en Calatayu. E axis feu que aquest deposant romas a Çaragoça e lo dit comte partent de Saragossa ana a Darocha e apres alscuns dies lo dit comte torna en Ceragossa e puys parti primer de III o IV dies avans que lo dit deposant et puys apres aquest parti de Ceragossa e ana a Darocha e troba a aqui lo comte. E con fo a Darocha lo dit comte dix a aquest deposant que romangues e

que no entras ab ell car sens ell volria entrar per ço con mes anava en Aragon en cas que aquest deposant se perdes que en ell qui non era natural posat que fos vassall del Rey. E aquest deposant respos que ell guardant que mes hi conpliria aquest deposant en Calatayu si entrar hi podia quel dit comte per la conexença que havia ab aquells de les bandes de Calatayu. E axi que en tot cas volia entrar ab lo dit comte e per fer ne servey al Senyor Rey. E en apres aquest deposant e lo dit comte acordaren que parlassen ab lo maestre de Calatrava al qual digueren que ells havien anar un poch e jaquien li totes les conpanyes lurs les quals volien que fossen sots manament e obediencia sua mas james no li digueren hon volien anar ne que entenien a fer. E lo dit maestre perfidia e no li pahia quen partissen jatse fos que ell no sabes per ells hon devien anar ne ell nols ho demana nels ho digues anaven ne negun perill los allegas de la lur anada.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte ampras lo dit maestre que entras ab ell a Calatayu e que anas la on lo dit comte iria. E dix que no.

Interrogat si aquest deposant hac una letra que li trametia En Johan Exemenis Dorrea avonclo seu en que li faya saber que no seguis lo dit comte per alscunes rahons contengudes en la dita letra ne si sab que la dita letra fos reebuda e presa per lo dit comte de ma de un fadri que la aportave. E dix que no sab ne enten que li fos tramesa.

Interrogat si oy dir al dit comte que ell hagues haguda la dita letra ne que si contenia e dix que

no. E a la fiu segons que dix interrogat tots III acordaren que aquest deposant e lo dit comte tenguessen lur cami e que les conpanyes lurs romanguessen ab lo dit maestre a Darocha axi con se feren axi que aquest depcsant e lo comte Dosona e frare Artal R. de Blanes e En Vidal de Blanes G. Dies de Sentdoval partiren de Darocha de nits e aço fo lo disapte ans de Santa Maria de agost que lavors fou en diluns. E a hora de miga nit entorn ells foren a Medes e aqui prengueren G. Estor II homens quils mostraren los camins tro a Bellmunt fort desviats e ab aquells II homens daqui partens anarensen a Bellmunt e aço fou lo diemenge prop seguent e de una serra o puig a hora de sesta miraren, la host del Rey qui fo de Castella e trameteren II homens per entrar a Calatayu als quals donaren lurs letres quo sen dressaven a aquells de Calatayu e fayen los a saber con ells eren aqui o que aquells del loch fessen senyal de foch car lavors aquest deposant e lo dit comte entrar sen lnen en Calatayu per enserrar so aqui ab aquells del dit loch e per deffendre aquell. E apres aço tornarensen a Bellmunt aquell dia de dicmenge matex hora tarda ells partiren de Bellmunt e acostarense a la host del dit Rey prop de la praderia de Calatayu e oyren remor en la host axi que acordaren que pus no veyen senyals e aqueles espies lurs no tornaven que tornassen atras. Empero dix que ells no sabien ne enfre ells digueren ne presumiren que ells fossen sentits e tornarensen aquella nit a Medes hon foren hora dalba del diluns seguent que era festa de Santa Maria e aqui

acordaren que romanguessen e esperassen les dites espies lurs o resposta de aquells e sperans aço aturaren aqui tot lo diluns e tota la nit daquell dia. E stans aqui aquell diluns apres dinar miraren la forsa de Medes a fi segons que dix si la porien establir en conpanya si poria salvar e regonegueren que no era loch defensable seguns lurs viyares. E lo dimarts seguent de mati hora dalba clara mentre que aquest testimoni e lo dit comte dormien despertaren los e digueren los que homens a cavall havie en la orta del Rey qui fo de Castella. Et aquest deposant e lo dit comte levarensen espatxadament e volien fugir e no pogueren com viren quey eren entro a CC homens a cavall los quals se eren partits e havien establits los passos e no pogueren fugir be es ver empero quey havia un pas vers la serra qui no era establit e acordaren aquest deposant e lo dit comte que per aquell pas sen anassen a la nit con de dies nou gosaven assejar per dubte de aquells CC homens a cavall que nols seguissen e nols prenguessen e aquell dia a hora del sol post viren que aquell pas era stablit per conpanya del dit Rey quens era aconseguit a hora de vespres lo qual Rey encontinent feu parar IIII o V ginys.

Interrogat si sabien o presumien que fossen stats sentits o seguits con paragues vre semblant queu fossen pus dins tant poch de temps los dits CC homens a cavall del dit Rey foren a Medes. E dix que ell no sabia ne presumia que fossen sentits mas depuys que fo pres oy dir que la una spia que havie trames a Calatayu havien presa. E que un alcayde de Xibilia que

ha nom Gomez Garcia de Foyes ab los dits CC homens a cavall correch tro a Bellmunt. E aqui pres una fembra quels compta con aquest deposant e lo dit comte eren stats a Bellmunt e sen eren anats e con hac dada aqui civada cavalcaren mes avant e prop de Medes pres una scolta de aquelles quels homens del dit loch havien meses e per aquella scolta saberen que ells eren aqui e de continent lo dit alcalde de Sibilia trames ho a dir per un hom al Rey qui fo de Castella lo qual hi vench aquell dia a hora de vespres segons que damunt ha dit.

Interrogat perque aturaven tant en lo dit loch pus quel veyen indeffensable e dix que sperans la dita resposta e creens e pensans se quel dit Rey qui fo de Castella no sabes que ells fossen en aquell loch.

Interrogat con foren devant la praderia de Calatayu e esperaven senyal del dit loch o que tornassen les dites lurs spies quant estigueren aqui e aturaren aqui con paregues ver quels deguessen mes avant sperar tro a punta dalba e al jorn per veer sils retrien los senyals o que fossen tornats aquells II homens que havien trameses. E dix que una gran partida de la nit esperaren sils seria fet lo senyal o si los dits II homens tornarien. E veens quels homens no tornaren ne lo senyal nols era fet tornarensen a Medes hon foren hora dalba e passaren per Bellmunt.

Interrogat pus aquells del loch e alscuns daltres qui eren en conpanyia ab ells les deyen que massa aturaven aqui en lo dit loch de Medes e que noy eren segurs e que sen anassen perque no sen anaven. E dix

que negun del loch nols en dix res mas que enfre ells se deya e entenien que era perilosa la stada que feyen aqui empero guardant que per perill a sofrir hi eren venguts speraven la dita resposta e entenen que la resposta haguessen et fossen tornats atras en vers Darocha que major perill los fora de tornar depuys en Calatayu e aço per tal con leugerament fora sabuda lur retornada per les conpanyes qui aqui eren.

Interrogat pus no sabien ne presumien que fossen sentits con se alunyaven tant de haver la resposta a Medes con axi com daltres vegades se eren aturats a Bellmunt no se aturaven a Bellmunt qui es pus prop de Calatayu que no es lo loch de Medes. E dix que per ço con no volien esser tan prop dels enamichs que tots dies eren correguts.

Interrogat a quinya fi tranetien les dites escoltes hora tarda per entrar en Calatayu. E dix que per ço que mils e a lur sau hi poguessen entrar e a fi que no fossen sentits ne vists.

Interrogat que pus les dites spies trametian a Calatayu a fi que no fossen sentits e havien per clar que lo die les dites spies foren sentides e vistes per que esperaven mes avant les dites spies specialment en loch que veyen que no era deffensable e tant de temps. E dix que per ço con entenien que poguera esser que a la nit fossen entrades en Calatayu e que stiguessen tot lo dia aqui e que a la nit seguent isquessen de Calatayu e tornassen resposta e per aquesta raho los esperaren tant a Medes segons que damunt es dit.

Interrogat de qui moch primerament ço es dells o

del dit Rey que aquest deposant e lo comte Dosona e los altres qui ab ells eren aqui se retessen al dit Rey qui fo de Castella. E dix que del dit Rey qui lo dimarts a nit trames una letra al dit deposant e al dit comte Dosona ques retessen a ell con ell sabia que aqui eren e que be veyen que no eren en loch de deffendre lavors aquest deposant e lo comte feren respondre ab letra et alscuns de la vila que noy eren e lo dimecres seguent lo dit Rey trames altra letra al dit loch per un hom que havia pres qui era de les scoltes del dit loch. E veens aquest deposant e lo comte que nos podien scusar trameteren G. Astor del dit loch al dit Rey qui fo e que scusas que ells noy eren e axis feu. Empero lo dit G. no poch be fer la dita excusacio per ço con lo dit Rey lo sopta fort dient que ell sabia de cert que aquests eren aqui e axi dix aquest deposant queu recompta lo dit G. a ells con fo tornat. E lavors aquest deposant vista la dita letra e hauda la resposta del dit G. dix al dit comte e a tots los altres dessus dits que un partit de II se havien a fer o ques retessen o que morissen e no prenguessen armes con lo loch no era deffensable mas ques lexassen matar. E aqui tots ensemps acordaren ques retessen e haguessen aquell millor pati del Rey de Castella que poguessen. E de present lo dit comte e aquest deposant tornaren trametre lo dit G. al dit Rey e que li digues de part lur que ells eren apparellats de retres ab certs patis e quels trametes alguna persona ab quin tractassen. E lavors lo dit Rey trames los lo prior de Sent Johan que lavors era e puys fo maestre Delcantara Marti Lopez Matheu

Ferrandez e Johan Alfonso de Xericha los quals parlaren ab lo dit comte e ab aquest deposant los altres qui ab ells eren aqui presents. E digueren los dits comte e aquest deposant a aquells damunt nomenats qui eren aqui per part del dit Rey que ells pus que no eren en lo loch ques poguessen deffendre eren apparellats de retres e liurar se al dit Rey ab quels salvas vida e membres e que nols fes anar per les terres del Senyor Rey per fer retre castells ne viles. E encontinent aquells del dit Rey qui aqui eren anaren dir la dita avinença e pati al dit Rey qui fo de Castella et lo dit Rey dix que li playa e feune carta sens son nom. E lavors lo dit deposant e lo dit comte digueren que si lo dit Rey no la fermava que ells nos tendrien per segurs de la dita avinença sens que son nom noy fos sotscrit de sa ma. E lo comte anasen ab la dita carta al dit Rey per fer la sotscriure de sa ma e Johan Alfonso e lo prior romangueren ab lo dit deposant e lo dit prior per resa tro que la dita carta fos fermada. E en apres vench la carta fermada e aquest deposant reebela. E de present aquest deposant e los altres reteren se en la dita forma al dit Rey qui fo de Castella e foren menats davant ell. E aço feu lo dimecres hora de mig dia.

Interrogat quin aculliment feu lo dit Rey al dit deposant e al dit comte Dosona. E dix que del comte Dosona nou sab con primer sen ana ab lo dit Rey segons que dit ha e puys no torna a Medes quant es de si matex axi con a presoner e aquest deposant besali la ma.

Interrogat con los sen hac menats al reyal hon tenia lo setge de Calatayu quin aculliment ni quina preso los fou feta a aquest deposant e al dit comte e als altres ne a qui foren comanats. E dix quel dit comte e R. e Vidal de Blanes foren comanats a Marti Lopez. E aquest deposant e frare Artal e G. Diez de Santdoval et Marti Anyis e foren tots ferrats.

Interrogat si lo dit Rey qui fo vench vesitar neguna vegada ne quantes lo dit deposant. E dix que III o IV vegades veneh veure aquest deposant.

Interrogat sil aparta neguna vegada a parlament ne de que li parla. E dix que och e lo parlament era que li faes liurar Darocha a son frare Felip e a les conpanyes sues qui aqui eren los seus castells e lochs que havie en Arago e ques faes son hom e ell farial gran hom e li faria gracia e merce. E aquest deposant resposli quels dits lochs ne castells del Senyor Rey no li faria liurar bel poria aleiure majorment con lo dit Rey li havia promes que nol ne forsaria axi matex que per res nos faria son hom con no faria tan gran malvestat al Senyor Rey e que ell no lin devia consellar. Quant es de sos castells e lochs que havia en Aragon aquest deposant per pahor del dit Rey que li dix queu scrivis sino que li faria tolre lo cap scrivi quels retessen empero no obeyren les sues letres e creent e sabent be aquest deposant que tals persones tenien les forses que no les retrien.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit Rey fos ab lo dit comte ne quantes vegades ne si parla ab ell a triats ne de que. E dix que oy dir al dit comte que

alscunes vegades hi era estat lo dit Rey e havia parlat ab ell e lo havia amprat que li faes liurar Darocha e ques faes son hom e que lo dit comte segons que dix havia feta semblant resposta que aquest deposant.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que stant lo dit Rey de Castella qui fo al setge de Calatayu fos trames per lo dit Rey e comte Dosona per lo guardia dels frares menors de Calatayu en Cathalunya ne perque. E dix que be sab que trames hi fo per los dits Rey e comte mas no sab ne ha oyt dir perque hi fo trames mas be viu e legi una letra que En Bernat de Cabrera trametia a son fill lo comte Dosona lo qual li trames per un hom de aquest deposant appellat Pedro en que li feya saber que daqui avant no li scrivis semblants coses que li havia scrites ne encara li scrivis per neguna manera ne raho perque no era be seu ne del dit comte e que se imaginas con per mort car per la sua mort no era perduda la sua casa pero ques esforças be.

Interrogat si sab nes pensa la dita missatgeria que feu lo dit Guardia de que sera ne perque los dits Rey e comte sen desaren de aquest testimoni que ell nou sabe ne lo dit comte no lin dix res. E dix que nos sab de que era jatse sia que lavors lo comte ho digues a aquest deposant mas no li recorda. Quant es de aço perque sen desaren de aquest deposant nos sab.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit Rey qui fo de Castella sen faes anar a Murvedre lo dit comte Dosona ne perque ne si de Murvedre fo trames nagun en Cathalunya per lo dit Rey o comte. E dix que oy dir quel dit Rey sen havia fet anar lo dit comte a Murve-

dre per ço con havia oyt dir que En Bernat de Cabrera era mort. E dix encara que ha oyt dir que En Ramon de Castellbell fo trames per lo dit comte en Cathalunya mas no sab ne ha oyt dir perque.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona fos desferrat e tret del alcassar de Xibilia e que muntas en lestol quel dit Rey olim de Castella feu en lany prop passat en lo qual pres les IV galees nostres. E dix queu oy dir al dit comte Dosona e altres esser ver quel dit comte fo desferrat e munta en lo dit hestol desferrat mes que stava en garda de Marti Anyis segons que oy dir al dit comte e a daltres. E que fo ab lo dit hestol en lo invasimeut de les dites IV galees nostres axi con a presoner segons que oy dir.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que per inducció o instigacio del dit comte fossen degollats aquells de les nostres IV galees e dix queu oy dir a molts cathalans en Xibilia mes que mes e axi matex oy dir quel dit comte havia procurat ab lo dit Rey quo havia restaurat Naverso de mort.

Interrogat si con lo dit comte munta en lo dit hestol lo dit deposant fo desferrat ne afluxat de preso. E dix que no con per algun temps avans quel dit comte muntas en lo dit hestol lo dit deposant be ferrat e guardat e acompanyat per mes de C de cavall fo trames a Tholedo e fo mes en una jaula de ferrat de grosses ferres e mils guardat que no era dabans och encara que no lexaven parlar null hom ab ell.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte apres quel hestol del dit Rey qui fo torna en Xibilia fos tor-

nat en preso o si romas ab lo dit Rey anant per la terra ab ell hon quen anas lo dit Rey. E dix que ha oyt dir al dit comte mateix e a altres molts que lo dit comte no fou tornat en preso lavors ans tota hora ha anat ab lo dit Rey per la terra e a cassa con lo dit Rey anava cassar e comunament no ses partit dell entro ara a la derreria que torna en la Darassana de Xibilia. Be es ver que ha oyt dir al dit comte e a daltres castellans lo dit deposant quel dit comte anava ab guardes.

Interrogat ara con lo dit deposant fo trames de Tholedo en Xibilia per quina forma hi fo trames. E dix que ana be ferrat e be aconpanyat e guardat con neguna hora nos partiren dell CC homens a cavall.

Interrogat si faent son cami troba e viu lo dit comte Dosona. E dix que och quel troba al cami que sen anava vers Xibilia cavalcant menys de ferres ab Marti Anyis e ab alscuns de Nules. E lo dit comte passant de prop aquest deposant dix li vedat man que nous parle mas jo son rescatat C mil florins pero creu que no sera res con lo fet va axi.

Interrogat perque lo dit comte Dosona ha anat desferrat e solt per Castella e acompanyant lo dit Rey qui fo e aquest deposant es stat axi ferrat ne guardat. E dix que nos sab nen pensa nen presumeix res.

Interrogat si lo dit comte Dosoua ara con lo dit Rey era en despossehiment de son regne ne fo tornat en preso ne perque. E dix esser ver quey fo tornat la raho perque no la sab mas oy dir al dit comte quel dit Rey qui fo de Castella havien mes en suspita quel dit comte volia fogir ab un algutzir seu.

Interrogat quants dies estech pres lo dit comte e ferrat e dix que be de XIX de abril tro a IV de maig.

Interrogat si fo desferrat e deliurat de la preso lo dit comte ensemps ab aquest deposant e los altres presoners o avans. E dix que abans be per IV dies.

Interrogat si sab ne oy dir nes pensava per que fo desferrat ne solt lo dit comte ans que aquest deposant ne los altres presoners. E dix que creu que per ço que tractas ab aquest deposant e ab los altres presoners que volguessen al dit Rey qui fo de Castella a fi que isquessen de la preso e que depuys pus quen fossen fora faessen obra que sen passassen ab lo Rey don Enrich e aytal creu aquest deposant que fos la intencio del comte per la resposta que davall fa lo dit deposant sobre lo interrogatori prop seguent.

Interrogat si sab quel dit comte apres que fo solt de la preso ana la derrera vegada venguers a la Darassana ne fabes neguns empraments a aquest deposant ne als altres qui aqui eren preses. E dix esser ver quel dit comte apres que fo solt veneh un dia a la Darassana e empra a aquest deposant dient li aquestes paraules o semblants en acabament. Veus que yo he presa manera ab lo Rey de Castella que vos e los altres exirets de la preso sius volvets ço es que li façats sagrament e homenatge de valer li e de deffendre la sua persona e son regne contra totes persones e ell dar vos ha bon sou e cavall e armes e ço que obs haurets e no duptets en res que con siats fora de preso e be encavalcats jo e vosaltres con veureu la host del Rey

Enrich passar nos nem a ell. E lo dit deposant duptant e no fiantse en les paraules del dit comte per ço con sabia que era anat e stat ab lo dit Rey e que no fossen maneres retench se acort e haut acort respos que li plahia exceptat que no valrian ne serian ell ne ses companyes contra la persona del Senyor Rey ne de son primogenit ne lur bandera ne que haguessen contra les terres del dit Senyor. E lavors lo dit comte li dix que li playa molt e que axiu entenia ell e lavors lo dit comte torna al Rey e foren tots soltats.

Interrogat perque aquest deposant nos fiave en les paraules del dit comte ne dava fe a ço que tractave. E dix que fahia li por que no fos engan o maneres per ço con lo dit comte era anat e havia seguit tota hora lo dit Rey e per ço ja de algun temps abans aquest testimoni e lo comte nos tiraven be.

Interrogat si lo dit deposant e los altres faents lo dit homenatge al dit Rey qui fo o al dit comte reebent per nom de aquell Rey. E dix que och al dit Rey ab cor de no servar lo li.

Interrogat si preseren lo sou nels fo liurat per ma del dit comte. E dix que no mas lo dit Rey dona albara al comte que li donassen CCCC mil morabatins mas non hac sino CCC mil L. dels quals hac aquest deposant LX mil e alscuns mes avant que no li recorda.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte Dosona fes en la cambra ab lo dit Rey qui fo de Castella ara con sen devia anar e partir de Xibilia e quel ajudas a armar. E dix queu havia oyt dir al dit comte o a altres.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte aconpanyas lo dit Rey con parti de Xibilia. E dix que no.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte demanas ne hagues guiatge del Rey don Enrich ne del consell de Xibilía. E dix que es ver que hac guiatge del Rey Enrich lo qual li procura aquest deposant e encara hac seguretat del consell de Xibilia que en lo tractament quis feu entre lo dit Rey Enrich e la ciutat fo lo dit comte conpres.

Interrogat perque lo dit comte demanava los dits guiatges. E dix que lo dit comte havia dit a aquest deposant que volia los dits guiatges per ço con se duptava del Rey Enrich qui havia fet alciure En Bernat son pare segons que al dit comte havien dit.

Interrogat si sab ne ha oyt dir quel dit comte sen volgues fer anar sa muller e sos infans en Castella. E dix que no salvant que oy dir quel dit comte havia promes al dit Rey qui fo de metreli un seu fill en resena per lo dit seu rescat que deya que havia tractat ab lo dit Rey.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que En R. de Gurb sia stat en Xibilia ne per que. E dix que noy sab als salvant que oy dir quel dit R. era stat a Tudela de Navarra e que havia tramesa una letra al dit comte en que li feya saber con son pare En Bernat de Cabrera era mort.

Interrogat si sab ne ha oyt dir que Nanthoni dez Vivers fos trames per lo dit Rey de Castella ne per lo comte Dosona a la Darassana de Xibilia et vescomte de Ylla ab letres del dit Rey e del dit comte. E dix

que oy dir al dit vescomte e altres que Nanthoni dez Viver hi era vengut a ell per tractar de son rescat mas que no sab ne oy dir si vench ab letres del Rey e del comte o no.

Interrogat si lo dit deposant es stat demanat ne forsat de fer testimoni de aquest fet en Castella en poder del Rey don Enrich o daltra persona. E dix que no ha fet negun testimoni ne deposicio que sia scrita en Castella que aquest deposant sapia. Be es ver quel Rey don Enrich demana aquest deposant de la preso de Medes e aquest deposant li respos que entenia que en la dita preso lo dit comte no tingues negun tort mas no sab ne conegue que sescrivis ne aqui hagues negun scriva nen feu negun sagrament sino queu dix per sa plana paraula.

Et fuit sibi lectum et perseveravit.

Die jovis XVII die septembris anno predicto.

Simon Major de Mallorques de la conpanyia den P. do Conomines testimoni jurat et interrogat sobre les coses dejus scrites de que sera interrogat dir veritat que sapia. E primerament fo interrogat si aquest testimoni es stat a Bordeu e a Bayona no per quant de temps et dix que och be per XIV meses o entorn e que ha tro a XIII dies que parti de Bayona e stant aquest testimoni a Bordeu oy dir segons que dix.

Interrogat quel comte Dosona era stat pres a Bayo-

na per lo mayre de la dita ciutat de Bayona et que daquella preso no fo delliurat tro lo Rey don Pedro qui fo de Castella fo aqui. E decontinent que aquell Rey fo a Bayona lo dit comte fo lexat de la preso empero hac a metre en poder del princep de Gales per resena un fill seu apellat Bernat lo qual encara es per resena en poder del dit princep.

Interrogat dix en apres que stant aquest testimoni a Bayona viu quel dit comte Dosona anava et venia de Bayona a Ortes e viu encara quel princep de Gales ab diverses barons foren a Bayona et tingueren gran parlament ab lo dit Rey qui fo de Castella. E que en aquella saho lo dit comte era a Bayona e parlava fort soven ab lo dit Rey qui fo e era fort familiar seu et de ses conpanyes segons que aquest testimoni viu. E axi matex viu quel dit comte convida Marti Lopez e lo comenador e Cabessa de Vaques qui son de casa del dit Rey qui fo de Castella et amichs seus e que tots jorns aquell comte era en la posada del dit Rey parlant e stant ab ell et ab ses conpanyes aytant con stech en Bayona.

Interrogat si sab ne ha oyt dir perque ne per quina raho lo dit Bernat esta en resena en poder del princep de Gales. E dix que noy sab res mas que oy dir quel tenia tro que hagues declarada la questio que era entre lo dit Rey qui fo et lo dit comte Dosona lo qual Rey demanava al dit comte X mil dobles que havia dades a ell et a don Pedro de Luna et a vescomte Dilla.

FIN DEL TOMO TRIGÉSIMO SEGUNDO DE LA COLECCION, PRIMERO DEL PROCESO CONTRA BERNARDO DE CABRERA.

—

